

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

1950 SONRASI ANKARA'NIN DEĞİŞEN KENT YAŞAMI VE
PASTANELERİN MEKÂNSAL DÖNÜŞÜMÜ

HAZIRLAYAN
ZEYNEP GÖKAYDIN YENAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. BETÜL BİLGE ÖZDAMAR

ANKARA-2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih:21/ 06/ /2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Zeynep Gökaydın Yenal

Öğrencinin Numarası: 22110497

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Programı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Doç. Dr. Betül Bilge Özdamar

Tez Başlığı: 1950 Sonrası Ankara'nın Değişen Kent Yaşamı ve Pastanelerin Mekânsal Dönüşümü

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 164 Sayfalık kısmına ilişkin, 21 / 06 /2023 Tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %8'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 21/ 06/ 2023

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Doç. Dr. Betül Bilge Özdamar

İTHAF

Canım Babam Emekli Hava Pilot Tümgeneral Ercüment Celâl Gökaydın'a

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmada engin bilgisinden faydalandığım, konunun seçilmesi, irdelenmesi ve hazırlanmasında katkılarından dolayı tez danışmanın sayın hocam Doç. Dr. Betül Bilge Özdamar'a,

Tez savunmama katılarak, katkı sunan değerli tez jüri üyelerine,

Desteği ve sevgisi ile süreçte hep yanımda olan eşim Murat Yenal'a, uzun çalışma saatlerimde sabırla bana moral veren kızlarım Pelin Yenal ve Gökçe Yenal'a, canım babamın yokluğunu bana hissettirmeyen kıymetli annem Elçin Gökaydın'a teşekkür ederim.

ÖZET

YENAL GÖKAYDIN, Zeynep., 1950 Sonrası Ankara'nın Değişen Kent Yaşamı ve Pastanelerin Mekânsal Dönüşümü, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tez, 2023.

13 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre önce, Ankara başkent olarak kabul edilmiştir. Başkent Ankara'nın imar süreci yeni yönetiminin başarısı ile özdeşleşen geniş perspektifli bir modernleşme vizyonu ile şekillenmiştir. Kurtuluş Savaşı süresince de önemli bir merkez konumuna sahip olan Ankara, başkent ilan edilmesiyle yeni bir anlam da yüklenmiştir. Sahip olduğu kentsel kurgu, Cumhuriyet yönetiminin oluşturmak ve yaygınlaştırmak istediği modern yaşam- mekân kurgusuna planlı çalışmalara da ev sahipliği yapmıştır. Bu bağlamda, kentsel devinimin mekânsal karşılıkları çoğalmış ve dönüşerek yeniden oluşmuş ve/veya gelişmiştir. Ankara kent planlama çalışmaları günümüz kent akslarının oluşumunu ve okunmasını da mümkün kılmıştır.

Tarihsel süreçte, Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişimlerin, siyasi ve ekonomik gelişmelerden etkilendiği anlaşılmıştır. Bu etkenler paralelinde Ankara'da yeme-içme mekânlarının ve pastanelerin de çeşitliliği artmıştır. Çalışmanın ana konusunu oluşturan pastaneler, süreç içinde kent yaşamında oluşan bu devinimden etkilenmiş, konumlarında ve iç mekân kurgularında farklılıklar olduğu görülmüştür. Çalışmanın temel amacını Ankara'da hizmet veren ve süreç içerisinde de hizmet devamlılığı gösteren pastanelerin, modern kent yaşamındaki mekânsal değişimlerinin, kent akslarıyla birlikte izlenmesi ve araştırılması oluşturmaktadır.

Bu kapsamında kent aksları, Ankara kent planlamalarına dayandırılarak 3 dönem içerisinde ele alınmıştır. Çalışmanın genel çerçevesi, araştırmaya temel oluşturacak biçimi ile 1923-2020 yılları arası Ankara kent yaşamında hizmet veren pastane oluşumları üzerinden okunmuştur. Bu bağlamda, kent aksları üzerinde yapılanma gösterdiği anlaşılan pastaneler, sosyal hayatın içinde yer alan kullanıcı ile olan etkileşimi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ayrıca pastane sahipleri, işletmecileri ve dönem tanıkları ile yapılan sözlü görüşmeler ile elde edilen veriler çalışmada kullanılmıştır.

Araştırma nitel yöntemi esas alan tarihsel süreç okumasını üç aşamalı bir model üzerine kurgulamıştır. Birinci aşamada; kent kurgusu, haritalar kullanılarak irdelenmiştir. İkinci aşamada çalışılan pastanelerin, oluşan kent aksları üzerindeki bölgesel konumları belirlenmiştir. Çalışmanın üçüncü aşamasında; Flamingo Pastanesi, Funda Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesi üzerinden okumalar yapılmıştır. Kent kurgusunda konumları- kent

aksları ile ilişkisi, yakın çevre- mekân ilişkisi, mekân kurgusu; açık, yarı açık ve kapalı alan ilişkisi, iç mekân kurgusunun değişimi ve/veya gelişimi kapsamında yapılan çalışmalar (İç Mimar/Mimar ile çalışılması) ve iç mekân kurgusu- mekân içi ilişkiler ve kullanıcı etkileşimi incelenmiştir.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişimlerin pastane mekânlarının konumlarında, iç mekân kurgularının şekillenmesinde ve dönüşmesinde etkileri olduğu görülmüştür. Tez kapsamında belirlenen pastane mekânlarının konum değişimlerinde ev iç-dış mekân kurgularının dönemlerde ticari sürdürülebilirlik, hizmet kalitesi, ürün çeşitliliği ve kullanıcı isteklerini değerlendirdiği ve bu bağlamda konum ve mekânsal değişimlerini planladığı anlaşılmıştır. Kent kurgusu-mekân ilişkisinin araştırmaya açık bir konu olduğu anlaşılmış, bu kapsamda pastane mekânları ile ilgili yapılacak iç mimari çalışmalarda tasarım yaklaşımının şekillenmesinde elde edilen bulguların kullanılmasının mümkün olduğu görülmüştür.

İç mimarlık alanında ortaya konacak tasarım yaklaşımlarında; mekân tasarımı, mekân akışı ve kullanıcı ilişkisinin tanımlanması ve planlanmasında; yakın çevre, açık- yarı açık- kapalı alan ve kullanıcı ilişkisinin- etkileşiminin bütüncül olarak ele alınmasının işlevsel, estetik ve sürdürülebilir mekân tasarımlarını destekleyeceği olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ankara modern yaşamı, Ankara pastaneleri, Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesi

ABSTRACT

YENAL GÖKAYDIN, Zeynep., Changing City Life of Ankara After 1950 and Spatial Transformation of Patisseries, Başkent University, Institute of Social Sciences, Interior Architecture and Environmental Design Master's Program with Thesis Master's Thesis, 2023.

Shortly before the proclamation of the Republic on 13 October 1923, Ankara was accepted as the capital. The reconstruction process of the capital Ankara has been shaped by a broad perspective modernization vision identified with the success of its new administration. Ankara, which had an important center position during the War of Independence, gained a new meaning with its declaration as the capital. Its urban fiction also hosted planned works on the modern life-space fiction that the Republican administration wanted to create and spread. In this context, the spatial counterparts of urban movement have multiplied and transformed, re-formed and/or developed. Ankara city planning studies also made it possible to form and read today's city axes.

In the historical process, it has been understood that the changes that have taken place in Ankara's urban setting have been affected by political and economic developments. Parallel to these factors, the diversity of eating and drinking places and patisseries in Ankara has also increased. The patisseries, which are the main subject of the study, were affected by this movement that occurred in urban life in the process, and it was seen that there were differences in their locations and interior space setups. The main purpose of the study is to monitor and research the spatial changes in modern urban life of the patisseries that serve in Ankara and show continuity in the process, together with the city axes. In this context, city axes were handled in 3 periods based on Ankara city planning. The general framework of the study was read through the patisserie formations that served in the city life of Ankara between the years 1923-2020, as a basis for the research. In this context, patisseries, which are understood to be built on city axes, are evaluated within the framework of their interaction with the user in social life. In addition, the data obtained through oral interviews with pastry shop owners, operators and witnesses of the period were used in the study.

The research has built the historical process reading, which is based on the qualitative method, on a three-stage model. In the first stage; The urban setting was analyzed using maps. In the second stage, the regional positions of the patisseries on the city axes were determined. In the third stage of the study; Readings were made at Flamingo Patisserie, Funda Patisserie, Hüdaverdi Patisserie. Positions in the urban setting- their relationship with the city axes, the close environment-space

relationship, the spatial setup; The relationship between open, semi-open and closed space, the change and/or development of the interior space setup (working with an Interior Architect) and interior space-internal relations and user interaction were examined. When the obtained findings are evaluated; It has been observed that the changes in the city setup of Ankara have effects on the positions of the patisseries, the shaping and transformation of the interior space setups. It has been understood that in the change of location of the patisserie places determined within the scope of the thesis, the indoor-outdoor setting of the house evaluates the commercial sustainability, service quality, product variety and user requests in the periods, and in this context, plans the location and spatial changes. It has been understood that the relationship between urban construction and space is a subject open to research, and in this context, it has been seen that it is possible to use the findings obtained in shaping the design approach in interior architectural studies to be made about patisserie spaces.

In the design approaches to be put forward in the field of interior architecture; in the definition and planning of space design, space flow and user relationship; It is thought that a holistic approach to the close environment, open-semi-open-closed space and user relationship-interaction will support functional, aesthetic and sustainable space designs.

Keywords: Ankara modern life, Ankara patisseries, Funda Patisserie, Flamingo Patisserie, Hüdaverdi Patisserie

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1
Tezin Amacı	1
Tezin Kapsamı	2
Tezin Yöntemi	6
BÖLÜM 1. ANKARA MODERN YAŞAMI VE PASTANE KÜLTÜRÜ	9
1.1 Ankara Kent Planı -Kentin Mekânsal Değişimi	12
1.2 Ankara'da Sosyal Hayat ve Mekânsal Yansımaları.....	21
1.3 Ankara Modern Yaşam-Mekân Kurgusunda Pastaneler	32
BÖLÜM 2. 1950-1980 DÖNEMİ ANKARA KENT YAŞAMINDA PASTANE MEKÂNLARI.....	51
2.1. 1950-1980 Yılları Arasında Ankara Pastaneleri ve Konumları	56
2.2. Ankara Kent Yaşamında Pastaneler ve Mekân Kurguları	62
2.2.1 Funda Pastanesi	69
2.2.2 Flamingo Pastanesi	80
2.2.3 Hüdaverdi Pastanesi.....	96
BÖLÜM 3. 1980-2023 DÖNEMİ ANKARA KENT YAŞAMINDA PASTANE MEKÂNLARI.....	104
3.1. Ankara Kent Yaşamında Pastaneler ve Kent Kurgusu İlişkisi.....	107
3.2. Ankara Pastaneleri Mekan Kurguları,Tasarım Yaklaşımları ve Kullanıcı Etkileşimi	110
3.2.1 Funda Pastanesi	111
3.2.2 Flamingo Pastanesi	133
3.2.3 Hüdaverdi Pastanesi.....	145
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	156
KAYNAKLAR	165
EKLER	
EK 1. 1930 yılı Ankara Telefon Rehberi -İstanbul Pastanesi Adresi ve Telefon Numarası	
EK 2. 1942 yılı Ankara Telefon Rehberi Özen Pastanesi Adres ve Telefon Numarası	

EK 3. 1948 yılı Ankara Telefon Rehberi-Akalın Pastanesi Reklamı- Adresi ve Telefon Numarası

EK 4. 1965 yılı Ankara Telefon Rehberi-Pastane Telefon Numaraları ve Adresleri

EK 5. 1972 yılı Ankara Telefon Rehberi-Pastane Telefon Listesi ve Adresleri

EK 6. 1972 yılı Ankara Telefon Rehberi- Pastane Telefon Listesi ve Adresleri ve Akman Boza Pasta Salonu Reklamı

EK 7. 1975 Ankara Telefon Rehberi- Pastane Listesi ve Telefon Numaraları

EK 8. 1977 Ankara Telefon Rehberi- Pastane Listesi ve Telefon Numaraları

EK 9. 1978 Ankara Telefon Rehberi- Pastane Listesi ve Telefon Numaraları

EK 10. Tez-Sözlü Görüşme Onama Formu

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Ankara Kent Planlama Çalışmaları	9
Tablo 2. 1923-1980 Dönemi Sosyo-Kültürel Değişimler ve Kent Planları	11
Tablo 3. Dönemde İncelenen Pastaneler.....	33
Tablo 4. 1923-1950 Dönemi İncelenen Ankara Pastaneleri.....	47
Tablo 5. 1950-1980 Dönemi Ankara Pastaneleri	68
Tablo 6. 1950-2020 Dönemi İncelenen Ankara Pastaneleri.....	155
Tablo 7. 1950-2020 Tarih Aralığı İncelenen Ankara Pastaneleri ve Dönüşümleri.....	164

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.	Ankara Lörcher Planı..... 13
Şekil 2.	Jansen Ankara Planı (Solda)-Şematik Kurgu (Sağda)..... 15
Şekil 3.	Yenişehir – Havuzbaşı..... 16
Şekil 4.	Ankara Kent Aksları 17
Şekil 5.	Ulus Meydanı- Zafer Anıtı (Solda) ve Meydandan İstanbul Pastanesine ve Taşhan’a Bakış (Sağda) 18
Şekil 6.	Bakanlıklar Caddesi (Solda) ve Ulus Meydan (Sağda) 19
Şekil 7.	Atatürk Bulvarı Aksı ve Mekânsal Dizilim (Solda)- Jansen Planı 1932 (Sağda)..... 20
Şekil 8.	Ankara Palas Atatürk ‘Asri’ balo (Solda) ve Kıyafet Balosu (Sağda) 22
Şekil 9.	Ulus Meydanı-Taşhan Oteli..... 23
Şekil 10.	Meclis Binası (Solda) ve Ankara Palas’tan Meclis’e geçen vekiller (Sağda) .. 23
Şekil 11.	Ankara Palas (Solda) – Ankara Palas Bar -İç Mekân (Sağda) 24
Şekil 12.	Ankara Palas Oda (Solda)-İç Mekân (Ortada) ve 04 Temmuz 1929 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nin 3.Sayfa (Sağda) 24
Şekil 13.	Mustafa Kemal Atatürk -Ankara Palas- ‘asri’ Nikâh Töreni..... 25
Şekil 14.	Gazi Orman Çiftliği -Marmara Köşkü-Açık Alanda Vakit Geçiren Ankaralılar 26
Şekil 15.	Şehir Bahçesi (Solda) ve Meclis Bahçesi’nde Gezinti Yapanlar (Sağda)..... 26
Şekil 16.	1928 Yılında Açık Alanda Dans Eden Çiftler (Solda)..... 28
Şekil 17.	Bankalar Caddesi,sağda Fresco’nun Barı, 1927 29
Şekil 18.	İki Katlı Gar Binası- Saat Kulesi-Gar Binası Genel Görünüş 30
Şekil 19.	Dönemde Yayınlanmış Gar Gazinosu Reklamları 30
Şekil 20.	Ulus Meydan-Atatürk Heykeli ve İstanbul Pastanesi 33
Şekil 21.	Taşhan ve Şehir Çarşısı 34
Şekil 22.	Ulus -İstanbul Pastanesi’nin (1933) İstanbul Oteli’nin Önden Görünüşü 35
Şekil 23.	İstanbul Pastanesi Girişi 36
Şekil 24.	Anafartalar Caddesi (Sağda İstanbul Oteli ve Pastanesi), 1937 37
Şekil 25.	Ankara-Yenişehir Havuzbaşı (Solda) ve Ankaralı Hanımlar (Sağda)..... 38
Şekil 26.	Atatürk Bulvarı Özen Pastanesi – Pastanenin Beyaz Tenteleri 39
Şekil 27.	Atatürk Bulvarı ve Güven Park, 1935 40
Şekil 28.	Kutlu Pansiyon Evi Zemin Kat Planı (Solda)- Pasta Salonu ve Yapı Cadde Ön ve Yan Görünüş (Sağda)..... 42
Şekil 29.	Kutlu Pastanesi İç Mekân (Solda) ve Pastane Dış Mekânda oturanlar (Sağda), 1940’lı Yıllar 43
Şekil 30.	Kutlu Pastanesi’nin Önünde Hanımlar ve Tentesinin Altında Oturanlar..... 43
Şekil 31.	Büyük Sinema, 1950 ve ‘Büyük Pastane’ Reklamı, 1953 Yılı, PTT Ankara Telefon Rehberi 44
Şekil 32.	Büyük Sinema Giriş Bölümü (Solda) ve Locaların Olduğu Alan (Sağda)..... 45
Şekil 33.	Lörcher Plan’ın Konut Dokusu (Solda) ve Güney Aksında Genişleyen Yeni Şehir (Sağda) 48
Şekil 34.	Kızılay ve Güven Parkları, Cemil Uybadin Köşkü, 1940’lı yıllar 49
Şekil 35.	Atatürk Bulvarı ve Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Kızılay Genel Müdürlüğü, 1940’lı yıllar 49
Şekil 36.	Atatürk Bulvarı, Büyük Sinema, İş Hanı, And ve Bulvar Apartmanları, 1950’ler..... 52
Şekil 37.	1950’li yıllar Atatürk Bulvarı ve Kalabalık..... 52

Şekil 38.	Kızılay, 1950.....	53
Şekil 39.	Ankara Haritası -Uybadin-Yücel Planı, 1957, Ankara.....	54
Şekil 40.	Atatürk Bulvarı	55
Şekil 41.	Ankara Kent Akısları	56
Şekil 42.	Akalın Pastanesi Reklamı	58
Şekil 43.	Boğaziçi Pastanesi Reklamı (Solda), Bahar Pastanesi Reklamı (Sağda), 1965	58
Şekil 44.	Sedef Pastanesi Reklam (Solda), Meram Pastanesi Reklamı (Sağda).....	59
Şekil 45.	Akman Boza ve Pasta Salonu Reklamı	60
Şekil 46.	1950-1960 ve 1960-1970 Dönemi Eğlence Mekânları (Kırmızı nokta ile belirtilmiştir.).....	61
Şekil 47.	1970-1980 Dönemi Eğlence Mekânları (Kırmızı Nokta ile Belirtilmiştir.)	62
Şekil 48.	Atatürk Bulvarı Büyük Sinema'nın Yanı Meram Pastanesi.....	64
Şekil 49.	Milka Pastanesi	66
Şekil 50.	Hurşit Tarakçı Fotoğrafı	71
Şekil 51.	Tarakçıoğulları'nın Yalta'daki Pastanesi	71
Şekil 52.	Yalta Dilber Pastanesi Giriş Kapısı- Beyaz Heykeller	72
Şekil 53.	Meram Pastanesi'nin Önünde İ. T. B. T. ve Kuzenleri	73
Şekil 54.	Meram Pastanesi 1980 yılı- Dış Mekân Kurgusu.....	74
Şekil 55.	Meram Pastanesi Necatibey Caddesi.....	74
Şekil 56.	Akay Funda Pastanesi'nde Kullanılan Kafe Sandalyeleri-Funda AŞTİ Şubesi	76
Şekil 57.	Akay Funda Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı.....	77
Şekil 58.	1968 Yılı Tunalı Hilmi Flamingo Pastanesi Açılışı	82
Şekil 59.	Ordu Milletvekili Avukat Kemâl Şensoy'un Tebrik Yazısı	83
Şekil 60.	Zeki Müren'in 1969 Yılında Flamingo Pastanesi Hatıra Defterine Yazdığı İyi Dilekler	83
Şekil 61.	Flamingo Pastanesi Kurucularından A.K ve Kızı S.K Ö.- Pastanenin Logosu	85
Şekil 62.	1977 yılı Tunalı Hilmi Caddesi	87
Şekil 63.	1971 Yılı Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel ve Bayındırlık İşken Bakanı Selahattin Kılıç – Kuğulu Kavşağında Yürüyor	88
Şekil 64.	Dönemin Başbakanı Turgut Özal Tunalı'da Esnaf Ziyareti	90
Şekil 65.	Flamingo Pastanesi Girişi	91
Şekil 66.	Duvarlarda Yer Alan Flamingo Figürleri-Dövme Bakırlar	91
Şekil 67.	Tunalı Flamingo Pastanesi Duvar Panosu	92
Şekil 68.	Flamingo Pastanesi'nde kullanılan Figürler.....	93
Şekil 69.	Ahşap Sandalyelerin Yerine Kullanılan Modeller.....	93
Şekil 70.	Tunalı Hilmi Flamingo Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı	94
Şekil 71.	Tunalı Flamingo Cadde Etkileşimi	95
Şekil 72.	Tunalı Flamingo Pastanesi İç Mekân Kurgusu ve Değişimler	96
Şekil 73.	Uybadin-Yücel Planı'nından Bir Bölüm- Kızılay- Kolej Aksı	97
Şekil 74.	TED Ankara Koleji Binası	98
Şekil 75.	M.Y ve H Pastanesi Logoso	99
Şekil 76.	"Hüdaverdi" Hürriyet Çocuk - 16 Eylül 1983 - Sayı 37.....	100
Şekil 77.	Hüdaverdi Pastanesi Kolej 1970'li Yıllar -Küçük Çocuk Ö. Y.....	100
Şekil 78.	Kolej Hüdaverdi Pastanesi Mekân Kurgusu ve Şematik Anlatımı.....	101
Şekil 79.	Hüdaverdi Pastanesi Çukurambar	103
Şekil 80.	Hüdaverdi Pastanesi Kolej ve Hüdaverdi Pastanesi Sokullu.....	103
Şekil 81.	1990 Nazım Planı -Yön Okları	104
Şekil 82.	Ankara Kent Kurgusu ve Tarihsel Gelişim Süreci 1924-2018 Renklendirme Çalışması	106
Şekil 83.	Funda Pastanesi Logosu	112

Şekil 84.	Funda Classy Butik Pasta	113
Şekil 85.	Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi Uygulama Süreci- İç Mimari Proje Uygulaması.....	114
Şekil 86.	İç Mekân Kurgusu Perspektif Çalışması - Giriş Aksı Pasta Vitrinleri.....	115
Şekil 87.	Funda Pastanesi Dış Cephesi	116
Şekil 88.	Funda Classy İç Mekân ve Sergilenen Özel Üretim Pastalar	117
Şekil 89.	Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi Giriş ve Cadde-Sokak İlişkisi	118
Şekil 90.	2001 Yılında Uygulanmaya Başlanan Logo Tasarımı.....	119
Şekil 91.	Yarı Açık Alan – Giriş Aksı.....	119
Şekil 92.	Giriş Kapsı ve Aksı- İç Mekân İlişkisi.....	120
Şekil 93.	Giriş Kapı ve İç Mekân Vitrin- Tezgâh İlişkisi	120
Şekil 94.	İç mekân oturma alanı ve İçecek Büfesi- Islak Hacimlere Geçiş.....	121
Şekil 95.	İç Mekân – Yarı Açık Alan Görsel Etkileşim	121
Şekil 96.	Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı	122
Şekil 97.	Funda Pastanesi Menüsü- Yalta ve Aile Hikâyesi.....	127
Şekil 98.	Funda Pastanesi Kağıt Servis ve Peçete Tasarımı	127
Şekil 99.	Galleria Funda Pastanesi Cadde Aks Girişi ve Sokak Aks Girişi	128
Şekil 100.	Yarı Açık Alan Cadde Etkileşimi ve İç Mekân Giriş ilişkisi	128
Şekil 101.	Ana Giriş Aksı ve Yarı Açık Alanda Konumlanmış Dondurma Vitriini	129
Şekil 102.	Ana Giriş Aksı ve Vitrin İlişkisi ve Bayram Öncesi Çikolata Kutulama Çalışmaları.....	129
Şekil 103.	Giriş Aksı ve Vitrin Alanı ile Oturma Alanını Ayırıcı Düşey Unsurlar.....	130
Şekil 104.	Galleria Funda Pastanesi İçecek Büfesi ve Konsept Duvar Tasarımı	130
Şekil 105.	İç Mekân Oturma Alanı ve Cadde Görsel Etkileşimi.....	131
Şekil 106.	Galleria Funda İç Mekân Oturma Alanı Kurgusu	131
Şekil 107.	Galleria Funda Pastanesi Plan Çizimi ve Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı	132
Şekil 108.	Panaora Alışveriş Merkezi ve Funda Pastanesi	133
Şekil 109.	1985 Yılı-Flamingo Pastanesi Açılış İçin Süleyman Demirelin Tebrik Mesajı	134
Şekil 110.	Flamingo Pastanesi Logosu	135
Şekil 111.	Menü Kapağı ve İç Sayfa -Zeki Müren Tebrik Yazısı	138
Şekil 112.	Flamingo Pastanesi ve Selanik Caddesi Etkileşimi.....	139
Şekil 113.	Flamingo Pastanesi Yarı Açık Oturma Alanları ve Pastane Giriş Kapısı	139
Şekil 114.	Pastane Mekânı Giriş Yarı Açık Alan Oturma Elemanları	140
Şekil 115.	Kızılay Flamingo İç Mekân Kurgusu- Vitrinler ve Oturma Alanı	140
Şekil 116.	Glutensiz Ürün Vitriini ve İçecek Servis Tezgâhı.....	141
Şekil 117.	İç mekân -Yarı Açık Alan İlişkisi ve Oturma Elemanları	141
Şekil 118.	Kızılay Flamingo Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı	142
Şekil 119.	Tepe Prime İş ve Yaşam Merkezi Genel Görünüş ve Meydan Yeme-İçme Mekânları.....	143
Şekil 120.	Tepe Prime Flamingo Pastanesi Meydan İlişkisi ve Oturma Alanı.....	143
Şekil 121.	Tepe Prime Flamingo Pastanesi İç Mekân Kurgusu.....	144
Şekil 122.	Hüdaverdi Çukurambar- Yarı Açık Alna ve Giriş Kapısı İnşa Çalışması.....	146
Şekil 123.	Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi – Ana Giriş Kapısı ve Cadde İlişkisi.....	146
Şekil 124.	Yarı Açık Oturma Alanı ve Ana Giriş Kapısı	147
Şekil 125.	İç Mekân Oturma Alanı ve Sergi Üniteleri - Vitrin.....	148
Şekil 126.	Brunch Servis Alanına Yerleştirelen Sergileme Üniteleri.....	148
Şekil 127.	Hüdaverdi Pastanesi Menü Kapağı (Sağ) ve Kağıt Servis-İslak Mendil Logo (sol).....	150
Şekil 128.	Kahve Kiosk ve Çikolata Sergi Vitriini.....	150

Şekil 129. Vitrinler ve Ödeme Noktası – Kasa İlişkisi.....	151
Şekil 130. Giriş Kat -Üst Kat Görsel Etkileşimi.....	151
Şekil 131. Üst Kat Oturma Alanı.....	152
Şekil 132. Üst Kat ve Giriş Katı Görsel Etkileşimi	152
Şekil 133. Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı	153

GİRİŞ

Tezin Amacı

13 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre önce, Ankara başkent olarak kabul edilmiştir. Başkent Ankara'nın imar süreci yeni yönetiminin başarısı ile özdeşleşen geniş perspektifli bir modernleşme vizyonu ile şekillenmiştir. Bu bağlamda fazla gelişmemiş bir Anadolu kasabası görünümüne sahip olan Ankara, Cumhuriyet yönetiminin oluşturmak ve yaygınlaştırmak istediği modern yaşam- mekân kurgusuna planlı çalışmalar kapsamında ev sahipliği yapmıştır. Çeşitli sosyal aktiviteler (resmi davetler, sergiler, konserler vb.) düzenlenmiş, günlük hayatın içinde de yeme-içme ve dinlenme anlayışı gelişmiştir. Bu bağlamda, kentsel devrimin mekânsal karşılıkları oluşmuştur.

1940'lı yılların sonuna kadar kabul edilen bu öncü çalışmanın etkileri sürmüştür. Dönemin son yıllarında ise özellikle II. Dünya Savaşı'nın geniş çaplı etkileri ve Türkiye'de çok partili sisteme geçiş başta olmak üzere, artan kent nüfusu, sosyal-kültürel ve ekonomik değişimler kent kurgusu yeniden ele alınmasını gerektirmiştir. Konu ile ilgili 1957 yılında kapsamlı bir uygulama çalışması başlatılmıştır. Kent akslarının genişletilmesi ve değişimler ön görülmüştür. Ancak Ankara kent nüfusu artmaya devam etmiş, 1980'li yıllarda siyasi ve sosyal değişimlerin çok katmanlı etkileri; günlük yaşam pratiklerinin değişimi vb. kentin planlamasını bir kez daha irdelenmesini gerektirmiştir. Dönemde kurgulanan çalışma, günümüz kent akslarının oluşumunu ve okunmasını da mümkün kılmıştır.

Süre içerisinde bu etkenler paralelinde Ankara'da yeme-içme mekânlarının ve pastanelerin de çeşitliliği artmıştır. Çalışmanın ana konusunu oluşturan pastaneler, süreç içinde kent yaşamında oluşan bu devrimden etkilenmiş, konumlarında ve iç mekân kurgularında farklılıklar oluştuğu anlaşılmıştır. Tüketim alışkanlıklarının değişmesi pastane mekânlarının da konumlanmasına ve kurgusunu etkilemiştir. Çok katmanlı bu değişimler; kent-mekân ve mekân-kullanıcı ekseninde dinamik bir ilişki kurmuştur. Erman (2017) bu etkileşimi "Mekân kurgusu işlevsel organizasyondan çok ilişkiler organizasyonudur ve sosyal ilişkiler ve süreçler kendilerini mekân ve mekânsal ilişkilerle ifade eder" (s.66) diyerek vurgulamaktadır.

Çalışmanın temel amacını Ankara'da hizmet veren ve süreç içerisinde de hizmet devamlılığı gösteren pastanelerin, modern kent yaşamındaki mekânsal değişimlerinin, kent

akslarıyla birlikte izlenmesi ve araştırılması oluşturmaktadır. Çalışmada aşağıda yer alan sorulara cevaplar aranmıştır.

- Cumhuriyet dönemi Ankara kent planlamasında oluşan yeni akslar ve bölgeler nerelerdir? Kentin gelişimine paralel oluşan yeni akslar hangi planlama çalışmaları ve dönem aralıkları ile oluşmuştur?
- Modern Ankara kent yaşamı içerisinde pastanelerin konumu/yer bilgisi nedir?
- Süreç içerisinde kentsel gelişim paralelinde, konumlarında bölgesel kaymalar/dağılımlar yaşamış mıdır?
- Dönemin pastane kültürünün modern yaşam ve mekân kurgusu ile etkileşimi nedir?
- Süreç içerisinde Ankara pastanelerinin mekân kurgularında yaşanan değişimler, dönüşümler ve mekânsal kurguyu etkileyen etmenler nelerdir?

Tez çalışması sonucunda; 1950 yılından 2020 yılına kadar geçen süreçte, Ankara pastanelerinin kent aksları üzerindeki konumları, dönemin pastane kültürünün modern yaşam-mekân kurgusu ile etkileşimi çerçevesinde ele alınarak, bu süreç yolculuğunda devamlılık gösteren pastaneler üzerinden okumaları yapılacaktır.

Tezin Kapsamı

Kent aksları, Ankara kent planlamalarına dayandırılarak üç dönem içerisinde ele alınmıştır. Çalışmanın genel çerçevesi, araştırmaya temel oluşturacak biçimi ile 1923-2020 yılları arası Ankara kent yaşamında hizmet veren pastane oluşumları üzerinden okunmuştur. Ana çerçeveyi kent planlamasının gelişimiyle birlikte 1950-2020 yılları arasında varlık gösteren pastane mekânları oluşturmaktadır. Çalışma çerçevesinde Ankara'da yer alan pastaneler listelenmiştir (Ek 1-9). Çalışmada dönemlere göre ele alınan pastane okumalarını, kentsel planlama paralelinde gelişim gösteren kent akslarında konumlanan ve yıllar içerisinde hizmet vermeye devam eden pastaneler oluşturmaktadır.

Çalışmada kent aksları, Ankara kent planlamalarına dayandırılarak üç (3) dönem aralığında ele alınmıştır. Çalışmadaki ilk tarihsel aralık; Cumhuriyetin ilanı ile başlayan süreçte Ankara'nın başkent oluşu ve Lörcher ve Jansen'in hazırladığı kent planlarının uygulandığı dönemi kapsamaktadır. İkinci tarihsel aralık; 1957 yılında onaylanan Uybadin-

Yücel planlarının uygulandığı dönemi kapsamaktadır. Üçüncü ve son tarihsel aralığı ise günümüz kent kurgusuna da etkileri olduğu anlaşılan 1982 yılında onaylanan 1990 Nazım Planı dönemini ve güncel kent akslarını kapsamaktadır.

Süreç okumasının 1923-1950 yılları aralığındaki ilk aşama planlamasında yer alan yerleşkeler ana hatları ile ele alınmıştır. Dönemsel etkiler ve değişimler, toplumsal yaşam ve yerleşkeler etkileşiminde kısa okumaları yapılarak kapsama dahil edilmiştir.

Bu bağlamda, kent aksları üzerinde yapılanma gösterdiği anlaşılan pastaneler, sosyal hayatın içinde yer alan kullanıcısı ile olan etkileşimi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Değerlendirmede, sosyal yaşamın bir parçası olan dönemlere ait araştırmalar; hem arşiv belgelerinden (etkinlikler, açılışlar, davetler, toplantılar), hem de literatür taramalarından elde edilen verilere dayandırılmıştır. Ayrıca pastane sahipleri, işletmecileri ve dönem tanıkları ile yapılan sözlü görüşmeler ile elde edilen veriler çalışmada kullanılmıştır.

1923-1950 yılları aralığında kent gelişim aksları üzerinde yapılan pastanelerin yaygın yerleşimlerinin, Ankara Kalesi ve çevresi ile dönem için merkez kabul edilebilecek Ulus aksında yer aldığı anlaşılmaktadır. Pastane mekânlarının genel okumaları döneme ait literatür bilgileri, Ankara Telefon Rehberleri taranarak yapılmış ve sürecin başlangıç aşamaları aktarılmıştır.

Çalışma 1950 yılı sonrası dönemi, planlama çalışmalarının başlaması ve devam eden süreç üzerinden incelemiştir. 1950-1980 yılları arası 1.inceleme dönemi olarak ele alınmıştır. 1980 yılı sonrası Ankara'nın gelişimi onaylanmış kent planlama çalışmaları üzerinden okunmuştur.

Ankara'nın değişen aksları üzerinden yapılan okumada bu akslar üzerinde yer alan pastane mekânlarının dağılım yoğunluğu/eğilimi incelenmiştir. Pastane mekânlarının yoğun olarak konumlandığı akslar belirlenmiştir. Belirlenen bu akslar üzerinde yer alan pastaneler 1950 yılı ve sonrası 2020 yılına kadar mekânsal varlığını sürdürmüş ve Ankara'nın kentsel sosyal yaşamında varlık göstermeleri nedeni ile tez kapsamında odak noktası olarak seçilmiştir. Bu yerleşkelerde yer alan pastanelerin tespitleri hem literatür taramalarından edinilen sonuçlara hem de 1950-1978 yılları arasında yayınlanan "Ankara Telefon Rehberlileri"nden elde edilen adres bilgilerine göre tespit edilmiştir.

Bu noktada hedeflenen amaç: günlük yaşam pratikleri ve sosyal yaşamda meydana gelen değişimler üzerinden pastanelerin mekânsal yansımaları ve karşılıklarını iç mekân ölçeğinde takip etmek, dönüşümlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu nedenle çalışmada süreci yaşayan ve 1950 yılından başlayarak varlık gösteren, sonraki dönemlerde de belirlenen kent akslarında hizmet vermiş olan pastaneler değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre 1950-1980 aralığı ile 1980-2020 aralığında Ankara akslarında konum kaymaları yaşanmış, Ankara’da doğu-batı ve/veya kuzey-güney akslarında gelişim yaşanmıştır. Bu akslarda bahsi geçen yıllar içerisinde mekânsal varlıklarını sürdüren pastaneler; Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi olmuş ve çalışmada değerlendirme kapsamında ele alınmıştır.

1950-1980 döneminde dokümantasyonlar literatür üzerinden okunmuş, ancak iç mekâna ait plan ve fotoğraflara kısıtlı erişim sağlanabilmiştir. Bu noktada yöntem olarak dönem şahitleri, mekân sahipleri, aile üyeleri ile sözlü görüşmeler yapılmıştır. Mekân planları görüşmelerde mekân sahipler tarafından kroki olarak çizilmiştir. Bu kroki çizimleri çalışmada kullanılmıştır. İç mekâna yönelik değerlendirmeler, sözlü görüşmelerde tanımlanan tariflemeler üzerinden yapılmış, çizilen krokiler kullanılarak mekân kurgusu şematik anlatımı yazar tarafından oluşturulmuştur. Bu çalışma Ankara Telefon Rehberlerinde yer alan pastane reklamları irdelenerek desteklenmiş, dönemin pastane aktiviteleri/hizmet anlayışının anlaşılması için veri teşkil etmiştir. İncelenen pastanelerin elde edilen mekânsal verilerde iç mekâna yönelik görseller-fotoğraflar olmadığından dolayı, mekânsal bilgiler yazılı veri olarak tablolaştırılarak bölüm sonuna konulmuştur.

1980 sonrası 2020 yılına kadar yer alan ikinci inceleme sürecinde değişen Ankara kent yaşamı ve kent aksları tanımlanmıştır. Kuzey-güney aksı (Ulus-Kızılay-Yenişehir-Kolej-Atatürk Bulvarı-Çankaya-Oran) ve Doğu-batı aksı (Kızılay-Eskişehir Yolu-Çukurambar-Beysukent-Çayyolu-Ümitköy-Yaşamkent) üzerinde yoğunlaşan mekânsal kaymalar (onaylanmış kent planlama çalışmalarına dayandırılarak) hem sözlü görüşmeler hem de literatür taraması üzerinden tespit edilmiştir. Bu akslar üzerinde varlığını sürdüren; Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastaneleri’nin mekânsal verileri, kullanıcıların ve mekân sahiplerinin sözlü beyanlarına, mekân sahiplerinden ve literatür taramalarından elde edilen fotoğraflara dayandırılmıştır. Ayrıca bu tarih aralığında seçilen pastanelerin iç mekân tasarımlarının iç mimar tarafından yapıldığı mekân sahipleri tarafından beyan edilmiştir.

Funda Pastanesi iç mimarları Doç. Dr. Betül Bilge Özdamar ve tasarımcı-iç mimar Ece Yalım -Oğuz Yalım'a ulaşılarak Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi ve Galleria Funda Pastanesi plan çizimleri, perspektif çizimi çalışmada kullanılmıştır. Paylaşılmayan planlar için mekân sahiplerinin çizmiş oldukları mekân krokileri alınmış ve mevcut yerlerinde yazar tarafından incelenmiş ve mekân kurgusu şematik anlatımı yapılandırılmıştır. İncelenen pastanelerin elde edilen mekânsal verileri iç mekâna yönelik görsel fotoğraflar kullanılarak mekânsal bilgiler ve organizasyonları yazılı veri olarak;

- Bulunduğu organizasyon açısından (işlev ilişkisi ve yarı açık alan/açık/kapalı alan ilişkisi)
- Sergileme elemanları açısından (Pasta ve diğer ürünlerin sergilenmesi)
- Oturum kurgusu

Kurum kimliğinin oluşumu açısından (tabela, logo, servis unsurları) tablolaştırılmış ve bölüm sonuna ve bölüm sonuna konulmuştur.

Sonuç bölümünde tarihsel dönemler paralelinde dönüşen (1950-1980 ve 1980-2020) iç mekâna yönelik veriler, bir araya getirilerek karşılaştırılmalı olarak okunmuş ve mekânsal dönüşümler, kullanıcı etkileşimi tablolaştırılmıştır.

1950-1980 aralığı ile 1980 sonrası 2020 yılı kent gelişim aksları üzerinde yer alan pastane yerleşimleri, Ulus-Yenişehir (Kızılay) aksı üzerinden Atatürk Bulvarı, Tunalı Hilmi ve Çankaya aksında gelişme göstermiştir. 1980-2020 tarihleri arasında da Gaziosmanpaşa, Oran, Eskişehir Yolu, Yaşamkent ve Çayyolu aksları oluşmuş ve pastane konumları bu akslarda da yer almıştır. Bu dönemlerde hizmet devamlılığı gösteren pastanelerin, 'Funda Pastanesi' 'Flamingo Pastanesi ve 'Hüdaverdi Pastanesi' olduğu belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan pastane mekânları ve süreç okumaları; "kent kurgusu ile mekân ilişkisi" ve "iç mekân kurgusu-işlevi" çerçevesinde ele alınmıştır.

Bu kapsamda pastane mekânlarına yönelik değerlendirmeler;

1. Kent gelişim aksı-yakın çevre ilişkisi açısından; pastanenin konumlandığı aksın tariflenmesi. Mekân konumu ve giriş ilişkisi açısından; pastane mekânının cadde-sokak ile ilişkisi

2. İç mekâna ait açık alan, yarı açık alan ve kapalı alan kurgusunun elde edilen veriler doğrultusunda; şematik eskiz ve/veya elde edilen fotoğraf belgeleri ve/veya sözlü görüşme tarifleri üzerinden değerlendirilmesi,
3. İç mekân kurgusu ve işlevi açısından; pastanelerin tarihsel sürecinde meydana gelen mekânsal dönüşümlerinin belirlenmesi ve mekânsal kurgunun mekân organizasyonu çerçevesinde yapılmıştır.

Çalışmanın içeriğinde yer alan ikinci bölümünde; Ankara'nın başkent ilan edilmesiyle başlayan kentsel ve toplumsal modernleşme süreci anlatılmaktadır (1923-1950). Cumhuriyet yönetimi tarafından modern yaşamın uygulama alanı olarak seçilen Ankara'nın kentsel gelişimi ve mekânsal yansımaları, pastaneler kapsamında geniş bir perspektifte ele alınmıştır. Çalışmada Ankara'nın pastane kültürünü oluşturan ve dönemi ile ilişkilendirilen örnek mekânları irdelenmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde 1950-1980 yılları arasında Ankara kent kurgusu ve pastane kültürüne yönelik mekânsal kazanımları irdelenmiştir. Bölümde kent kurgusunda gelişen ve değişen akslar belirlenmiştir. Pastanelerin harita üzerinden mekânsal iz düşümleri araştırılmıştır. Mekânsal kurguları, kullanıcı ve kent kurgusu ile kurdukları ilişki üzerinden aktarılmaktadır. Belirlenen örnekler kapsamında pastaneler iç mekân kurguları ve yakın çevre ilişkisi aktarılmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde 1980- 2000'li yılları arasında Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişimler, dönemdeki sosyo-kültürel devrimin yeni tüketim ve eğlence anlayışına etkileri paralelinde aktarılmaktadır. Pastane kültürünün oluşumunda var olan pastaneler; kent aksları- kent kurgusu ve yakın çevre ilişkisi, cephe ilişkisi ve iç mekân kurgusu kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmada Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesi bu kapsamda incelenmiştir.

Tezin Yöntemi

Çalışmada süreç okumaları kent kurgusu içerisinde gelişen akslar; kent planları üzerinden harita okuma yöntemi ile belirlenmiş ve akslar üzerinde yer alan pastanelerin konumları bölgesel olarak harita üzerinde leke çalışması yöntemi ile tanımlanmıştır.

Konuyla ilgili literatür taraması yapılarak; bilimsel yayınlar, makale, kitaplar, tezler, süreli yayınlar, dönemlerde yayımlanmış Ankara telefon rehberleri ve fotoğraflar incelenmiş, ancak pastane mekânları ile ilgili sınırlı bilgiye ulaşılmıştır. Bu nedenle, araştırmada 1950-1980 ve 1980-2020 yılları arasında hizmet vermeye devam eden pastane mekânları ile ilgili bilgiler dönemlere tanıklık etmiş kişiler, pasta salonlarının sahipleri-işletmecileri, aile üyeleri ve tasarım-uygulamayı yapan iç mimarları ile yapılan sözlü görüşmelerle elde edilmiştir. Sözlü görüşme yapılan kişilerden katılım onamaları alınmıştır. Örnek “onam formu” Ek 10’a konulmuştur. Değerlendirmeler diğer belge, kroki çizimleri vb. ile bir araya getirilerek genişletilmiş ve desteklenmiştir.

Araştırma nitel yöntemi esas alan tarihsel süreç okumasını üç aşamalı bir model üzerine kurgulamıştır. İncelemenin birinci aşamasında değerlendirilen kent kurgusu, haritalar üzerinden irdelenmiştir. Bu kapsamda kent planlama çalışmalarının tarihsel süreç okumasında, (i) Lörcher- Jansen (1923-1950), (ii) Uybadin-Yücel (1950-1980) ve (iii) 1990 Nazım Planı (1980-) esas alınmıştır. Belirlenen bu tarih aralıkları kapsamında sosyo-ekonomik değişimler değerlendirilmiş ve kent aksları üzerinde pastane mekânlarının konumları araştırılmıştır. Bu amaçla öncelikle dönemlere ait “Ankara Telefon Rehberleri” kullanılmıştır. Listelenen pastanelerin belirlenen akslar üzerinden konumları tablolaştırılarak aktarılmıştır.

İncelemenin ikinci aşamasında; çalışılan pastanelerin değişim gösteren kent aksları üzerindeki bölgesel konumları irdelenmiştir. Bu çerçevede, pastaneler aşağıda yer alan tanımlara uygunluk derecesi ile değerlendirmeye alınmıştır.

1. Pastane mekânının tanımlanan bölgesel kent aksları üzerinde konumlanması ve gelişim akslarında yer alması
2. Belirlenen tarihsel kapsamda Ankara’da hizmet vermeye devam ediyor olması (1923-1950 sürecinde hizmet vermeyi sonlandırmış olanlar dönemleri bağlamında irdelenmiştir. Çalışmanın omurgasını oluşturan 1950-1980 ile 1980-2020 aralığında hizmet vermeye devam eden pastaneler, iç mekana yönelik dönüşümlerin takibi açısından değerlendirme kapsamına alınmıştır)
3. Değerlendirme açısından pastane mekanlarının literatür araştırması, görsel veriler, krokiler ve sözlü görüşmeler kapsamında incelenmesinin mümkün olması;

İncelemenin üçüncü aşamasında yukarıda yer alan kapsam çerçevesine oturan; Flamingo Pastanesi, Funda Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesi değerlendirilmiştir. Buna göre;

1. Kent gelişim aksları; yakın çevresi ve mekân ilişkisi
2. Mekân kurgusu; açık, yarı açık ve kapalı alan ilişkisi
3. İç mekân kurgusu değişimi ve/veya dönüşümü – mekân içi ilişkiler çerçevesinde incelenmiştir

BÖLÜM 1. ANKARA MODERN YAŞAMI VE PASTANE KÜLTÜRÜ

Ankara için yapılan planlama çalışmaları ve kentin gelişen mekân kurgusu, sosyal hayatta gerçekleşen değişimlere paralel bir devinim sergilenmiştir. Başkent olması ile siyasi merkez konumuna gelen Ankara’da artan kent nüfusunun ihtiyaçlarına uygun mekân kurguları oluşturmayı amaçlamıştır. Bu kapsamlı çalışmalarda Lörcher ve Jansen’in planlamaları öncü çalışmalar olmuştur. Kent-mekân ilişkisi, ana akslar üzerinde oluşturulmuştur. Lörcher Planında; “Yeni Şehrin “Çankaya” adıyla bir yönetim mahallesi olarak tasarlanmasını gündeme getirir. Burada parlamento, bakanlıklar ve devlet kuruluşlarının yer alacağı bir devlet mahallesi, aynı zamanda burada çalışan insanların yaşayabileceği bir konut bölgesi düşünülmüştür” (Cengizkan, 2010, s.32).

Dönemde gelişen kent kurgusu, artan nüfus ve değişen ihtiyaçların karşılanabilmesi için çalışma sınırlı kalmış ve bu bağlamda Ankara için tarihsel süreçte birden fazla planlama çalışması yapılmıştır. Lörcher Planı ve Jansen Planı öncü çalışmalar olmuştur. Ankara kent planlaması yıllar içerisinde farklı planlamalar çerçevesinde gelişim göstermiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Ankara Kent Planlama Çalışmaları

Plan Adı	Plan Onay Yılı	Mevcut Nüfus (kişi)	Kentsel Yerleşim Alanı (ha)	Plan Hedef Yılı	Nüfus Öngörüsü (kişi)	Toplam Plan Alanı (ha)	Temel Makroform Yönelimi-Stratejisi
Lörcher Planı	1925	~65.000	~280	**	~150000	~700	Güney aksına (Yenişehir) sıçrama, Ankara Garı çevresinde yeni ticaret merkezi oluşumu
Jansen Planı	1932	~75.000	300	1978	300.000	1.500	Yenişehir Gelişimi korunuyor, Doğu (Cebeci), Batı (Maltepe-Tandoğan) işçi mahalleleri-bahçekent/güzelkent gelişimi
Yücel-Uybadin Planı	1957	455.000	~5.720	1987	750.000	12.000	Kompakt bir gelişim kaçak yapılaşma alanlarında düzenli konut olarak yoğunlaşma, Etimesgut, Keçiören, Yıldız, Yenimahalle yönlerine büyüme
1990 Nazım	1982	120000*	~22.500	1990	2,8-3,6 milyon arası	43.250	“Batı Koridoru” desantralizasyon stratejisi, Batıkent,

Plan Adı	Plan Onay Yılı	Mevcut Nüfus (kişi)	Kentsel Yerleşim Alanı (ha)	Plan Hedef Yılı	Nüfus Öngörüsü (kişi)	Toplam Plan Alanı (ha)	Temel Makroform Yönelimi-Stratejisi
Planı (1970-75)							Eryaman, Sincan yönlerine büyüme, “koruma”, iş-iskân ilişkisi kurma, koridor gelişimi, yeşil kuşak öngörüsü
2015 Yapısal Plan Şeması (1985)	Onaysız	2.300.000	~31.000	2015	4,5-5,5 milyon arası	~210.000	Elmadağ-Kırıkkale, Kazan, Temelli, Ahiboz odalarına “ana çanak” dışına yeşil kamalarla desantralizasyon, koridorlar boyunca ışımsal gelişme öngörüsü, çevre yolu tanımlama
2025 Planlama Çalışması (1998)	Onaysız	2.800.000	~45.000	2025	6,5-8 milyon arası	~200.000	Mücvir alan sınır içinde konut gelişme eğilimlerini yönlendirme çabası, güneybatı koridoruna genişleme-yayılma

(*): 1970 Nüfusu

(**): Eski kent kısmı onaylanmadığından kente dair bütüncül bir plan hedef yılı olduğu tespit edilememiştir.

Kaynak: (<https://www.ankara.bel.tr/>)

Başkent kabul edilmesi ile kentsel gelişim sürecine giren Ankara, eş zamanlı olarak sosyal ve kültürel değişimler için bir ara yüz işlevi de üstlenmiştir. Lörcher ve Jansen’in hazırladığı öncü çalışmalar kapsamında parklar, bahçeler, havuzlar, eğitim kurumları, hastaneler gibi kamusal yeni alanlar tanımlanmıştır.

Mekânsal düzlemde yapılan bu çalışmaların; otel, lokanta, pasta salonu, bar, gazino gibi çeşitli eğlence-dinlenme ve yeme-içme mekânlarının konumlanmasında da etkileri olmuştur. Geniş perspektifte, Ankara kent hayatında başlayan devinim, Cumhuriyet kazanımları ile (kullanılan alfabenin değişimi, giyim, müzik, eğlence ve dinlenme alışkanlıklarının değişmesi) kadınların toplumda görünürlüğünün artmasına ve sosyal hayatın evlerden şehrin mekânlarına taşınmasına olanak sağlamıştır.

Atıcı (2021) kent-kültür etkileşimini “Toplumlar sahip oldukları kültürlerle birlikte yaşam alanını oluşturmaya başlayacaktır. Bu oluşum yapılanmayı ve kentlerin oluşumunu beraberinde getirecektir. Toplumun alana yansımaları olarak kentler karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte eş zamanlı olarak kenti belirleyen düşünce yapısı da kent planını etkilemeye

başlayacaktır... İnsan, toplum, kültür ve kent arasında dönüşümlü olarak yaşanan bir ilişki bulunmaktadır” (s.2) şeklinde açıklamıştır.

1923 yılında başlayan kapsamlı planlama çalışmaları, 1950’li yıllarda bir kez daha ele alınmıştır. Bu ihtiyacın ortaya çıkmasında “Farklılaşan toplumsal ve kültürel yapıyla birlikte ekonomik politika ve yönetimde çok partili döneme geçiş-bulvarların açılması, apartmanlaşma vb.-kentsel mekânın tüketim kalıplarında” (Onsekiz ve Gültekin, 2005, s.140) meydana gelen değişimlerin etkili olmuştur. Bu gelişmeler 1980’li yıllara kadar hızla devam etmiş, farklılaşan yaşam alışkanlıkları ve artan kent nüfusunun ihtiyaçları, kent-mekân ilişkisini şekillendirmiştir.

Bu bağlamda, 1923-1980 yılları arasında, sosyokültürel ve ekonomik değişimlerin çok katmanlı etkilerinin kent kurgusuna yansımaları olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2. 1923-1980 Dönemi Sosyo-Kültürel Değişimler ve Kent Planları

Etkenler	1923-1930 Dönemi	1930-1950 Dönemi	1950-1970 Dönemi	1970-1980 Dönemi	1980 Sonrası
Kültürel-Toplumsal Yapı	Durağan sosyal yaşamın modernleşme ile değiştirilmeye başlanması	Zorunlu kültürel değişim ve çağdaşlaşma hareketi, iktidarın mekâna hakimiyeti	Serbest kültür değişimi (Amerika ve Avrupa’nın etkisi)	Popüler kültürün yaygınlaşması ile eğlence anlayış ve mekânlarında değişim ve çeşitlilik	Kitle Kültürüne dönüşüm ve küreselleşmenin etkisi
Yasal-Yönetimsel Yapı Politikaları	Ankara’nın Cumhuriyet rejiminin ideolojisine uygun olarak imar edilmeye başlanması, eğlence mekânlarının modern yaşamın kabul edilmesinde araç olarak kullanılması,	Kamusal mekân kullanımı ve eğlence ile ilgili yasalar (Devlet Tiyatrosu Kuruluş Yasası gibi)	Kat Mülkiyeti kanunu ile zemin kat ve pasajların eğlenceye açılması, yeni bulvarlarda eğlence mekânlarının yoğunlaşması	Toplu konut alanlarında eğlence mekânlarının da yer alması	Toplu Konut alanlarının oluşumu ve Belediyelerin plan yetkililerinin artırılması ile çeşitlenen eğlence mekânları

Etkenler	1923-1930 Dönemi	1930-1950 Dönemi	1950-1970 Dönemi	1970-1980 Dönemi	1980 Sonrası
Ekonomik Yapı	Devletçi- seçkinlerin ve toprak sahipleri üst gelir grubu da diğerlerinin alt gelir grubunda olması ve devlet eli ile eğlence mekânlarının gerçekleştirilmesi	Üst gelir grubunda Yeni Ankaralıların, alt gelir grubunda Eski Ankaralıların yer alması	Alt gelir grubunun eski merkez Ulus, üst gelir grubunun yeni merkez Kızılay- Kavaklıdere aksını tercih etmeleri	Eğlence anlayışının farklı gelir gruplarına göre farklılaşması ile eğlence mekânları ayrımı	Üst gelir gruplarının özel eğlence mekânı tercihleri
Teknolojik Gelişmeler	Sanayi öncesi dönemin kısıtlı teknolojik düzeyine bağlı eğlence olanakları	Sinemaların ve Radyo'nun eğlence yaşamına girmesi	Sinemaların, Radyo ve Tiyatroların yaygınlaşması	Sinemaların artması ve televizyonların yaygınlaşması	Teknolojik eğlence araçları gelişimi (DVD, VCD, internet vb)
Kent Planları	Başkentlik misyonuna uygun planlı geliştirme çabaları, planlamada kamulaştırma ve yarışma tercihleri	Lörcher (1920-32) ve Jansen Planları (1932-57)	Uybadin-Yücel Planı (1957- 69)	AMANPB Nazım İmar Planı (1969-83)	ABŞB Plan Kararları (1983 sonrası)

Kaynak: (Onsekiz ve Gültekin, 2005, s.143)

1.1 Ankara Kent Planı -Kentin Mekânsal Değişimi

Başkent Ankara'nın modern mekânsal kurgusunun ortaya çıkması için yapılan planlı çalışmaların ilki olarak tanımlanabilecek Lörcher planı ağaçsız, oldukça az kontrollü yapılaşmanın olduğu Ankara'yı diğer Anadolu kentlerine örnek teşkil edecek, modern mekân-yaşam kurgusunu oluşturmayı hedeflemiştir. Ankara'nın savaştan sonraki görünümünü Özbek (2021) şu şekilde tarif etmiştir: "Sokaklar ağaçsız, eğri büğrü, tozlu yollardan ibaretti. Şehirde oturulabilecek ancak birkaç ev vardı. Bütün şehirde Milli Kurtuluş Savaşı sırasında yapılan Büyük Millet Meclisi binası ile karşısındaki küçük Millet Bahçesi'nden başka gözü okşayacak bir şey yoktu. Ankara'da kalacak bir otel, gidecek bir yer yoktu" (s. 58-59).

Mekânsal eksikliklerin giderilmesi Ankara için öncelikli bir ihtiyaç olmuş, bu kapsamda Lörcher Planı, Ankara'nın ilk planlı çalışması olarak tanımlanmıştır. Daha sonra kentsel gelişimi daha geniş kapsamda ele alan Jansen Planı ile kent planlanmasına devam edilmiştir. Yapılan planlı çalışmalar, Ankara'nın modern bir başkent olması ile

sınırlandırılmamış, bu gelişim Cumhuriyet yönetiminin başarısı ile de bağdaştırılmıştır. Bu bağlamda, kent-mekân kurgusu geniş perspektifli bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Kentin nüfus artışına uygun yapısal gelişmeler, mekânsal devinimi hızlandırmıştır. Modern kurguda sosyal değişimlere cevap verebilecek kentsel planlama çok katmanlı bir bakış açısına sahip olmuştur. Lörcher Planı (1924-1925) bu çalışmalara temel oluşturmuştur. Izgara (Grid-Iron) sistemi ile kentin gelişmesini öngören Lörcher Planı'nda Eski Şehir olarak tanımlanmış kale ve çevresi yıkıma uğramayacak, kentsel büyüme ve gelişme, Yeni Şehir 'Yönetim Şehri' olarak tanımlanan Çankaya aksına doğru planlanmıştır (Şekil 1). Kızılay ve çevresine ilişkin kararlar alınmıştır. Ulus, bürokratik ve politik bir merkez özelliği kazanmış, Meclis ve Taşhan kentin önemli noktaları olmuştur.

Bu bağlamda kent gelişimi Yeni Şehir ekseninde; geniş yollar, caddeler, yaşam alanları, kamusal alanlar ve devlet yapılarının planlı konumlanması kapsamında oluşturulmuştur. Ankara'da oluşturulmak istenen açık kent planı modern, mekânsal gelişmeye uygun, çok boyutlu ve gelişmeye açık bir kent kurgusunun ortaya çıkmasına temel oluşturmuştur.

Şekil 1. Ankara Lörcher Planı

Kaynak: URL 1

Lörcher Planı kenti yeşil alanlar, konut bölgesi ve yönetim yapıları olmak üzere çeşitli amaç ve ihtiyaçlar üzerine planlamıştır. Lörcher'in Ankara'nın konut, yeşil alan, kamusal

mekânları için önemli çalışmalar yaptığı ve kentin gelişimi için öngörülerde bulunduğu görülmüştür. Cengizkan (2018) Lörcher'in Ankara için yaptığı çalışmayı şu şekilde tanımlamıştır: “Lörcher Planı, bir bakıma,1928 yılında Ankara Planı için yarışma açılıncaya kadar, yeni kentin oluşumuna katkıda bulunmayı sürdüren ilk ve tek plandır” (s.73). Lörcher kenti Kale-eski kent merkezli bir planla kurgulamıştır. Eski kentin dokusu korunarak yeni yapılaşma kararları alınarak başkent için mekânsal büyüme öngörülmüştür. Meclis, Taşhan, İstasyon bu kapsamda kentsek devinimin önemli noktaları olarak ön plana çıkmıştır. Ulaşım konusunda da kısıtlılıklar yaşayan kent için İstasyon ve Kale aksında oluşan mekânsal değişim artan ihtiyaçlar kapsamında şekillenmiştir.

Bu bağlamda Anafartalar Caddesi kentin “en canlı ve ünlü caddesi olup” (Özbek, 2021, s.122) dönemin ticari merkezi de olmuştur. Kentin yönetim yapıları, konutlar, meydanlar ve yeşil alanların ilişkilendirilmesi düşünülmüştür. Bu yapısal düzen, Ulus'ta Yenişehir'e (Kızılay) doğru mekânsal düzlem oluşturmuştur. Çankaya'ya doğru kentin idari yapılarının konumlandırılması, bu aksın gelişen kent kurgusunda zaman içinde önemini de artırmıştır. Konut ihtiyacının karşılanması için yapılan çalışmada Lörcher: “İzgara yol sistemi üzerinde homojen ve bahçeli, tek ve en fazla iki kata ulaşan bir doku” (Şenyapılı, 2006, s.40) oluşturulmak istemiştir.

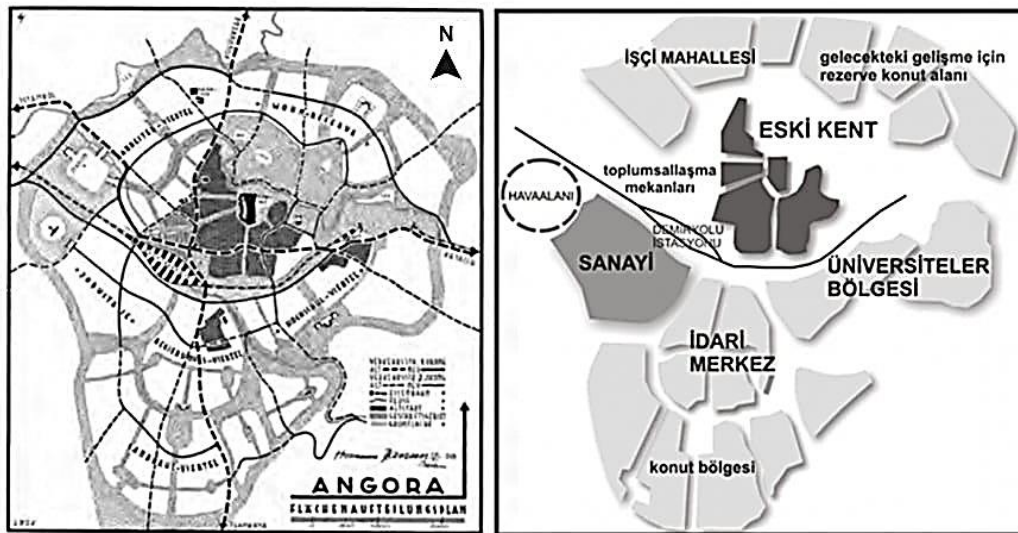
Kentsel kurguda Kale'nin korunması ve çevresinin planlı bir yapılaşmaya açılması, siyasi ve ticari merkezin bu kapsamda açık alanlar, caddeler ve konut alanlarının ilişkilendirilmek istenmesi, yapılan çalışmaların omurgasını oluşturmuştur. Kale-İstasyon-Meclis-Taşhan ve Yenişehir konut alanları (Şekil 2) ve Yönetim Mahallesi (Bakanlıklar) kentin ana aksına mekânsal etkileşimi sağlamıştır.

Kentin devinimi artmış, mekânsal karşılıklar yeterli gelmemeye başlamıştır. “1926 yılında 47,727 kişi olan başkent Ankara'nın şehir nüfusu, 1927'de 74,533, 1928 yılında ise 107,641 kişiye ulaşmıştır” (Cengizkan, 2018, s.26). Bu bağlamda, hızla artan kent nüfusunun, oluşan konut ihtiyacının mevcut Lörcher Planı ile yeterince karşılanamaması üzerine, daha kapsamlı bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Dönemde bu amaçla, sınırlı katılımlı bir yarışma düzenlenmiştir. 1928 yılında Jansen'in konu ile ilgili çalışması öne çıkmış ve “Yarışmayı kazanan Jansen'in hazırladığı plan Ankara İmar Müdürlüğüne uygulanmaya” (Şenyapılı, 2016, s.8) başlanmıştır.

Başkent Ankara'nın artan nüfusu ile artan mekânsal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için 1932 yılında onaylanan Jansen Planı'nda, Ankara'nın konut sorunu başta olmak üzere sağlık, kültür, kamu hizmetleri için kullanılacak yapı alanlarının öncelikle inşa edilmesine önem verilmiştir. Bu dönemde modern kent mimarisinin temelleri atılmıştır. Sıradan bir Orta Anadolu kasabasından Cumhuriyet'in yeni başkentini yaratma çabaları Ankara'nın sosyal devlet anlayışını yansıtan mekânlara kavuşabilmesini amaçlamıştır.

Ankara'nın planlamasında etkili olan anlayışı şu şekilde aktarmıştır: “Kentsel yaşamın sağlığının ve düzeninin sağlanması planın ana amaçları arasındaydı. Plan uygulamalarında kentsel estetik göz önünde bulundurulacak, spor alanlarına, çocuk bahçelerine, açık yeşil alanlara özel önem verilecek, atık su ve kanalizasyon sorunu çözülecekti” (Duru, 2019, s.117). Bu kapsamda, Jansen'in 1928 yılında hazırladığı çalışmada ise araç ve yaya dolaşımını ana bir kent omurgası ile belirlemiş, kentin esas gelişme yönünü güney olarak planlamıştır.

Eski Ankara bölgesinin çevresinden üç yönde yeni yapılaşma alanları yaratarak modern kentsel mekânları oluşturmuştur (Şekil 2). Lörcher'in kurguladığı eski-yeni kent bağlantısı geliştirilmiş farklı akslarda kentsel mekânlarda yüksek yoğunluklu kent devinimine cevap verebilecek mekânlar inşa edilmiştir.

Şekil 2. Jansen Ankara Planı (Solda)-Şematik Kurgu (Sağda)

Kaynak: Keskinok, 2010, s.182 akt. URL2

Yenişehir-Cebeci aksı konut bölgesi (Şekil 3), Yenişehir-Çankaya aksı villa bölgesi, Keçiören, Etlik, Mamak ve Dikmen bölgeleri de bağ dokusu korunarak bahçeli köşkların imarı için ayrılmıştır. Yenişehir, konut alanlarının konumlanmasına da uygun bir bölge olarak ön plana çıkmıştır (Şekil 3).

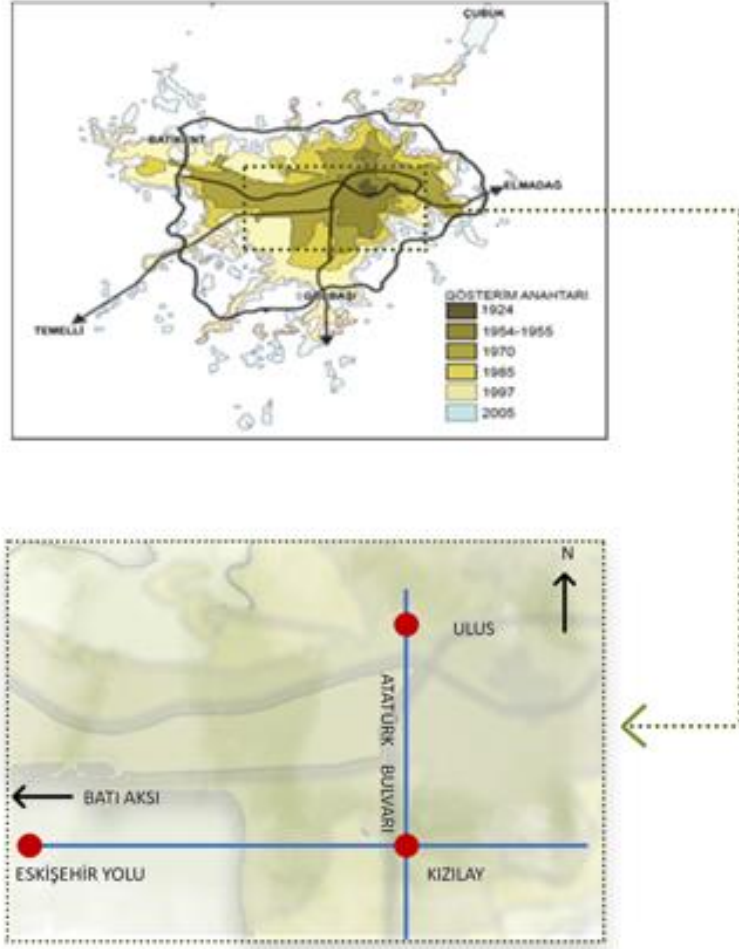
Şekil 3. Yenişehir – Havuzbaşı

Kaynak: URL3

Eski şehir ve istasyon arasındaki araziye ise Gençlik Parkı, 19 Mayıs Spor Sitesi, Hipodrom gibi spor ve dinlenme alanları yapılması planlanmıştır. Kentin yüksek kotlu Kale, Kocatepe, Rasattepe, Hacettepe, Maltepe gibi bölgelerinin değerlendirilmesi, yeşil alan olarak kullanılması öngörülmüştür.

Kale ve çevresinin korunması esası benimsenmiş, eski şehri Çankaya'ya bağlayan yol (Atatürk Bulvarı) kentin en önemli arteri olarak belirtilmiştir (Şekil 4). Bu hat üzerinde Parlamento ve Bakanlık yapılarının yer almasına karar verilmiştir. İstanbul'dan Ankara'ya taşınan elçilikler de Atatürk Bulvarı üzerinde konumlanmıştır. Ulus-Kızılay aksında mekânsal çeşitliliğe katkı sağlamıştır. Bu bağlamda Atatürk Bulvarı aksı farklı sosyal etkinlikler için mekânsal çeşitliliğe gelişmeye açık bir alan sağlamıştır.

Kentin genişlemesi ile daha sonra Kavaklıdere semti oluşmuş (Şekil 4), süreçte bu aksa konut ve yeme-içme mekânları da konumlanmıştır.

Şekil 4. Ankara Kent Aksları

Kaynak: Kaynak (Söylemez, Demiröz, & Kubat, 2018, s.7) kullanılarak Zeynep Gökaydın Yenal tarafından oluşturulmuş

Ulus'un kent gelişimde merkez bölge/nokta olarak tarihsel süreçte mekânsal düzlemde de öne çıkmıştır. Atatürk Bulvarı aksına kayan ticari mekânlar, kentin günlük yaşam rutinlerinin de bu bölgede yoğunlaşmasında etmen olmuştur.

Kuzey-Güney (Atatürk Bulvarı) ve Doğu-Batı (Talat Paşa Bulvarı) yönünde iki ana arterin kenti boydan geçmesi için çalışmalar başlatılmıştır. 1927 yılında Ulus Meydanı'na Zafer Anıtı yerleştirilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Ulus Meydanı- Zafer Anıtı (Solda) ve Meydandan İstanbul Pastanesine ve Taşhan'a Bakış (Sağda)

Kaynak: URL 4 ve URL 5

Bu gelişme kamusal alan-meydan kavramı bağlamında Ankara'da öncü çalışma olarak kabul edilmiştir. Jansen Planı ile Ankara'nın değişimi ve gelişimi hızlanmıştır. Ankara'nın kent kurgusu için yapılan planlı çalışmalar Lörcher ve daha sonra Jansen'in çalışmaları ile şekillenmiştir. Bu çalışmaları Ünal (2015) şu şekilde tanımlamıştır: "Jansen Planı'nda (1928) eski ve yeni dokunun bağlantısı kurulmuş, altlık olarak Lörcher Planı verileri baz alınmış ve yeni kentin Atatürk Bulvarı'na tutunarak büyümesi önerilmiştir" (s.290).

Yenişehir de konumlanan konutlar bu bölgenin modern mekân-yaşam kurgusunun uygulama sahası olmasını sağlamıştır. Gelişen kent yaşamı bu aks üzerinde konumlanan mekânlar ile kimlik kazanmıştır. Yeşil alanlar ve sosyal alanların etkileşimi, bölgenin kent kurgusunda önemini arttırmış, eğlence, dinlence ve kültür etkinliklerin mekânsal karşılıklarının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Büyükyıldız (2020), Yenişehir bölgesini şu şekilde tanımlamıştır: "Patika yollar, dönemin model araçlarının gezinmeye başladığı, şık giyimli beyefendilerin kravatsız çıkmadıkları caddeler haline gelmiştir. Semtin ismine Yenişehir derken aslında Yeni Paris, Eski Paris gibi şehrin tarihi dokusuna dokunulmaması hedeflenmiştir" (s.46).

Ankara'nın planlanmasında öne çıkan yaklaşımın bu omurga üzerinde gelişmesi ve mekânsal çeşitliliğin gözlemlenmesi bu kapsamda mümkün olmuştur. Süreç, Ankara'da modern yaşam kurgusunun mekânsal düzlemde okunabilmesini mümkün kılmıştır. Ulus Meydanı'nın, Kızılay Meydanı'nın kentin gelişen ve modern yüzü olması sağlanmış bu kapsamda çalışmalar yapılmıştır (Şekil 6).

Şekil 6. Bakanlıklar Caddesi (Solda) ve Ulus Meydan (Sağda)

Kaynak: URL 6

Modern kent yaşamı geniş perspektifte mekânsal çeşitliliği sağlamıştır. Bu çok katmanlı bakış açısı ile sağlık yapıları, bankalar, eğitim yapıları, spor alanları, asri mezarlık, parklar, meydanlar, konut projeleri, sinema, tiyatro, lokanta ve pasta salonlarının kentin mekân kurgusunda yer bulmasını sağlamıştır.

Kentin gelişimi sosyal hayatı etkilemiş, sosyal hayatın devinimi kent mekânlarına yansımıştır. Lörcher ve Jansen'in yaptığı planlı çalışmalar Ankara'nın az gelişmiş bir kasaba görünümünden çıkmasına katkı sağlamıştır. Ankara'nın başkent oluşu ile başlayan gelişim sürecinde, kent mekân kurgusu artan nüfus ve değişen toplum yapısının ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir.

Bu kapsamda Cumhuriyet yönetiminin modern yaşam kurgusu Ankara'nın konut, kültür ve yeme-içme mekânlarının şekillenmesini sağlamış, birçok alanda değişimleri başlatmıştır. Kentin değişen kültürel ve mekânsal yapısını ve dizilimini harita üzerinde Ulus-Yenişehir-Atatürk Bulvarı aksı üzerinde (Şekil 7) okumak mümkün olmuştur.

Şekil 7. Atatürk Bulvarı Aksı ve Mekânsal Dizilim (Solda)- Jansen Planı 1932 (Sağda)

Kaynak: (Gülkök, 2013, s.54)

Lörcher ve Jansen'in Ankara'nın planlı değişimi üzerine hazırladıkları çalışmalar, artan kent nüfusu ve ihtiyaçları doğrultusunda kent kurgusunu şekillendirmiştir. Konut tipolojilerinin ortaya çıkması, kadın ve erkeklerin cadde ve açık alanlarda vakit geçirmesi, kültürel etkinliklerin çoğalması ve kent-mekân kurgusunda oluşan devinim, Ulus-Yenişehir ve Çankaya aksını gelişmeye açık bir alan haline getirmiştir. Bu bağlamda eğlence-dinlenme ve yeme-içme kültüründe belirgin değişimler ortaya çıkmıştır. Değişim, mekân çeşitliliğini arttırmış, cadde ve açık alanlarla beraber kentte oteller, gazinolar, lokantalar ve pastaneler hizmet vermeye başlamıştır.

Toker (2019) Ankara, Ulus Meydanı'nı ve meydanda hizmet veren İstanbul Pastanesi'ni şu şekilde tariflemiştir:

“Ulus Meydanı,1920’lı yıllarda Ankara’nın merkezidir. Ulus’un merkezi de sanki bu pastanedir. Çünkü Kurtuluş Savaşı günlerinin; oturup konuşulacak, sohbet edilecek, çay-kahve içilebilecek tek mekânı olan Kuyulu Kahvesi’nden sonra ilk pastane, yine Ulus Meydanı’nda açılır” (s.163-164).

Ankara’da pastanelerde siyasi tartışmalar ve edebi sohbetler yapılmış, sosyal ve kültürel etkinlikler gerçekleşmiştir. Tarihsel süreçte, yeni yönetimin Ankara’yı mekânsal ve

sosyal bir uygulama alanı olarak belirlemesi, pastane mekânlarının kullanıcı çeşitliliğini belirleyen bir unsur olmuştur. Mekânların konumları ve iç mekân kurguları da bu kapsamda şekillenmiştir.

Özalp (2016) Ankara’da pastaneleri şu şekilde tarif etmiştir:

“Aslında pastaneler yazar-çizer takımının, gazetecilerin, politikacıların bulunduğu birer sohbet yeri idi; pasta yemek için bahanesiydi. O yıllardaki bütün olanaksızlara rağmen bazen genç sevgililere de rastlanabilirdi” (s. 353).

Dönemde yeme-içme kültürünün bir parçası olan pastaneler, daha sonraki yıllarda da kentin farklı akslarında mekânsal düzlemde yer almış, farklı etmenler ile sosyal bir arayüz işlevi üstlenmiştir. Başkent ilan edilen Ankara süreç içerisinde siyasal merkez işlevi de üstlendiği için, siyasal ve sosyal devinim artmıştır. Kent nüfusu bu değişimlere paralel artarken aynı zamanda farklı nedenler ile birçok ziyaretçi de ağırlamıştır.

Günlük yaşam rutinleri değişimi ve ihtiyaçlar, mekânsal çeşitliliğin ortaya çıkmasında da önemli bir etmen olmuştur. Kent kurgusunda meydana gelen değişimler ve oluşan yeni asklarda- yerleşkelerde pastanelerin mekânsal kurguları da değişim göstermiştir.

1.2 Ankara’da Sosyal Hayat ve Mekânsal Yansımaları

Ankara’nın planlı bir modern kent tasarımına sahip olması için yapılan çalışmalar, Cumhuriyet yönetiminin çok kapsamlı ve katmanlı modern yaşam-mekân kurgusunun uygulama alanı olmuştur. Ankara’nın yeni Cumhuriyet’in modern yüzünü temsil etmesi bu bağlamda diğer Anadolu kentlerine örnek olması amaçlanmıştır. Ankara’nın gelişimi ve değişimi Cumhuriyet kazanımlarının mekânsal boyut kazanması ve toplumda karşılık bulması ile geniş perspektifte yeni yönetimin başarısını ortaya koyan bir gösterge olarak dönemde kabul edilmiştir.

Kentin modern yaşam-mekân kurgusuna kavuşması için yapılan çalışmalara paralel toplum yapısında gerçekleştirilmek istenen planlı çalışmalarla eş zamanlı yürütülmüştür. Bu bağlamda Ankara’nın modern yaşam-mekân kurgusunun yeni Cumhuriyet’in sosyo-kültürel gelişim hedeflerinin de uygulama alanı olmuştur. Dönemde; eğitim birliğinin sağlanması (1924), çok ufak değişiklikler dışında İsviçre Medeni Kanun’un aynen kabul edilmesi (1926)

ve kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınması (1934) toplumda ve kent yaşamında kadınların görünürlüğünün artmasında önemli bir etmen olmuştur. Cumhuriyet yöneticileri kadın ve erkeklerin sosyal hayatta beraber vakit geçirebilmesini amaçlayan etkinlikler düzenlemiştir.

Kaçar (2007) Cumhuriyet dönemi kadınların görünürlüğü ile ilgili değişimi şu şekilde tanımlamıştır;

“Böylece zaman içinde kadının toplum içindeki etkinliği arttıkça, kadınla ilgili olarak toplumda oluşan roller de önemini arttırmaya başlamıştır. Modern toplumun tüm sektörlerinde en ciddi gelişmeler Atatürk reformları ile gerçekleşmeye başlamıştır” (s.59).

Ankara’da, yapılan reformlarla beraber, kentin mekân kurgusunda meydana gelen planlı değişimler ve kent nüfusunun artması sosyal hayatın devinimi arttırmış. Kentin kamusal alanları (caddeler, parklar vb.) başta olmak üzere diğer mekânlarda da kadın-erkeklerin beraber vakit geçirilebilmelerine olanak sağlanmıştır.

Devlet yöneticileri, kadın ve erkeklerin beraber katıldıkları davet ve balolar düzenlemiş, ‘asri’ nikâh törenlerine katılım göstermişlerdir (Şekil 8).

Şekil 8. Ankara Palas Atatürk ‘Asri’ balo (Solda) ve Kıyafet Balosu (Sağda)

Kaynak: URL 7

Başkent ilan edilmesi ile Ankara’da başta barınma ve konaklama için gereken mekânların imarına hız verilmiştir. Bu mekânlar aynı zamanda modern yaşam kültürünün uygulama alanları olarak da kullanılmışlardır. Bu bağlamda, Cumhuriyet’in ilk yıllarında politik bir merkez olan Ulus, Taşhan Meydanı önemli bir yere sahip olmuştur.

Adını aldığı 'Taş Han' ve Meclis bölgenin sembol yapıları olarak kabul edilmiştir (Şekil 9). Kentin kurgusunda önemli bir nokta olarak Taşhan ve çevresi, yeme-içme mekânlarının da konumlandığı bir alan olmuştur. Karpiç Lokantası ve İstanbul Pastanesi bu noktada konumlanmışlardır.

Şekil 9. Ulus Meydanı-Taşhan Oteli

Kaynak: (Vekam Arşivi, Envanter No:285)

Bölgede politikacılar, sanatçılar ve aydınlar yoğun olarak vakit geçirmişlerdir. Ulus bölgesinde konumlanan Taşhan kente gelenlerin konaklamasına uygun imkânları sağlaması ve Meclis binasına yakın olması ile bu bölge kent kurgusunda ön plana çıkmıştır. Dönemde Ankara'nın mekânsal genişleme ve gelişme çabasının bölgenin aks ile ilişkisini etkilediği görülmüştür.

Mekânların konumları ve işlevleri bu etkileşim ile şekillenmiştir. Bu paralelde oluşan kentsel devinimin başkent mekânsal gereksinimlerinin çeşitlenmesinde etkileri olmuştur (Şekil 10).

Şekil 10. Meclis Binası (Solda) ve Ankara Palas'tan Meclis'e geçen vekiller (Sağda)

Kaynak: URL 8

Bu bağlamda, gelişen ve değişen Ankara'nın konaklama sorunu başta olmak üzere modern yaşam kurgusunun uygulama alanı olarak da tasarlanan "Ankara Palas", dönemin en dikkat çekici yapısıdır. 1928 yılında açılan Ankara Palas; '60 odası, bir balo salonu, yemek ve çay salonu, gazinosu, mutfak, çamaşırhanesi, ütü merkezi, terzi, kuaförü, ısı merkezi' (Berdi Gökhan, 2014,s.20) ile dönemin modern yaşam kurgusunu yansıtan olanakları Ankara'da misafirlerine sunmuştur (Şekil 11).

Şekil 11. Ankara Palas (Solda) – Ankara Palas Bar -İç Mekân (Sağda)

Kaynak: URL 9 ve (Vekam Arşivi, Envanter No:2618)

Ankara'nın yeni yönetim ile değişim sürecinde öne çıkan mekanlardan "Ankara Palas", kenti ziyaret eden birçok insana dönemi bağlamında yeni ve konforlu imkânlar sunmuştur. Resmi davetlere de sık sık ev sahipliği yapan mekân, Ankara'da Cumhuriyet yönetiminin öne çıkartmak istediği sosyo-kültürel değişimlerin uygulama alanı olarak da tanımlanmasında etkili olmuştur (Şekil 12).

Şekil 12. Ankara Palas Oda (Solda)-İç Mekân (Ortada) ve 04 Temmuz 1929 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin 3.Sayfa (Sağda)

Kaynak: (Sazyek, 2018, s.288), (Sumbas, 2013, s.178) ve (Vekam Arşivi, Envanter No:

2614)

Geniş perspektifte mekân, konaklama ihtiyacını karşılamanın ötesinde modern Cumhuriyet'in yeni kentsel mekânı olma işlevini de üstlenmiştir. Ankara Palas' da dönemin bürokratları ve aileleri vakit geçirmiş, resmi yemek davetlerinin verilmiş, siyaset konulu toplantılar düzenlenmiş ve Cumhuriyet Baloları yapılmıştır. “Ankara Palas, Atatürk'ün direktifiyle devlet tarafından yaptırılmıştır. Bu açıdan resmi bir niteliğe sahiptir” (Sumbas, 2013, s.176) ve Ankara'nın modern yaşam-mekân kurgusunun uygulama alanı olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün katıldığı birçok davet ve ‘asri’ nikâh törenine ev sahipliği yapmıştır (Şekil 13).

Şekil 13. Mustafa Kemal Atatürk -Ankara Palas- ‘asri’ Nikâh Töreni

Kaynak: URL 10

Başkent Ankara'nın modern yaşam kurgusunda önemli bir yere sahip olan Ankara Palas, yeni Cumhuriyet'in yeni Ankara nüfusunun sıklıkla ziyaret ettiği bir mekâna dönüşmüştür.

Sazyek (2018) Ankara Palas'ı şu şekilde tarif etmiştir;

“1920’li yıllarda şehrin en lüks konaklama yeri olan Ankara Palas, kubbesi ve saçaklarıyla geleneksel mimarim anlayışını yansıtırken modern yaşam biçiminin yerleştirilmeye çalışıldığı bir okul işlevi de görür” (s.292). Bu bağlamda, Ankara Palas artan kent nüfusunun, yeni kurgulanan modern kent ve yaşam olgusunun önemli bir parçası olmuştur. Mekânsal karşılığını sadece mimari anlayışı ile değil gerçekleştirilen etkinliklerin çeşitliliği ile de öne çıkartmıştır.

Bu sosyal devinim kentin açık alanları ve diğer mekânlarına da yansımıştır. Modern yaşamın, çıkartılan kanunlar ve alınan kararlar ile geleneksel toplum yapısından hedeflenen modern toplum kurgusuna geçişi için mekânsal olanaklar sağlanmış; açık alanlar, mesire yerlerinde kadın ve erkekler beraber vakit geçirmişlerdir (Şekil 14.).

Şekil 14. Gazi Orman Çiftliği -Marmara Köşkü-Açık Alanda Vakit Geçiren Ankaralıları

Kaynak: URL 11

Kentin modern yaşam kurgusu gündelik hayatta sosyal katmanlarda karşılık bulmuştur. Ankara'da yeşil alanlar, Şehir Bahçesi ve Meclis Bahçesi (Şekil 15.) bu etkileşimin okunabileceği mekânlar olmuştur. Kadın ve erkeklerin sosyal hayatın içinde beraber vakit geçirmelerine olanak sağlayan değişimlere, mekânsal düzlemde olanak sağlayan önemli bir alan sağlayan parklar, caddeler Ankara'da oluşan kent akışlarının gelişmesinde etkili olmuştur. Sosyo-kültürel değişimler mekânların çeşitlenmesi ile farklı toplumsal karşılıklar bulmuştur. Devlet erkânı katılımlı etkinliklere, sivil katılımlı etkinlikler eklenmiştir.

Şekil 15. Şehir Bahçesi (Solda) ve Meclis Bahçesi'nde Gezinti Yapanları (Sağda)

Kaynak: (Vekam Arşivi, Envanter No: 1826 ve Envanter No: 1843)

Bu bağlamda, Ankara modern kent yaşamında birçok yeni mekân açılmıştır. Sosyal hayatın önemli bir parçasını oluşturan yeme-içme mekânları da çeşitlenmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlayan planlı gelişme süreci, Ankara kent mekân kurgusunun bir eğlence ve dinlence coğrafyasına da sahip olmasını sağlamıştır. Bu yaklaşımı Önder (2012) de şu şekilde aktarmıştır;

“Diğer bir ifadeyle, yeni yaşam biçiminin inşa edileceği ve Cumhuriyet'in modern yurttaşının yetiştirileceği mekânlar olarak kentsel eğlence-dinlence mekânlarının üretimi Erken Cumhuriyet Dönemi'nin modernleşme projesinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır” (s.247).

Bu anlayış ile kent yaşamında meydana gelen devinim farklı mekânlarda, kadın ve erkeklerin beraber vakit geçirebilmişlerdir (Şekil 15). Mekânsal çeşitlilik açık alanda vakit geçirmesi öngörülen kent nüfusunun ‘yeni’ ve ‘modern’ yaşam kurgusuna katılımcı olmasını sağlamış, Jansen'in kent için planladığı yeşil alan kuşağı, caddeler ve yürüyüş aksı da toplumsal etkileşimin artmasında etkili olmuştur.

Kayas (2018) kentin açık alanlarının önemini şu şekilde tanımlamıştır;

“Parklar, Cumhuriyetin ilk zamanlarında sadece yeşil alanlar ya da “akciğerler” olarak değil, aynı zamanda halka açık yerler olarak da önemliydi. Bu durum Osmanlı İmparatorluğu'nda fazla bir kamusal kimliğe sahip olmayan kadınlar için çok önemliydi. Yeni bir kültür bölgesi ve bitişik idari bölge olan Yenışehir, Atatürk Bulvarı üzerinde daha güneyde inşa edilecekti” (s.37).

Bu bağlamda günlük yaşam alışkanlıkları çeşitlenmiş, kentin modern yaşam-mekân kurgusunun Ulus merkezinden yeni bir merkeze kaymasında da etkili olmuştur. Yenışehir, hedeflenen modern Ankara'nın gelişmeye açık, bir alanı haline gelmiştir. Geniş perspektifte alanda kadınların görünürlüğünün artması gibi çeşitli sosyo-kültürel değişimler mekânların kurgusunu etkilemiştir (Şekil 16).

Şekil 16. 1928 Yılında Açık Alanda Dans Eden Çiftler (Solda)
ve Atatürk Orman Çiftliği'nde Bulunan Karadeniz Havuzu'nda Yüzen, Güneşlenen İnsanlar
(Sağda)

Kaynak: URL 12 ve (Vekam Arşivi, Envanter No:016)

Ankara'da yeni kent nüfusunun barınma, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için açılan mekânların yanı sıra açık alanlar (mesire yerleri) parklar ve caddeler ile kent yaşamı hareketlenmiştir. Ulus'ta başlayan bu devinim Yenişehir konutlarının inşası ile Bulvar aksının gelişiminde etkili olmuş yeni kent nüfusunun eğlence mekânlarına olan ilgisini de arttırmıştır. Dönemde, barlar, meyhaneler ve gazinolar kent hayatında gelişen eğlence kültürünün bir parçası olmuş, dönemde bu mekânlarda farklı birçok etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Ulus bölgesinde konumlanan bu ve benzeri mekânlarda dönemin siyasetçileri ve edebiyatçıları da sıklıkla vakit geçirmişlerdir. Ankara için bir ilki gerçekleştirmiş olan mekân bulunduğu bölgenin bu kapsamda değişimine de katkı sağlamıştır. Ulus'ta 1930'lu yıllara kadar hizmet vermeye devam eden Fresko Bar, modern eğlence anlayışı, şık iç mekân kurgusuyla çeşitli etkinliklerin, eğlencelerin yapıldığı önemli toplanma merkezlerinden biri olmuştur. (Şekil 17). Dönemde hizmet veren yeme-içme mekânları Ankara'da önemli sosyal etkinliklere de ev sahipliği yapmıştır

Şekil 17. Bankalar Caddesi,sağda Fresco'nun Barı, 1927

Kaynak: (Özalp, 2016, s. 404)

Süreçte Ankara Palas açılmış, Karpiç lokantası hizmet vermeye başlamıştır. Ankara'nın modern kent-mekân kurgusunda Ulus ticari ve siyasi bir merkez olmuş, bu kapsamda tren istasyonunun da bulunduğu aks mekânların çeşitliliği için uygun bir bölge konumuna gelmiştir. Bölgede konumlanan tren istasyonunu Çiçek, (2019, s.256,259) şu şekilde tanımlamıştır:

“Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın dünyaya açılan tek kapısıdır. Herhangi bir şehirden gelen bir yolcu,ya da yabancı bir ülkeden gelen diplomat, Atatürk ya da İngiliz büyük elçisi kim olursa olsun kentle ilk defa bu noktada,yani gar da karşılanır (S.256). Oradan da direk olarak konaklayacakları Ankara Palas'a geçerler. Resmi görüşmeler hemen karşıdaki TBMM binasında yapılır,akşam ise,hem güzel bir yemek yemek hem de eğlenmek üzere Ankara Gar Gazinosuna gidilir (s.259).”

Bu önemli noktadan başlayan hareket kentin mekânsal kurgusuna da etki etmiştir. Artan nüfus, tren kullanan yolcu sayısında da artışın meydana gelmesi ile yeni bir merkez garın inşa edilmesine karar verilmiştir (Şekil 18).

Şekil 18. İki Katlı Gar Binası- Saat Kulesi-Gar Binası Genel Görünüş

Kaynak: (Vekam Arşivi, Envanter No: TKV0469) ve (Büyükyıldız, 2020, s.105)

Bu yaklaşım ile bölgenin mekânsal etkileşimi de ortaya konmuştur. Alanın mekân kurgusu; Gar, Meclis ve Ankara Palas'ı ilişkilendirmiştir. İki katlı yapının zemin katında açılan Gar Gazinosu gündüz lokanta akşam ise hem lokanta hem de müzikli eğlencelerin düzenlenmiştir (Şekil 19).

Şekil 19. Dönemde Yayınlanmış Gar Gazinosu Reklamları

Kaynak: (Büyükyıldız, 2020, s.106) ve (Özalp, 2016, s.414)

Modern yaşam-mekân kurgusunda meydana gelen gelişmeler,sosyal yaşam bağlamında hedeflenen ‘asri’ etkinliklere de uygulama alanı olmuştur. Kadınların toplum içinde görünürlüğünün artması, mekân kurgusunun ve yeme-içme kültürünün etkileşimi ile de şekillenmiştir. Martin (2017) bu bağlamda mekân toplum etkileşimini şu şekilde tanımlamıştır;

“Lokantaların kadın ve erkeklerin bir arada bulunmasına olanak tanınması, farklı menülerle hizmet etmesi, gece toplantılarına mekân olması dolayısıyla lokantalar yalnız yemek kültürünün değil, sosyo-kültürel değişime ortam oluşturmuşlardır” (s.86).

Dönemin yeme-içme mekânları da bu bağlamda çeşitlenmiştir. Ankara’da yıllar içerisinde açılan çeşitli yeme-içme mekânları, modern yaşam kurgusunun yatay bir düzlemde, farklı sosyal katmalarda karşılık bulmasına olanak sağlamıştır. Dönemin (1923-1930) kent kurgusunda yer edinmiş mekânları; Ulus’ta “Fresko’nun Barı”, “Karpiç Lokantası”, Gazi Orman Çiftliği’nde Marmara ve Karadeniz Havuzları kenarındaki lokal ve gazinolar, Meclisin karşısında konumlanan “Şehir Bahçesi” ve “Ankara Palas” olarak sıralanmıştır (Onsekiz ve Gültekin, 2005, s.139). Bu kapsamda lokantalar, yeme-içme ve eğlence mekânları olarak kent kurgusunda modern yaşam pratiklerinin uygulama alanı olarak tanımlanmıştır. Dönemde; “Karpiç”, “Smyrna”, “Lezzet”, “Gümüşkepçe”, “Zevk”, “Jale”, “Yenigün”, “Cumhuriyet Yıldız Lokantası” ve “Çiçek Lokantaları” başta olmak üzere çeşitli mekânlar hizmet vermiştir (Bayraktar, 2016, s.70-71).

Karpiç Lokantası dönemin kent kurgusunda önemli bir yere sahiptir, Lokanta, modern yaşam anlayışının uygulama alanı olarak yeme-içme kültürüne dönemi bağlamında yenilikçi bir yaklaşımlar ortaya koymuştur. Ankara kent kurgusunda lokantalarla beraber pasta salonları da zaman içinde çeşitlenmiştir.

Dönemde politik bir merkez olan Ulus, kent gelişiminin önemli bir noktası haline gelmiştir. Kent yaşamında meydana gelen gelişmelere uygun olarak sosyal bir devinim ortaya çıkmış ve bu bağlamda yeme-içme mekânlarının Ankara modern kent kurgusunda konumlandığı alan olarak da ön plana çıkmıştır. Siyasi ve sosyal hayatın Ankara kent kurgusunda öncü merkezi olan bölge Başkent’in kültürel etkinliklerine, sinema ve pasta salonlarına da uygun alan sağlamıştır.

Modern kent yaşamının gelişmesi ve çeşitlenmesi ile Ankara Palas, Karpiç Lokantası sosyal devinimin yoğunlaştığı Ulus bölgesinde diğer eğlence ve yeme-içme-mekânları ile kent yaşamına önemli katkı sağlamıştır.

Modern yaşam-toplum idealinin, gündelik yaşamın doğal bir parçası olması ile planlı etkinlikler ve mekânlara ek olarak devinime uyumlu yeni yeme-içme mekânları da Ankara’da hizmete girmiştir. Şehir Bahçesi’nin adı daha sonra Şehir Çarşısı olarak olmuştur. Özalp (2016) Şehir Çarşısı’nı ve Karpiç Lokantası’nın yerini şu şekilde anlatır;

“Ulus Meydanı’ndan Bankalar Caddesi’ne girişin sağ tarafında Gülhane Eczanesi, Kiğılı Mağazası, Hachette ve Akba Kitabevleri, Şehir Çiçekçisi, Sabuncakis, çarşı girişinde kuru kahveci ve Merkez Bankası tarafındaki köşede Karpiç Lokantası vardı” (s.103).

Karpiç Lokantası, Taşhan’dan Ulus’ta Şehir Çarşısı’na taşınmış ve bu konumda hizmet vermeye devam etmiştir.

Ankara’nın başkent ilan edilmesi ile başlıyan gelişim süreci çok katmanlı değişimlerin etkisi ile şekillenmiştir. Yeni devlet ve yönetim anlayışı bu kapsamda kentin planlama çalışmalarına ve sosyal hayatının şekillenmesine etki etmiştir. Mekânsal düzlemde; asri törenler, düğünlerin, davetler ve farklı birçok kültürel aktivitenin yapılmasına olanak sağlanmıştır.

Kadın ve erkelerin toplum hayatına katılımlarının artması ve günlük yaşam alışkanlıklarının gelişmesiyle eğlence-dinlence ve yeme-içme mekânları da süreç içinde değişmiş ve çeşitlenmiştir. Bu bağlamda, Ulus Meydanı’nın kent yaşamına getirdiği hareketlilik yeme-içme mekânlarının çeşitlenmesinde etkili olmuş, Meydanda 1923 yılında Ankara’nın ilk pastanesi olarak tanımlanan “İstanbul Pastanesi” açılmıştır.

İstanbul Pastanesi bölgede oluşan siyasi ve kültürel hareketlilikten etkilenmiştir. Ankara’ya çeşitli nedenlerle gelen veya ikâmet eden politikacılar, bürokratlar ve sanatçılar başta olmak üzere birçok ziyaretçisi olmuştur. Bu etkileşim Ulus-Yenişehir aksında pastane mekânlarının konumlanmalarını anlamlı kılmıştır. Süreç içerisinde genişleyen kent-mekân dokusu ve sosyal değişimler, pastanelerin de çeşitlenmesinde etkili olmuştur.

Bu gelişmeler kent akslarında oluşan mekânsal yakınlık ve işlev çeşitliliği ile ilişkilendirilmiştir. Siyasi merkez olarak ön plana çıkan Ulus bölgesi, ilerleyen dönemlerde kentin konut alanları ile etkileşim sağlamıştır. Bu kapsamda Ulus aksından Yenişehir-Kızılay aksına; konut alanları ile yeme-içme ve eğlence mekânları gelişmeye açık bir ilişki kurmuştur. Yapılan literatür taramasında Ankara’da ‘İlk pastane’ olarak tanımlanan İstanbul Pastanesi, dönemin kullanıcısı ile etkileşimi bağlamında mekânsal olarak öne çıkmıştır

1.3 Ankara Modern Yaşam-Mekân Kurgusunda Pastaneler

Ankara’nın başkent olması ile kent nüfusunda belirgin bir artış olmuş, yapılaşma hızlanmış ve kent mekânlarında ve meydanlarda vakit geçirenlerin sayısı artmıştır. Kent

kurgusu planlı çalışmalar ile geliştirilmeye çalışılmış, yeni yollar, alt yapı çalışmaları yapılmıştır. Kent sokakları ve meydanlarında yaya ve taşıt hareketliliği yoğunlaşmaya başlamıştır. Ankara kent kurgusunda sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirildiği, kadınların ve erkeklerin beraber vakit geçirebilmesine olanak sağlayan mekânlar açılmıştır.

Mekân çeşitliliğinin artması, toplumda bu mekânların farklı çevrelerce kullanılmasına olanak sağlamıştır. Bu kapsamda meydana gelen değişimler ve artan sosyal hareketliliğe bağlı olarak yeme-içme mekânları bir ara yüz işlevi üstlenmiştir.

Dönemin siyasi ve kültürel tartışmalarının gerçekleştiği bu mekânlar, süreçte değişen toplumsal yeme-içme alışkanlıklarından da etkilenmiştir (Tablo 3)

Tablo 3. Dönemde İncelenen Pastaneler

TARİH	KONUM- AKS	PASTANE ADI
1923	ULUS	İSTANBUL PASTANESİ
1930'LU YILLAR	YENİŞEHİR	ÖZEN PASTANESİ
1930'LU YILLAR	YENİŞEHİR	KUTLU PASTANESİ
1950	ATATÜRK BULVARI	BÜYÜK PASTANE

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Oluşturulmuştur)

Ankara'da pasta salonları kentin mekân kurgusunda yerini almış ve yıllar içerisinde değişim ve dönüşümlerden etkilenmiştir. Ulus Meydanı'nda açılan İstanbul Pastanesi bu bağlamda önemli bir yere sahip olmuştur (Şekil 20).

Şekil 20. Ulus Meydanı-Atatürk Heykeli ve İstanbul Pastanesi

Kaynak: URL 13

Toker (2019) Ankara’da gelişen mekân kurgusunu ve İstanbul Pastanesi’ni şu şekilde tarifler;

“Cumhuriyet’in ilanından sonra, fazla zaman geçmeden, Ankara’nın cemiyet yaşamına hızla uyum sağlamış halkı için bu gereksinimlere cevap verebilecek pastaneleri, lokantaları, otelleri ve gazinoları Ankara caddelerinde boy göstermeye başlar. İşte İstanbul Pastanesi de şaşırtıcı bir şekilde, birçok otel veya restorandan daha önce hizmet vermeye başlayarak Cumhuriyet Ankara’sının ilk pastanesi olma özelliğini taşır” (s.158).

İstanbul Pastanesi, ticari ve siyasi bir merkez olarak işleyen Ulus’ta açılmıştır. Yeni Ankara mekân kurgusunda dönemin birçok siyasi ve edebi sohbeti bu mekânda gerçekleşmiştir.

Şekil 21. Taşhan ve Şehir Çarşısı

Kaynak: (Tonga, 2019, s.207)

Başkent Ankara’da Ulus Meydanı’nın siyasi merkez olması, kent kurgusunda farklı işlevli birçok mekânın bu bölgede konumlanmasına neden olmuştur. Ankara’nın siyasi merkezi olarak tanımlanan Ulus, Karpiç Lokantası’na da dönemde ev sahipliği yapmıştır. Taşhan ve çevresinde konumlanan bu yeme-içme mekânlarında dönemin politikacıları, yazarları ve gazetecileri başta olmak üzere birçok kişi ve grup zaman geçirmiştir (Şekil 21).

İstanbul Pastanesi açıldığı ilk yıllarda İstanbul Pasta Salonu olarak da anılmıştır. Rizeli Matrakçioğulları ailesinin üyesi Ali Rıza Bey “Ulus’tan Anafartalar’a doğru giderken Karaoğlan Caddesi’nin sağında, yıkılan Yeni Sinema’nın karşı sırasında, yarı ahşap bir bina olan İstanbul Otelinin giriş katında” (Özalp, 2016, s.353) İstanbul Pastanesi’ni açmıştır (Şekil 22).

Şekil 22. Ulus -İstanbul Pastanesi'nin (1933) İstanbul Oteli'nin Önden Görünüşü

Kaynak: (Tonga, 2019, s.173)

Ulus'ta bulunan ve Ankara'nın gerçek anlamda ilk pastanesi olan İstanbul Pastanesi, 15 Ocak 1923 tarihinde Karaoğlan Caddesi üzerinde, Zincirli Camii ve Taşhan'ın karşısında (Tonga, 2019, s.173) açılmıştır. İstanbul Pastanesi Ankara'nın gelişen sosyal ve siyasal hayatının önemli bir parçası olmuş, mekânsal düzlemde farklı gruplar tarafından kullanılması ile kent kurgusunda çok yönlü bir karşılık bulmuştur.

Özalp (2016) 1955 yılına kadar bu konumda hizmet vermiş olan İstanbul Pastanesi'nin iç mekân kurgusunu şu şekilde tariflemiştir;

“Pastanenin büyük salonuna direkt olarak caddeden girilirdi. Salonun ortasında küçük masaların yan yana getirilmesinden oluşmuş büyük bir masa durur,girişin hemen karşısındaki merdivenden balkona çıkılırdı” (s.354).

Dönem tanığı Halil İbrahim Tunalı'nın İstanbul Pastanesi ve iç mekân kurgusu ile ilgili anılarını Toker (2019) aktarmaktadır;

“Pastaneye girince sol tarafı uzayıp gidiyordu, pastalar esas oradaydı. Kapıdan girince yolu gören bir yeri vardı. Orası da kahve gibiydi ama Kızılırmak gibi salaş değildi. Öyle rastgele insan girmezdi, yani belli yerlerdeki insanlar giderdi oraya” (s.167). İstanbul Pastanesi, caddeden bakıldığı zaman yeşile çalan gri renkli pencereleri görülen, dış görünüş olarak hiçbir gösterişli unsura sahip olmayan, müşteriye kendisine çekme çabasına dair hiçbir emarenin göze çarpmadığı, sıradan bir kapısı olan bir yerdir” (s.168).

Kentin değişen yaşam alışkanlıkları bu bağlamda yeme-içme kültürüne ve mekânların kurgusuna da yansımıştır. Ankara'nın başkent olması ile gelişen Ulus bölgesi, sosyal devrimin mekânsal düzlemde okunmasına olanak sağlamıştır. Yeni kurulan Cumhuriyet'in uygulama alanı olarak belirlenen Ankara, artan nüfusunun ihtiyaçlarına uygun yeni yeme-içme mekânlarına sahip olmuştur. Savaşın maddi etkilerinin henüz tamamen ortadan kalkmadığı bu dönemde; İstanbul Pastanesi'nin iç mekân kurgusu 'sade' olarak tanımlanmıştır (Şekil 23).

Şekil 23. İstanbul Pastanesi Girişi

Kaynak: (Toker, 2019, s.162)

Sade ve gösterişsiz mekân kurgusuna rağmen İstanbul Pastanesi (1923-1955), dönemin milletvekilleri ve edebiyatçılarının oldukça sık ziyaret ettikleri bir mekân olmuştur. Pasta salonunda yeme-içme hizmeti almak isteyenlerin yanı sıra, misafirlerine uzun sohbetlerin ve fikir tartışmalarının yapılabildiği uygun bir alanda yaratmıştır. Özalp, 2016, bu durumu şu şekilde tariflemiştir:

“Dönemin pek çok ünlü adamı salonun dibindeki bir masaya oturup sohbete başlarken, onları uzaktan da olsa dinlemek isteyenler belli etmeden yakın masalara yerleşirdi. Hüseyin Rahmi Gürpınar, Yahya Kemal Beyatlı, Sadri Edhem, Fazıl Ahmet Aykaç, Yakup Kadri Karaosmanoğlu burada tartışarak vakit geçirirlermiş” (s.354).

İstanbul Pastanesi'nde geçirilen süre boyunca sohbetler garsonlar tarafından bölünmez, pasta salonunda misafirler ne kadar oturursa otursun servis almaları konusunda ısrarlı bir hizmet anlayışı ile karşılaşmamıştır. Tonga (2019), Mehmet Çınarlı'nın İstanbul Pastanesi ile ilgili anılarını aktarırken, mekan atmosferi hakkında bilgi verilir;

“İstanbul Pastahanesi yazarların, fikir adamlarının buluşma yeri idi. Koca bir masa etrafında toplanır, bütün bir cumartesiyi işgal ederdik, kimse bize kalk git demezdi” (s.175).

Bu anayışın yerleşmesinde pastane sahibinin yıllar önce yaşadığı bir deneyim olduğunu Tonga ,2019 şu şekilde anlatmıştır:

“ İstanbul Pastanesi'nin sahibinin bir hihâkyesi vardır. Bu kişi öyle sıkı bir yağmurda barınacak bir yer arar. Bir kahveye sığmır fakat cebinde beş kuruşu yoktur. Garson gelir, çay getirir. ‘İçmiyorum’ der, ‘İçmiyorsan çık’ der garson ve çıkar adam. Karar verir, bir gün böyle bir mekân açarsam-ki açacağım diye düşünür- asla ve asla müşteriye bir şey içme, bir şey ısmarlama mecburiyeti getirmeyeceğim...” (s.174).

Mekân kurgusu cadde ile ilişkili olan pastane mekânı hizmet verdiği yıllar içinde birçok sanatçı, edebiyatçı, eğitimci, gazeteci, milletvekili ve Ankara sakinini ağırlamıştır (Şekil 24).

Şekil 24. Anafartalar Caddesi (Sağda İstanbul Oteli ve Pastanesi), 1937

Kaynak: (Özalp, 2016, s.355)

Ulus, Ankara kent kurgusunda oluşan devinime karşılık gelişen mekânların konumlandığı bir alan görevi de görmüştür. İstanbul Pastanesi de bu alanda hizmet verdiği süreç boyunca Ankara kent hafızasında yer edinmiştir.

1930’lu yıllarda Ankara’nın kent kurgusunda meydana gelen değişimlerle beraber pasta salonları da çeşitlenmiştir. (Tonga, 2019) ve (Özalp, 2016) bu mekânları” Özen Pastanesi”, “Kutlu Pastanesi”, “Birtat Pastanesi”, “Meram Pastanesi” ve “Büyük Pastane”

olarak sıralamıştır. 1930’lu yıllarda kentte hizmet vermeye başlayan Özen ve Kutlu Pastanesi dönemin değişen kent-mekân kurgusunda öne çıkan mekânları olmuştur.

Ulus Meydanı’nı siyasi kimliği ile kent kurgusunda öne çıkmış, İstanbul Pastanesi bu bağlamda siyasilerin ve edebiyatçıların yoğunlukla gittiği bir mekân olmuştur. Yenişehir ise açık alan ve havuz başları ile kadınların ve erkeklerin bireysel ve/veya gruplar halinde vakit geçirdiği alanlar olmuştur (Şekil 25).

Şekil 25. Ankara-Yenişehir Havuzbaşı (Solda) ve Ankaralı Hanımlar (Sağda)

Kaynak: URL 14 ve (Vekam Arşivi, Envanter No: 2443)

Geniş perspektifte, bu alanlar modern mekân-yaşam kurgusuna uygun gelişim gösteren kent aksları olarak şekillenmiştir. Bayraktar (2013) bu aksları şu şekilde tanımlamıştır;

“Kızılay Parkı’nın yanı sıra geniş kaldırımları, ağaçları ve kafeleriyle Atatürk Bulvarı’da özellikle Yenişehir’de yerleşik çoğunluğu bürokrat Yeni Ankaralıları için en gözde kamusal mekânlardandır (s.72). 1939 yılında Soysal Apartmanı’nda açılan Ulus Sineması Yenişehir’in ilk sineması olmuştur. Ulus Sineması’nın açılışı Ankara’da kültürel etkinliklerin Ulus’tan Kızılay’a kayması sürecini de başlatmıştır. Kızılay’da Bulvar’da geçen hareketli yaşamı desteklemek üzere çok sayıda pastane de bulunmaktadır” (s.73).

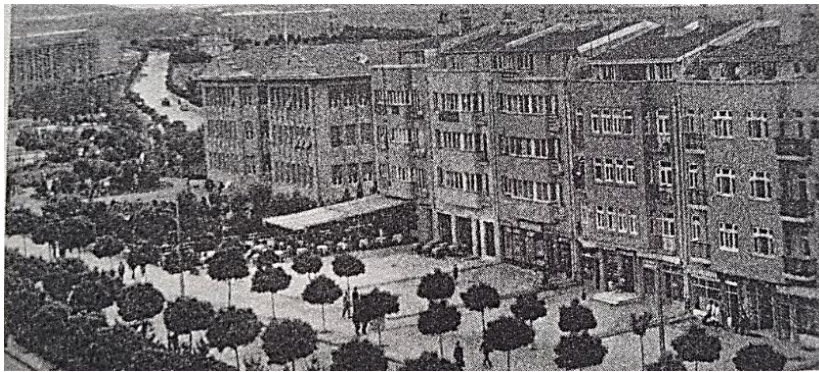
Yenişehir bölgesi bu bağlamda sosyal bir devinime ve modern mekânlara ev sahipliği yapmıştır. Ulus’ta hizmet veren İstanbul Pastanesi’nden sonra açılan diğer Ankara pastaneleri de, kent kurgusunda meydana gelen değişimlerden etkinleşmiş ve gelişen kent-mekân kurgusu ile kullanıcı etkileşimi sağlanmıştır.

Önder (2012) Ankara'nın değişen kent kurgusunu şu şekilde tanımlamıştır;

“Özellikle 1920lerin sonlarından itibaren üretilen modern eğlence mekânlarının kümелendiği coğrafya Hakimiyet-i Milliye Meydanı ve yakın çevresi olmuştur. 1930'larda Ulus hem kentin merkezi hem de eğlence-dinlence aktivitelerinin yoğunlaştığı coğrafyadır...Ancak 1930'ların ikinci yarısından itibaren eğlence mekânları, bahçe kent ütopyasına göre tasarlanan Yenışehir konut bölgesinde yer seçmeye başlamıştı” (s.247-248).

Özen Pastanesi ve Kutlu Pastanesi dönemin sosyal hayatının önemli bir parçası olmuş, Ankara'da modern yaşam-mekân kurgusundan etkilenmişlerdir. Park ve caddelerde yürüyüş yapan Ankaralılar için bu düzlemde açılan sinema ve pastaneler sosyalleşmek için kullanılmıştır. Özen ve Kutlu Pastaneleri dönemde 'Bulvar Kafeleri' olarak da tanımlanmıştır (Önder, 2012, s.248).

Yenışehir bölgesinde, Çankaya'ya uzanan alanda konumlanan Özen Pastanesi iç mekânında hasır koltuklar (Sazyek, 2018, s.376), yerleştirilmiş kurgusu ile 1930'lu yılların Ankara'sında yeme-içme kültürünün ve sosyal yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Özen Pastanesi, Atatürk Bulvarı'nda Hilmi Öz tarafından 1930'lu yılların ortalarında, Uçar Sokak ve Bulvar'ın kesişme noktasında Armağan Apartman'nın alt katında açılmıştır (Şekil 26). Bu konumda 1960'lı yılların ilk yarısına kadar hizmet vermeye devam etmiştir

Şekil 26. Atatürk Bulvarı Özen Pastanesi – Pastanenin Beyaz Tenteleri

Kaynak: (Tonga, 2019, s.189)

Dış mekânda kullanılan beyaz tentesinin altında oturanlar ise cadde boyunca yürüyenler ile görsel bir etkileşim içinde olmuştur. Edebiyat çevresinin önemli isimlerinden

Nurullah Ataç bir dönem mekânla beraber anılmış, sıklıkla pastane mekânında vakit geçirmiştir (Sazyek,2018, s.376).

Değişen Ankara kent kurgusunda, modern yaşam anlayışının Ulus'tan Yenişehir (Kızılay) aksına doğru genişlemesi ile beraber sosyal hayat çeşitlenmiştir. Konut alanlarının konumu, açık alan düzenlemeleri ile bir bütünlük sağlaması amacı taşımıştır (Şekil 27).

Şekil 27. Atatürk Bulvarı ve Güven Park, 1935

Kaynak: (Vekam Arşivi Envanter, No:2720)

Kurgulanan bu sistem, artan kent nüfusunun yeşil alanlarda ve caddelerde daha sık vakit geçirmesine olanak sağlamıştır. Dönemde, Özen Pastanesi ve Kutlu Pastanesi kent yaşamında oluşan değişim ve sosyal hareketliliğe mekânsal düzlemde katkı sağlamışlardır. Tonga (2019) Özen Pastanesi'ni ve Kutlu Pastanesi'ni şu şekilde tariflemiştir;

Pastane iki bölükten meydana gelmiştir: Bir bölümünde pasta satılır, ötekinde masalar, sandalyeler bulunur, oturulup sohbet edilir. Özen'in müdavimlerinden biri olan Ressam Cemil Eren, pastanenin iç duvarlarında ve tavanında uçuşan melek figürlerinin bulunduğunu belirtir (s.190). Kutlu Pastanesi'nin üst katı satranç kulübü olarak kullanılmış, dönemin önemli siyasi isimlerinden Başbakan Şükrü Saraçoğlu akşamları orada satranç oynamıştır (s.198).

Dönemde pastane mekânarı sosyal yaşamın da önemli bir parçası olmuştur. Ertuğrul Şevket'in Yedigün Dergisi için kaleme aldığı yazıyı Tonga (2019) şu şekilde aktarmıştır;

Kutlu ve Özen Pastaneleri Paris'in meşhur "Rue de la Pax"sinden daha aşağı değil. Kaldırım üzerine kadar uzanan renkli tentelerin altını şık kadınlar,şık erkekler doldurmuş (s.190).

Özen Pastanesi Ankara modern kent yaşam ve mekân kurgusu etkileşiminde önemli bir yere sahip olmuştur. Dönem tanıklarından Yazar Nazlı Eray Özen Pastanesi ve Tuna Pastanesi ile ilgili anılarını (19.05.2022) yapılan sözlü görüşmede şu şekilde anlatmıştır:

"Anneanle oturuyoruz, çocukluk yıllarım... Kızılay... Uçar sokak, tabii apartman...Arkadaşım, rahmetli Prof. Nur Vergin, o da benden bir iki yaş büyük. Sepetten bebek arabalarımız var, bezden de bebekler, apartmanın içinde oynuyoruz.Yanda Özen Pastanesi var. Orada çikolata mı içiririlerdi, sütlü kahve mi?...Arada orayada indiriliyorduk. İkimizde çok küçük çocuklardık. Özen Pastanesi'ni ilk ordan tanırım. Bir de Tuna Pastanesi diye bir şey hatırlıyorum... Anneannem arkadaşlarına gün yapardı. Bizde bir köşede otururduk. Oraya onun arkadaşlarından Bayan İnönü bile gelirdi."

Özen Pastanesi 1960 yılların sonlarına kadar aynı konumda hizmet vermiştir., kent hafızasında kalıcı bir yer edinmiştir.

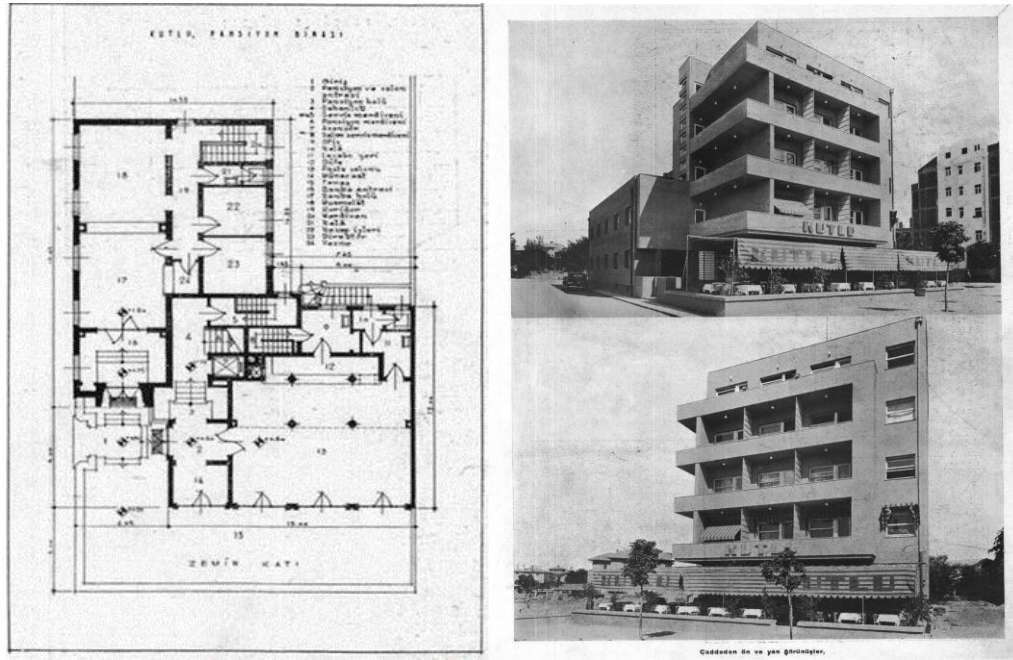
Ankara da değişen kent kurgusu, konut ve yeme-içme mekânlarının çeşitliliğini de etkilemiş çeşitliliği arttırmış. Yenışehir bölgesi konut, pansiyon, lokanta ve pastanelerin konumlandığı bir alan haline gelmiştir. "Kutlu Pansiyon Evi ve Pastanesi" de bu bağlamda kent kurgusunda yer almıştır.

Kutlu Pastanesi, Özen Pastanesi gibi 1930'lu yıllarda açılmış (Sazyek, 2018, s.374), dönemde Ankaralılar için önemli bir sosyal kesişim noktası olmuştur. Kutlu Pastanesi, Özen Pastanesi'nin karşısında Kutlu Sokağı'nda, Kutlu pansiyon evinin alt katında konumlanmıştır. Pansiyon dönemin konut ihtiyacına karşılık, balkonlu, oda içi banyosu bulunan, elektrik ve telefon gibi olanaklar sunmuştur (Şekil 28).

Reşat ve Biçer (1926) bu yapıyı şu şekilde tanımlamıştır;

"Bodrum, zemin ve dört kattan ibaret olan bu binanın zemin katında, gerek methal ve gerekse servis itibarile bir birinden tamamen ayrı iki kısım vardır: Pasta salonu ve Banka.

Pasta salonu ile kiralık odaların bodruma inen iki ayrı servis merdiveni yerin kıymeti göz önünde tutularak esas merdivenin altına sığdırılmıştır” (s.212).

Şekil 28. Kutlu Pansiyon Evi Zemin Kat Planı (Solda)- Pasta Salonu ve Yapı Cade Ön ve Yan Görünüş (Sağda)

Kaynak: (Reşat ve Biçer, 1926, s.213)

Kutlu Pastanesi bu bağlamda hem bina sakinlerine hem de cadde de vakit geçirmek için gelenlere hizmet vermiştir. Kent nüfusunun artması, farklı sosyal ve fiziki ihtiyaçların mekânsal karşılıklarının oluşmasında da etkili olmuştur. Konut, lokanta ve pasta salonları kent kurgusunda mekânsal düzlemde bu değişimlerin okunmasını mümkün kılmıştır.

Aynı bölgede bulunan Özen Pastanesi ile Kutlu Pastane'si işlev ve mekân kurgusu bağlamında karşılaştırılmıştır. “Özen'in salt pastane işlevinde olmasına karşın, Kutlu daha iddialıdır” (Bayraktar, 2016, s.73). Kutlu Pastanesi'nin şık tasarlanmış iç mekânında misafirlerine akşam üstleri belirli bir saat aralığında müzik dinletisi düzenlemiş, içki servisi yapılmıştır (Şekil 29).

Şekil 29. Kutlu Pastanesi İç Mekân (Solda) ve Pastane Dış Mekânda oturanlar (Sağda), 1940'lı Yıllar

Kaynak: (Tanyer, 2016) ve (Özalp, 2016, s.360)

Özalp (2016) Kutlu Pastanesi'ni şu şekilde tariflemiştir;

“Saat 16.30 ile 18.30 arasında küçük bir orkestra hafif batı müziği çalar, sohbet edenler pastalarını yerken müzik dinlerdi. Özen Pastanesi'ne göre daha pahalıydı” (s.360).

Değişen yeme-içme alışkanlıkları ve sosyo-ekonomik gelişmeler, Kutlu Pastanesi'nin hizmet ve mekân kurgusunu etkilemiştir. Dönemde Pasta salonları daha çok erkeklerin bulunduğu politik ve edebi sohbetlerin yapıldığı mekânlar olmaktan çıkıp kadın ve erkeklerin daha sık beraber vakit geçirdikleri, müzik dinletilerinin, içki ve yemek servisinin yapıldığı, edebiyat eserlerine konu olacak çeşitlilikte ve şıklıkta mekânlara evrilmişlerdir (Şekil 30).

Şekil 30. Kutlu Pastanesi'nin Önünde Hanımlar ve Tentesinin Altında Oturanlar

Kaynak: (Sönmez, 2009) ve URL 15

Kutlu Pastanesi bu bağlamda Ankara yeme-içme kültüründe ve kent-mekân kurgusunda dönemi için öncü sayılabilecek bir ara yüz işlevi üstlenmiştir. Kutlu Pastanesi 1950’li yılların sonlarında pastane mekânı hizmet vermeyi sonlandırmıştır.

Ankara’da ilk İstanbul Pastanesi açılmıştır. Bunu takip eden süreçte kent kurgusu ve yaşamında meydana gelen değişimlere paralel Özen ve Kutlu Pastaneleri’nin açılmış, pasta salonları çeşitlenmiştir. Kent-mekân kurgusunun Atatürk Bulvarı aksında gelişmesi ile 1950’li yıllarda açılan Büyük Sinema ve içinde hizmet veren Büyük Pastane Ankara da pasta salonlarının mekânsal kurgusuna bu bağlamda katkı sağlamıştır.

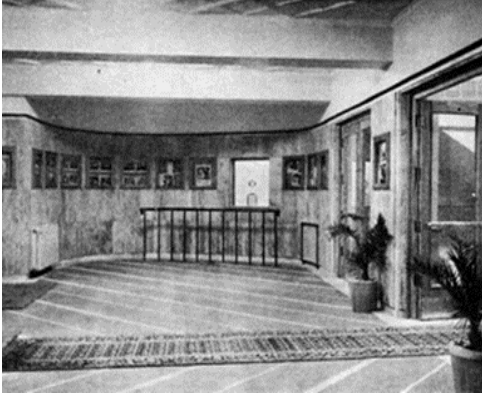
1939 yılında, Ankara’da Yenışehir bölgesinde açılan ilk sinema Ulus Sineması’dır. Yeni kent nüfusunun oldukça sık ziyaret ettiği, dönemin yabancı filmlerinin seyredilebildiği sinemanın teknik alt yapısı da oldukça gelişmiştir (Işık sistemi, havalandırması vb.) (Bayraktar, 2016, s.73). Daha sonra Ulus Sineması açılmış, kültürel etkinliklerin kent-mekân kurgusunda Kızılay’da yoğunlaşmasında da etkili olmuştur. 1950’li yılların başında açılan Büyük Sinema ise Ankara’da hizmet vermekte olan en şık salon olarak tanımlanmış, salonda düzenlenen etkinliklerden bazıları; sinema filmlerinin gösterimleri, müzik dinletileri, konserler ve yeni yıl kutlamaları olarak sıralanmıştır (Mungan Yavuztürk, 2009). Büyük Sinema ve pastanesi dönemin devlet erkânının ve üst düzey kent sakinlerinin, sanatçıların da oldukça sık ziyaret ettikleri bir mekân olmuştur (Şekil 31).

Şekil 31. Büyük Sinema, 1950 ve ‘Büyük Pastane’ Reklamı, 1953 Yılı, PTT Ankara Telefon Rehberi

Kaynak: (Vekam Arşivi, Envanter No: 1807 ve Özalp, 2016, s.359)

Sinemanın önemli konuklardan bir tanesi de Dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'dür. Salonda "İsmet İnönü için yapılmış, özel bir locası vardır" (Mungan Yavuztürk, 2009, s.163) bu locada ses sistemi İnönü'nün daha rahat duyabilmesi için özel olarak tasarlanmıştır. Büyük Pastane de bu yapının içinde hizmet vermiş, gelişen kent yaşamının bir parçası olmuş, hizmet kalitesi ve fiyatları nedeniyle döneminde 'lüks' bir mekân olarak tanımlanmıştır (Şekil 32).

Şekil 32. Büyük Sinema Giriş Bölümü (Solda) ve Locaların Olduğu Alan (Sağda)

Kaynak: URL 16

Bayraktar (2016) Büyük Sinema'yı ve Büyük Pastane'yi şu şekilde tarif etmiştir: "1949 yılında açılan Büyük Sinema ise Ankara'nın en önemli protokol mekânlarından birisi olmuştur. Ünlü film yıldızlarının galalara katıldığı, yerleri kırmızı halı ile kaplı, özel localara sahip 1600 kişilik bu sinemada ayrıca konserler ve toplantılar da yapılmakta, sinemanın üst katında bir madam tarafından işletilen bir pastane yer almaktadır" (s.73).

Büyük Sinema'nın üst katında hizmet veren Büyük Pastane, fiyatlarının yüksek olması, hizmet kalitesinin yüksekliği ile hafızalarda yer edinmiştir. Pastanenin sahibi Madam, Beyaz Rus asıllı Larissa Marika 1949-1964 yılları arasında pasta salonunu işletmiştir.

Özalp (2016) Turgut Özakman'ın Büyük Pastane ile ilgili izlenimlerini şu şekilde aktarmıştır;

"Ankara'nın en uygar, güzel havalı pastanesiydi. Pastane,Büyük Sinema 'nın orta katında,Bulvara bakan tarafta yer alırdı. Sinema alanıyla pastane arasımnda,iki tarafı ayıran boydan boya duvarlar yerine,balkon duvarı yüksekliğinde duvarlar vardı" (s.358). Büyük Pastane'nin iç mekân kurgusu, "temiz kolalı örtüler ile hazırlanmış masaları ve kendine has özel

lezzetlere sahip olması” (Özalp, 2016, s.358). Fiyatlarının yüksekliği ile herkesin gidebileceği bir salon olmadığından bahsedilmiştir. Kent yaşamında mekânda gerçekleştirilen davet ve etkinliklerin içeriği kadar bu etkinliklere katılanlar bağlamında da dikkat çekmiştir.

Tonga (2019) Altan Öyme'nin Büyük Pastane ile ilgili anlatımını şu şekilde aktarır: “Büyük Pastane, binanın geniş merdivenlerle çıkılan birinci katının Atatürk Bulvarı'na bakan bölümünde yer alırdı. Oraya sinemaya gidiş programınıza ek olarak gidebilirdiniz... Ama sinemaya bağlantısız olarak da gidip oturabilirdiniz. Bulvara bakan pencerelerinin birinde yer bulabilirseniz, çay, pasta eşliğinde kaldırımlardan geçenlere yukarıdan bakma için...” (s.203). Ankara'nın yeme-içme kültüründe önemli bir yere sahip olan Baba Karpiç'in yanında bir süre çalışmış işletmecisi Madam Larissa'yı, Özalp (2016) Hasan Cemal'in anısını şu şekilde aktarmıştır:

“Larissa Marika, müşterilerini,sınırlı bir gülümsemeye selâmlar ve ‘siz’ diye hitap ettiği garsonlarıyla servis yaptırırdı” (s.358).

Ankara modern yaşam-mekân kurgusunda öne çıkan Büyük Sinema'nın içinde konumlanan Büyük Pastane, içiçe geçmiş bu mekânsal etkileşimden beslenerek kültür etkinliklerine katılanlara olduğu kadar sadece pasta salonunda vakit geçirmek isteyenlere de hizmet vermiş, cadde ile doğrudan bağlantısı olan mekânlardan farklı bir işlev yüklenmiştir. Bu ayırıştırıcı özellik, pastanenin, Atatürk Bulvarına bakan geniş iç mekânında hasır koltuklarda oturan ziyaretçilere cadde ile sadece görsel bir etkileşim sağlamıştır. Sinemanın iç mekân devinimine de isterlerse katılmış, isterlerse de sadece gözlemci olarak kalmışlardır. Bu bağlamda, değişen Ankara kent-mekân ve modern yaşam kurgusunda cadde pastanelerinden farklı bir mekânsal özelliği sahip olmuştur. Büyük Pastane 1970'li yılların başlarında kapanmıştır. Pasta salonunu ve sinema ile ilgili özlemini ve izlenimini Eren Önat (2011) şu şekilde aktarmıştır;

“Eski Ankara'da en çok, Büyük Sinema'yı özleyorum. Bir zamanlar Atatürk Bulvarı'ndaki kafelerden birine oturup, bir kahveyi ya da hafif alkollü bir içeceği yudumlararken, o gelen geçeni seyretmek bile bir keyifti” (s.91). Dönemin birçok sosyal-kültürel değişimine tanıklık etmiş bu ve benzeri mekânlar, kulanicılarının da hafızasında yer edinmiştir.

İstanbul Pastanesi, Özen Pastanesi, Kutlu Pastanesi ve Büyük Pastane dönemde kent yaşamının bir parçası olmuştur. Geniş perspektifte Ankara modern yaşam kurgusunda yeme-içme mekânları, sayıları artarak gelişen pasta salonları daha sonra kent kurgusunda yer edinecek mekânların konumlanmasında etkili olmuşlardır.

Dönemde İstanbul Pastanesi, Özen Pastane, Kutlu Pastanesi ve Büyük Pastane konum ve mekân kurguları ile kent yaşamının bir parçası olmuştur. Ankara kent akslarının şekillenmesi bu pastanelerin konumlarında kullanıcılarıyla oluşan etkileşimini şekillendirmiştir (Tablo 5).

Tablo 4. 1923-1950 Dönemi İncelenen Ankara Pastaneleri

1923-1950 Dönemi İncelenen Ankara Pastaneleri				
Dönemde Onaylanan Kent Planları	Kent Aksları Gelişimi	Pastane İsmi / Konumu	Mekân Kurgusu	Pastane Mekânın Fotoğrafı
Lörcher Planı 1925	Kuzey-Güney Aksı Ulus-Yenişehir Aksı	İstanbul Pastanesi (Ulus)	Kapalı Alan	
		Özen Pastanesi (Yenişehir)	Kapalı + Açık Alan	
Janssen Planı 1932	Kuzey-Güney Aksı Ulus-Yenişehir Aksı	Kutlu Pastanesi (Yenişehir)	Kapalı + Açık Alan	
		Büyük Pastane (Atatürk Bulvarı)	Kapalı Alan	

Kaynak: Zeynep Gökaydın Yenal Tarafından Oluşturulmuştur

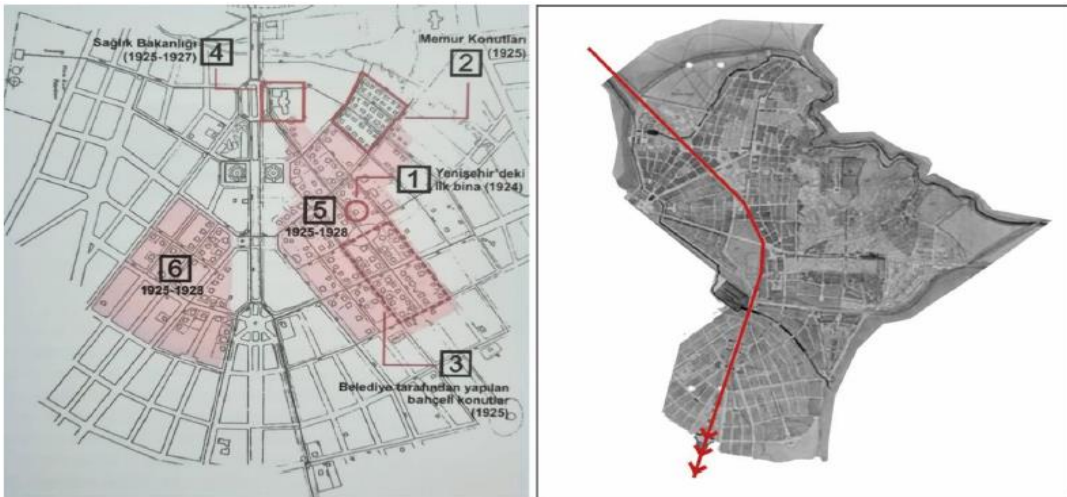
Bu bağlamda Cumhuriyet Yönetimi'nin başlattığı çalışmalar ve uygulama alanları genişlemiş, mekânlar sembolik anlamlarının ötesine geçmiş ve çeşitlilik göstermiştir. Modern Ankara'nın kent yaşamı, planlı kent kurgusunun değişen toplum yapısı ve ihtiyaçları ile şekillendiği ve bu kapsamda planlama ihtiyacının yeni görüş ve çalışmalarla devam ettiği anlaşılmaktadır.

Ulus merkezli kent kurgusu zamanla değişen ve gelişen kent yaşamına bağlı olarak bazı işlevlerini Yenişehir ve daha sonra oluşan yeni yerleşim ve ticari bölgelere devretmiştir.

“Harita Genel Müdürlüğü’nün 1944 tarihli fiziki haritasında, Güvenevler Mahallesi’nin Köşk ve Yenişehir arasında kalan aksta yoğun bir konut dokusuna ev sahipliği yaptığı görülmektedir” (Büyücek ve Koca, 2020, s.281).

Artan nüfus etkisi başta olmak üzere, Lörcher Planı göreceli yetersiz kalmıştır. Ulustan gelen aks, Yenişehir bölgesinin güney aksına doğru genişlemiş, bu bağlamda konut sayısının artması, sosyal hayatın da bu bölgeler üzerinde yoğunlaşması ile yeni mekânsal karşılıklarının oluştuğu görülmüştür.

Harita çalışması üzerinde 1. Bölge Yenişehir’deki ilk bina olarak belirtilmiştir. 2. bölge memur konutları için, 3. Bölge Belediye tarafından yapılan konutlar, 4. Bölge Sağlık Bakanlığı olarak işaretlenmiştir. 5. Bölge ve 6. Bölge ise konut alanlarının gelişmesini belirtmiştir. Harita üzerinde kırmızı renk ile belirginleştirilen Güney aksı, kentın Ulus-Atatürk Bulvarı ve Yenişehir aksının gelişmesine vurgu yapmıştır (Şekil 33).

Şekil 33. Lörcher Plan’ın Konut Dokusu (Solda) ve Güney Aksında Genişleyen Yeni Şehir (Sağda)

Kaynak: (Cengizkan, 2019, akt. Büyücek, 2020, s.40)

Nüfus artışı yeni konut alanlarının inşa edilmesi ihtiyacını ortaya çıkartmış, bu etki kent kurgusunun Ulus ve çevresinden, Yeni Şehir (Kızılay) aksına doğru büyümesini ve daha sonra da Güney aksının gelişmesinde (Çankaya-Kavaklıdere ve Tunalı Hilmi) etkili olmuştur (Şekil 34). 1927 yılında yapılan sayımında 74.553 çıkan nüfus miktarı, 1940 yılında 157.720 olarak kayıtlara geçmiştir (Aydın, 2009, s.222).

Ankara'nın artan nüfusu kent akslarının gelişmesinde ve genişlemesinde etkili olmuştur. Değişim geniş perspektifli ve çok katmanlı olmuş, kent kurgusunun da meydana gelen mekânsal çeşitlilik dönemin toplum ihtiyaçları ile de şekillenmiştir. Kentte yaşayan insanların sosyo-ekonomik çeşitliliği mekânların konut ve ticari merkez ile kurduğu ilişki mekân-kullanıcı ilişkisinin kurulmasında da önemli bir etken olmuştur.

Şekil 34. Kızılay ve Güven Parkları, Cemil Uybadin Köşkü, 1940'lı yıllar

Kaynak: URL 17

Artan kent nüfusu ve ihtiyaçları, değişen toplum yapısı planlı çalışmaların dışında da kent kurgusunun gelişmesinde rol oynamıştır. 1940'lı yıllarda Ankara'da cadde ve meydanlar, konut alanları çeşitlenmiştir (Şekil 35). Bu devinim mekânsal çeşitliliğe de yansımıştır.

Şekil 35. Atatürk Bulvarı ve Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Kızılay Genel Müdürlüğü, 1940'lı yıllar

Kaynak: URL 17

1950'li yıllar, çok partili sisteme geçiş, siyasi ve toplumsal değişimler bağlamında Türkiye tarihi için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ankara için de geniş kapsamlı değişimleri beraberinde getirmiştir. Konut alanı ihtiyacının artması, ticari aksın genişlemesi,

sosyo-kültürel değişimlerin etkisi ile kent kurgusu bir kez daha Uybadin-Yücel Ankara imar planı ile ele alınmıştır.

BÖLÜM 2. 1950-1980 DÖNEMİ ANKARA KENT YAŞAMINDA PASTANE MEKÂNLARI

Lörcher ve Jansen'in hazırladığı kentsel çalışmalar, Ankara'nın mekânsal gelişiminde 1940'lı yılların sonuna kadar etkili olmuştur. 1940'lı yılların sonlarında ise II. Dünya Savaşı'nın geniş çaplı etkileri ve Türk siyasi yaşamında meydana gelen değişimler, çok partili sisteme geçiş, ekonomik ve sosyal devinim bağlamında Ankara kent nüfusu hızla artmıştır. "1950-1960 döneminde diğer kentler arasında, Ankara kenti, İstanbul'dan sonra ikinci büyük göç çekim merkezi oluşturuyordu" (Şenyapılı, 2006, s.178). Bu gündem, kentin bir kez daha planlanmasını gündeme getirmiştir.

Kentin gelişmesi ve dönüşmesi kent akslarının ve yeni oluşan bölgelerin şekillenmesinde de dönemin siyasi ve ekonomik gelişmeleri de etkili olmuştur. Demokrat Parti dönemini ve değişimleri Çakır vd. (2020) şu şekilde tariflemiştir;

"1950 sonrası yönetsel anlamda ve toplumsal zeminde yaşanan bu kırılma, ekonomide liberalleşme/serbestleşme, yönetsel ideolojide muhafazakârlaşma eğilimleri gibi önemli sonuçlar doğurmuştur. Demokrat Parti ile siyasal ve ekonomik alanlarda yaşanan dönüşüm sosyal alanlara da yansımış, bunun sonucunda toplumun tüketim alışkanlıkları ve yaşam tarzı da değişim geçirmiştir ve kadınların ev içindeki iş yükünün azalması, ilerleyen dönemlerde sosyal hayatta daha fazla yer edinmelerine imkân tanımıştır" (s.134-143).

Kadınların ve erkeklerin günlük yaşama katılımları bu bağlamda artmış, kent akslarında insan ve araç devinimi yoğunlaşmıştır. 1940'lı yıllarda artan devinim özellikle Kızılay aksında artarak devam etmiştir. 1950-1980 yılları arasında Ankara kent akslarında artan nüfus, ekonomik ve sosyal gelişmelerin etkisi ile yeme-içme mekânları da çeşitlenmiştir (Şekil 36).

Atatürk Bulvarı, Büyük Sinema ve İş Hanı, And ve Bulvar apartmanları, 1950'li yıllar.

Şekil 36. Atatürk Bulvarı, Büyük Sinema, İş Hanı, And ve Bulvar Apartmanları, 1950'ler

Kaynak: URL 18

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'da yeni yönetimin oluşturduğu ve gelişmesini desteklediği toplumsal devinim, ilerleyen süreçte kent nüfusunun artması ile günlük yaşam alışkanlıkları ve ihtiyaçları üzerinden şekillenmeye açık hale gelmiştir.

Kadın ve erkeklerin toplumsal yaşama katılımı ve kent akslarında beraber vakit geçirme olanağı çoğalmış, ana akslar, caddelerde gözlemlenebilir olmuştur. Atatürk Bulvarı üzerinde yaya trafiği artmış, kentin sosyal hayatının önemli bir bölgesi haline gelmiştir. Bu aks üzerinde mekânlar farklı işlevler bağlamında açılmıştır (Şekil 37).

Şekil 37. 1950'li yıllar Atatürk Bulvarı ve Kalabalık

Kaynak: (Sazyek, 2018, s. 440)

Gültekin ve Onsekiz (2005), 1960'lı ve 1970'li yılları tüketim alışkanlıklarını ve mekânsal çeşitlenmeyi şu şekilde açıklamıştır: “Farklılaşan toplumsal ve kültürel yapıyla birlikte ekonomik politika ve yönetimde çok partili döneme geçiş-bulvarların açılmasına, apartmanlaşma vb. kentsel mekânın tüketim kalıplarında da etken olmuştur. Bu dönemde kentsel yaşama (Oda Tiyatrosu, Yeni Sahne ve özel tiyatrolar, sinemalar, Piknik (Şekil 38), Kantin Cevat Lokantaları, Yaprak, Flamingo, Penguen Pastaneleri ve pavyonlar gibi) çok sayıda yeni eğlence mekânı katılmıştır” (s.140).

Şekil 38. Kızılay, 1950

Kaynak: URL 19

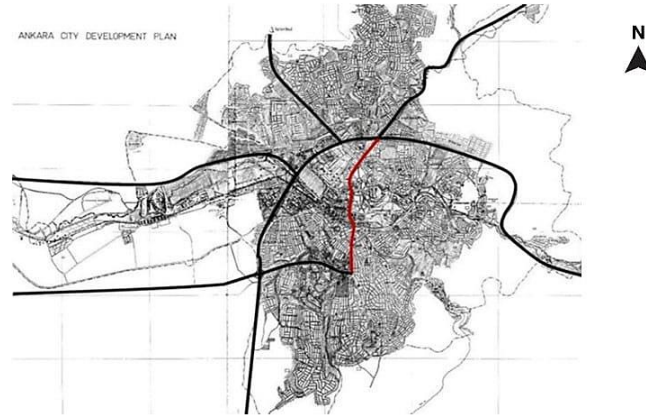
1970'li yılların sonuna kadar bu sosyal-mekânsal etkileşim sürmüştür. Ancak 1980'li yıllarda öne çıkan farklı ekonomik ve sosyal etmenler kentin devinimini ve mekânsal karışlıklarını değiştirmiştir. Dönemde sosyo-ekonomik etmenlerin tüketim alışkanlıkları ve günlük yaşam rutinlerinde farklılaşmalara yol açması ile kent-mekân akslarının genişlemesinde ve konumlanmasında etkili olmuştur. Dönemde, “yaşanan sosyal ve ekonomik yeniden yapılanma süreciyle birlikte, kentsel eğlence-dinlence ögesi de dâhil, toplumsal yaşamın her alanında radikal değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir” (Önder, 2012, s.253). Bu çok katmanlı değişimler, kent yaşamında artan devinim; gündelik yaşam alışkanlıklarının şekillenmesinde ve bu bağlamda eğlence-dinlence ve yeme-içme mekânlarının çeşitliliği artmasında etkili olmuştur.

Yenişehir bölgesi (Kızılay) aksı hem ticari hem de kent için öne çıkan konut bölgesi olmuş, bu kapsamda “1940-1950 dönemi başlarında kent, Eski Kent, Cebeci, Yenişehir,

Kavaklıdere, Çankaya, Bahçelievler, İstasyon, Sanayi çevresi, Akköprü ve Ziraat Enstitüleri” (Şenyapılı, 2006, s.146) olarak genişleme göstermiştir. 1968 yılında “Bölge Kat Nizamı Planı”, yol-cadde genişletme çalışmaları ve yüksek yapıların inşası hızlanmıştır. Bu planlama ile “Kat Mülkiyeti Kanunu ve bu kanun uyarınca, Uybadin’i temel alarak yol genişliklerine göre kat yüksekliği belirlenmiştir” (Tursun, 2018, s.50).

1950-1980 yılları arasında “Kızılay’da ekonomik, sosyal ve mekânsal olmak üzere her alanda büyük değişiklikler ve dönüşümler olmuştu” (Varol ve diğer., 2019, s.73) ve oluşan bu değişimlerin etkisi ile yeni aksların yapılanmasında ve var olanların genişlemesini sağlamıştır. Yücel-Uybadin (1957-1970) çalışmasının günümüz Ankara akslarının belirlenmesinde de etkileri olmuş; bu çalışma ile “Kent’in en temel ulaşım omurgasını oluşturan Konya-Samsun Yolu olarak adlandırılan çevre yolu öngörüsüdür” (<https://www.ankara.bel.tr/>) tanımı ileri dönemlerde yapılmıştır.

1950-1980 yılları arasında Ankara kent kurgusu bu çok katmanlı değişimlerden etkilenmiştir. Kentin değişim sürecinde Ulus ve çevresinden konumlanan resmi daireler Kızılay aksına kaymış, bölge hem ticari hem de sosyal kapsamda gelişme göstermiştir (kırmızı ile belirtilmiş kırmızı aks). Mekânsal düzlemde; yeme-içme mekânları da bu aks (Harita üzerinde kırmızı ile belirtilmiş) üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır (Şekil 39).

Şekil 39. Ankara Haritası -Uybadin-Yücel Planı, 1957, Ankara

Kaynak: (Gülkök, 2013, s.84)

1960'lı yıllarda çok katlı yapıların sayıları artmış, “Atatürk Bulvarı’nda araç trafiğine ayrılan yol şeritleri genişletilirken” (Bilsel, 2018, s.76) bölgede yaya yoğunluğu da artmıştır. Dönemde Kavaklıdere bölgesi, Tunalı Hilmi Caddesi aksları konut alanı olarak gelişmeye başlamıştır. Bu değişimi Resuloğlu (2014) “1957 Uybadin-Yücel Planı’nın kentin kısmen Kavaklıdere’nin gelişimine önemli etkisi olmuştur. Semtin konut dokusu planıyla birlikte gelişmiştir” (s.239) şeklinde vurgulamıştır.

1970’li yıllar da nüfus artışı devam etmiştir. Dönemde konut alanları da farklı akslara doğru genişleme göstermiştir. Ulus, Kızılay- Atatürk Bulvarı aksında (Harita üzerinde sarı ile belirtilmiş) ise; iş yerleri, devlet daireleri, konsolosluklar, alışveriş ve yeme-içme mekânları yoğun olarak konumlanmıştır (Şekil 40).

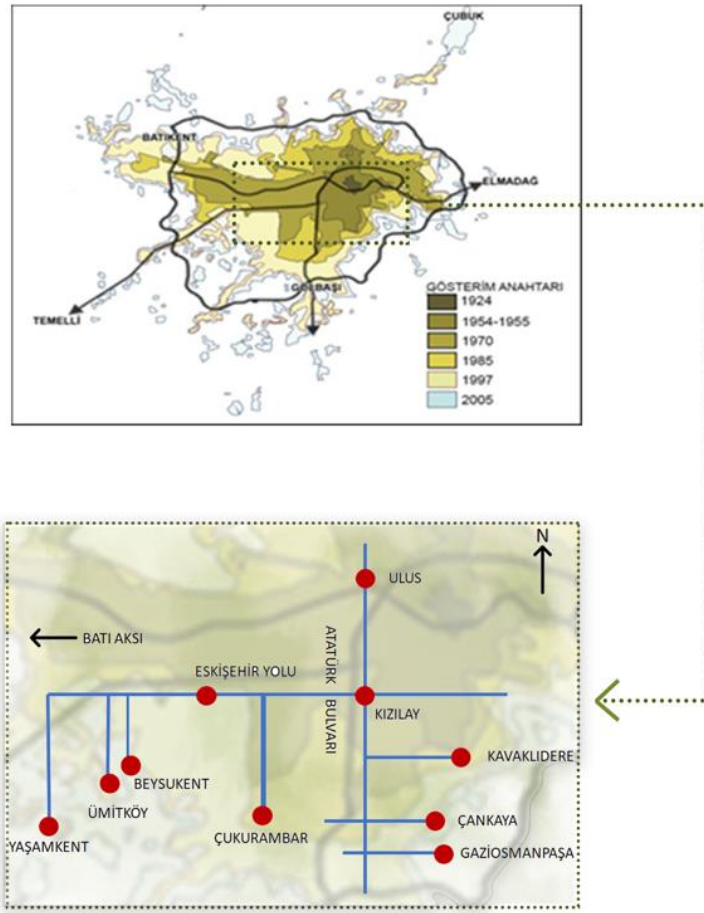
Şekil 40. Atatürk Bulvarı

Kaynak: (Boz ve Kubat, 2018, s.128) ve URL 20

1980’li yılların kent kurgusunun da şekillenmesinde etkileri olan bu süreçte OR-AN, Çankaya, Gaziosmanpaşa ve “kentin batı koridoru üzerinde bulunan Eskişehir yolu üzerinde bazı gelişmeler göze çarpmıştır” (Kaya, 2001, s.53).

Geniş perspektifte 1950-1980 yılları arasında Ankara kent kurgusu farklı birçok etmen ile değişmiş ve genişlemiştir. Ulus, Atatürk Bulvarı aksı kent omurgasını oluştururken, Kızılay-Yenişehir bölgesi gelişmesi yeni semtlerin ve aksların da oluşmasında arayüz işlev görmüştür. Kavaklıdere, Çankaya ve Or-An tarihsel süreçte kent kurgusunda önemli bir yer almıştır. Gelişen kent akslarında planlı ve plansız yeni semtlerin oluştuğu görülmüştür.

Ankara kent kurgusunda oluşan devinim bu gelişimde etkili olmuş, yapılan çalışmalar devam eden nüfus artışını ve kent-mekân gelişimini öngörmeyi amaçlamıştır. Günümüze kadar geçen gelişim ve değişim Batı aksında yoğunlaşmaya neden olmuştur. “Kentin batı ve güneybatı kesimlerinde kamu binalarının sayısında bir artış gözlemlenmektedir” (Aydın & Özgür, 2009 s.231). Bu aks üzerinde tarihsel süreçte ticari işletmelerin ve konut alanlarında da mekânsal olarak bu aks üzerinde konumlandığı görülmüştür. Bu bağlamda Batı kent aksının gelişimi Eskişehir yolu ve yakın çevresini etkilemiştir (Şekil 41).

Şekil 41. Ankara Kent Aksları

Kaynak: (Söylemez, Demiröz, & Kubat, 2018, s.7) Kullanılarak Zeynep Gökaydın Yenel tarafından oluşturulmuştur.

2.1. 1950-1980 Yılları Arasında Ankara Pastaneleri ve Konumları

Geniş perspektifte 1940'lı yılların son dönemleri artan kent nüfusu; asker, bürokrat, sanatçı ve yazarların da içinde bulunduğu birçok farklı meslek ve ilgi alanından insanın kent mekânlarını kullandığı ve bu bağlamda yazılı eser ve kişisel anılarda yer aldığı anlaşılmıştır.

1950-1980 yılları arasında meydana gelen siyasi-ekonomik ve sosyal değişimler de bu dönemin kent-mekân etkileşimini şekillendirmiştir. Kent hayatında değişimler, sosyal etkinlikler ve pastaneler çeşitli yazılı eserlerde aktarılmıştır. Bu dönemlerde yayınlanan Ankara Telefon Rehberleri de reklam amaçlı kullanılmıştır.

Sazyek (2018) Ankara kent yaşamı ve mekânlarının eserlerde yansımalarını şu şekilde aktarmıştır;

“1940’lı yılların ikinci yarısından itibaren Atatürk Bulvarı, özellikle de bulvarı, özellikle de bulvarın Kızılay kesimi, sosyal yaşama sahne olması bakımından işlenmiştir. Bulvarın geniş kaldırımlarına uzanan kafeler, pastaneler bu hareketliliğin ana mekânlarıdır. Ancak söz konusu hareketlilik, bu mekânlara yer veren bütün romanlarda akşamüstü, çalışma gününün sonrasında olmaktadır. Mesai bitiminde iş çıkışı uğranılan bu sosyal mekânlar, kadınlı erkekli bir memur kadrosuyla dolup taşar” (s.440).

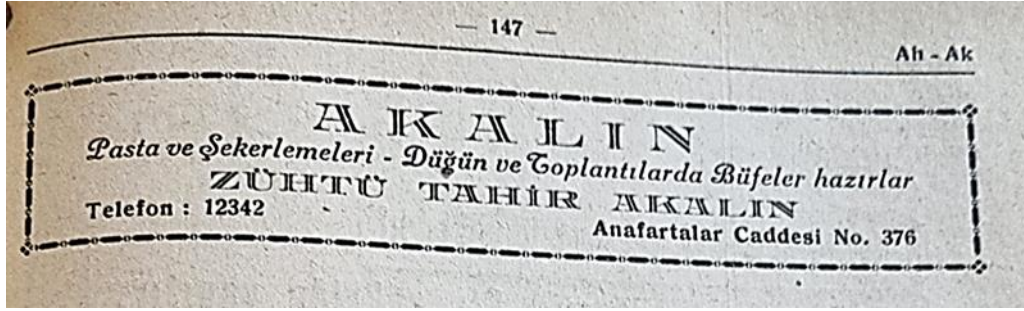
Bu sosyal devinim ve değişim, Ulus bölgesi ve Yenışehir-Kızılay bölgesi arasında bir kent aksı oluşmasında etkili olmuştur. Bu aks üzerinde; İstanbul Pastanesi, Özen Pastanesi, Kutlu Pastanesi ve daha sonra da Büyük Pastane konumlanmıştır. Bayraktar (2013) 1950’li ve 1980’li yıllar arası bu değişimi aşağıdaki şekilde vurgulamıştır;

“Dönemde finansal merkez özellikleri sürmesine karşın bürokratik ve politik merkez özellikleri azalan, kültürel merkez özelliğini yitiren Ulus’un ticari merkez olarak önemi artmış, Kızılay, yeni bürokratik ve politik merkez olarak finansal, kültürel ve ticari açıdan ön plana çıkmıştır” (s.20).

Bu bağlamda, 1960’lı yıllarda genişlemeye devam eden Ankara kent kurgusu, Atatürk Bulvarı ve Çankaya aksına doğru bir gelişme göstermiştir. Kent yaşamında devinim artmış, mekânsal düzlemde çalışan kadınlar ve erkeklerin yanı sıra günlük yaşama daha fazla kadın katılımı olmuştur. Değişimi Ateş (1982, akt. Sazyek, 2018) şu şekilde tariflemiştir;

“Kadınların çoklukla olduğu Kızılay’daki kalabalığa böyle bir can sıkıntısı içinde girdi. İkinci vakti. Güzel giyimleri, güneşten bronzlaşmış vücutlarıyla en çok kadınları dikkati çeken. Büfelerin, pastanelerin önünde iç içe girmiş dondurma külahları uzanıyordu kalabalığa doğru” (s.441).

Kızılay bölgesinde 1960'lı yıllarda çeşitli yeme-içme mekânları ve pastaneler hizmet vermiştir. 1980'li yıllara kadar bu aks üzerinde konumlanmış pastanelerin adresler ve telefon numaraları Ankara Telefon Rehberlerinde de yer almıştır (Bkz. Ek 1-8). 1940'lı yılların son dönemleri ve 1950-1980 yılları arasında bu telefon rehberlerinde çeşitli pastanelerin adres ve telefon numarasına ulaşmak mümkün olmuştur. Aynı zamanda bazı pastanelerin reklamlarına da bu rehberlerde yer verilmiştir (Şekil 42).

Şekil 42. Akalın Pastanesi Reklamı

Kaynak: 1948 Ankara Telefon Rehberi

Dönemlerde yayımlanan Ankara Telefon Rehberlerinde yapılan taramada, süreç içerisinde pastane mekânlarının sayısının arttığı ve mekân konumlarının öncelikle Atatürk Bulvarı aksı üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda yapılan taramada, pastane mekânlarının dönemde içkili ve/veya aile salonu olarak hizmet verdikleri görülmüştür. Tarihsel süreçte Ulus aksında Kızılay-Yenişehir aksına kayan ticaret ve yeme-içme mekânlarının ilişkilenebileceği mümkün olmuş, eğlence mekânları da bu devrim ve mekânsal yosunlaşma ile ilişkilenebilir (Şekil 43).

Şekil 43. Boğaziçi Pastanesi Reklamı (Solda), Bahar Pastanesi Reklamı (Sağda), 1965

Kaynak: Ankara Telefon Rehberi

Bu kapsamda telefon rehberlerinde adresler ve telefon numaraları göreceli olarak yıllar içinde artmıştır. Pastanelerin reklam amaçlı verdikleri ilanların boyutları büyümüştür. ‘Salon’ tanımının dönemde pastane mekânlarının reklamlarında kullanılmıştır. Bu mekânların bazılarında içki servisi-kokteyl salonu tanımlaması yapılmıştır. Mekânların isimleri ve konularında çeşitliliği kent aksarın üzerindeki konularını ile ilişkilendirmek mümkün olmuştur (Şekil 44).

Şekil 44. Sedef Pastanesi Reklam (Solda), Meram Pastanesi Reklamı (Sağda)

Kaynak: 1965 Yılı Ankara Telefon Rehberi

1977 yılına ait Ankara Telefon Rehberi’nde Akman Boza ve Pasta Salonu reklamında, pastane mekânının ‘salon’ olarak tanımlandığı görülmüştür. Dönemde pastaneler aile, kokteyl salonu gibi farklı işlevler yüklenmiştir. Dönemin sosyal yaşamı ve tüketim alışkanlıkları bu tanımların ortaya çıkmasında etkili olmuştur (Şekil 45).

Şekil 45. Akman Boza ve Pasta Salonu Reklamı

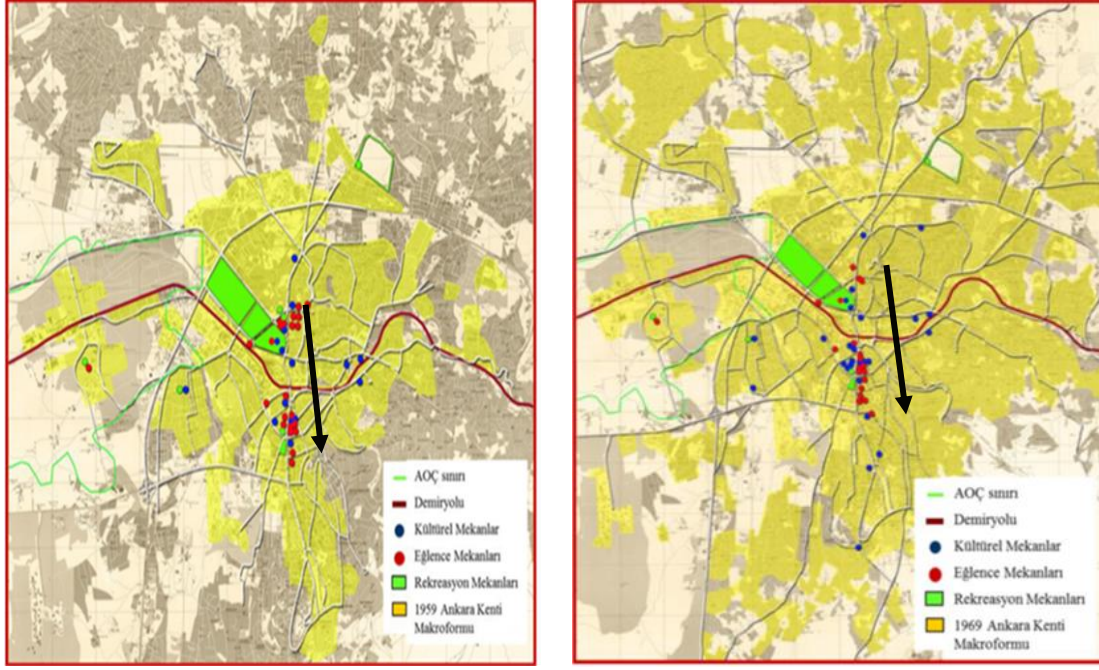
Kaynak: 1977 Yılı Ankara Telefon Rehberi

Dönemin kent gelişimi ve oluşan akslar irdelendiğinde, eğlence, yeme-içme mekânları ve bu kapsamda pastanelerin de Ulus aksından Kızılay aksına kaydıkları anlaşılmıştır. Bu değişimi Önder (2012) şu şekilde aktarmıştır;

“1950’li yıllarda açılan çoğu mekânın Yenişehir’de yer seçtiği gözlemlenmektedir. Merkezlik işlevlerini de Ulus’tan çalmaya başlayan Yenişehir, kentsel eğlence-dinlence ögesinin yoğunlaştığı ve kümelenildiği coğrafya olmuştur. Yenişehir-Kızılay prestij kazanırken, eğlence-dinlence ögesi de coğrafya değiştirmeye başlamıştır” (s.250).

1950-1980’li yıllar arasında öne çıkan bu değişim pastane mekânlarının da Ulus - Yenişehir aksına doğru konumlarında değişimler olduğunu göstermiştir. Tarihsel süreçte Atatürk Bulvarı bu bağlamda eğlence mekânlarının yoğun olarak konumlandığı kent aksı olarak öne çıkmıştır (Şekil 46).

Dönem telefon rehberleri taranmış, pastane mekânlarının da bu aks üzerinde eğlence mekânları ile örtüşen bir konumlanma tercih ettikleri görülmüştür. Ulus’tan Atatürk Bulvarı’na doğru siyah ok işareti ile belirtilmiş aks üzerinde pastanelerin mekânsal gelişmeleri 1950-1980 ve 2000’li yıllar kapsamında benzeşen bir hareket göstermiştir.

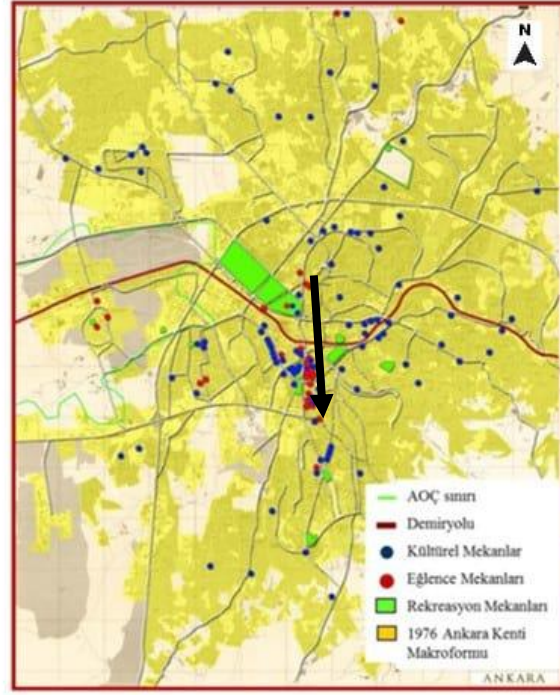

Şekil 46. 1950-1960 ve 1960-1970 Dönemi Eğlence Mekânları (Kırmızı nokta ile belirtilmiştir.)

Kaynak: (Önder, 2012, s.250-251)

1950-1960 yılları arasında eğlence mekânlarının yoğunlaştığı Ulus-Yenişehir bölgesi, 1960-1970 yıllarında Atatürk Bulvarı ve yakın çevresine kaymış, Ulus bölgesinde göreceli bir daralma meydana gelmiştir (Şekil 47). Günlük yaşam alışkanlıklarında meydana gelen değişimler, ticari bir merkez olma özelliği kazanan Kızılay-Atatürk Bulvarı aksının yeme-içme mekânlarının ve bu bağlamda pastanelerin de bu bölgede 1950-1980'li yıllar arasında hizmet vermeyi tercih etmelerinde etmen olmuştur

Bu kapsamda dönemleri ile mekânsal etkileşim içinde olan pastaneler de Ulus, Yenişehir-Atatürk Bulvarı aksı üzerinde konumlanmış, hizmet vermiş ve çeşitlilik göstermiştir (Şekil 46). Gelişen Ankara kent kurgusunda, oluşan yeni akslar bölgesel gelişmeler bağlamında kültürel mekânlar, eğlence mekânları kentin gelişen aksları üzerinde konumlanmıştır. Bu gelişme üzerinde mavi ve kırmızı noktalar ile gösterilmiştir. Pastane mekânları da bu aks üzerinde konumlanmayı tercih etmiştir (Şekil 47). Ankara Telefon Rehberleri üzerinden yapılan adres ve konum taraması ile eğlence mekânlarının konum hareketlerinin pastane mekânları ile paralel bir gelişim geçirdikleri anlaşılmıştır.

Şekil 47. 1970-1980 Dönemi Eğlence Mekânları (Kırmızı Nokta ile Belirtilmiştir.)

Kaynak: (Önder, 2012, s.252)

Ankara da artan nüfus, genişleyen ve gelişen kent aksları pastanelerin de tarihsel süreç boyunca konumları ve yakın çevreleri ile etkileşimlerinde öne çıkan bir etmen olmuştur. Pastaneler bölgesel gelişmelerden etkilenmiş ve konumlandıkları aks üzerinde ve/veya gelişen yeni akslar üzerinde mekânsal değişimler göstermiştir.

2.2. Ankara Kent Yaşamında Pastaneler ve Mekân Kurguları

Ankara'nın kentsel gelişimi ve dönem etkileri pastanelerin mekânsal konumlarını etkilemiştir. Pastaneler; mekân organizasyonu açısından (işlev ilişkisi ve yarı açık alan/açık/alan/kapalı alan ilişkisi), sergileme elemanları (pasta ve diğer ürünlerin) açısından, oturma kurgusu açısından ve kurum kimliğinin oluşumu açısından (tabela-logo,servis unsurları) tablolştırılmış ve bölüm sonuna ve bölüm sonuna konulmuştur.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara kent merkezi Ulus ve yakın çevresi olmuş, İstanbul Pastanesi'nin bu bölgede konumlandığı görülmüştür. Kentin gelişimi konut alanlarının yoğunlaştığı Yenişehir-Kızılay aksına kaymış ve dönemde bu bölgenin eğlence-dinlenme ve yeme-içme mekânlarının da bu aksta hizmet verdikleri anlaşılmıştır. Özen

Pastanesi ve Kutlu Pastanesi bu aksta konumlanan mekânlar olarak dönemlerinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Dönemde yayınlanmış Ankara Telefon Rehberleri incelenmiş pastanelerin rehberde belirtilmiş adres ve reklamlarından Yenişehir-Kızılay bölgesinin bu kapsamda öne çıktığı görülmüştür (Bkz. Ekler 1-9). Ulus aksından Yenişehir-Kızılay aksı, Atatürk Bulvarı ve çevresinde bu mekânsal konumlanma yoğunlaşmıştır. 1950-1980 yılları arasında Yenişehir-Kızılay bölgesinde konumlanan pastaneler, hızla artan kent nüfusu ve etmenle oluşan yeni akslarda da hizmet vermiştir. Dönemde Kavaklıdere semti bu kapsamda ön plana çıkmıştır.

Resuloğlu (2014) Kavaklıdere Senti ve Ankara kent kurgusunun değişimini şu şekilde tariflemiştir;

“Özellikle 1950'lere gelindiğinde artık Ankara, Jansen Planı'nda önerilen sınırların dışında gelişmeye başlamıştır. Kavaklıdere, kent merkezi olan Kızılay'ın güneyine çok yakın olmasına rağmen, ne Lörcher ne de Jansen Planı'nda tasarlanmıştır. Ancak, şehrin güneye doğru gelişmesiyle birlikte kaçınılmaz olarak kendi sosyal ve mekânsal dinamiklerini yaratmıştır” (s.229).

Atatürk Bulvarı, Ulus'tan Çankaya Köşkü'ne kadar, Opera, Sıhhiye, Kızılay ve Kavaklıdere'yi geçerek uzanan, Ankara'nın olduğu kadar Kavaklıdere'nin de gelişimini etkilemiş bir kent omurgasıdır. Zaman içinde, günlük aktivitelerin, Ulus ve Kızılay'dan Kavaklıdere'ye doğru kaymasında rol oynamıştır” (s.231).

Bu gelişim pastanelerin de konumlarında ve dönemleri süresince mekânsal değişimlerin şekillenmesinde etkili olmuştur. Dönemde hizmet vermiş pastaneler Ulus-Yenişehir ve Atatürk Bulvarı aksında yoğun olarak konumlanmışlardır. Kentin devinimi bu aksın gelişmesinde ve genişlemesinde etkili olmuştur. Atatürk Bulvarı dönemde pastane mekânlarının konumlanmasında öne çıkan bir aks olmuştur. Ankara Telefon Rehberleri incelendiğinde bu aks üzerinde Ulus'tan başlayarak: İstanbul Pastanesi, Akalın Pastanesi, Arı Pasta Salonu, Akman Boza ve Pasta Salonu, Ankara Pasta Salonu, Çiçek Pastanesi, Kutlu Pastanei, Savaron Pastahanesi, Sergen Pastanesi ve Bahar Pastanesi'nin konumlandığı anlaşılmıştır.

Atatürk Bulvarı-Yenişehir-Kızılay aksında da Büyük Pastane, Roma Pastanesi, Penguen Pastahanesi,Tuna Pastahanesi,Bade Pasta ve Kokteyl Salonu, Meram Pastanesi (Şekil 48). Reyhan Pastanesi, Pariziyen Pastahanesi, Boğaziçi Pastahanesi, Sergen Pasta Şekerleme ve Kokteyl Salonu ve Yeni Ankara Pasta Salonu hizmet vermiş mekânlar olarak rehberlerde isimlerine ve adreslerine ulaşılmıştır.

Şekil 48. Atatürk Bulvarı Büyük Sinema'nın Yanı Meram Pastanesi

Kaynak: URL 21

Dönemde yeme-içme alışkanlıkları da değişim göstermiştir. Ulus aksından Yenişehir aksına doğru genişlemiş ve gelişmiştir. “1961 yılında TBMM'nin yeni binasına taşınmasıyla beraber merkez Atatürk Bulvarı'na (Yenişehir'e) doğru kayar” (Yılmaz, 2019, s.41) ve bu gelişme ile Atatürk Bulvarı ve çevresinde mekânsal çeşitlilik artmıştır. Dönemin bu kapsamda öne çıkan mekânlarından Bulvar Palas da bu aksta konumlanmıştır. Atatürk Bulvarı üzerinde konumlanan otelde dönemde birçok farklı etkinlikte düzenlenmiştir (Çay saatleri, defileler, toplantılar vb.).

Döneme tanıklık etmiş Bulvar Palas'ın sahibi T.E. ve eşi G.E. ile yapılan sözlü görüşmede, Ankara kent yaşamında öne çıkan değişimler ve pastanelerin konum ve mekân kurguları irdelenmiştir. Dönemi ve sosyal devinimi ile Atatürk Bulvarı aksının Meclis ile olan yakınlığının önemini vurgulanmıştır.

Bulvar aksını ve kullanıcılarının mekânla ilişkisi 18.03.2022 tarihinde yapılan kişisel görüşme esnasında şu şekilde aktarmıştır: “Dönemin millet vekilleri konuklarını otel lobisinde ağırlar, görüşmelerini burada yaparlardı. Otel lobisinde millet vekilleri ile görüşmeyi bekleyen birçok misafir olurdu. Sanatçılar ve modacılar otelde kalır ve çeşitli etkinlikler düzenlenirdi. Her Çarşamba günü eğitimci hocalar; Altan Öymen’nin babası, Hıfzı Rahman Öymen ve arkadaşaları güzel takım elbiseleri ile gelirler ve lobide otururlar vakit geçirirlerdi. Müdüriyet odasında babam masasında oturur, politikacılar ve hocalar saat 13:00’te odaya gelir ve ajans dinlerlerdi beraber.”

Yapılan sözlü görüşmede Ankara’nın kent kurgusunda ve sosyal deviniminde, dönemler arasında fark edilir değişimler olduğu ve bu bağlamda pastanelerinde mekânsal ve kullanıcı ilişkisi bağlamında etkilendiğine vurgu yapmışlardır. Meclis binasının Atatürk Bulvarı ile ilişkisi ve Kızılay-Yenişehir aksın da meydana getirdiği devinim bu bağlamda da mekânsal çeşitliliği etkilemiştir. Bulvar Palas’ın dönemde bahsi geçen değişim ve gelişmelere mekânsal şahitlik ettiği anlaşılmıştır.

G.E. dönemi ve mekânsal değişimleri 18.03.2022 tarihinde yapılan görüşme esnasında şu şekilde aktarmıştır;

“Hanımlar defile için gelirlerdi. Aileler gelirdi, Siyasalın öğrencileri gelirdi. Ecevit Otelin berberine gelirdi. Tiyatrocular kalırdı. Metin Akpınar akşam tiyatrodan gelir, sabaha kadar yemek yer, tanıdıkları ile sohbet ederdi. Tabii o zamana kadar çok fazla otel yoktu Ankara’da. ‘Tea Club’ vardı otelde. Zeki Müren ve ekibi gelirdi. Yabancı misafirler otelde konaklardı. Hariciyeciler dış görevden geldiği zaman bizim otelde kalırdı mesela. O zaman çok fazla ve lüks otel de yoktu Ankara’da tabii. Bulvarda olmamız da bu yoğunluğun sebeplerindedir”.

Ankara kent yaşamında Ulus bölgesinde başlayan ve gelişen sosyal devinim ve mekânsal çeşitlilik, Atatürk Bulvarı aksına kaymıştır. Birçok farklı kullanıcının bu bölgede zaman geçirmiş olması, aynı zamanda sosyal hayatın da bu aks üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Pastaneler de, konumlandıkları aks üzerinde gün içinde ve gece saatlerinde hizmet vermiştir.

Dönemi ve pastaneleri 18.03.2022 tarihinde yapılan görüşmede G.E. şu şekilde tariflemiştir;

“Pastaneler o zaman gece mekânı gibiydi. Gece tiyatrodan çıkardın ‘Süpe Klüp’ yani İngilizce Supper Club (Akşam Yemeği Kulübü) gibi çalışırdı. Tiyatrodan çıkardın bir şeyler içelim denirdi. Evine gitmezdin hemen. Milka vardı, Yaprak Pastanesi vardı. Bulvarın üzerinde iki üç tane vardı pastane. Çorba içersin, içki içersin, çıktığın oyunu kritik edersin mesela. Kültürel bir olaydı yani, bu konular konuşulurdu. O dönem Tuna Pastanesi de açıldı. Muhteşem bir pastaneydi. Çok büyük bir yenilik oldu, yeni pastalar vardı. Değişimler de oldu tabii dönemde, mesela Milka yer değiştirdi. Daha yukarı kaydığını konumu. Kullanıcılar da değişti dönemde bu mekânlarda. Gece ‘Süpe Klüp’ işlevi bitti. Akşam üzerleri toplanmalar başladı ve orta yaş çok gelirdi o zaman bu pastanelere, karı-kocalar mesela. Gençler daha az gelirdi.”

Mekânsal çeşitliliğin görüldüğü aks ve çevresinde, Hüdaverdi Pastanesi, Filiz Pastanesi, Ecevit Pastahanesi, Funda Pasta ve Kokteyl Salonu, Sırcan Pastahanesi ve Savaron Pastahanesi hizmet vermiştir. Ankara kent kurgusu içinde Kavaklıdere aksında; Flamingo Pasta ve Kokteyl Salonu, Sırcan Pastahanesi ve Milka Pastahanesi konumlanmıştır (Şekil 49).

Şekil 49. Milka Pastanesi

Kaynak: URL 22

Ankara’da pastaneler konumlarını, kent akslarında meydana gelen değişimler üzerinden belirlemiştir. Kent kurgusuna paralel olarak günlük yaşam alışkanlıkları, konut

aksları ve bölgesel değişimler de dönem pastanelerinin farklı akslarına kaymasında etkili olmuştur.

1923 yılından 1955 yılına kadar Ulus'ta hizmet vermiş İstanbul Pastanesi de Ankara kent yaşamında edebiyatçıların sıklıkla toplandıkları bir mekân olarak tariflenmiştir. Bu bağlamda pastaneler 'edebi bir maarif' olarak edebiyatçılar, yazarlar ve sanatçılar için buluşma, tartışma ve etkileşim mekânı olmuştur. Yeme-içme kültrünün bir parçası olan bu mekânlar aynı zamanda edebi eserlerde, roman vb. yazılı eserlerde de yer almış, tariflenmiştir. Eray (2013) yılında yayımlanan 'Bir Rüya Gibi Hatırlıyorum Seni' adlı kitabında Meram Pastanesi'nden şu şekilde bahsetmiştir;

“Döne döne düşen kar taneleri kirpiklerime doluyor,beni dudaklarımdan öpüyor. Bir nefes alıyorum sigaramdan. Meram Pastanesi'ne ulaşabilirsem bu tipide,bir boza içerim orada” (s.156).

Pastaneler Ankara'da sosyal hayatın devinimine tanıklık etmiş, dönemlerinde kullanıcıları ile etkileşim içinde hizmet vermişlerdir. Ulus'tan başlayan kentsel gelişim, Yenişehir-Kızılay aksında devam etmiştir. 1950-1980 yılları arasında Atatürk Bulvarı ve yakın çevresinde yoğunlaşan pastane mekânları, kentin deviniminden etkilenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. 1950-1980 Dönemi Ankara Pastaneleri

TARİH	KONUM-AKS	PASTANE ADI	
1950-1980	ATATÜRK BULVARI	ULUS	AKALIN PASTANESİ ARI PASTA SALONU AKMAN BOZA VE PASTA SALONU ANKARA PASTASALONU AKAR PASTA DURAK PASTAHANESİ
		KIZILAY-YENİŞEHİR	ÖZEN PASTANESİ ARMAĞAN PASTA SALONU ÇİÇEK PASTANESİ KUTLU PASTANESİ+D28 SAVORAN PASTAHANESİ SERGEN PASTANESİ BAHAR PASTANESİ BÜYÜK PASTANE ROMA PASTANESİ PENGUEN PASTAHANESİ TUNA PASTAHANESİ BADE PASTA ve Kokteyl Salonu MERAM PASTANESİ REYHAN PASTANESİ PARİZİYEN PASTAHANESİ BOĞAZIÇI PASTAHANESİ SERGEN PASTA ŞEKERLEME ve KOKTEYL SALONU
		KOLEJ	YENİ ANKARA PASTA SALONU HÜDAVERDİ PASTANESİ FİLİZ PASTANESİ ECEVİT PASTAHANESİ FUNDA PASTA ve KOKTEYL SALONU
		KAVAKLIDERE	SIRCAN PASTAHANESİ FLAMİNGO PASTA ve KOKTEYL SALONU SIRCAN PASTAHANESİ MİLKA PASTAHANESİ

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal tarafından oluşturulmuştur)

Sosyal etkinliklerin yapıldığı mekânlar, gelişen yeni aks üzerinde konumlanmış ve/veya benzeri etkinlikler pastane mekânlarında da gerçekleşmiştir. Sinemalar ve yeme-içme mekânları da bilinçli olarak veya sürecin doğal akışında, gelişen aks üzerinde konumlanmışlardır. Konut alanları ile de ilişkilenen bu devinim, kadın ve erkeklerin Bulvar

üzerinde vakit geçirme sıklığı ve yoğunluğuna bağlı olarak, kullanıcıları kendine çekmiştir. Atatürk Bulvarı boyunca pastaneler de bu aks üzerinde yerini almıştır.

Pastane mekânları Bulvar ile ilişkili bir mekânsal kurguya sahip olmuşlardır. Pastane mekânının Bulvara paralel açık alanı; tenteler, şemsiyeler ve çiçeklikler ile tanımlanmıştır. Bu sayede Bulvar üzerinde oluşan yaya trafiğini seyretmek mümkün olmuştur. Açık alana sahip olmayan mekânlar ise görsel iletişimi sağlamaya önem vermiştir. Dönemde pastane mekânlarının, kokteyl salonu olarak işlevlendirildiği de anlaşılmaktadır. Bu dönemde çeşitli açılış ve etkinliklerin mekânsal olarak karşılık bulması, pastane mekanlarını da etkilemiş ve şekillendirmiştir. İç mekân kurguları ve kullanım biçimleri ile kullanıcıların hafızasında izler bırakmıştır.

1950 ve 1980 yılları arasında kent aksları üzerinde konumlanan ve daha sonraki dönemde de hizmet vermeye devam etmiş Akman Boza ve Pasta Salonu, Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi kent ve mekân etkileşimi kapsamında mekânsal değişim ve dönemine göre gelişim göstermiştir.

Ulus'tan Kızılay aksına doğru kent kurgusunun genişlemesi, bu aks üzerinde ve yakın çevresinde siyasal, sosyal ve ticari bir hareketlilik oluşturmuştur. 1961 yılında Meclis binasının bu bölgeye taşınması, banka şubeleri, ticari faaliyet gösteren işletmelerin bu aks üzerinde konumlanması ile sinema ve tiyatrolar, yeme-içme mekânları gibi sosyo-kültürel etkinlikler de bu aks üzerinde konumlanmıştır. Çeşitlenen mekânlar arasında pastanelerin de yer aldığı anlaşılmaktadır. 1950-1980 ve 1980-2020 tarihleri arasında gelişim gösteren kent akslarında mekânsal varlıklarını sürdüren Flamingo Pastanesi, Funda Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi bu bağlamda mekânsal değişim ve dönüşüm göstermiştir. Çalışma kapsamında belirlenen pastaneler 1950-1980 aralığı içerisinde incelenmiştir.

2.2.1 Funda Pastanesi

Ankara'nın Başkent ilan edilmesi ve başlayan planlama çalışmaları, gelişen kent mekân kurgusu yeme-içme mekânlarının da bu düzlemde çeşitlenmesinde etkili olmuştur. Cumhuriyet kazanımları ile Ülkenin ve Başkent'in yeniden inşası ile gündeme gelen ve gelişmeye açık sosyo-kültürel yapı, bu bağlamda Tarakçı ailesinin de Ankara'da pastane açmasında önemli bir etken olmuştur.

Funda Pastanesi'nin kurucusu Tarakçıoğlu, (Tarakçı) ailesinin Rusya'dan göç hikâyesi ve Ankara'da günümüzde halen hizmet vermeye devam eden pastaneleri, öne çıkan örneklerden birini olmuşturmaktadır. Aile, pastane işletmeciliğini güzümüze kadar kuşaktan kuşağa aktardıkları bilgiler ile devam ettirmiştir.

Pastacılık mesleğinin benimsenmesini, Karadeniz'li aileleri ve Tarakçı ailesinin pastacılık hikayesini, Biryol (2017s.73,S.132) şu şekilde anlatmaktadır;

“Hikâyenin varacağı yeri biliyoruz. Gurbetçi Hemşinliler, Rusya'da unlu mamullerde, fırıncılık ve pastacılıkta ihtisaslaşır. İlk giden Hemşinliler, ustalaşıp kendini geliştirmiş, iş sahibi olmuş, bu arada yanına aldığı hemşerisini (veya hemşerilerini) yetiştirmiştir (s.73). 1932'de İbrahim ve Besim Tarkçı, Atatürk Bulvarı'nda Kartal Pastanesi'ni açmışlar. Burada birkaç sene çalıştıktan sonra Meram Pastanesi'ni kurmuşlar (s.132).”

Ailenin göç hikâyesi ve pastacılığa ilgileri I. Dünya Savaşı yıllarına dayanmaktadır. Dönemin zorlu ekonomik koşulları Karadeniz'de yaşayan aile bireylerini Rusya'ya daha iyi iş olanakları için tercih etmelerinde önemli bir etmen olmuştur. Yalta'da çalıştıkları dönemde öğrenilen pastacılığı, daha sonra Ankara'da açtıkları pastane mekânlarında sürdürme kararı almışlardır.

Funda Pastaneleri yönetim kurulu başkanı İ. T. ile 16.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede, Yalta'da açılan Dilber Pastanesini mesleki birçok deneyimin elde edildiği bir mekân olarak tanımlamıştır. Ailenin göç öyküsünü ve Dilber Pastanesi ve pastane kültürünü şu şekilde tariflemiştir;

“Yalta'da pastane sadece bir mekân değil bizler için, Hurşit Ağa'nın (büyük dedenin) başlattığı bu iş aynı zamanda bir 'kültür' aslında. Yalta'da da Dedem İsmail Tarakçı pastane işini geliştirmiştir. (Şekil 50,51).

Şekil 50. Hurşit Tarakçı

Kaynak: (Biryol, 2017 s.74)

Ben de kuşaklardan gelen bu kültürü devam ettirmek için çabalıyorum. Yalta’da hem pastanenin dışı hem de içi düşünülmüş, bir emek var. Bunun yanı sıra servis, hizmet, misafirler ile konuşmak gibi her anlamda bir çaba ve gelişme olmuş o dönemden başlayarak. Bir bütün olarak ele alınmış bunlar. Mesele sadece iyi pasta yapmak değil yani.”

Şekil 51. Tarakçıoğulları’nın Yalta’daki Pastanesi

Kaynak: (Biryol, 2017 s.68)

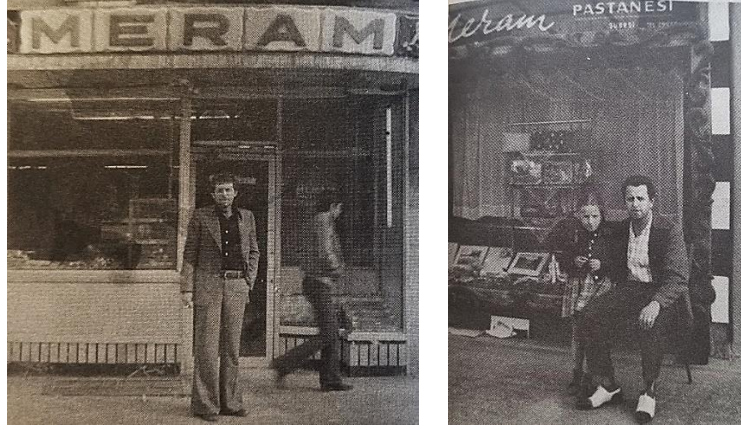
Yalta’da açılan Dilber Pastanesi deniz kenarında, cadde ile cephe etkileşimine sahip bir konumda hizmet vermiştir (Şekil 52). Dönemde iç mekanda kullanılan donatılar; varaklı dolaplar vb., daha sonraki yıllarda Ankara’da Funda Pastanelerinin tasarım kararlarına ve uygulamalarına ilham kaynağı olmuştur.

Şekil 52. Yalta Dilber Pastanesi Giriş Kapısı- Beyaz Heykeller

Kaynak: (İ. T. Kişisel Arşivi)

Bu dönemde, Ankara'nın gelişen kent kurgusunda mekânsal çeşitlilik artmış, aile pastane işletmeciliğine devam etme kararı almıştır. Meram Pastanesi 1939 yılında Ankara'da açılmıştır (Şekil 53). Süreç içerisinde aile bireyleri pastane işletmeye iki farklı isim altında devam etme kararı almıştır. 'Meram Pastanesi' ve 'Funda Pastanesi' Ankara'da farklı mekânlarda hizmet vermeyi sürdürmüştür. 1959 yılında Kızılay-Akay'da konumlanan Meram Pastanesi'nin ismi daha sonra Funda olarak değiştirilmiş ve günümüze kadar bu isimle hizmet vermiştir. Günümüzde Meram ve Funda Pastaneleri kent kurgusundaki farklı akslar üzerinde hizmet vermeye devam etmektedir. Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişim, pastane mekânları konumlarının da seçiminde ve iç mekân kurgularının şekillenmesinde etkili olmuştur.

Şekil 53. Meram Pastanesi'nin Önünde İ.T- B. T ve Kuzenleri

Kaynak: (Biryol, 2017 s.132 - 135)

Meram Pastanesi 1980'li yıllara kadar hizmet vermeyi sürdürmüştür. Dönemin günlük yaşam rutinleri ve tüketim alışkanlıkları, mekân kurgusunun şekillenmesinde ve kullanıcıları ile iletişimde etkili olmuştur. Dış ve iç mekân ilişkisi; vitrin cephesi ve dondurma satış noktası ile sağlanmıştır (Şekil 54).

Şekil 54. Meram Pastanesi 1980 yılı- Dış Mekân Kurgusu

Kaynak: (İ. T. Kişisel Arşivi)

Meram Pastanesi günümüzde Ankara'da Kızılay Bölgesinde Necati Bey Caddesi'nde hizmet vermeye devam etmektedir (Şekil 55).

Şekil 55. Meram Pastanesi Necatibey Caddesi

Kaynak URL 23

Funda Pastanesi ve Meram Pastanesi, farklı kent akslarında hizmet vermiş, Funda Pastanesi gelişen kent aksaları üzerinde şubeler açarak ticari hayatına devam etmiştir.

01.12.2022 tarihinde yapılan sözlü görüşmede İ. T., Yalta'da, pastane işletmeciliği öğrenimi ile başlayan hikayede 'pastane kültürünü' ve Funda Pastanesi'nin değişim sürecini şu şekilde anlatmıştır:

“Dedelerden gelen bir meslek bu. Bizler bu kültürü, bu bilgileri devam ettiren 5. hatta artık 6. kuşak sayılabiliriz. Yalta'da başlayan pastanecilik hikâyemiz

nesilden nesile aktarılmıştır. Aktarılmaktadır. Dedelerden bize geçmiş bir kültürdür bu. Vatan Pastanesi'ni açıyorlar Yalta'da. Sonra bir pastane daha açılıyor, ismi Dilber Pastanesi. Savaş yılları Türkiye'ye geri dönüyor. Bu şekilde günümüze kadar da geliyor, çalışmalarımız. Ailede bir çok kişi bu işle uğraştı. 1959 yılında Akay'da açıldı Funda Pastanesi. 1980'li yılların başına (1982) kadar da orada hizmet verdik. Daha sonra farklı semtlerde devam ettik. Güncel olanı takip etmek gerekir, biz de bunu yapmaya çalıştık. Hep kendimizi geliştirdik. Mekân konumları da bu anlamda değişmiştir. İç mekânda da mimari yardım almak hep istedik. İç mimarlar ile de çalıştık. Mimar ile çalışma anlayışımız da geçmişten gelen bir olgu bizim için. Mesela Hoşdere Funda Pastanesi'nde 'Mimar Emanuel Manal' ile çalıştık. Menümüzde, pastamız da, imalatımız da her zaman titiz olduk. Pastanelerin, geçmişten günümüze yeme-içme kültürüne katkısı vardır. Bunu bir bütün olarak görüyoruz. Bir kültür anlayışı getirmiştir pastaneler bu anlamda Ankara'ya, sadece yeme-içme olarak değil elbette. Eski Ankara'da oluşan o farklı kültürel yeni oluşuma da katkısı vardır.”

Akay'da açılan Funda Pastanesi, hizmet verdiği süreçte konumlandığı bölge ile etkileşim içinde olmuştur. Kızılay bölgesinde konumlanan; devlet daireleri, ticari işletmeler ve bölgede gerçekleşen sosyal değişimlerden etkilenmiştir. Pastane, kapalı ve açık alan kurgusu ile 1982 yılına kadar bölgede hizmet vermiştir.

Bu dönemde Akay Pastanesi'nde kullanılan beyaz deri kafe sandalyeleri daha sonra kırmızı kumaş ile kaplanmıştır. Bu mobilyalar günümüzde Ankara Şehirler Arası Otobüs Terminali (AŞTİ) içinde konumlanan Funda Pastanesi'nde 'hatıra' olarak kullanılmaktadır. (Şekil 56).

Şekil 56. Akay Funda Pastanesi'nde Kullanılan Kafe Sandalyeleri-Funda AŞTİ Şubesi

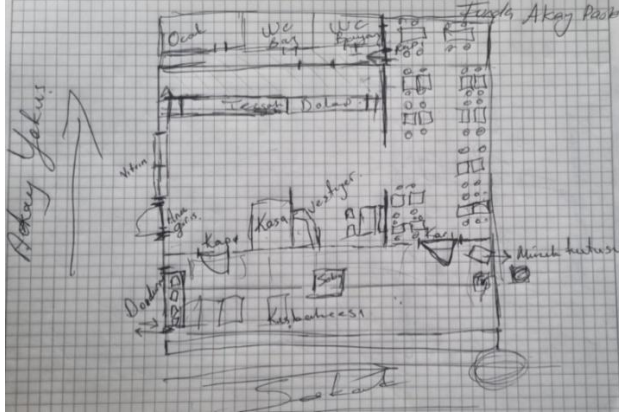
Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Akay Funda Pastanesi'nin bir cephesi Akay Yokuşu, diğer cephesi de sokak ile ilişkilendirilmiştir. Ana giriş Akay Caddesi üzerinde konumlanmıştır. Cephede vitrin ve dondurma satış alanı, cadde ile fiziksel ve görsel etkileşime olanak tanımıştır. Dondurma satın almak isteyenler iç mekâna girmeden buradan satın alma yapabilmektedir.

İç mekân kurgusu, bu aks üzerinde şekillenmiştir. Pasta ve unlu mamüllerin sergilendiği vitrinler, ana giriş kapısının sol tarafına yerleştirilmiştir. Bu aksın paralelinde oluşturulan servis alanında mutfak ve ıslak hacimler konumlanmıştır. Servis koridoru oturma alanı ile ilişkilidir.

Kasa-ödeme noktası ise ana aks üzerinde sağ tarafta bulunmaktadır. Bu alandan iç mekâna giriş-çıkış yapanlar ile görsel iletişim sağlanmıştır. Böylece ürün satın alanların da ödeme noktasına ulaşması kolaylaştırılmıştır. Kasanın bulunduğu alanın arkasında, müşterilerin kullanabileceği bir vestiyer ve bekleme alanı yer almaktadır.

Ana giriş aksının sonunda oturma alanı tasarlanmıştır. Bu alan aynı zamanda kış bahçesi ile de ilişkilidir. Yarı açık alan-kış bahçesi iç mekânla etkileşim içinde çalışmıştır. Bu alanda orta aksda bir soba yerleştirilmiştir. Televizyon ve müzik kutusu da mekânın sonuna yerleştirilmiştir (Şekil 57).

Şekil 57. Akay Funda Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı

Kaynak: (Funda Pastaneleri Yönetim Kurulu Başkanı İ. T. Tarafından Çizilen Kroki) Kullanılarak Zeynep Gökaydın Yenal tarafından oluşturulmuştur

Planlamada dış mekân ve iç mekân görsel bağlantısının kuvvetli olduğu anlaşılmaktadır. Dönem kullanıcılarının ihtiyaçları, talepleri ve tüketim alışkanlıkları mekân kurgusunun değişiminde etkili olmuştur.

16.03.2023 tarihinde İ.T. ile yapılan görüşmede, Akay Funda Pastanesi'nin mekânsal değişimlerinin tespit ettikleri ihtiyaçlar ile şekillendirdiklerini belirtmiştir. Pasta ve diğer ürünlerin dış cephe ilişkili vitrin ile sergilenmesinin önemli olduğunu, öncelikle cadde kullanıcısının dikkatini bu noktaya çekmek olduğunu vurgulamıştır. Ürünlerin sunumunun görsel etkileşimle öncelikle 'göze hoş gelmesinin' ve 'gözün doymasının' amaçlandığını belirtmiştir. Bu bağlamda iç mekânda bulunan vitrin ile kullanıcı ilişkisinin benzer

olduğunu, ürünlerin kesintisiz olarak sergilenmesinin önemli bir nedenin bu etkileşim olduğuna vurgu yapmıştır.

Görüşmede pastane mekânı oturma alanının ilerleyen süreçte yetersiz kaldığı ve bu sorunun giderilmesi için açık alanın, yarı açık alan-kış bahçesi olarak tasarlandığı aktarılmıştır. Kışın Ankara’da dışarıda oturmanın zor olduğunu, bu nedenle bahçenin, kış bahçesine dönüştürülmesinin mekân kurgusuna katkı sağladığını vurgulamıştır. Bu alanda soba ile hem ısı, hem de görsel bir hoşluk yaratmayı amaçlandığını aktarmıştır. Televizyon seyretmenin ve müzik dinlemenin de olumlu karşılandığını belirtmiştir. Pastane, Akay Caddesi’nin dinamik yapısından etkilenmiş ve iç mekânı aynı dönemde oluşan ihtiyaçlar kapsamında kurgulanmıştır.

Aynı görüşmede pastanenin mekân kurgusunu ve dönem kullanıcısı ile etkileşimini şu şekilde tariflenmiştir;

“Akay Pastanesi’nin karşısında kızlar yurdu vardı. Yurtta kalan kızlar hep orada. Kızlar telefonu orada kullanıyorlar, para sıkıntısı olsa orada. Kardeş, evlat muamelesi görüyorlar. Bir gurbet anlayışı var tabii. Bizim aile de gurbeti bildiği için onlara çok hassas yaklaşıyorlar. Diğer tarafta Kara Harp Okulu var. Meclisin o tarafta...Okulun tüm öğrencileri bizim orada. Üstünü başını bile orada değiştirirler, üniforma çıkartır, sivili orada giyerdi. Elbette çok yakınlık kurdukları için geçerli bu. Ancak genel olarak kullanıcılar ile yakınlık var o zaman. Bir çok insan Akay Funda’da tanışmıştır mesela. Avukat bir tanıdığımız eşi ile orada tanışmış. Hala anlatırlar. Apartmanın anahtarını bize, kasaya emanet etme bile olurdu. Aile durduğu için pastanede bu olgu daha derin daha rahattı o zamanlar.”

Geniş perspektifte çalışma anlayışının aile üyeleri üzerinden yönetiliyor olmasına dikkat çekilerek, günümüz koşullarında bunun devam ettirilmesinin zorluğundan bahsedilmiş, kurumsal çalışma şartlarında kullanıcı ile etkileşimin değişim gösterdiği aktarılmıştır.

Funda Pastanesinin kent kurgusu ile mekânsal gelişimini Funda Pastaneleri Yönetim Kurulu Başkanı İ. T. şu şekilde anlatmıştır:

“Akay’da açılan ve hizmet vermeye başlayan Funda Pastanesi’nden sonra 1970’li yıllarda kentin farklı noktalarında da olma ihtiyacı hissettik. 1975 yılında Çankaya’da Hoşdere üzerinde Çankaya Lisesi’nin yanında yeni bir şube açtık. Burası öğrencilerin özellikle uğrak yeri oldu. Kızılay’da farklı oldu tabii. Kendine has, yani çevresi ile ilişkili bir kullanıcısı oldu orada. Elbette orta yaş kullanıcı da vardı, gelirdi ama gündüz saatleri ve okul çıkış saatlerinde öğrenciler çok yoğun olarak gelirdi. Tabii o zaman bir de siyasal olaylar vardı. Bir çok hareket. İster istemez kullanıcı profili bu durumdan etkilenirdi. Her dönemin tanığı sayılırız. 1950’ler Ankarası farklıymış. Kültür, alışkanlıklar... 1980’lere doğru başka değişimler de oldu. Etkilendik tabii. Yeme-içme alışkanlıkları da değişti. Kafe kültürü başladı. Pastacılık tek başına yeterli olmadı. Hem ekonomik hem de müşteri taleplerini karşılamak anlamda.”

Ankara kent kurgusunda çeşitli etmenler ile meydana gelen değişim ve gelişim, pastanenin mekânsal konumunu da süreçte etkilemiştir. Oluşan yeni kentsel akslar üzerinde yeni yapılanmalar, soyso-kültürel değişimler, Funda Pastanesi’nin iç mekân kurgusunun da şekillenmesinde etkili olmuştur. Tüketim alışkanlıkları ve kullanıcıların mekânsal beklentileri değişmiştir. Bu anlamda süreç içerisinde pastaneler, birden fazla işlevi üstelenmiş; içki ikramı, kokteyl ve organizasyonlar gibi farklı etkinliklerin gerçekleştiği mekânlar olarak hizmet vermişlerdir.

Görüşmede bu dönemde pasta salonlarının kokteyl salonu olarak da kullanıldığı ve çalışma izinlerinin bu kapsamda belirlendiği aktararak, alkollü içki servisinin de olduğunu, davet ve etkinliklere de ev sahipliği yaptığını, resmi davetlere ‘catering’ hizmeti verildiğini aktarmıştır. Daha sonra bu tanım ve izinler değişim göstermiş, mekân işlevleri de buna bağlı olarak değişmiştir. İ.T. hizmet verdikleri süre içerisinde mekânlarının konumlarının, müşterilerine sundukları ürün çeşitliliğinin ve menülerinin de bu paralelde değişimler gösterdiğini belirtmiştir.

16.03.2023 tarihinde yapılan aynı görüşmede 1980’li yıllarda kurumsallaşma sürecinin başlatıldığı ve Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi ile uygunlanmaya başlandığı aktarılmıştır. İ.T. geniş perspektifli düşünmek gerektiğini, döneminde oluşan talep ve değişimlerin göz önünde bulundurularak, menü ve mekân olarak gelişmeye ve değişmeye açık olunması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Ticari ve mekânsal devamlılığın sürdürülebilir olmasının, mekânların konumlarının değişmesi ve iç mekân tasarımlarının gelişmesi ile olabileceğine değinmiş, güncel tüketim alışkanlıklarının ve yaşam rutinlerinin takip edilmesinin süreci yönetmekte önemli bir parametre olduğunu aktarmıştır. Değişen yaşam koşulları ve günlük alışkanlıkların da pastane kültürünü etkilediğini, bu kapsamda hizmet anlayışının mekân kurgusu ile örtüşerek bütüncül yaklaşımlar ile ele alınması gereğine dikkat çekmiştir.

Bu kapsamda, Funda Pastanesi 1950-1980 yılları arasında farklı kent akslarında; Kızılay’da ve Hoşdere’de hizmet vermiştir. 1950-1980 yılları arasında kentin yeni oluşan aksları (güney aksı) Gaziosmanpaşa, Çankaya ve daha sonra Oran ile mekânsal etkileşim içinde olmuş, bu akslar üzerinde konum değişiklikleri gerçekleşmiştir. Günümüzde de bu anlayış ile şubeler açmakta ve hizmet vermeye devam etmektedirler.

Funda Pastanesi Akay Caddesi’nden sonra, Çankaya (Hoşdere Caddesi), Gaziosmanpaşa (GOP), Ankara Şehirler Arası Otobüs Terminali (AŞTİ), Cumhurbaşkanlığı Köşkü Yerleşkesi, Oran da Meclis Lojmanları yerleşkelerinde şubeleri ile 1980’li yıllara kadar konumlanmıştır.

1980-2023 yılları arasında mekânsal konumlarında kaymalar meydana gelmiştir. Bu kapsamda Gaziosmanpaşa, Yaşamkent, Beysukent, Ümitköy ve Oran bölgeleri, tercih edilmiştir. Gelişen kent aksları ve dönemin tüketim alışkanlıkları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Funda Pastanesi için mekân konumları seçilmiş ve iç mekân kurguları iç mimar yardımı ile oluşturulmuştur. 1980-2023 tarih aralığında bu bağlamda mekânsal değişim ve gelişmeler incelenmiştir.

2.2.2 Flamingo Pastanesi

Ankara’nın gelişen kent kurgusu ve artan kent nüfusu, yeni aksların ve buna bağlı olarak gelişen semtlerin oluşumunu etkilemiştir. Planlı çalışmaların kapsayıcı anlayışı

göreceli olarak yetersiz kalmış, bu bağlamda Kavaklıdere gibi yeni asklar, kent-mekân ilişkisinde doğal olarak oluşmuştur.

Resuloğlu, 2014 s.229,233 Kavaklıdere semtinin oluşumunu şu şekilde açıklamıştır:

“Özellikle 1950’lere gelindiğinde artık Ankara, Jansen Planı’nda önerilen sınırların dışında gelişmeye başlamıştır. Kavaklıdere, kent merkezi olan Kızılay’ın güneyine çok yakın olmasına rağmen, ne Lörcher ne de Jansen Planı’nda tasarlanmıştır. Ancak, şehrin güneye doğru gelişmesiyle birlikte kaçınılmaz olarak kendi sosyal ve mekânsal dinamiklerini yaratmıştır (s.229). Hiç şüphesiz, bu dokunun meydana gelmesinde, yine Çankaya Köşkü’nün ve çok sayıda elçiliğın inşa edilmesinin önemli bir rolü vardır. Ayrıca, sosyal hayatın gereksinimi olan alışveriş gibi aktivitelerin de başlaması, semtteki Tunalı Hilmi Caddesi’nin de yavaş yavaş değişmesini, yeni bir kimlik kazanmaya başlamasını sağlamıştır (s.233).”

Bu büyüme ve gelişme, Atatürk Bulvarı’nın üzerinde konumlanan mekân çeşitliliğine katkı sağlamış, pastanelerin de Kızılay-Yenişehir ve Atatürk Bulvarı ile ilişki kuran aksı tercih etmesinde önemli bir etmen olmuştur. Dönemde Flamingo Pastanesi’de bu kapsamda kent kurgusunda konumlanmayı tercih etmiştir. Bir çok pastane mekânı gibi Ankara’nın sosyal yaşamının önemli bir parçası olan Flamingo Pastanesini (Kama, 2019 s.320) de şu şekilde tarif etmiştir;

“Flamingo Pastanesi ağırladığı siyasetçiler, yazarlar ve sanatçılarla Ankara’nın gelişimi ve değişimine tanıklık eden pastanelerden biridir. 1955 yılında kapılarını hizmete açan Flamingo Pastanesi’nin tarihe sahne olan hikâyesi Ankara doğumlu Saffet Hakkı Tarı ile başlar ve Hemşinli Kuluhan Ailesi ile devam eder. 1955 yılında Ulus Sineması’nın yanında hizmet vermeye başlar, sonrasında ise Tunalı Hilmi Caddesi’nde açılır.”

Tunalı Hilmi Caddesi’nin konumlandığı Kavaklıdere Sempti’de bu dönemde konut alanlarının çeşitlenmesi ve cadde üzerinde açılan mekânalarda vakit geçirmek için gelen kullanıcı sayısının artmıştır. Bu bağlamda Tunalı Hilmi Caddesi kent kurgusunda yeni bir

sosyal hareket alanı yaratmış, pastane mekânları için de tercihedeilen bir aks olmuştur. Flamingo Pastanesi de 1968 yılında bu aks üzerinde açılmıştır (Şekil 58).

Şekil 58. 1968 Yılı Tunalı Hilmi Flamingo Pastanesi Açılışı

Kaynak URL 24

Sönmez (2014 s.441), 1951 yılından bu yana Güniz Sokak'ta oturmakta olan Şensel Şardan'ın pastanenin açılması ve aksın gelişimi ile ilgili yorumunu şu şekilde aktarmıştır;

“Flamingo'nun 1968'de Kızılay'dan Tunalı Hilmi'ye taşınmasının büyük bir olay olduğunu, caddenin havasının değiştiğini,ün kazanmaya başladığını, binaların çok kısa bir zaman içinde çok katlılaştığını söylüyor.”

Kentin Ulus aksı üzerinden planlanması ve gelişmesi, Atatürk Bulvarı'nın değişimi ve bu aks üzerinde yabancı ülke temsilciliklerinin konumlanması; sosyal devinimi etkilemiştir. Bu bağlamda Tunal Hilmi Caddesi yeni bir aks oluşturmuş, mekânsal düzlemde farklı bir hareket alanı yaratmıştır. Kullanıcısı da bu bağlamda çeşitlilik göstermiştir. Kavaklıdere-Tunalı Himi Caddesi aksı üzerinde konumlanan Flamingo Pastane'sini de dönemde birçok siyasetçi ve sanatçı ziyaret etmiştir (Şekil 59).

Flamingo Müessesini, Baskentim şarkları
genel en ahenkli şerhlerle mecezedem orijinal
flür eser olarak iftihar edilmeye değer.
Müesseselerini tebrik eder, Penalenin kabtını
çok ayur ömürlü olmasını siyaz ederim.

Ordu Milletvekili
Avukat
Kemâl Şensoy

Şekil 59. Ordu Milletvekili Avukat Kemâl Şensoy'un Tebrik Yazısı

Kaynak: (Flamingo Pastaneleri Sahiplerinden S. K. Ö.'nün Kişisel Arşivi)

22.04.2022 tarihinde Flamingo Pastaneleri Sahiplerinden S. K. Ö. ile yapılan sözlü görüşmede, pastanenin Ankara'da özel bir yere sahip olduğuna vurgu yapmıştır. Siyaset ve sanat camiasından ziyaretçilerinin dönem boyunca ürün sipariş ettiklerini, pastaneyi ziyaret ettiklerini ve zaman geçirdiklerini aktarmıştır. Ses sanatçısı Zeki Müren bu isimler arasındadır ve Flamingo Pastanesi'ni 'Dost Muhiti' olarak tanımlamıştır (Şekil 60).

Xeni
Flamingo,
Hüsnü üşüğü - -
Dost muhiti kendini hemen
hişsettiriyor - -
Zeki güzel ismini, yeşeni ve
modern bir tarzda devam ettir
meniji tebrik ederim.

Hüsnü üşüğü,
Zeki Müren
26.3.69

Şekil 60. Zeki Müren'in 1969 Yılında Flamingo Pastanesi Hatıra Defterine Yazdığı İyi Dilekler

Kaynak: (Flamingo Pastaneleri Sahiplerinden S. K. Ö.'nün Kişisel Arşivi)

Kavaklıdere Senti'nin gelişmesi, Tunalı Hilmi Caddesi'nin kentin günlük hayatına getirdiği devinimi ve Flamingo Pastanesi'nin bu aks üzerinde konumlanması ile konut alanları ve pastane mekânları yaşam içinde iç içe olmuştur. Bu etkileşim ve Kavaklıdere senti'nin kent gelişimini Resuloğlu, (2014 s.243) de şu şekilde tanımlamıştır;

“1950’li yıllarda Kavaklıdere sentini ilgi odağı hâline getiren gelişmeler arasında, yeşil dokusunun yanı sıra, konut sayısının hızla artması, zengin kesimin Ulus ve Kızılay gibi kentin kalabalık olan şehir merkezinden kaçıp, yaşamak için yeni yerler arayışına girmesi sayılabilir.”

Tunalı Hilmi Caddesi de benzeri gelişmelerden etkilenmiştir. Atatürk Bulvarı ve çevresinde konumlanan Büyükelçilikler, kentin öne çıkan akslarında yoğunluğu artırmış, sosyo-kültürel çeşitliliğe etkileri olmuştur. Günlük yaşam alışkanlıkları da bu kapsamda etkilenmiş ve mekânsal karşılıkları oluşmuştur.

Pastanenin ismi ve logosuna da kuruluş aşamasında karar verilmiştir. Logoda yer alan “Flamingo ismi, yurtdışından gelen bir peçetenin üzerindeki figürden etkilenecek verilmiştir” (Kama, 2019 s.324). Bu aktarımın doğru ancak eksik olduğunu belirten S.K.Ö ile 22.04.2022 tarihinde yapılan görüşmede ‘flamingo’ ismi ve seçilmesini şu şekilde açıklamıştır;

Evet, temelde bu aktarım doğrudur. Ancak flamingo isminin seçilmesini bir tesadüf veya sıradan bir beğeni olarak açıklamak, eksik bir aktarım olur. Dönemde pastanenin konumlandığı bölgede siyasileri, devlet adamlarını ve sefir ve sefireleri sıklıkla görmek mümkündü. Konsoloslukların, Atatürk Bulvarı üzerinde ve çevresinde yerleşkeleri vardı. Pastanenin bu bağlamda yabancı müşterisi de çoktu. Bu nedenle pastanenin ismi seçilirken aile ismi, soyadı seçilmemiştir. Flamingo hem çok zarif bir hayvan hem de İngilizce karşılığında ‘flamingo’. Bu nedenle daha fazla, farklı kültürden, farklı dil konuşan kişi tarafından anlaşılabilir olduğu için bu isim seçilmiştir.

Görüşmede; Flamingo Pastanesi'nin logosu ve yaratılış sürecini dönemin Amerikan kültürü, tasarım anlayışı, Las Vegas ve tüketim alışkanlıkları ile bütüncül bir yaklaşım ile tasarımcı-grafiker yardımı ile oluşturulduğu belirtilmiştir. Dönemde Atatürk Bulvarı

dinamiğinin ve bölgede konumlanan konsoloslukların, Tunalı Hilmi Caddesi ve Flamingo Pastanesi'nin kullanıcı profilini oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Bu etkileşimin, döneminde ve daha sonraki yıllarda pastane mekânının şekillenmesinde de etkileri olduğunu vurgulamıştır (Şekil 61).

Şekil 61. Flamingo Pastanesi Kurucularından A.K ve Kızı S.K.Ö ile Pastane Logosu
Kaynak: (Flamingo Pastaneleri Sahiplerinden S. K. Ö.'nün Kişisel Arşivi) ve URL 25

22.04.2022 tarihinde yapılan aynı görüşmede dönem şu şekilde tariflenmiştir;

Dönemde Flamingo'nun olduğu aksta ve elbette Ankara'da yaşam çok farklıydı. Babam rahmetli A.K. Flamingo Pastanesi ile özdeşleşmiş bir yöneticiydi. Ankara'da sanatçılar, siyasetçiler ve elbette cadde üzerinde yaşayanlar ve kentin diğer sakinleri daha çok birbirini tanırdı. Benim çocukluğumdan da hatıralarım var bu anlamda. Büyükelçilikler vardı Atatürk Bulvarı ve uzanan aksta. Biz o zaman önce Seyranbağları'nda oturuyorduk, daha sonra Aşağı Ayrancı'ya taşındık. Ben küçüktüm pastane açıldığında, yürüyerek pastaneye veya okula giderdik. Günümüzde olduğundan farklı, daha rahat bir güvenlik anlayışı vardı. Yazan Sokak'ın üzerinde birçok meyve ağacı vardı, hatırlıyorum. Bahçelerin alçak duvarları vardı. Orada otururduk arkadaşlarımızla. Konsoloslukların güzel bahçeleri vardı. Mesela biz çocukları konsoloslukların bahçesine görevliler davet ederler, meyve ağaçlarından meyve yememize izin verirlerdi. Şimdi bu mümkün mü? O zaman o samimiyet başkaydı. Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde de Erdal İnönü ile karşılaşmak bizim için normaldi. Sohbet eder, herkesle selamlaşırdı. Tabii dönemin diğer önemli siyaset adamları ve eşleri de bu ilişkiyi bizlerle kurardı.

Sosyal etkileşimin günümüzden farklı ve daha naif olduğuna vurgun yapan S.K.Ö., Atatürk Bulvarı ve Tunalı Hilmi Caddesi'nin günlük yaşam pratikleri için bir uygulama alanı olarak tanımlamanın mümkün olduğunu söylemiştir. Kent kurgusunda oluşan bu etkileşimin, dönemin pastane ve kullanıcıları arasında gelişen iletişimi de güçlendirdiğine dikkat çekerek devam etmiştir;

Biz okula giderken bankalara, konsolosluklara giden, çalışan insanlar ile karşılardık. Onlardan 'selam' vermeyi, nezaketi öğrendik. Birbirimizi tanımak gerekmezdi. Toplumsal bir eğitimi bence bu. Çocuk olmamıza rağmen, düşünün bize mutlaka selam verirlerdi.

Görüşmede bu yaşam anlayışının, kent yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğu, Atatürk Bulvarı ve yakın çevresinde günün belirli saatlerinde tanıdık yüzler ile karşılaştığı ve insanların birbirileri ile selamlaşmasının olağan bir nezaket anlayışı olarak kabul gördüğü aktarılmıştır. Süreç içerisinde Atatürk Bulvarı'nın değişimi, araç trafiğinin artması ve yol ile ilgili yapılan alt yapı çalışmalarının olumsuz olarak yaya trafiğini etkilediğini söylenmiştir. Her 'yer'in her 'caddenin' bir 'ruhu' olduğuna inandığını, bu ve benzeri değişimlerin yerin ruhuna zarar verdiğini belirterek, bir taraftan da fiziki olarak yaya dolaşımını azaltarak, yaşanmışlıkların ve anıların oluşmasının kesintiye uğrattığı vurgulanmıştır (Şekil 62).

Flamingo Pastanesi'nin kullanıcısı ile etkileşimi ise S.K.Ö. açısından şu şekilde tariflenmiştir;

Tunalı Hilmi Caddesi'nin kendine has bir profili vardı, eğitilmiş, elit bir kentli görürdük orada. Tiyatro vardı, Kavaklıdere Sineması vardı. O zaman Cuma ve Cumartesi günleri ayrı bir hazırlık olurdu. Sinemadan son matineden çıkışına doğru salepler kaynatılır, çaylar demlenirdi. Sinemadan çıkan insanlar asla hemen eve dönmezdi. Sinema dağıldıktan sonra bir bakardınız bizim salon dolardı. Herkes salep içmeye gelirdi. Çay içerdi. Dolar dolar taşardı Flamingo. Bizde babam A. K'nın yanına pastaneye gittiğimizde bu insanların gittikleri filmi konuştuklarına ve belki bütün haftayı konuşmalarına tanık olurduk. Sanki bir terapi gibiydi.

Şekil 62. 1977 yılı Tunalı Hilmi Caddesi

Kaynak: (Ankara Çankaya Belediye Başkanı Alper Taşdelen Twitter Hesap),

URL 26

Görüşmede pastanenin gündüz kullanıcı profilini S.K.Ö.; ‘her yaştan’ olarak tanımlamıştır. Çocuklar, aileler, hanımlar ve dönemim siyasetçileri, Flamingo Pastanesi’nde vakit geçirmiş, bu isimlerden Bülent Ecevit, eşi Rahşan Ecevit, Süleyman Demirel (Şekil 63) ve eşi Nazmiye Demirel’in isimleri öne çıkmıştır. Bu ziyaretlerin siyasetçiler açısından sosyal hayata ve günlük yaşaşama katılım bağlamında olumlu bir tarafı olduğuna vurgu yapmıştır.

Şekil 63. 1971 Yılı Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel ve Bayındırlık İşken Bakanı Selahattin Kılıç – Kuğulu Kavşağında Yürüyor

Kaynak: URL 27

S.K.Ö. 22.04.2022 tarihinde yapılan görüşmede Tunalı Hilmi Caddesi ve pastane mekânı ve kullanıcı ilişkisini şu şekilde tariflemiştir:

Bu bizim için Tunalı Flamingo anlayışı olarak tanımlanabilir. Daha sonra devam ettirdik bunu, devam ediyoruz. Hal hatır sormak, aileleri tanımak vardı o zaman. Mesela eski bir bakan...Bilinirdi bunlar. Mesafeli bir yakınlık vardı. Pastaneye gelen misafirle bu ve buna benzer bir etkileşim kurmak olağandı bizim için. Mesela sadece biz değil, tüm cadde esnafı bir ay önceden yeni yıl kutlamalarına hazırlanırdı. Bir estetik bir mutluluk anlayışı vardı. Kuğulu Park (bölünmeden önce özellikle) Flamingo Pastanesi'ne kadar bir yürüme yolu oluşmuştu. Farklı bir estetik, hava vardı o zamanlar. Pastaneye gelenlerde bu anlayışı benimsemiş insanlardı.

Sosyal değişimlerin ve gelişmelerin mekânsal karşılıkları bu dönemde çeşitlilik göstermiştir. Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde oluşan değişim ve hareketlilik, kullanıcı ve mekân etkileşimini de etkilemiştir. Bölgenin yapısal genişlemesi, yeme-içme mekânlarının çeşitliliğini ve eş zamanlı olarak farklı işlevlerde ticari işletmelerin de bölgede konumlanmasında etkili olmuştur.

1974-2002 yılları arasında Tunalı Hilmi Caddesi'nde işletme sahibi olarak çalışmış Y.D. ile 21.02.2023 tarihinde yapılan görüşmede dönemi ve Flamingo Pastanesi'ni şu şekilde anlatmıştır;

Ben Tunalı Hilmi Caddesi'ni Flamingo Pastanesi ile tanıdım. Çocukluk çağlarımda Ulus Akman'a çok giderdik. Ablam ile beraber ama büyüdükçe ve arkadaş çevremiz genişleyince ve tabii Ankara'da büyüdük, daha farklı mekânlara gitme arzumuz ortaya çıktı. 1960'lı yılların sonları, 1969 yılında daha çok Flamingo Pastanesi'nde buluşmaya başladık. Bizim buluşma yerimizdi pastane. O dönem farklıydı tabii. Kültürde, tüketim şekilleri de. Cadde ve çevresi kaliteli ve zevkli olarak kalmış mesela aklımda. Elbette ben Tunalı Hilmi Caddesi'ni ve değişimini uzun süre deneyimlemiş ve hatta esnaf olarak da gözlemlemiş bir kullanıcı olarak caddeyi 'elit' olarak tanımlarım. İlk aklıma gelen sıfat bu olur. Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde çeşitli mağazalar, butikler vardı. Uzun zaman Ankaralılar için güzel vakit geçirmeye olanak tanıyan bir güzergah olmuştur.

Dönemde Tunalı Hilmi Caddesi'ni buluşma ve sosyalleşme alanı olarak kent kurgusunda öne çıkan bir yere sahip olmuştur. Bölgede konutların çoğalması ile sokaklar bu aksın yakın çevresi ile olan etkileşimini artırmıştır.

Süreç içerisinde bir işletme sahibi olarak da çeşitli gözlemler yapma olanağı bulmuştur. Sosyal değişim ve kullanıcı etkileşiminin günümüz koşullarına göre farklılık gösterdiğini vurgulamıştır. Ankara kent kurgusunda, Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde oluşan yaya trafiğinin, karşılaşmaları, selamlaşmaları artırımında olumlu katkı sağladığını bu bağlamda toplum bireylerinin iletişimini kuvvetlendirdiğine değinmiştir. Farklı profilde birçok kullanıcının (politikacılar, sanatçılar, yazarlar vb.) bu etkileşim bir parçası olduğunu ve hafızasında yer eden bir anısını şu şekilde aktarmıştır:

1974-2002 yılları arasında benim de Tunalı Hilmi Cadde'si üzerinde bir evcil hayvan satış mağazam vardı, 'pet shop'. Ankara'da yaşayan hayvanseverler mutlaka uğrar, hem alış veriş yapar, hem de sohbet ederlerdi bizimle. Caddede yürüyerek gezen birçok bürokrat ve siyasetçi de olurdu. Sanatçılar da sıklıkla gelirdi. Ben birçok sanatçıyı Tunalı Hilmi'de gezerken tanıdım,

sohbet ettim mesela. Siyasetçiler arasında ise en çok aklımda kalan Sayın Turgut Özal'ın ziyaretleridir. Rahmetli spor arabasına biner, kısa kollu gömleğini giyer, Tunalı'ya gelirdi. Hayvansaver olarak da aklımda kalmıştır. Bize de uğrar, alış veriş yapardı (Şekil 64).

Şekil 64. Dönemin Başbakanı Turgut Özal Tunalı'da Esnaf Ziyareti

Kaynak: (Y.D. Kişisel Arşivi)

21.02.2023 tarihinde yapılan aynı görüşmede, bu dönemde Tunalı Hilmi Caddesi ve çevresinde bu ve buna benzer etkileşimlerin olağan olarak kabul gördüğünü, Ankara kent yaşamında günümüz koşullarından farklı olarak daha çok insan dolaşımının ve iletişiminin olduğunu söylemiştir. Bir esnaf olarak hem cadde'nin hem de Flamingo Pastanesi'nin bu anlamda hafızasında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Flamingo Pastanesi'nin cadde ile ilişkisini ve iç mekân kurgusunu şu şekilde tariflemiştir;

Yazın dondurma almak için önünde bekleyenler olurdu. Caddeye açılmış bir pencere, satış bölümü vardı. İçeriye girmeden dondurma almak mümkündü. Giriş kapısı ortadaydı (Şekil 65).

Şekil 65. Flamingo Pastanesi Girişi

Kaynak: URL 28

Bu kapının bir tarafında vitrin vardı diğer tarafta yazları dondurma satılırdı. Vitrin açık olurdu, bekleyenler buradan dondurmalarını alabilirdi. Aklımda kalan iç mekân öğeleri ise; açık renk cilalı ahşaplar vardı duvarlarda. Kasa vardı sağ tarafta. Sol tarafta vitrinde ürünler sergilenirdi. Ama en çok flamingo figürleri kalmıştır aklımda. Sandalyelerde de vardı bu figürler. Duvarlarda flamingo figürlü kaplamalar-panolar olduğunu hatırlıyorum. Çok etkilerdi beni bu dekorlar (Şekil 66).

Şekil 66. Duvarlarda Yer Alan Flamingo Figürleri-Dövme Bakırlar

Kaynak: URL 29

Y.D. iç mekânın genel olarak sıcak ve samimi olarak tanımlanabileceğini, bu sıcaklığın Flamingo Pastaneleri sahipleri olan aile ile kurulan ilişki ile pekiştiğine vurgu yapmıştır. Flamingo Pastanesi'nde bu anlamda hatıralarında kalanları şu şekilde anlatmıştır;

Flamingo Pastanesi sahibi sevgili A.K.'ı da tanıma ve vakit geçirme fırsatım oldu. Çok kibar ve çok espirili bir insandı. Pastaneye gelenlerle de özenle ilgilenirdi. Aile üyeleri de ilgili olurdu pastanenin işleri ve gelen misafirlerle. Onlarla da yıllara dayanan dostluklar kurduk, günümüzde halen görüşürüz. Mesela aklımda kalan bir farklılık da ikram ile ilgilidir. Pastaneye girdiğinizde sağ tarafta kasanın olduğu noktada, kasanın yanında şekerler olurdu. Ama bu şekerler sadece satış için değil, gelen misafirlere, özellikle çocuklara ikram için orada bulunurdu.

Flamingo Pastanesi'nin iç mekânı, dönemde ortaya çıkan çeşitli ihtiyaçlar kapsamında değiştirilmiştir. Açık, parlak cilalı ahşap duvar kaplamaları, üzerlerine yazılar yazılması nedeni ile bakır-prinç flamingo figürleri ile değiştirilmiştir. Bu ihtiyacın ortaya çıkmasını 31.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede Flamingo Pastaneleri sahiplerinden S.K.Ö.şu şekilde anlatmıştır;

Dönemde ahşap kaplamalı duvarlar vardı. Açık renkli, cilalı ahşap kullanılmıştı. O dönemde insanlar bir süre sonra isimler yazıldı (sevgilisinin ismi, kalp çizimleri vb) bu ahşapların üstüne. Tabii şimdi düşününce keşke öyle kalsaydı. Bu bence büyük bir özgürlüktü. Keşke o şekilde korusaydı. Ancak o zaman göz zevki, oluşan tahribattan dolayı ve hijyen sağlanması amaçlanarak bakır plakalar ile kaplandı o yüzeyler. Mekânın sonunda cam mozaiklerden (vitray) yapılmış bir pano vardı. Flamingo figürleri bulunuyordu bu panoda (Şekil 67).

Tunalı'dan flamingolu vitraylar

Şekil 67. Tunalı Flamingo Pastanesi Duvar Panosu

Kaynak: URL 30

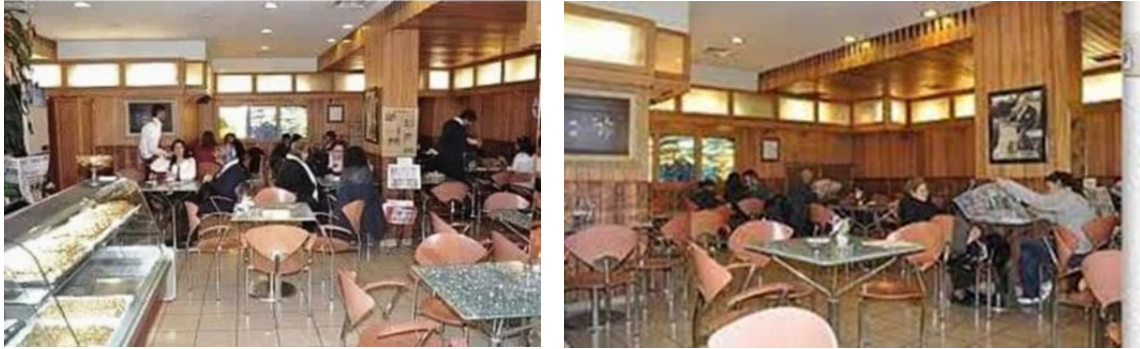
Flamingo Pastanesi'nin açıldığı yıllarda tahta arkasında flamingolar olan sandalyelerimiz de vardı. İki Flamingo karşı karşıya, duvarda bulunan dövme bakır panolarda bulunanlara benzeyen figürler. (Şekil 68).

Şekil 68. Flamingo Pastanesi''nde kullanılan Figürler

Kaynak: URL 31

Altlarında da minder vardı. Açık ahşap rengiydi. Cilalı, oldukça ağır sandalyelerdi. Daha sonra mekân içinde daha rahat hareket edebilecek model sandalyelerle değiştirildi bunlar. Daha hafif modeller tercih edildi (Şekil 69).

Şekil 69. Ahşap Sandalyelerin Yerine Kullanılan Modeller

Kaynak: URL 32

Pastane mekânın cadde ile ilişkisi ana giriş cephesi ve kapısı ile kurulmuştur. Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde konumlanan ana giriş kapısının sağ tarafında uygun mevsim şartları oluştuğunda dondurma standı çalıştırılmıştır. Cadde ile ilişkili bu tasarım yaklaşımı,

kullanıcıların iç mekâna girmeden bu alışverişi yapmalarına olanak sağlamıştır. Kış aylarında ise bu bölümde vitrin süslemesi yapılmış ve ürünler sergilenmiştir.

Ana giriş kapısının sol tarafında da ürün vitrini yerleştirilmiştir. İç mekânda vitrinler sağ ve sol olmak üzere iki yönde yerleştirilmiştir. Ana giriş aksının sağında çikolata ve unlu mamüller vitrini, sol tarafta ise sütlü tatlıların yer aldığı vitrin konumlanmıştır. Vitrinler arasında personel geçişini sağlayan aralıklar bırakılmıştır. İçecek servisinin sağlandığı tezgâh, bu alan ile ilişkilendirilmiştir. Ödeme noktası olan kasa sağ tarafta, vitrinlerin sonunda hizmet vermiştir. Ödeme noktası, iç mekâna hizmet veren depo (kutu ve paket malzemelerin tutulduğu) ve üretim alanına gidiş merdiveni ile pizza fırını konumlanmıştır. Ana aksın sonunda duvarda vitray panolar ile oturma alanı tanımlanmıştır (Şekil 70).

A.K. ailesi ve ortakları, 2006 yılında farklı mekânlarda pastane kültürünü yaşatma kararı almıştır. Tunalı Flamingo Pastanesi 2016 yılına kadar bulunduğu konumda hizmet vermeyi sürdürmüştür, aynı yıl kapanmıştır. S.K.Ö. ile 31.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede

bu ayrışmanın temelde kabul gören ‘Flamingo Kültürü’nü değiştirmediğini vurgulamıştır. Kuşaklar arası oluşan farklılıkların, İ.Bey-S. Bey ile (görüşmede soyadı belirtilmemiştir) babası A.K’nın Tunalı ve Kızılay Flamingo olarak farklılaşmasında etken olduğunu belirtmiştir.

Tunalı Flamingo Pastanesi, 2016 yılına kadar hizmet verdiği süre içinde çeşitli değişimler geğirmiştir. İç mekân da yenileme çalışmaları yapılmıştır. Logo ve cephe ilişkisi ve iç mekân tasarımının yenilenmesi bu değişimi sağlayıcı olmuştur. (şekil 71).

şekil 71. Tunalı Flamingo Cadde Etkileşimi

Kaynak: URL 33

Cephe ve iç mekân yenilemelerinde, mekan ve cadde ilişkisinde fiziki ve görsel etkileşim kurulmuştur. Cadde üzerinde oturma alanları oluşturulmuştur. Bu kapsamda iç mekân kurgusu ve mobilyalar da değiştirilmiştir (şekil 72). 2016 yılına kadar Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde konumlanan Flamingo Pastanesi kullanıcıları ile etkileşimi önemsemiş ve sağlamıştır.

Şekil 72. Tunalı Flamingo Pastanesi İç Mekân Kurgusu ve Değişimler

Kaynak: URL 34

2006 yılında ortaklar çeşitli fikir ayrılıkları nedeni ile ticari hayatlarına farklı konumlarda hizmet vermekte olan Flamingo Pastaneleri ile devam etme kararı almıştır. 1985 yılında açılan Kızılay Flamingo, aile tarafından günümüze kadar hizmet vermeyi sürdürmüştür. Süreçte değişen kent aksları ve kentsel değişim gözetilerek, Batı aksı-Eskişehir Yolu üzerinde konumlanan Tepe Prime Avenue-Flamingo Pastanesi’de bu kapsamda hizmet vermeyi sürdürmektedir. Tunalı Hilmi Flamingo Pastanesi 2016 yılında hizmet vermeyi sonlandırmıştır.

2.2.3 Hüdaverdi Pastanesi

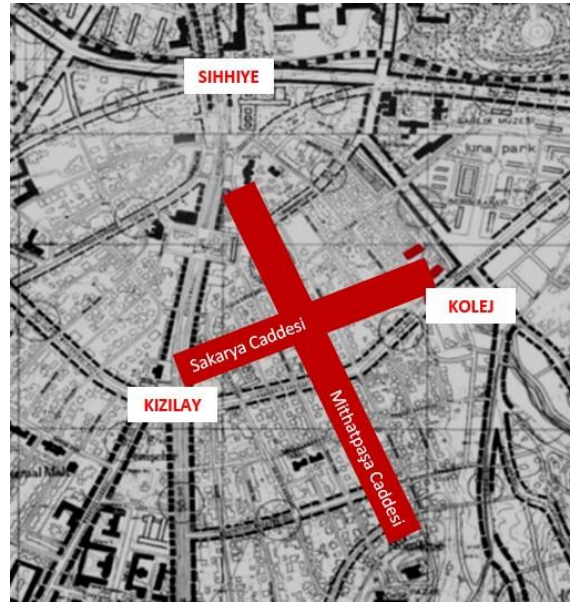
1973 yılında Ankara’da Kolej Semtinde kurulan Hüdaverdi Pastanesi, günümüze kadar aynı aks üzerinde hizmet vermeye devam etmektedir. Pastanenin Kolej bölgesi üzerinde konumlandığı aks, Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişim ve gelişmelerden de etkilenmiştir. 2016 yılında Balgat semtinde bir şube açmıştır. Yenişehir bölgesinin konut ve eğitim yapıları ile şekillenen sosyo-kültürel yapısı pastanenin kullanıcı-mekân etkileşimi üzerinde de tanımlayıcı bir etmen olmuştur.

Bölgenin gelişmesi ve tanımlanmasında etkili olan Yenişehir aksı ve çevresinde meydana gelen değişimleri, Şenyapılı (2016 s.148) şu şekilde tariflemiştir;

Bu bulvar üzerinde Türk Maarif Cemiyeti Koleji yapılmıştı.1944 yılında Kazım Özalp Bulvarı üzerinde 1063 numaralı imar adasında Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Riyaset Konağı sonradan yıkılmış ve arsası okul yapımı

için Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmişti. Kolej binası bu arsaya yapıldı ve çevrenin gelişmesinde önemli rol oynadı.

Ankara'nın planlama sürecinde konut ve sağlık alanları ile beraber eğitim yapıları için de çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Artan kent nüfusunun konut ve okul ihtiyacı da buna bağlı olarak artmıştır. Yenişehir bölgesi bu kapsamda süreç içinde gelişme göstermiştir (Şekil 73). Kolej bölgesi de Yenişehir aksının genişlemesi ile kent kurgusunun önemli bir parçası haline gelmiştir.

Şekil 73. Uybadın-Yücel Planı'nından Bir Bölüm- Kızılay- Kolej Aksı

Kaynak: (Acar, 2019 s.50) Türkçe Cadde Yazıları Zeynep Gökaydın Yenal tarafından eklemiştir

Kolej bu aks üzerinde 1937 - 2004 yılları arasında Ziya Gökalp Caddesi üzerinde bulunan binalarda eğitim vermiştir (Şekil 74). 1951-1952 öğretim yılında okulun ismi TED Ankara Koleji olarak değiştirilmiştir (TED Ankara Koleji, 2023). Kolej daha sonra farklı bir kent aksında hizmet vermeye devam etme kararı almıştır. 2004 yılına kadar konumlandığı bölge ile özdeşleşen okul, yakın çevresinde konumlanan mekânların kullanıcıları ile etkileşiminde rol oynamıştır.

Şekil 74. TED Ankara Koleji Binası

Kaynak: URL 35

Acar, (2019 s.96,99) Kolej bölgesini ve Ted Ankara Koleji'nin bölgenin gelişimi ile olan etkileşimini şu şekilde anlatmıştır;

TED Ankara Koleji çevresinde tanımlanan Kolej bölgesi, 1950'lerden 1990'lara kadar, ağırlıklı olarak bir yerleşim alanı ve daha az ticaret alanıydı (s.96)¹. Gelişiminin başlangıcından itibaren Kolej semtinin bir parçası olan TED Ankara Koleji, semti belli ölçüde etkilemiştir² (s.99).

Kolej ve Kolej Senti kullanıcılarının hafızasında yer ve mekân bağlamında bir bütün olarak yer edinmiştir. Bu anlamsal örtüşmenin mekânsal karşılığı olarak semt ve okul uzun yıllar beraber düşünülmüş ve tanımlanmıştır. Dönemin tanıklarından Ş.S ile 09.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede bu anlamlandırmayı ve hafızasında yer edenleri şu şekilde anlatmaktadır;

Kolej semti, aynı zamanda evimize de yakın olduğundan kendi mahallem sayılırdı bir bakıma. Örneğin hafta sonları mahallece Kolej'e basket oynamaya da giderdik. Kurtuluş Parkına yakınlığı dolayısıyla yeşil, temiz, sakin ama okul saatlerinde hareketli bir semt olarak algılıyordum o yaşlarda. Çok sayıda yeme-içme mekanı, evimize ve Kızılay'a yakınlığı hep olumlu gördüğümüz özelliklerdi. Yoğun kentleşmenin henüz hayatımıza girmediği, sokaklarda oynanabilen bir dönemin çocuklarıyız biz. Dediğim gibi evimize

¹ Kolej district that is defined around TED ankara College was dominantly a residential area and less a commercial area of 1950s to 1990s.

² TED Ankara College, which had been a part of the Kolej district from the beginning of its development, affected the district to a certain extent.

yakın olması nedeniyle Ankara Koleji'nin semti bir ölçüde mahallemizdi. (Bu arada biz hiç "TED" demezdik, hep "Kolej" derdik. Bizden sonraki nesiller "TED" demeye başladı. Bana hep tuhaf geliyor "TED" denmesi). Sabahları okula yürürdüm hep. Okul çıkışlarında ise çoğu arkadaşım Kızılay'a yürürdü, bizim evimiz Dr. Mediha Eldem Sokak'taydı. Buna rağmen arkadaşlarımla Kızılay'a yürürdüm çoğu zaman, oradan da eve dönerdim.

Kolej Semtin'de konumlanan Hüdaverdi Pastanesi de Kolej yakınında konumlanmış, yakın çevresi ve kullanıcıları ile etkileşim sağlamıştır. 01.04.2022 tarihinde pastanenin kurucusu ve işletmecisi M.Y. ile yapılan görüşmede pastanenin kuruluş hikâyesini, Kolej ve yakın çevre ilişkisini şu şekilde anlatmıştır:

1966'da amcamın Ankara'da pastanesi vardı. Fen Fakültesinin karşısında, Milano Pastanesi. Ben orada çalışmaya başladım. Daha sonra 1973 yılında Kolej'de Hüdaverdi'yi açtım (Şekil 75). Hüdaverdi ismini de seçerken aslında ilk önceliğimiz 'Hüda Verdi' yani Allah verdi anlamını tercih etmemizdi. Ama dönemde Hüdaverdi karakteri de çok sevilmiş ve popüler olmuştu.

Şekil 75. M. Y. ve Hüdaverdi Pastanesi Logosu

Kaynak: (M.Y. Kişisel Arşivi) ve URL 36

Bizde bunu logomuzda kullanmak istedik (Şekil 76). Pastanenin bitişiğinde Kolej vardı. Gençler, öğrenciler, sevdi insanlar pastaneyi. Bizim pastaneyi açtığımız zamanlarda bölgede oturanlar arasında aileler vardı, yani yalnız Koleje hizmet vermiş gibi değildik ama tabii Kolej ve bizim ilişkimiz çok özeldi. Kolej camiası bizi kendinden kabul etti. Biz sanki Kolej'in bir 'kantini'

gibi olduk, orada hizmet verdik. İdarecilerde geldi, öğrencilerde geldi. İç içe olduk.

Şekil 76. "Hüdaverdi" Hürriyet Çocuk - 16 Eylül 1983 - Sayı 37

Kaynak: URL 37

01.04.2022 tarihinde M.Y. yapılan görüşmede ; Kolej semti ve Hüdaverdi Pastanesi'nin okul ile olan mekânsal yakınlığının, kullanıcılar ile kurulan iletişimi güçlendirdiğine dikkat çekmiştir. Bu anlamda kurulan yakın ilişkinin Hüdaverdi Pastanesi'nin kent kurgusunda ve kullanıcı hafızasında farklı bir yere sahip olmasında etkili olduğuna vurgu yapmıştır. Tabelasında yer alan Hüdaverdi karakterinin dönemde popüler olması nedeni ile marka ile özdeşleşen bir unsur olmuştur (Şekil 77).

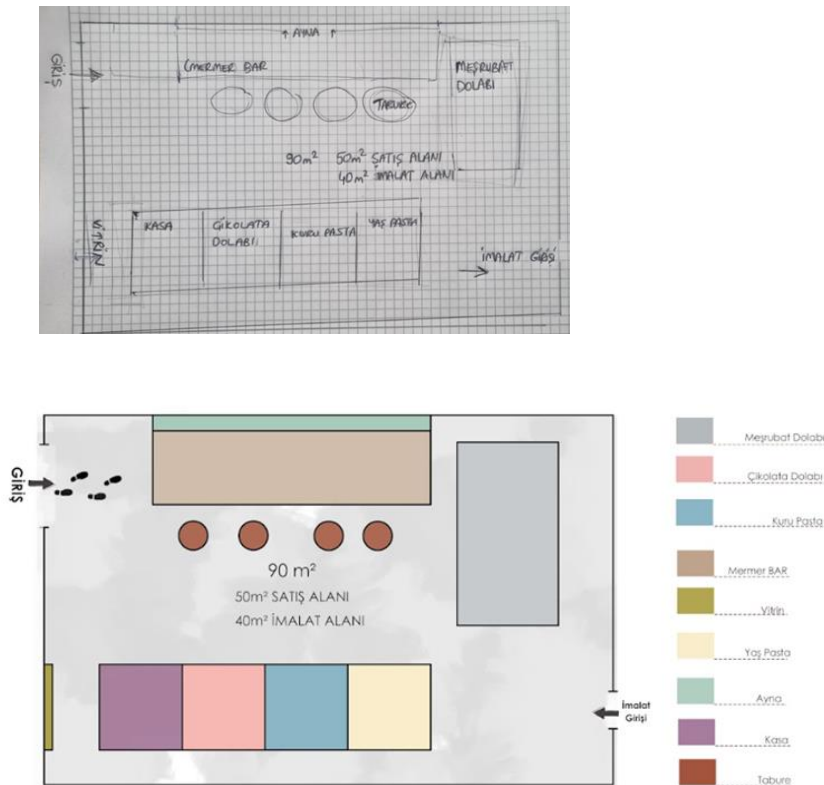
Şekil 77. Hüdaverdi Pastanesi Kolej 1970'li Yıllar -Küçük Çocuk Ö.Y.

Kaynak: (M.Y. Kişisel Arşivi)

Hüdaverdi Pastanesi'nin logo tasarımı için hem döneminde hem de sonraki süreçlerde profesyonel yardım alınmıştır. Mekân kurgusu ilerleyen yıllar içerisinde yeniden ele alınarak tasarlanmıştır.

Hüdaverdi Pastanesi 90 m² 'lik bir alanda hizmet vermiştir. Mekânın 50 m² si kullanıcı kullanımına uygun tasarlanmıştır. 40 m² lik alanda ise ıslak hacimler, imalat alanı ve girişi konumlanmıştır. Kolej ile aynı aksta konumlanan pastanenin cephesi, cadde ile direk etkileşim içinde olmuştur. Vitrin ve dondurma satış alanı, cephe ilişkilidir. Giriş ve mermer tezgâhlı bar tipi oturma alanı, kasa ve sergi tezgahı karşısında konumlanmıştır. Dört adet tabure ve mermer tezgâhın olduğu duvar ayna ile kaplanmıştır.

Kasa ve ürünlerin sergilendiği vitrinler, mekânın sağ tarafında yer almıştır. Kasa ve ödeme noktası, kapı ile görsel iletişim kurmuştur. Yüksek oturumlu mermer tezgahın bulunduğu alan, meşrubat dolabı ile sınırlandırılmıştır. Bu alandan ıslak hacimlere ve hizmet alanlarına geçiş sağlanmış, imalat girişi de bu alan ile ilişkilendirilmiştir (Şekil 78).

Şekil 78. Kolej Hüdaverdi Pastanesi Mekân Kurgusu ve Şematik Anlatımı

Kaynak: (Ö.Y.'nin Çizdiği Kroki) Kullanılarak
Zeynep Gökaydın Yenal tarafından oluşturulmuştur

Dönem tanıklarından Ş.Ö. Hüdaverdi Pastanesi ve Kolej ilişkisinin bütüncül bir yaklaşımla hafızasında yer edindiğine değinmiş ve şu şekilde anlatmıştır;

Okul günleri bazen öğlen teneffüsünde oradan poğaça vb. alırdık. Öğlenleri hep Kolej öğrencileriyle dolu olurdu orası. Tatil günlerinde ise mahallemizde oynarken bazen mahallece Hüdaverdi'ye yürüyüp sütlaç vb yerdik. İç mekanı çok geniş değildi, hatta ince uzun pek de kullanışlı olmayan bir tasarımı vardı. Ancak hem okulumun hem mahallemin çevresinde yer aldığından, ürünleri de lezzetli olduğundan burayı severdik. Sadece bir pastane değil, arkadaşlarımızla geçirdiğimiz güzel ve eğlenceli günleri de temsil eden bir mekandı. Uzun yıllar da varlığını sürdürdü. Kolej'den (hem okul hem semt olarak) ayrı düşünülemez bir mekan bence.

Kolej Senti ile özdeşleşen Hüdaverdi Pastanesi, dönemin kolej öğrencilerinin sıklıkla gittikleri bir mekân olmuştur. Uzun yıllar bu etkileşim devam etmiştir. 1986 yılında Ankara Kolejinden mezun olan Z.Ö.Ç. ile 15.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede Hüdaverdi Pastanesi'ni 'Bir nevi okul kantini gibi' şeklinde tanımlamıştır. Dönemi ve mekân kurgusunu ise şu şekilde tariflemiştir;

Kızılay meydanında meşhur buluşma noktası Gima vardı. Karşısında Soysal Pasajı. Ziya Gökalp Caddesi'nden yukarı doğru Kurtuluş Parkına yürüyerek giderdik. Caddenin Onkoloji Hastanesi sapağına gelmeden sağında ve solunda Kolej binaları vardı. Şimdilerde kampüs denilen Kolej binaları bize devasa görünürdü. Solda ilk kısım ve ortaokul, sağda lisa binası vardı. Hatırladığım kadarıyla Hüdaverdi Pastanesi Kolej binasının hemen yanındaki apartmanın altındaydı. Apartman beş veya altı katlı olsa gerek. Pastaneye girince hemen camlı vitrinin yanında sağ tarafta yüksekçe bir büfe (vitrin) ve arkasında bir ya da iki çalışan olurdu. Dar bir alandı. Kasa da aynı yerdeydi. Sol tarafta oturma alanı vardı. Pek oturmuşluğum yok.

Hüdaverdi Pastanesi daha sonraki yıllar kent akslarında farklı noktalarda hizmet vermeyi sürdürmüştür. Kolej Senti'nden sonra Ankara kent kurgusunda Çukurambar'da konumlanmıştır (Şekil 79).

Şekil 79. Hüdaverdi Pastanesi Çukurambar

Kaynak: URL 38

Hüdaverdi Pastanesi Kolej Semtinde günümüzde de hizmet vermeye devam etmektedir. Süreç içerisinde iki şube daha açılmış ve farklı kent akslarında hizmet vermeyi sürdürmektedir. Kolej, Sokullu (Şekil 80) ve Çukurambar Semtlerinde konumlanmışlardır.

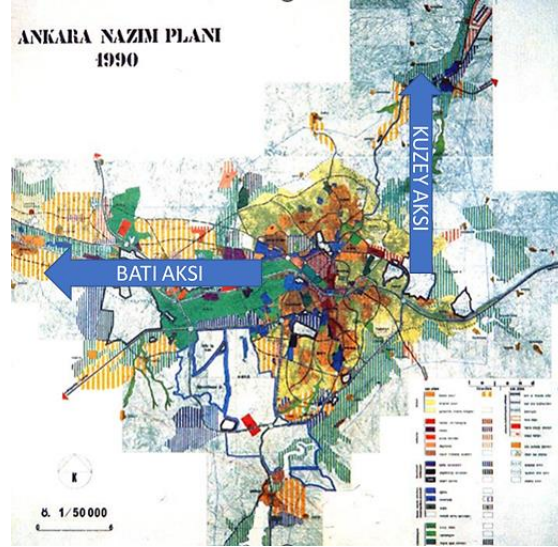

Şekil 80. Hüdaverdi Pastanesi Kolej ve Hüdaverdi Pastanesi Sokullu

Kaynak: URL 39 ve URL 40

BÖLÜM 3. 1980-2023 DÖNEMİ ANKARA KENT YAŞAMINDA PASTANE MEKÂNLARI

Ankara'nın başkent oluşu ile başlayan planlı çalışmalar, Ankara'da kent akslarının oluşması ve kamusal alanların kurgulanmasında etkili olmuş ancak yetersiz kalmıştır. Öngörülen kentsel büyüme, süreç içinde yaşanan siyasi ve kültürel değişimler ile kent nüfusunun hızla artışı gibi çeşitli nedenler ile yetersiz kalmasına neden olmuştur. Kentin hareketliliği artmış ve nüfusun ihtiyaçları doğrultusunda planlama çalışmalarına devam edilmiştir. Bu amaçla yeni bir planlama çalışması hazırlanmıştır. Bu çalışma 1982 yılında onaylanmıştır. 1990 Nazım Planı olarak isimlendirilen bu kent planlama çalışmasının etkisi günümüz Ankara kent kurgusunu, yayılımını ve akslarının gelişimi üzerine öngörülerle oluşturulmasına yardımcı olmuştur. (Şekil 81).

Şekil 81. 1990 Nazım Planı -Yön Okları Zeynep Gökaydın Yenal tarafından eklenmiştir

Kaynak: URL 41

1990 Nazım Planı'nda Ankara kent gelişimi özellikle Batı Koridoru olarak tanımlanan Eskişehir Yolu aksının gelişimi üzerine kurgulanmıştır. 1990 Nazım Planı "Ankara kentinin yapısal plan anlayışı ile 'batı koridoru boyunca' gelişimini öngören bu plan, kapsamlı analizleri ve kenti bütüncül bir anlayışla uygularken izleyerek yönlendiren bir yönetim anlayışı ile de bütünleşen çok önemli bir çalışma" (<https://www.ankara.bel.tr>) olarak tanımlanmıştır.

Yapılan bu onaylı çalışmanın Ankara kent kurgusunun oluşumunda önemli etkileri olmuştur. Bu kapsamda yapılan çalışmayı Söylemez, Demiröz, ve Kubat, (2018) de şu şekilde tariflemiştir;

“Ankara’nın batısını kentin gelişme alanı olarak tanımlamıştır. Bu gelişme alanı içerisinde Eskişehir Yolu üzerinde kamusal kullanımlar, üniversite kampüsleri, sanayi alanları yer seçmiştir (s.14). Konut gelişimi açısından geçmiş planlardaki kompakt kentten sıçramalarla yeni saçaklanmalar meydana gelmiş ve Batıkent, Çayyolu ve Ermyaman gibi alanlarda toplu konutlar ve kooperatifler yer seçmeye başlamıştır (s.15).”

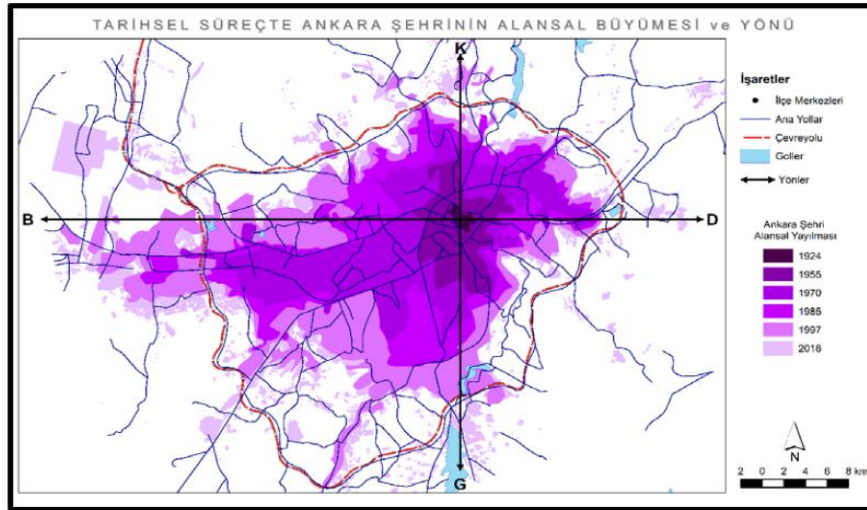
Kent akslarında meydana gelen değişim ve gelişim, süreç içerisinde Ulus-Atatürk Bulvarı’nın oluşturduğu ana kent omurgasının batı ve kuzey yönlerinde büyümesi ile şekillenmiştir. “Modern konut alanlarına ait büyük parçaların çoğu kentin kuzey, güney, doğu ve batı kısmında yer almıştır” (Aydın & Özgür, 2009 s.231). Bu gelişim mekânsal düzlemde çeşitliliği artırmış, oluşan yeni akslar üzerinde yeme-içme mekânlarının da konumlanmasında etkili olmuştur.

Geniş perspektifte, Ankara kent kurgusunda değişimler olmuştur. Süreç içinde kentin gelişimi ile ilgili planlı birden fazla çalışma yapılmış ve büyüme süreci ile ilgili öngörüler oluşturulmuştur. Bu kapsamda Ankara kent kurgusu için yapılan planlama çalışmalarını ve kent akslarını Cihangir Çamur, Erdoğanaras, & Demirbilek Çardak, (2022) şu şekilde tariflemiştir:

“Ankara metropoliten kentinin çekirdek alanı Lörcher, Jansen ve Yücel-Uybadin Planları ile oluşmuş; çeperlerin oluşumunda ise 1990 Ankara Nazım Planı etkili olmuştur. 1975-1985 yılları arasında merkez Kızılay’dan Tunalı’ya sıçramış; Tunalı Kavaklıdere bölgesi hareketlenmiş; 1986-1999 döneminde ise merkezi işlevler Gaziosmanpaşa, Turan Güneş Bulvarı ve Kavaklıdere, Çankaya, Cinnah ve Gaziosmanpaşa’da yer seçmeye başladıkları görülmüştür (s.2533). 2000’li yıllar sonrasında ise Balgat, Öveçler, Mebusevleri, Bahçelievler, Konya Yolu ve Çetin Emeç Bulvarını referans alan gelişmeler, Söğütözü, Çukurambar, Eskişehir Yolu, Turan Güneş Bulvarını odak alan Yıldız Bölgesi’ne sıçrayan merkez işlevleri

bulunurken; aynı dönemde Bilkent ve Çayyolu bölgesinde üretici servislerin dağıldığı görülmektedir. (s.2534)”

Ankara'nın 1923 yılında başlayan planlama süreci günümüz 2000'li yıllara kadar çeşitli çalışmalar ile planlanmıştır. Ulus bölgesinin ve Ankara Kalesi'nin merkez olarak kabul edildiği ve yeni yönetimin uygulama alanı olarak gelişen kent kurgusu, günümüze kadar çok yönlü olarak gelişmiş ve gelişmeye devam etmektedir. Bu kapsamda resmi kurum ve kuruluşlar tarafından çalışmalar yapılmıştır. Artan kent nüfusu ve değişen ihtiyaçlara cevap vermeyi hedefleyen bu çalışmalar, kent kurgusunun doğu-batı ve kuzey-güney yönlerinde önemli ölçüde genişlediğini göstermiştir. Harita üzerinde oluşturulan renklendirme çalışmalarında Ulus merkezli kent kurgusu anlayışının, batı aksı ve güney-batı yönünde genişlediği anlaşılmıştır (Şekil 82). Bu bağlamda kent gelişiminin sürdüğü görülmüştür.

Şekil 82. Ankara Kent Kurgusu ve Tarihsel Gelişim Süreci 1924-2018 Renklendirme Çalışması

Kaynak: (Bayar, 2020 s.43)

Ankara kent kurgusunun gelişimi farklı dönemlerde etkin olan sosyo-politik ve ekonomik değişimlerin etkisi ile şekillenmiştir. Kent nüfusunun artışı ve değişen tüketim alışkanlıkları, mekânsal çeşitliliği ve konumlarda kaymaları etkilemiştir. Kent akslarında oluşan değişimler, kent planlama çalışmalarının kapsamını ve akslar üzerinde öngörülerini de etkilemiştir. Bayar, (2020 s.43) de bu değişimleri şu şekilde tanımlamaktadır;

“Dönemler itibarıyla incelendiğinde; Ankara şehrinin hızlı nüfuslanmasının planlama çalışmalarının henüz sonuçlanmadan yeniden planlamasını zorunlu kılmıştır. Nitekim; 1997 yılında aynı nedenlerle 2025 Nazım Planı onaylanmıştır. Bu planda da ana strateji olarak mücavir alan sınırları içinde konut gelişmesini yönlendirme ve genişlemenin güneybatı koridorunda sağlanması, kabul edilmiştir Ankara da bu güneybatı koridorundaki gelişmesini sürdürmeye devam etmektedir.”

3.1. Ankara Kent Yaşamında Pastaneler ve Kent Kurgusu İlişkisi

Cumhuriye yönetiminin oluşturmak istediği siyasi ve toplumsal yapı ve değişimlerin uygulama alanı olarak kurgulanan Ankara, süreç içinde kent nüfusunun artışı ve oluşan yeni sosyo-kültürelve toplumsal kurgu ile şekillenmiş, farklılaşmış ve çeşitlenmiştir. Farklı dönemlerde meydana gelen politik değişimler, günlük yaşam rutinlerini ve mekânsal karşılıklarının da oluşumunda etkili olmuştur. Bu kapsamda belirlenen pastaneler; mekân organizasyonu açısından (işlev ilişkisi ve yarı açık alan/açık/alan/kapalı alan ilişkisi), sergileme elemanları (pasta ve diğer ürünlerin) açısından, oturma kurgusu açısından ve kurum kimliğinin oluşumu açısından (tabela-logo,servis unsurları) tabloleştirilmiş ve bölüm sonuna ve bölüm sonuna konulmuştur.

1980’li yıllarda meydana gelen siyasi değişimlerin ekonomik ve kültürel boyutta karşılıkları olmuştur. Varol, Sat, Yenigül, & Gürel Üçer, 2019 s.135,36) Bu değişimi şu şekilde tariflemiştir;

“Yaşanan darbe, Türkiye’de sadece politik alanda değil, aynı zamanda sosyal, mekânsal ve ekonomik alanlarda da değişimlere sebep olmuştur (s.35). Metropolitan kent merkezleri, Amerikan kaynaklı küresel McDonald’s kültürü’nden nasibini almaya, yeni tüketim kalıpları kentsel yaşamın bir parçası haline gelmeye başlamıştır (s.36).”

1980 yılı ve sonrasında Ankara’da yer alan yeme-içme mekânları ve kültürel etkinlikler, farklı bölgelerde mekânsal karşılıklar oluşturmuştur. Bu değişimi Ünal, (2015 s.299,300) şu şekilde tariflemiştir;

“1970’lerden sonra kültürel aktivitelerin bir bir yok olması (Ulus, Ankara, Büyük Sinema) ve yaşanan siyasi olaylar, Bulvarın yeniden yapılanma sürecinde mekânsal çevre değişmeye başlamıştır (s.299). 1970-1980 döneminde bir önceki dönemden farklı olarak hem Ulus hem de Kızılay çevresinde işhanlarının açılmasıyla alışveriş mekânları artmıştır. Bununla beraber fiziksel çevrenin yenilenmesi ve yaşanan politik dönemdeki değişikliklerin etkileri gözlemlenmeye başlanmıştır (s.300).”

1980-2012 döneminde meydana gelen mekânsal ve toplumsal değişimleri, Ünal, 2015 (s.300,301) şu şekilde tariflemiştir;

Bulvarda tiyatrolar dışında tüm kültürel aktiviteler bir bir kapanmış ya Çankaya ve GOP’a kaymıştır. 2006 ‘dan itibaren bu mekânlar kaybolarak alışveriş merkezlerine kaymıştır (s.300). 1950-1970 döneminde sokaktaki insanlar birbirini tanır, hatta ismen bilir ve selamlaşmaktadırlar. 1970-1980 döneminin iletişim düzeyi, insanların birbirini sima olarak tanmasına rağmen selamlaşmamasıdır. 1980-2012 döneminde, artan nüfus ve değişen kullanım mekânlarının çokluğundan artık insanların yüzleri tamamen yabancıdır ve iletişim kurulmamaktadır (s.301).

Toplumsal değişim ve dönüşümlerin kent yaşamında mekânların kullanılmasında da etkileri olmuştur. Atatürk Bulvarı ve yakın çevresinde meydana gelen bu değişimler, diğer gelişmekte olan kent akslarında oluşan mekânsal karşılıkları çeşitlendirmiştir. Tüketim alışkanlıklarında ve günlük yaşam rutinlerinde meydana gelen farklılaşma, bütüncül olarak kent-mekân etkileşimini şekillendirmiştir. 1980 yılı ve sonrasında yapılan planlama çalışmaları bu kapsamda etkileri ile değerlendirilmiş ve kent kurgusunun gelişimi için öngörüler ortaya koymuştur. “Bu doğrultuda planın temel kurgusu, kentin batı koridoru boyunca büyümesi ve özellikle İstanbul ve Eskişehir askları yönünde” (Varol, Sat, Yenigül, & Gürel Üçer, 2019 s.137) gelişmesi ile günümüze yansımaları ile devam eden mekânsal bir etkisi oluşmuştur.

Geniş perspektifte 1980-2023 yılları arasında Ankara kent kurgusunun şekillenmesinde ve mekânsal karşılıkların oluşumunda, 1980’li yıllarda meydana gelen çok katmanlı sosyal-ekonomik ve kültürel değişimlerin etkileri vardır. Bu değişim eğlence-dinlenme, yeme-içme mekânlarının da kent kurgusunda konumlarını şekillendirmiştir.

1980-2023 yılları arasında yaşanan değişimleri geniş perspektifte değerlendiren Onsekiz & Gültekin,(2005 s.142) şu şekilde tariflemiştir;

1990'lı yıllarla, tüketim biçiminde yaşanan değişimler, yeni toplumsal örgütlenmelerle birlikte üretim ve uzmanlık alanları ve iş merkezleri kentte yer almaya başlamıştır. Özellikle 1980 öncesinde çalışma hayatında az olan kadınlar, 1980 sonrasında ev dışında da yoğun olarak çalışmaya başlamışlardır. Yaygınlaşan bu oluşumda, üst düzey yönetici veya serbest meslek sahibi olan evliler ve aileleri, sosyal düzeylerine uygun yaşam biçimi isteği ile lüks yaşam alanları arayışına girmiştir.

Ankara kent kurgusunda cadde aksları genişlerken, bu akslar üzerinde alışveriş merkezleri, yeni yaşam alanları ve konut projeleri inşa edilmiştir. Ticari merkezin Kızılay-Yenişehir aksı üzerinden batı koridoru üzerinde genişlemesi de bu farklı tipolojideki mekânların çeşitliliğini artırmıştır. Değişen ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar yeme-içme ve eğlence-dinlenme mekânlarının da konumlanmalarında etkili olmuştur. Önder, (2012 s.253,255) bu değişimleri şu şekilde aktarmıştır;

“Alışveriş merkezleri kent yaşamına girmiştir. Galleria Alışveriş Merkezi 1995 yılında kentin güneybatı koridorunda açılmasına müteakip ise özellikle 2000'li yıllarla birlikte kent çepherlerinde birbiri ardına, eğlencenin yeni coğrafyaları olarak yeni alışveriş merkezleri açılmaya başlamıştır. Yeni odak noktaları haline gelen alışveriş merkezlerinin gelişimi kentsel ayrışmanın daha fazla derinleşmesine neden olduğu gibi 1990'ların sonlarından itibaren kent merkezinin çözülme sürecini başlatmıştır.”

Tarihsel süreçte Ankara pastane mekânları kentin kurgusunda meydana gelen çok katmanlı değişimlerden etkilenmiştir. Ulus ve Ankara Kalesi merkezli büyüme, süreç içerisinde oluşan konut alanları ve ticari merkezin Kızılay-Yenişehir aksına kayması, Kolej Sementi'nin, Kavaklıdere-Tunalı aksının oluşumu bu bağlamda pastane mekânlarının konumlarında belirleyici olmuştur. Gelişen kent akslarında süreç içerisinde konum değişimleri yaşanmıştır. Kızılay-Yenişehir aksı Atatürk Bulvarı ve daha sonra Çankaya, Gaziosmanpaşa ve Oran semtlerinin gelişimi bu kapsamda mekânların konumlanmasında öne çıkan akslar olmuştur. Süreçte kent kurgusunun batı ve güneybatı aksında, Eskişehir Yolu üzerinde genişlemesi ile

Çukurambar, Ümitköy, Beysukent ve Yaşamkent bölgeleri konum tercihlerinde yerlerini almıştır.

Ankara'nın kent gelişim sürecinde Akman Boza ve Pasta Salonu, Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesi ve Eliznn Pastanesi'nin mekân konum ve kurgusunun şekillenmesinde etkili olmuştur. Süreç içerisinde mekân çeşitliliğinin artması, pastanelerin kültür ve mekân ilişkisini de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu kapsamda belirlenen pastane mekânlarının Ankara'da konumlarında çeşitli değişimler ve kaymalar meydana gelmiştir. Kent mekân etkileşimi bağlamında kent akslarını dönemlerde meydana gelen çok katmanlı değişimleri değerlendirerek belirlemişlerdir. Ulus bölgesinden başlayarak kentin gelişim sürecinde varlığını sürdüren pastanelerin, sahipleri ve işletmecileri ile yapılan geniş perspektifli sözlü görüşmelerde, pastane müşterileri ve yakın çevre komşuları ile sürekli bir etkileşim içerisinde oldukları anlaşılmıştır.

3.2. Ankara Pastaneleri Mekan Kurguları, Tasarım Yaklaşımları ve Kullanıcı Etkileşimi

Ankara kent kurgusunda pastane mekânlarının konum değişimleri, farklı dönemlerde kent aksları, kullanıcıları ile olan karşılıklı etkileşimleri üzerinden de şekillenmiş ve değişim göstermiştir. 1923-2023 tarihleri arasında varlığını sürdüren Ankara'daki köklü pastaneler, yeme-içme kültürünün de önemli bir parçası olarak kabul edilmiştir. Başkent Ankara'nın mekânsal gelişiminde pastane mekânlarının konum değişimleri, hizmet verdikleri süre içerisinde, yakın çevreleri ve kullanıcıları ile karşılıklı etkileşim içerisinde oldukları anlaşılmıştır. Bu kapsamda Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesinin mekânsal konumlarını, değişen ve gelişen kent kurgusu paralelinde takip ederek değiştirdiği ve kullanıcıları ile bağlantı kurarak geliştirdiği anlaşılmıştır. Bu anlamda iç mekân kurguları, unsurları değişmiş ve/veya yeniden yorumlanmıştır.

Pastanelerin hizmet verdikleri dönemde buldukları bölge ve yakın çevreleri ile kurdukları ilişkileri açısından kuvvetli kurumsal kimliklere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kurum kimliğine yönelik oluşum süreçleri ve bu çerçevede ele alınan logo tasarımları, mekân kurguları için farklı disiplinler (grafik tasarımı, iç mimarlık vb.) ile işbirlikleri kurdukları anlaşılmıştır. 1980-2020 tarihleri arasında gelişim gösteren kent akslarında mekânsal varlıklarını sürdüren Flamingo Pastanesi, Funda Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi bu bağlamda mekânsal değişim ve dönüşüm göstermiştir. Çalışma kapsamında belirlenen pastaneler 1950-1980 aralığı içerisinde incelenmiştir.

3.2.1 Funda Pastanesi

Ankara kent akslarında meydana gelen değişim ve gelişmeler, Funda Pastanesi için de mekânsal değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda 1981 yılında Gaziosmanpaşa semtinde Uğur Mumcu Caddesi Kuleli Sokak No:91/A adresinde konumlanan Funda Pastanesi, bu yeni hizmet vermeye başlayan şubesinde; ürün çeşitliliği ve butik pastacılık üzerine yeni yaklaşımlar ortaya koymuştur. Pastane mekânlarının çeşitliliğinin artış gösterdiği Ankara kent kurgusunda Gaziosmanpaşa aksı, dönemin gelişmeye açık bölgesi olmuştur. Bu dönemde konut alanlarının çoğunlukta olduğu bölgede, ofis ve işleri hizmet vermeye başlamıştır. Funda Pastaneleri Yönetim Kurulu Başkanı İ.T. ile 01.12.2022 tarihinde yapılan sözlü görüşmede Gaziosmanpaşa semtinin seçilmesini ve Funda Pastanesi'nin değişim sürecini şu şekilde aktarmıştır;

Geçmişte kokteyl salonu olarak da hizmet veren ve Ankara'nın en işlek ve önemli noktalarında hizmet vermenin olumlu yanı, kent hayatını ve değişimini takip edebilmek olarak özetleyebilirim. Bu nedenle Gaziosmanpaşa daha yeni gelişim gösterirken bu noktada Funda Pastanesi olarak hizmet vermenin önemli bir dönüm noktası olacağını öngörmüştük. Çevrede elçilikler ve konut alanları olduğu için bölgede gelişmeye açıktı. Bu dönemde pastane kültürünün de değişime uğradığını ve müşteri taleplerinin de farklılaştığını gözlemledik. Bu nedenle 'cafe' ve 'mutfak' konsepti oluşturduk. Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi kurumsal anlamda önemli kararlar aldığımız ve uyguladığımız bir mekân olarak da bizim için özel bir yere sahiptir. Günümüzde de hâlen hizmet vermeye sürdürmektedir. Manevi anlamı vardır bizim için. Burada oluşturduğumuz imaj ve mekânsal değerleri ilerleyen dönemlerde diğer Funda Pastaneleri'nde geliştirdik ve kurumsal bir süreklilik sağlamayı başardık.

1981 yılında Gaziosmanpaşa'da açılan Funda Pastanesi, ilerleyen yıllarda logo tasarımı dahil olmak üzere, iç mekân kurgusu ve tasarımının yenilenmesi çalışmaları yapmıştır. Ayrıca butik pastacılık üzerine "Funda Classy" i açmıştır. Bu bağlamda, markanın oluşturmak istediği geniş perspektifli değişimler; kurum kimliği, ürün çeşitliliği, iç mekân kurgusu üzerinden şekillenmiştir. Funda Pastanesi bu dönemde sadece unlu mamüller ve pasta sunumları ile değil, aynı zamanda yemek ve özel üretim pastacılık ile gelişmeye açık bir hizmet anlayışını geliştirmesinde etkili olmuştur.

Yapılan görüşmede Funda Pastanesi'nin Gaziosmanpaşa ile başlayan kurumsal kimlik ve mekânsal değişimlerini ve iç mekân kurgusu üzerine yapılan çalışmaları şu şekilde anlatılmıştır;

1980'li yıllar farklılaşmaların kent hayatında ve yeme-içme kültüründe de etkilerinin olduğu yıllardı. 1990'lı yıllara geliniğinde ise pastanelerin sadece unlu mamüller ve pastacılık ile ekonomik olarak hayatta kalmasının zorlaştığı, bu anlamda menüleri ve hizmet anlayışları ile farklılaşmaya ihtiyaç duydukları bir dönem oldu. Bir başlangıç olarak da tanımlayabiliriz. Biz de hem Ankara'nın değişimini hem de bu ihtiyaçlara göre çeşitli değişimler yapmaya karar verdik. Kafelerin çoğaldığı dönemde biz de menümüzü genişlettik ve 'mutfak' ekledik pastane mekânımıza. Yani artık sadece unlu mamüller ve pasta üretmedik. Dünya mutfağından örnekler de eklendi menümüze. Bu açıdan bir de varolan pastacılık kültürümüze butik pasta üretimi de ekledik. Hatta bu üretim ve sunum-satış için ayrı bir mekan oluşturduk pastaneye çok yakın. Funda Classy'de bu şekilde oluştu. 2001 yılında bu anlamda kurumsal çalışmamız başlatıldı ve iç mimar Betül Bilge Hanım'la (Betül Bilge Özdamar) çalışmaya başladık. Daha sonra Ece Yalım ve Oğuz Yalım ile bu çalışmaları sürdürdük.

2001 yılında Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi için logo tasarım için profesyonel destek alınmıştır (Şekil 83). Çalışma iç mekân kurgusu ile bütüncül düşünülmüş ve logo seçimi ve uygulanması aşamasında iç mimarlar ve işletmeciler konuyu irdelemiştir.

Şekil 83. Funda Pastanesi Logosu

Kaynak: URL 42

Aynı yıl kurumsal bir yenilenme çalışması planlanmış ve iç mimar Betül Bilge (Betül Bilge Özdamar) ile iç mekân kurgusu üzerinde yeni bir tasarım yaklaşımı oluşturulmuştur. Bu kapsamda butik pasta yapımı konusunda Funda Classy ismi ile Funda Pastanesi'nin bünyesinde

bir farklılaşma ortaya konmuştur. Funda Classy'de Gaziosmanpaşa'da aynı aks üzerinde farklı bir mekânda hizmet vermiştir (Şekil 84).

Şekil 84. Funda Classy Butik Pasta

Kaynak: URL 43

Bu bağlamda yapılan iç mimari çalışmaları ve mekân kurgusunu 10.06.2022 tarihinde yapılan görüşmede Betül Bilge Özdamar, şu şekilde anlatmıştır;

O yıllarda İ. Bey'in Funda Pastanesi Gaziosmanpaşa şubesi için bir yenileme çalışması isteği vardı. Farklı bir yaklaşım ve mekân kurgusu oluşturulması isteği bize iletilmişti. Kurumsal bir kimlik ortaya konması ve tasarım ilişkili bütüncül çalışmaların yapılması talep edilmekteydi. Bu anlayış kapsamında ben de iç mimar olarak proje ve uygulama alanında çalışmalara başladım. Çalışmalara başlarken lokasyon incelemesi yapıldı. Pastane mekânının lokasyonu önemli bir şehir aksı üzerindeydi. Funda Pastanesi zaten Ankara'lılar tarafından tanınan ve ürünlerinin tercih edildiği bir pastane idi. Bu anlamda şanslıydık. Ancak o yıllarda artık salt pastane nosyonundan çıkan, 'cafe' yaklaşımının öne çıktığı bir anlayışın hakim olmaya başladığını gördük. Pastane mekânının bu mantığa uygun bir tasarım yaklaşımı ile ele alınması gerektiğinde hem fikir olarak, bütüncül iç mekân tasarımı üzerine proje çalışmasına başladım ve mekân kurgusunu oluşturdum. Bu dönemde İ. Bey'in ve değerli kardeşlerinin yıllara dayanan pastanecilik bilgisi ve deneyiminin çok büyük katkısı oldu. Ayrıca bir iç mimar ile çalışmaya yönelik yaklaşımı ve mesleğe gösterdiği saygı da aklımda kalan önemli noktalardandır. O yıllarda profesyonel bir iç mimar ile çalışma anlayışı daha çok yeniydi. Funda Pastanesi'nin bu dönemde mekân kurgusu ve

kurumsal kimlik çalışmasında gösterdiği hassasiyet anlamlıdır. Pastane mekânında iç ve dış ilişkisinin kurgulanması ve güçlendirilmesini birlikte çok önemsedik. 2000'lerin başında yeni nesil sayılabilecek pastane-cafe birlikteliği, mutfak değişimi, pazar brunchları, menü ve logo tasarımı, bütüncül iç mekan tasarımı ile Funda Pastanesi yeni yüzünü oluşturmuş ve farklı bir mekan kullanım anlayışını da işletmesine dahil etmiştir. Bu anlamda yenilikçi ve öncü bir yaklaşım gerçekleştirilmiştir.

Funda Pastanesi Gaziosmanpaşa Şubesi için yapılan mekânsal çalışma yakın çevre, dış mekân ve iç mekân kurgusunun bütüncül bir yaklaşım ile ele alınması sonucu ortaya çıkmıştır. Döneme dair yeme-içme alışkanlıklarının değişmesi etkisinin de tasarım sürecinde ele alındığı anlaşılmaktadır. Pastane mekânlarının sundukları hizmetlerinde çeşitliliğinin artması ile bu kapsamda mekân kurguları da farklılaşmış ve gelişmiştir (Şekil 85).

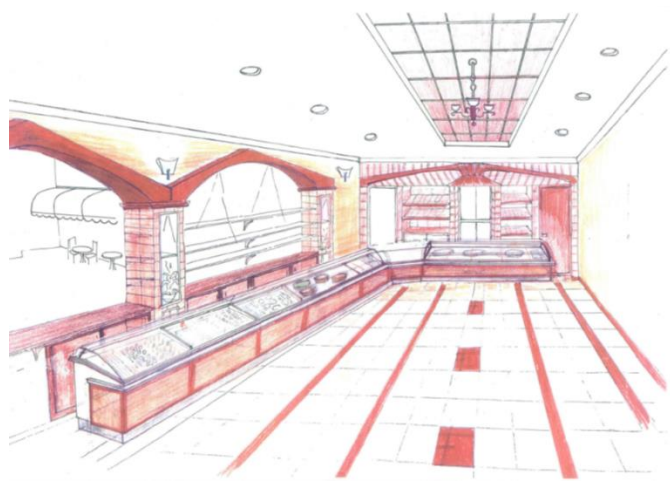
Şekil 85. Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi Uygulama Süreci- İç Mimari Proje Uygulaması

Kaynak: (Betül Bilge Özdamar Kişisel Arşivi)

Aynı görüşmede Funda Pastanesi için yapılan iç mimari çalışmayı ve oluşturulan tasarım yaklaşımını şu şekilde tariflenmiştir:

Alanımın iş disiplini gereği öncelikle Funda Pastanesinin ihtiyaçlarını listeledim ve aslında kurumsal olarak nasıl bir işletme yaklaşımına sahip olmak istediklerini irdeledim ve anladım. Mekân organizasyonunda öne çıkan unsur, pastaların ve vitrinlerin giriş ile ilişkili olması, oturma alanının ise daha özerk bir alana ve

tasarıma sahip olması düşüncesi üzerine kurguladım. Dış mekândan da pasta ve ürünlerin gözükmesi önemli bir unsurdur İ. Bey için. Ayrıca mekanda girişten gözüken bir ocak talepleri de vardı. Biz de bir fırın tasarladık ve kapı aksında dikkat çekici bir konuma yerleştirdik. Pastanede fırın olması ve kapı aksından görünürlüğünün olması yenilikçi bir yaklaşımdı. Tasarım yaklaşımında, mekân kurgusunu iki bölüm olarak ele aldık. İlk bölümde giriş aksı ile ilişkili, pasta showroomu ve fırın bulunmaktaydı (Şekil 86). İkinci bölümde ise oturma alanı yer almaktaydı. Bu dönemde duvar yüzeyleri çok fazla tasarlanan yüzeyler değildi. Bu konuda ben tasarım yaklaşımı olarak uzun nişler, gizli aydınlatmalar ve dekoratif unsurlar kullanmayı tercih ettim. Asma tavan için bir planlama çalışmasını ayrıca yaptım. Oturma konumları ile ilişki kurmasını sağladım. Bu yaklaşım ile insanlara kişisel alan oluşturmak da mümkün oldu. Çoklu oturumun içinde nişler, kendine ait özel aydınlatmalar ile kişisel alan algısını kuvvetlendirmek istedim. Bunu sağlamak benim için önemli bir tasarım yaklaşımıydı. Elbette pastane kültürüne ait olan ahşap kullanımını ihmal etmedik. Ancak daha sade ve dönemin çağdaş malzemelerini de tasarıma dahil ettik. Bu yaklaşımla güzel bir çizgi yakaladık. İç mekânın ve dış mekânın birlikte ele alınması gerektiği görüşü, tasarım yaklaşımında önem verdiğimiz bir konu oldu. Bu yüzden mekanın sahip olduğu bahçe alanını da tasarlamak istedik. Dış mekanda oturmak, vakit geçirerek sohbet etmek, orada buluşmak veya karşılaşmak....bu gün için çok olağan ancak o yıllar için mekanda kullanıcı etkileşimli bir yenilik getirmiştir.

Şekil 86. İç Mekân Kurgusu Perspektif Çalışması - Giriş Aksı Pasta Vitrinleri

Kaynak: (Betül Bilge Özdamar Kişisel Arşivi)

Bahçe alanı ve cadde etkileşimi, iç mekân kurgusu ile örtüşen bütüncül bir tasarım yaklaşımı ile ele alınmıştır. Funda Pastanesi'nin uzun yıllara dayanan pastacılık geçmişi ve pastane kültürünün önemli bir parçası olması mekânın ele alınış biçimini de şekillendirmiştir. Büyük ve tek ayaklı kare güneşlik şemsiyeleri ile yol kotunun altında yer alan bahçenin dikkat çekici ve görünür kıldıkları belirtilmiştir. Bu büyük şemsiyelerin bir noktadan sonra Funda Pastanesi ile özdeşleştiğini ve kurumsal kimliğinin bir parçası olduğu vurgulanmıştır (Şekil 87). Funda Pastanesi işletmecileri, tasarımcısı ve uygulamacılarının ortak yaklaşımlarının, kurum kimliğinin oluşumunda olumlu etkileri olmuştur.

Şekil 87. Funda Pastanesi Dış Cephesi

Kaynak: (Betül Bilge Özdamar Kişisel Arşivi)

Bu kapsamda Funda Pastanesi, geçmişten gelen pastane kültürünü yenilikçi bir anlayışla Gaziosmanpaşa şubesinde uygulamış ve ilerleyen süreçlerde de geliştirmiştir. Dönemde tüketim alışkanlıklarının değişmesi, pastacılık alanında da talepleri şekillendirmiştir. Funda Pastanesi, özel üretim pasta yapımı için heykeltraşlar ile çalışmıştır. Bu dönemde pastane mekânın özel üretimler için yetersiz bulunması, aynı aks üzerinde farklı bir mekânda bu hizmetin verilmesi kararını ortaya çıkartmıştır. “Funda Classy” adı ile hizmet veren mekân daha sonra kapanmış ancak butik pasta üretimi, Yaşamkent Funda Pastanesi'nde devam etmiştir. Günümüzde Yaşamkent Funda Pastanesi'nin üst katı bu kapsamda üretim için kullanılmaktadır.

Gaziosmanpaşa Funda Classy'nin hizmet verdiği dönem ve iç mekân kurgusunu 10.06.2023 tarihinde yapılan görüşmede Betül Bilge Özdamar şu şekilde anlatmıştır;

İ. Bey'in kız kardeşi F. Hanım ile görüştük ve bana bir hayalinden bahsetti. Butik pasta için bir mekân ve özel üretim hizmeti vermek. Bu konuya çok

merak duyuyor ve bu oluşumda özel müşterilere, özel pasta tasarımları ile hizmet sunmak istiyordu. O dönem yeni başlayan bir hizmetti butik pastacılık. Pastaneler bu anlamda mekânsal bir ayırım yapmamıştı ve üretimleri bünyelerinde bulunan mutfaklarda yürütülmekteydi. Bu anlamda Funda Classy farklı bir mekân ve tasarım yaklaşımı ile önemli bir yere sahip olmuştu. Mekân kurgusu ve tasarım süreci ele alış biçimi ile de oldukça farklıydı. Funda Classy için müşteriler ile özel görüşmelerin de yapılabileceği ve üretim süreçlerinin Funda Pastanesi ile desteklenerek yürütülmesinin mümkün olduğu bir mekân kurgusu oluşturduk. F. hanım ile yaptığımız görüşmeler sonucu, iç mekân kurgusu ve tasarım yaklaşımının müşteriye kendisini özel olduğunu hissettirecek şekilde oluşturulmasına karar verdik.

Dönemde Funda Classy ile oluşturulmak istenen özel hizmet anlayışı için iç mekan tasarım yaklaşımı geliştirilmiştir. İç mekânda masif ahşap kullanılmış, rustik ve kavisli formlar, beyaz (lake) ile birleştirilmiştir. Mekânın tasarım süreci ve seçimleri için; Fransız dantel ve güpürleri, beyaz ve klasik bir görünüm ile öne çıkartılması tercih edilmiştir (Şekil 88). Bu bağlamda 'kişiyeye özel' yaklaşım, iç mekânda müşteri özel oturma ve konuşma alanı, sergileme alanı olarak özelleştirilmiş ve aynı mekan içinde birlikte ele alınarak tasarlandığı aktarılmıştır. Kişinin özel hissetmesi için tasarımında bu kapsamda; cephe, vitrin, logo çalışması çerçevesinde Funda Classy için ayrı ele alındığını ve iç mimar olarak tasarım yaklaşımına uyumlu seçimlerin yapılmasında katkı sunduğunu vurgulamıştır.

Şekil 88. Funda Classy İç Mekân ve Sergilenen Özel Üretim Pastalar

Kaynak: URL 44

10.06.2022 tarihinde yapılan görüşmede Betül Bilge Özdamar Funda Classy ile ilgili görüşünü şu şekilde anlatmıştır;

Bugün Funda Classy’i değerlendirdiğimde, tasarım olgusunun çok kuvvetli olduğunu söyleyebilirim. Özel olarak üretilen pastaların da, iç mekân kurgusunun da, bu anlamda farklı ve yenilikçi yaklaşımının önemini görebiliyorum. Funda Classy’nin vizyon ve tasarım anlayışının fark yarattığını söylemek mümkündür. Emeğe ve tasarıma saygı duyan bir aile ile çalıştığım için şanslıyım. Yaklaşımlarında geçmiş-gelenekçilikten kopmadan, dönemin yenilikçi tasarımlarına açık olmak çok değerli. Ayrıca ailenin pastane müşterileri ile kurdukları iyi iletişimin de bu gelişme sürecinde payı olduğunu düşünmekteyim.

Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi cadde ve sokak ile köşe konumu ile görsel etkileşim kurmuştur. Pastane mekânının tek girişi köşe aksı üzerinde konumlanmıştır (Şekil 89). Uğur Mumcu Caddesi ve Kuleli sokak ile ilişkilendirilmiş giriş aksı, yarı açık alanda oluşturulan oturma alanı ile görsel etkileşim sağlamıştır. Pastane logosu ve giriş kapısı ışıklı isim panosu 2001 yılında değiştirilmiştir. Tasarlanan yeni logo diğer Funda Pastaneleri’nde de uygulanmıştır.

Şekil 89. Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi Giriş ve Cadde-Sokak İlişkisi

Kaynak: URL 45 ve URL 46

Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi’nin günümüze kadar kullanmış olduğu logo çalışması 2001 yılında tasarlanmıştır (Şekil 90). Bu tasarım yaklaşımı süreç içerisinde hem yeni şubelerinde kullanılmış hem de menü, amerikan servis ve paket ürünlerin üzerine basılmıştır. Kavramsal bir bütünlük oluşturma ve kurumsal bir kimliğin devamlılığı sağlamıştır.

Şekil 90. 2001 Yılında Uygulanmaya Başlanan Logo Tasarımı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Yarı açık oturma alanı iç mekânla görsel etkilşim kurmuş, iç mekân giriş aksı ile etkileşim içinde olmuştur. Yarı açık alanın çatı sistemi açılabilir sistemler ile tasarlanmıştır (Şekil 91). Bu alanda oturan misafirler, iç mekâna giriş çıkış yapanlar ile görsel ekileşim kurmuştur.

Şekil 91. Yarı Açık Alan – Giriş Aksı

Kaynak: URL 47

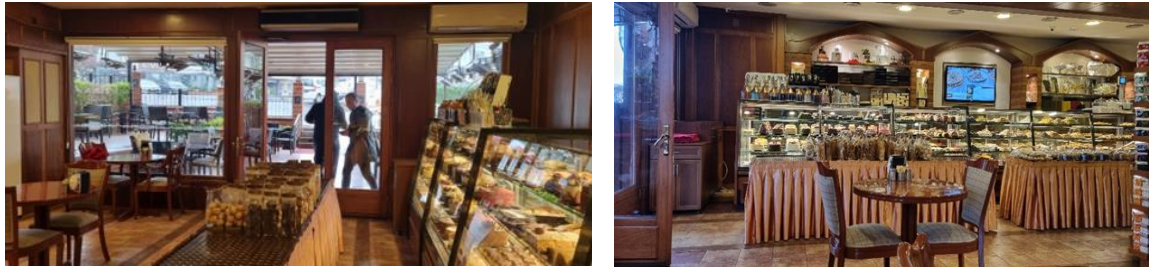
Giriş aksı iç mekâna giren kullanıcıların ilk önce vitrin ve sergileme tezgâhında bulunan ürünleri bütüncül olarak algılamasını sağlamayı amaçlayarak kurgulanmıştır (Şekil 92).

Şekil 92. Giriş Kapsı ve Aksı- İç Mekân İlişkisi

Kaynak: (Zeynep Gökyaydın Yenel Kişisel Arşivi)

Vitrin ve kasa ilişkisi sağlanmış bu alanda tüm ürünlerin kullanıcı tarafından bütün olarak algılanması ve tamamını görebilmesi amaçlanmıştır (Şekil 93). Tanımlanan bu alanın mekân girişi ile ilişkisi kurulmuştur.

Şekil 93. Giriş Kapı ve İç Mekân Vitrin- Tezgâh İlişkisi

Kaynak: (Zeynep Gökyaydın Yenel)

İç Mekân kurgusu iki alanda planlanmıştır. Giriş aksı ve vitrinler misafirlerin iç mekânla ilk görsel ve fiziksel etkileşim kurduğu alan olmuştur. Bu alanda vitrin ve ürün sergileme tezgâhları ödeme noktası- kasa ile fiziksel olarak ilişkilendirilmiştir. Kurgulanan bu alandan mutfağa geçiş de sağlanmıştır (Şekil 94).

Şekil 95. Vitrin-Orta Sergileme Tezgâhı ve Ödeme Noktası-Kasa İlişkisi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenel Kişisel Arşivi)

Kot farkı ile oturma alanı tanımlanmıştır. Bu alanda içecek servisi için oluşturulmuş tezgâh ve ıslak hacimlere geçiş sağlanmıştır. Oturma alanının da duvarlarda çeşitli resimler asılmış, nişler oluşturulmuştur (Şekil 95).

Şekil 94. İç mekân oturma alanı ve İçecek Büfesi- Islak Hacimlere Geçiş

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenel Kişisel Arşivi)

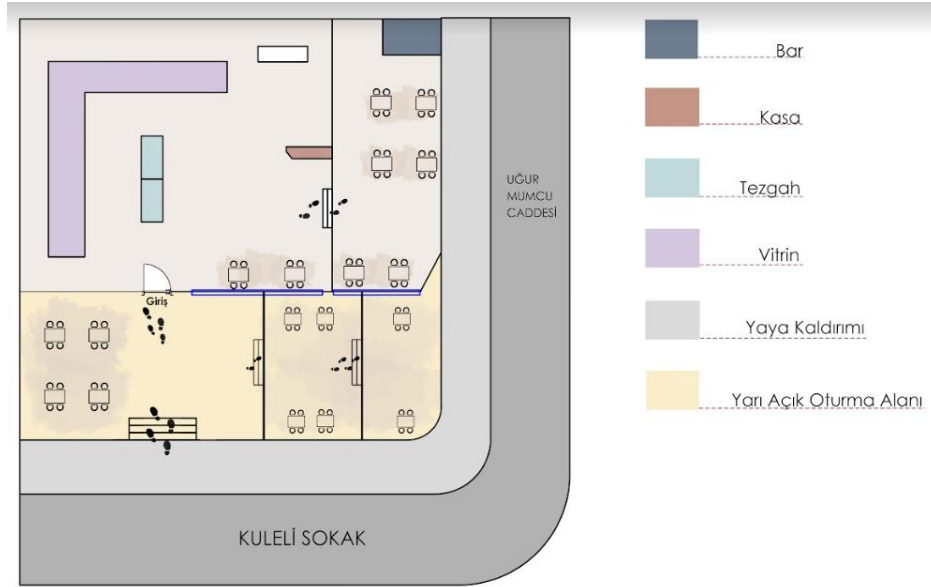
İç mekân ile yarı açık alan görsel etkileşim kurmuştur. Oturma alanı cephesinde bulunan açıklıklar ile görsel ilişki oluşturulmuştur (Şekil 95). Cam açıklıkları sabit tasarlanmıştır.

Şekil 95. İç Mekân – Yarı Açık Alan Görsel Etkileşim

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenel Kişisel Arşivi)

Funda Pastanesi'nin dönemde başlatmış olduğu kurumsallaşma çalışması ve mekânsal yansıması 2000'li yılların hizmet anlayışı olarak bütüncül olarak ele alınmıştır. 2001 yılında Gaziosmanpaşa Funda ile oluşturulan kimlik ve mekânsal karşılıklar daha sonra yapılan iç mimari çalışmalara da katkı sunmuştur. Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi cadde, yarı açık alan ve kapalı alan planlaması ile kullanıcı ile etkileşim kurmuştur (Şekil 96).

Şekil 96. Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal tarafından oluşturulmuştur)

Ankara kent akslarında farklı konumlarda hizmet vermeye devam eden pastane mekânı; 2010 yılında Yaşamkent, 2018 yılında Ümitköy Galleria, 2020 Angora Bulvarı-Beysukent ve Oran Panora alışveriş merkezi şubeleri ile hizmet vermeyi sürdürmüştür. Değişen tüketim alışkanlıkları ve kentsel değişimler, pastane mekânının konumu ve kurgusunun şekillenmesinde etkili olmuştur. Ankara kent kurgusunda Eskişehir Yolu-Oran aksı olmak üzere, Ümitköy, Beysukent ve Yaşamkent bölgelerinde şubeler açılmıştır.

Süreç içerisinde tasarım yaklaşımı ve pastane mekânı menü-sunum unsurlarına da aile hikayesi ile ilgili görseller eklenmiştir. Kurumsal kimlik ve geçmiş hikâyelerin iç mekân tasarım yaklaşımı olarak Galleria ve Panora Funda Pastaneleri'nde kullanılmıştır. İ.T. ile 16.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede Funda Pastanesi Gaziosmanpaşa ile başlayan kurumsallaşma ve mekân tasarım yaklaşımı ile ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmıştır;

Daha öncede vurguladığım gibi, Yalta ve göç hikâyemiz bizlerin pastane kültürünü yaşatan beşinci ve altıncı nesil olarak benimsediğimiz bir geçmiştir. Nesilden nesile bu kültürü aktarmayı sürdürmekteyiz. Bu anlamda, geçmişten gelen köklerimize ve aile öykümüzü kurumsal kimliğimizin önemli bir parçası olarak kabul ediyoruz. Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi'nde oluşturmaya başladığımız kurumsallaşma çalışmamız daha sonraki yıllarda özellikle Galleria ve Panora şubelerimizde daha kapsamlı ve detaylı olarak çalışıldı, uygulandı. İç mekânda sergilenen ürünler ve pastalar her zaman birinci önceliğimiz oldu ancak geniş düşündüğümüz zaman bu iki şubemizde Yalta'dan başlayan öykümüz ve günümüze kadar taşıdığımız pastane kültürü vurgusu daha fazla diyebiliriz. Pastacılığı da bu kapsamda sektörün 'mücevheri' olarak tanımlayabilirim. Ne olursa olsun mekânların ve hizmet anlayışımızın temeli pastalar ve sunumlarıdır. Ben pasta vitrinini kuyumcunun vitrinine benzetirim. Ürünlerin sunumu ve vitrin kullanıcı ilişkisi ilk olarak ele alınması gereken konudur bence mekânlarda. Bu açıdan çalıştığımız tasarımcı ve iç mimar dostlarımızın da önemle üstünde durduğu bir konudur bu. Onun dışında elbette günceli okumak, ürün çeşitliliği ve kalitesi bizim işimizin bir parçası. Günümüzde Funda Pastaneleri için konum seçimi de mekân düzenlemesi de bu açıdan ele alınmakta. Her zaman kullanıcı profilimiz ve konumumuz uyum içinde olmuştur. Yer seçimlerimiz, ürünlerimiz ve mekân düzenlemelerimiz bu şekilde ele alınmıştır. Galleria Funda'nın yer belirlenmesi de bu kapsamda çalışılmıştır. Pandemi sürecinde de Oran Panora Alışveriş merkezini seçmemiz de bu nedenlere bağlıdır.

2018 yılında Galleria AVM Mutlukent Mah. 2432 Cad. No: 97/B-19 Ümitköy' de Funda Pastanesi açılmıştır. İç mekân tasarımını tasarımcı Ece Yalım ve İç mimar Oğuz Yalım yapmıştır. Oğuz Yalım ile 11.04.2023 tarihinde yapılan görüşmede, tasarım sürecinin başında pastane mekânı ve kullanıcı profilinin irdelendiğini belirtmiştir. Galleria ve Panora Funda Pastaneleri için de sürecin benzer şekilde yürütüldüğünü aktaran Oğuz Yalım; pastane kavramının Türkiye'de evrildiği noktanın, tüketim alışkanlıklarında meydana gelen değişimlerin iç mekân kurgusunun oluşturulmasında önemli bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda Funda Pastanesi için hazırladıkları ve uyguladıkları iç mekân çalışmasını şu şekilde tariflemiştir;

Yakın çevre ve kullanıcı profili irdelendiğinde, pastane kültürünün ve tüketim alışkanlıklarında evrildiği; Avrupa'da yaygın olarak gördüğümüz kafe

tanımına yaklaşılarak, içerisinde daha uzun süreli oturularak, pasta ile beraber çay ve kahve tüketilmesi de söz konusu olduğu görülmüştür. Bu kapsamda Galleria ve Panora Funda yakın çevre ilişkisinde de benzer profilli kullanıcı olduğunu öngördük. İki lokasyonun ortak noktası çevrede alım gücü yüksek bir profile ait, müstakil ev ve villaların işyerinden daha çok olması idi. Dolayısıyla, evde yapılan çay saati toplantılarının pastanelere kayması en belirgin profil değişikliğini oluşturdu. Yine aynı şekilde, gençlerin de evlerde toplanmak yerine dışarda, avmlerde ve bu kafelerde toplanmaya başlaması da, pastanelerde yeni bir kulvar açtığını düşünüyoruz.

Bu değişim ve süreç analizi ile menü ve iç mekân kurgusunun şekillendiğine vurgu yapan tasarımcılar, tasarım yaklaşımı olarak Yalta ve günümüz pastane kültürünün bütüncül ele alındığını belirtmiştir. Pastane- kullanıcı etkileşimi ve değişen tüketim alışkanlıkları geçmiş yıllardan gelen Funda Pastanesi hizmet anlayışı ve aile hikâyesi ile bütüncül bir yaklaşım olarak ele alındığını vurgulamışlardır. Bu bağlamda iç mekân kurgusu ve tasarım yaklaşımını 11.04.2023 tarihinde yapılan görüşmede şu şekilde tariflemişlerdir:

Daha önce de aktardığımız gibi kullanıcı profil değişimi ya da bu profilin davranış değişimi tabi ki iç mekanda yaptığımız parsellemenin oranlarını değiştirdi. İki temel fonksiyon belirdi. Camlı teşhir dolapları , kasadan oluşan giriş bölümü, nispeten ufak bir bölüm, oturmadan paket alıp gidenlere cevaben ayrılırken, büyük bir alan da kalabalık veya ufak gruplar halinde gelen ve pastanede uzun vakit geçiren misafirler için ayrılmaya başladı. Kalabalık gelen çoğunluğu orta yaş üstü ev hanımları, ya da emekli hanım arkadaşların oluşturması, bu profile ayrılan, yarı özel loca tarzı alanları getirdi iç mekân tasarımına. Ev tadında, üzerlerinde büyük avizeler barındıran büyük daire masalar da diğer localar yanında, diğer alternatifler olmaya başladı. Alışla gelen 2-3 kişilik hafif masaların büyük kısmını bu grup oturumlar ve daha ağır mobilyalar aldı. Tabi bu çoklu yaklaşım sadece sirkülasyon şemasında değil, iç mekânın tarzında, ürün dilinde de, biraz daha ev atmosferini, hatta feminen yaklaşımları da beraberinde getirdi denebilir. Lambaların avizeye, hafif, dayanıklı sandalyelerin, daha kırılğan kumaşlı, kollu koltuklara dönüşmesi de bu yaklaşımın doğal bir sonucudur.

İç mekânın geniş perspektifli kurgulanma sürecinde vitrin ve kullanıcı etkileşimi, tasarım unsurları ile desteklenmiştir. Tasarım sürecinde oluşturulan mekân-kullanıcı hareket analizi ve yerleşim planı pastane mekânının geçmişten gelen hizmet anlayışı irdelenerek ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda mekân kurgusu ve iç mekân alan oranları gözden geçirilmiş, tasarlanan yeni mekânda belirleyici bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Yalım, bu kapsamda mekân kurgusu ve konsept yaklaşımlarını, ailenin Yalta geçmişini ve günümüze yansımalarını 11.04.2023 tarihinde yapılan görüşmede şu şekilde aktarmıştır:

Mekân kurgusunu oluştururken; eskiden tek bir girişi olan pastane kavramına iki giriş tanımlayarak başladık. Vitrinlerin olduğu hızlı alışveriş için bir giriş ki kasa da burada bulunuyor. Bir de restoran/caf e kısmına ayrı giriş tanımladık. Yalta'daki ilk pastaneye dönüp baktığımızda, tabi ki daha kompakt vitrinlerden oluşan sempatik bir mekan ile karşılaşıyorsunuz. Bu samimi dili ve tarihine dokunan referansları marka sahiplerinin elindeki o dönem ait fotoğraflardan çıkarmaya gayret ettik. Dolap detayları, bu şekilde ortaya çıktı. Fotoğraflar siyah beyazdı doğal olarak. O döneme ait tarzı yakalamak için aynı dönemlerde Yalta'da varolan otel, restoran gibi umumi mekana açık alanların referanslarına ulaşmaya çalıştık ve dönemin o bölgede yaşayanların tercihlerini tarayarak, mekan dilindeki renk kartelasını buradan analiz ettik. İnce varak detayların çıkış noktası budur mesela, tabi ki günümüzün ve kendi tasarım yaklaşımımızın sade dili ile harmanlayarak kullandık.

İç mekânda kullanıcı ile oluşturulmak istenen etkileşim, Yalta vurgusu ve geçmişin yansımalarından oluşan tasarım yaklaşımı ile bütüncül olarak ele ale alınmıştır. Mekân kurgusu ve mekân akışı bu kapsamda oluşturulmuş, diğer tasarım öğeleri ve unsurları ile desteklenmiştir. Malzeme, renk ve doku bu çalışmaların temel kurgusunda irdelenmiştir. 11.04.2023 tarihinde yapılan görüşmede iç mekân planlamasının ve ele alınan tasarım unsurlarını tasarımcıları şu şekilde aktarmıştır;

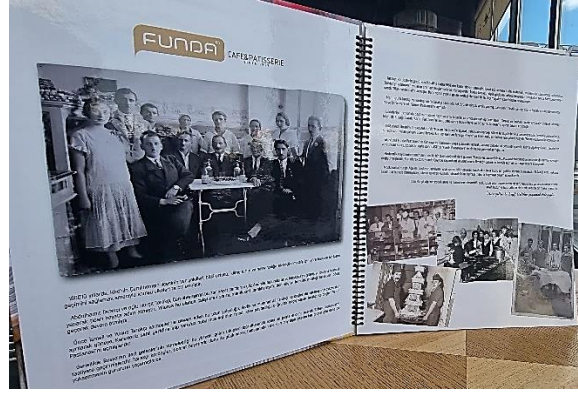
Mekân tasarımında; yine kalabalık buluşmalar, planda bir içecek barı (çay , kahvenin her türü, taze meyve suları servis eden) oluşturmayı gerektirdi. Paket alıp giden misafirleri alışveriş anında rahatsız etmemek adına ,caf e kısmı teşhir dolaplarından ayrı bir alana taşındı, mutfak çıkışlarında, bu bar tezgahı tadında alanlar oluşturduk. Bu alanların Funda pastanesindeki önemi, üzerlerine

tasarladığımız , dış mekan hissi veren siyah dekoratif tenteler oldu. Çünkü Fundanın köklü bir marka olduğu ve Yalta' ya uzanan tarihi , bu tente tasarımında kullandığımız art deco metal referanslar ile logo ve kuruluş tarihinin vurgulandığı tente eteği sayesinde, (alameti farikalara) akılda kalan görsel referanslara dönüştürdük.

Tasarım sürecinde mobilya tasarımları ve donatı elemanlarının kurgulanması da bu kapsamda oluşturulan tasarım yaklaşımı ile örtüşen bir anlayış ile mekânda kullanılmıştır. Bu çalışma ve sonuçları aynı görüşmede şu şekilde aktarılmıştır:

Sandalye tipleri dönemin kavisli el yapımı masif dilini yansıtmalıydı. Çalıştığımız köklü mobilya firmasının sahibinin firmayı kurduğu zaman ilk yaptığı sandalye tipini seçmemiz tesadüfi değildir. Kumaş ve desenler de daha önce bahsettiğimiz, evlerimizde misafirler için ayrılan salonlara gönderme yaparcasına, daha nazik hassas kumaşlardan seçilmiştir. Bu detayların her biri gelen misafirlerin daha önce bahsettiğimiz profilin, evlerinde vakit geçiriyormuşçasına, tercihlerine gösterilen özenin altını çizmek içindir. Son olarak, yüksek tavanlı mekanların avantajını kullanarak elde ettiğimiz yüksek alında, Funda pastanesinin köklü aile geçmişini, referans aldığımız Yalta'daki pastanenin fotoğraflarını da kullanarak, markanın bilinmeyen bu yönünün dikkat çekmesini, misafirlerin merakını uyandırmasını sağlamaya çalıştık. Tüm ip uçlarını birleştirdiğinde misafirlerin kendilerini, heyecan verici, bir dönem hikayesinin içinde bulsunlar istedik.

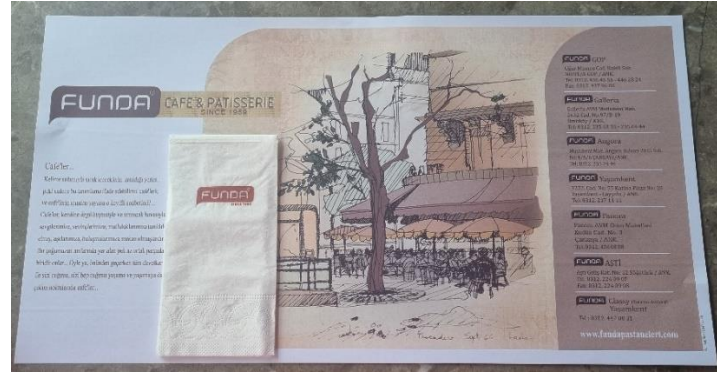
Geçmişten günümüze hizmet anlayışını önceki kuşaklardan edindiği pastane kültürü ile birleştirme anlayışını benimseyen Funda Pastanesi'nin mekânsal düzlemde Ankara kent akslarında farklı noktalarda konumlanmıştır. Bu kapsamda Gaziosmanpaşa'da başlattığı mekân kurgusu, yakın çevre ve kullanıcı etkileşimi değerlendirmesi günümüzde de iç mekân tasarımı ve unsurlarına yansımıştır. Yalta vurgusu menü tasarımında (Şekil 97) ve iç mekân kurgusunun oluşturulmasında da etkili bir anlayış olarak tasarımcılar ve iç mimarlar tarafından da benimsenmiştir.

Şekil 97. Funda Pastanesi Menüsü- Yalta ve Aile Hikâyesi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Yalta fotoğrafları, Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi'nin temsili grafik çalışması ile günümüzde Funda Pastanesi'nin kurumsal kimliğinin oluşturulması ve güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda menüde, servis kağıtları, peçete vb. unsurlarda çeşitli fotoğraflar, imajlar ve grafikler kullanılmıştır (Şekil 98). İç mekânda da bu ve buna benzer çalışmalar duvar tasarımlarında yer almıştır.

Şekil 98. Funda Pastanesi Kağıt Servis ve Peçete Tasarımı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Yapılan iç mimari çalışmalarda mekânın yakın çevre ile etkileşimi, kullanıcı profili değerlendirilerek oluşturulan tasarım yaklaşımı ile planlanmıştır. Galleria Funda Pastanesi konumladığı cadde ile etkileşimi iki aks üzerinde sağlanmıştır. Cadde ve sokak ile fiziksel ilişkisi kurulmuş iki adet giriş kurgulanmıştır (Şekil 99).

Şekil 99. Galleria Funda Pastanesi Cadde Aks Girişi ve Sokak Aks Girişi

Kaynak: URL 48

Cadde ve sokak ile ilişkili ayrı açık alanda oluşturulan giriş aksları aynı zamanda iç mekânla görsel ve fiziksel etkileşim kurmuştur. Yarı açık oturma alanı ve cadde-sokak görsel ve fiziksel olarak giriş aksları ile ilişkilendirilmiş, açılır-kapanır tavan sistemi ve giyotin tipi camlar ile mekân mevsime uygun şekilde yarı açık-kapalı olarak işlevlendirilmiştir (Şekil 100).

Şekil 100. Yarı Açık Alan Cadde Etkileşimi ve İç Mekân Giriş ilişkisi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Yarı açık alanda dondurma vitrini de yerleştirilmiştir (Şekil 101). Ana giriş aksı ve iç mekân kurgusu vitrin ve ödeme noktası da bu aks ile görsel olarak ilişkilendirilmiştir.

Şekil 101. Ana Giriş Aksı ve Yarı Açık Alanda Konumlanmış Dondurma Vitriini
Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Ana giriş aksı ve vitrin ilişkisi kurulmuş ödeme noktası-kasa da bu aks üzerinde vitrinler ile bütüncül olarak tasarlanmıştır. Orta alanda bulunan vitrin günlük pasta ve unlu mamüllerin sergilenmesine olanak sağlamıştır. Sabah erken saatlerde özellikle bayram öncesi dönemlerde çikolata paketleme gibi işlevler bu alanda bulunan masalarda yapılmıştır (Şekil 102).

Şekil 102. Ana Giriş Aksı ve Vitrin İlişkisi ve Bayram Öncesi Çikolata Kutulama Çalışmaları

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Vitrin ve servis aksı metal düşey bölücüler ile tanımlanmıştır (Şekil 103). Bu aks üzerinde içecek servisi için tasarlanmış büfe konumlanmıştır ve büfe iç mekân oturma alanı ile ilişkilidir. Büfe ve mutfak girişi, servis alanları ve ıslak hacimler mekânın bu bölümünde planlanmıştır. İçecek servisi için oluşturulan tezgâh ve konumlandığı duvarda aile büyükleri,

Yalta yıllarından fotoğraflar ve Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi'nde oluşturulan kurumsal imaj, beyaz tentelerin kullanıldığı grafik tasarımı sergilenmiştir.

Şekil 103. Giriş Aksı ve Vitrin Alanı ile Oturma Alanını Ayırıcı Düşey Unsurlar

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

İçecek çeşitliliğinin artması ve servisinin iç mekân akışını bozmamasını amaçlayan tasarım, yarı açık alanla da görsel etkileşim kurmuştur. Yarı açık alana ulaşmak için kurgulanan kapı ile de fiziksel ilişkisi planlanmıştır (Şekil 104).

Şekil 104. Galleria Funda Pastanesi İçecek Büfesi ve Konsept Duvar Tasarımı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

İç mekân da oturma alanı ve cadde ilişkisi görsel olarak sağlanmıştır. Cadde devinimi iç mekân kullanıcı tarafından görsel etkileşim sağlanmıştır (Şekil 105).

Şekil 105. İç Mekân Oturma Alanı ve Cadde Görsel Etkileşimi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

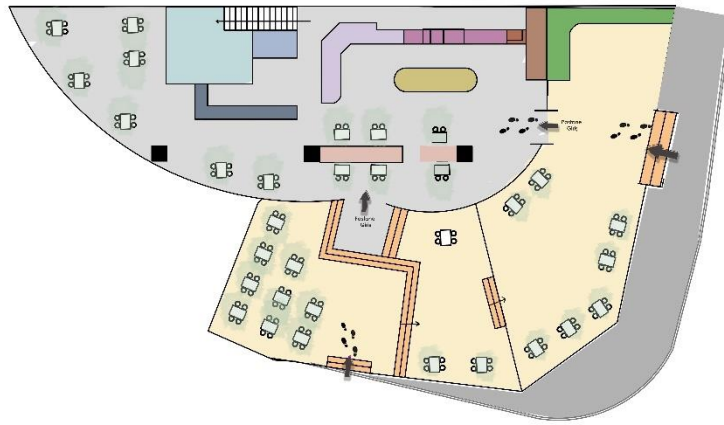
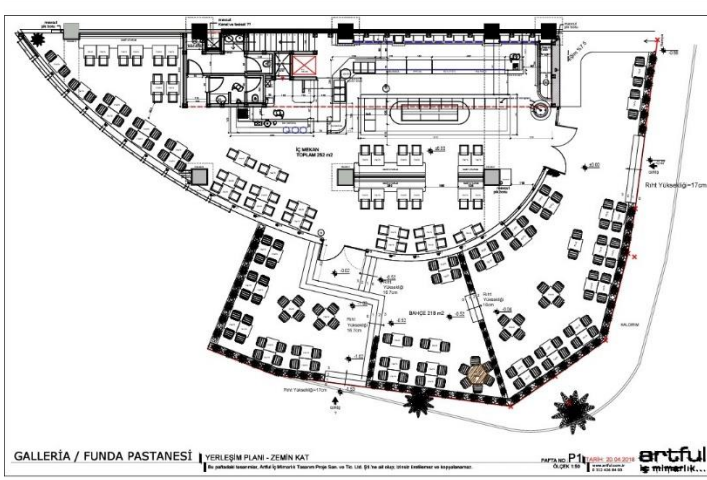
Islak hacimler iç mekân oturma alanı ile ilişkilendirilmiştir. Bu alanda ıslak hacimlerin kapılarına ulaşmayı sağlayan bir açıklık oluşturulmuştur (Şekil 106). Oturma alanı ana giriş aksında başlayarak tasarlanmış ve mekân girişleri ile yakın-uzak hiyerarşisi sağlanarak oluşturulmuştur.

Şekil 106. Galleria Funda İç Mekân Oturma Alanı Kurgusu

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Mekân kurgusu ve kurumsal kimlik oluşturulan tasarım yaklaşımı ile farklı şubelerde de uygulanmış ve uygulanmaya devam etmektedir. Günümüzde Ankara kent akslarında konumlanan Funda Pastaneleri'nin iç mekân kurgusu-yakın çevre ve kullanıcı etkileşimi bu bağlamda oluşturulmuştur (Şekil 107).

- Bar Bankosu
- Kasa
- Islak Hacim
- Tezgah
- Firın
- Tatlı Tezgahı
- Çikolata Dolabı
- Sergileme Bölümü
- Oturma Birimleri
- Sabit Oturum
- Merdiven
- Rampa
- Yarı Açık Oturma Alanı
- Yaya Kaldırımı

Şekil 107. Galleria Funda Pastanesi Plan Çizimi ve Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı

Kaynak: (Ece Yalım ve Oğuz Yalım Kişisel Arşivi) Kullanılarak Zeynep Gökaydın Yenal tarafından oluşturulmuştur

Bu kapsamda oluşturulan iç mimari dil ve tasarım yaklaşımı Oran'da konumlanan Panora Alışveriş Merkezi içinde hizmet veren Funda Pastanesi'nin kurgusunda da uygulanmıştır (Şekil 108). Bir alışveriş merkezinin içinde ve dış mekânla iletişim sağlanmış olarak tasarlanan pasten mekânı diğer Funda Pastaneleri'nde olduğu gibi kullanıcı ile etkileşim içinde planlanmıştır. İç mekânın tasarım yaklaşımı, Yalta vurgusu ve Gaziosmanpaşa Funda Pastanesi'nde ele alınan kurumsal çalışmalar temel alınarak

oluşturulmuştur. Günümüzde Panora Funda Pastanesi ve diğer şubler buldukları konumlarda hizmet vermeye devam etmektedir.

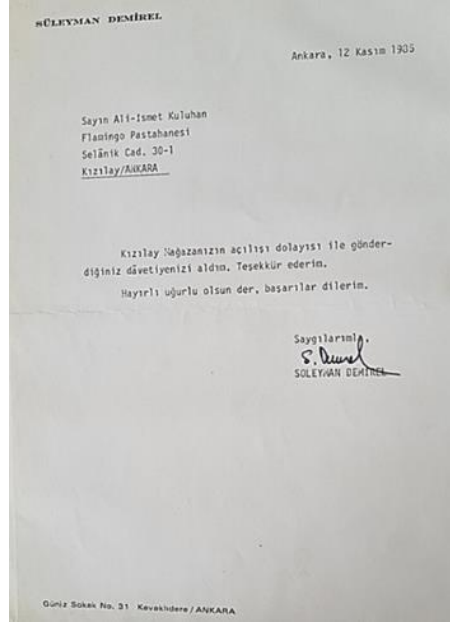
şekil 108. Panaora Alışveriş Merkezi ve Funda Pastanesi

Kaynak: URL 49 ve URL 50

Funda Pastanesi Panora şubesi için yapılan iç mimari çalışmalar tarihsel süreçte çeşitli gelişimlerin irdelenmesi ve mekân kurgusuna yansıtılmasını amaçlamıştır. Pastane mekânın konum değişimi ve yakın çevre-kullanıcı etkileşimi kapsamında iç mekân kurgusu ve unsurları tasarlanmıştır.

3.2.2 Flamingo Pastanesi

1985 yılında Kızılay'da Selanik Caddesi numara 30/A da hizmet vermeye başlamıştır. Dönemde pastane mekânı Kızılay'ın devinimi ile etkileşim içinde olmuştur. Dönemin politikacıları, sanatçıları da pastane mekânın ziyaret etmiş, vakit geçirmiştir (şekil 109).

Şekil 109. 1985 Yılı-Flamingo Pastanesi Açılış İçin Süleyman Demirelin Tebrik Mesajı

Kaynak: (S.K.Ö. Kişisel Arşivi)

31.03.2023 tarihinde Flamingo Pastaneleri Sahiplerinden S.K.Ö. ile yapılan görüşmede Tunalı Flamingo ve hizmet anlayışının Kızılay’da günümüze kadar devam ettirildiğine vurgu yapmıştır. Dönemi ve kullanıcı talep ve ihtiyaçlarını dikkatle izlediklerini belirtmiştir. Kızılay’ın Ankara kent yaşamının her zaman önemli bir parçası olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda günümüze kadar gelişen kent kurgusunu ve oluşan yeni kent akslarında konumlanmaya önem verdiklerini aktarmıştır.

Kızılay Flamingo Pastanesi’nin bu aks üzerinde konumlanması ve yakın çevre ile etkilşiminin devam ettiğini belirten S.K.Ö, edinilen ‘pastane kültürünün’ dönemi ile değişimler gösterdiğini, bu bağlamda pastane mekânı logosunun ve iç mekân tasarımı ve kurgusunun şekillendiğini vurgulamıştır.

Tasarım yaklaşımı ve iç mekan kurgusunun planlanmasında iç mimari destek aldıklarını belirtmiştir. Bu kapsamda Flamingo Pastanesi, Kızılay aksı ve iç mekân kurgusunun oluşturulmasını şu şekilde tanımlamıştır:

Tunalı’da başlayan ‘kültür’ ve ‘hizmet anlayışı’ her dönemde bizim için yol gösterici olmuştur. Babam A.K’ın kullanıcılarımız ile kurduğu ilişki ve hafızalarda yer edinmiş anıların da içeriğinde hep bu anlayış vardır. O

dönemde Tunalı Flamingo'yu özel ve değerli kılan şey sadece ürettiği mamülleri tazeliği değildi. Atatürk Bulvarı ve konsoloslukların bölgede oluşturduğu çok katmanlı, çok kültürlü etkileşimdi. Farklı kültürleri, inançları bir zenginlik olarak kabul ettik. Bayramlar, Paskalya, Noel, yeni yıl yani farklı kültür ve anlayışları gördük, onları anladık ve saygı duyduk. Tüm bunların sonucunda bir 'kültür' oluşturduk. Bu anlayışı 'günceli' okumak olarak da tanımlayabilirim. Ankara'da oluşan değişimler, kent gelişimi, tüketim alışkanlıkları ve talepleri doğru okumak ve değerlendirmek bizi geliştiren en önemli unsur olmuştur. Günümüzde de Kızılay ve Tepe Prime'da hizmet verirken hem ürünlerimiz hem de iç mekân tasarımıımız bu gözlemler ve değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tunalı Flamingo Pastanesi için oluşturulan logo, bir kez daha çalışılmıştır. Yeni logo çalışması için dönemde profesyonel yardım alınmıştır (Şekil 110). Renk ve grafik seçimler S.K.Ö'nün ifadesi ile; Flamingo Pastanesi için kurguladığı tasarım yaklaşımı ile örtüşmüştür.

Şekil 110. Flamingo Pastanesi Logosu

Kaynak: URL 51

Bu kapsamda renk, logo ve iç mekân kurgusunun oluşturulma sürecini 31.03.2023 tarihli görüşmede S.K.Ö. şu şekilde anlatmaktadır;

Flamingo sembol, renk ve anlam olarak bizim için çok önemlidir. Tunalı Flamingo'dan gelen anlayış ve logomuzun temsil ettiği çok kültürlü, anlaşılır olma anlayışı yenilediğimiz ve bize özgün olan tasarımıımızın şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu kapsamda tüm çalışmalar ile çok yakından ilgilendim. Vizyonum ve 'bizim' yani Flamingo Pastanesi'nin sahip

olduğu kültür elbette logo ve mekân tasarım süreçlerimizde dikkatle koruduğumuz bir unsurdur. Kökten gelen yani Tunalı Flamingo'dan gelen o evrensel bakış açısı, logomuzda kullandığımız flamingo figürü, her zaman grafik ve kurgu olarak bizim unutmadığımız bir mirastır. Yeni logomuzda da benim renk ve grafik anlatımda etkim, yoğun olarak vardır. Çalışma sürecinde elbette grafik desteği aldık. Kızılay ve Tepe Prime Flamingo Pastaneleri'nde renk ve grafik anlayışımız da bu anlayış üzerine kullanılmaktadır.

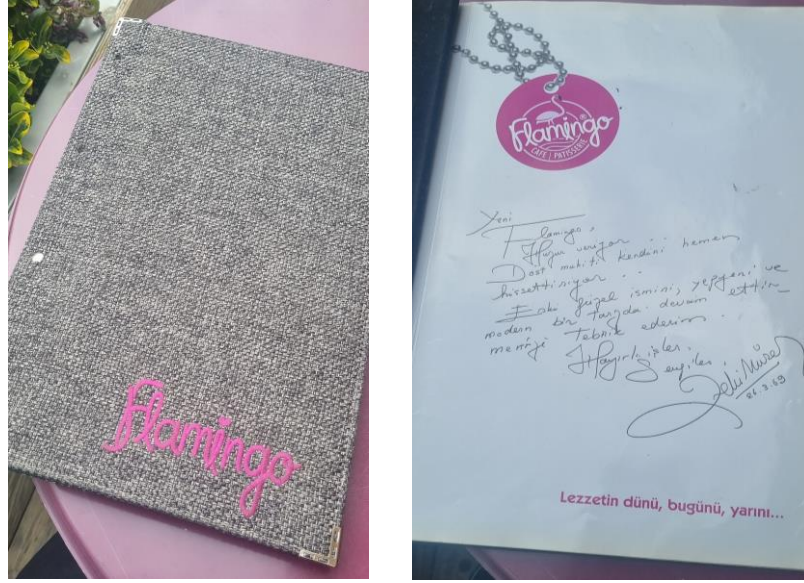
Kızılay Flamingo Pastanesi i mekân kurgusu ve yenileme çalışmalarında mimari bir yaklaşım oluşturulmuştur. Bu kapsamda İç mimar Yiğit Cin'den profesyonel destek alınmıştır. İ mekân kurgusu Ankara kent yaşamı ve dönemin tüketim alışkanlıkları irdelenerek projelendirilmiştir. Renk seçimleri, vitrinler ve yarı açık alan planması bu bağlamda şekillenmiştir. 31.03.2023 tarihinde S.K.. ile yapılan görüşmede i mekân kurgusu ve seçimleri üzerine oluşturdukları yaklaşımı ve seçimleri şu şekilde aktarmıştır:

Özellikle vurgulamak istediğim bir nokta; Tunalı Flamingo'da oluşturduğumuz, babamız A.K.'da öğrendiğimiz çok kültürlü yaşam anlayışı ve bu zenginliği okuyabilme, anlayabilme yeteneğimizidir. Bu anlayışımızın Atatürk Bulvarı üzerinde konsoloslukların bizlere getirdiği o müthiş devinimden kaynaklandığını da hep söylerim. Bu kültürü, kenti ve ihtiyaçları okuyabilme yateneği bence bugün bizim mekân planlamamızda ve i mekânda ürün ve sergilemelerimizi, günümüzde de etkilemektedir. İ mimar Yiğit Cin ile çalışma sürecimizde kendisinin de Flamingo'yu tanınması, Ankara'da yaşamış olmasının etkisi olduğuna inanıyorum. Kızılay Flamingo 1980'li yıllardan günümüze hizmet veriyor. Geçmiş dönemlerde i mekânda daha koyu renkler kullanılıyordu. Ahşaplar, kahve tonları mesela daha sıklıkla tercih ediliyordu. Günümüzde ise algı ve tercihler farklılaştı. Benim bu süreçte elbette etkim oldu, renk seçimi ve diğer i mekân oluşumlarına. Bu kapsamda en önem verdiğim kararlardan birisi de renk ve uygulamasıdır. Fuşya, bu renk seçimi tamamen benim tercihim ve kararımıdır. Zaten fuşya renk olarak flamingonun pembe tonlarının en üst en vurgulu tonu olarak da bizim logomuz ve kök logo tasarımımızla örtüşen bir seçim oldu. Bu anlayış ile fuşya renk kodunu 'RAL 4006' olarak belirledim ve Flamingo Pastanesi'nin tüm tasarım unsurlarında kullanılmasına karar verdim. Renk

seçimi yaparken genel kabullerin dışına çıkıp ‘cinsiyetçi’ yaklaşımlardan uzaklaşmak istedim. Bu benim kararımды ve uyguladım. İnsanların şablona oturtulmasından hoşlanmadığım için taba, kahve tonlarının yerine fuşya seçtim. Mekânla beraber kullanıcıların da bu şablonda kalmasını istemedim. Bu renk seçimini yaptığım zaman eleştiri de aldım. Fuşya’nın erkeler tarafından benimsenmesinin zor olduğu eleştirisi geldi mesela. Ben de o zaman insanların özgür bırakıldıkları takdirde seçimleri ve zevkleri konusunda da özgür beğeniler oluşturmalarının mümkün olduğunu savundum. Şimdi anlaşılıyor ki; ben haklıyım. Renk seçimime iç mekânda kullanılması ile ilgili hiç bir olumsuz dönüş olmadı bize.

31.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede S.K.Ö. dönemi iyi okumanın ve değişen tüketim alışkanlıklarının iyi gözlemlenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Tunalı Flamingo Pastanesi’nden gelen ‘kök’ yaklaşımların yeniyi aramak ve gelişmeye sağlam bir taban oluşturduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda iç mekân kurgusu ve seçimlerinin belirlendiğini ve gereken durumlarda yenilenmeye açık olduğunu vurgulamıştır. Mekân konumu, kurgusu, iç mekân unsurlarının yeni enerji arayışları bağlamından gelişmeye açık bir konu olduğunu aktarmıştır. Yaklaşık onbir yıldır kullandıkları Ral 4006 Fuşya renginin yeni bir enerji arayışında değiştirilmesinin mümkün olduğunu, önemli olanın yaklaşımların değişebilirliği ve hizmet verdikleri dönemi geniş kapsamlı yorumlamak olduğunu aktarmıştır. Dönemde oluşan günlük yaşam rutinleri ve tüketim alışkanlıklarının, pastane menüsü ve ürün çeşitliliğini de belirlediğini, bu kapsamda güncel beslenme alışkanlıklarının takibinin yapıldığını ve glutensiz ürünlerin özel olarak mutfakta hazırlanarak ayrı vitrinlerde sunulduğunu belirtmiştir.

Kızılay Flamingo Pastanesi’nde kurumsal kimliğin oluşturulmasında yeni tasarım anlayışının vurgulandığı ve bu amaçla logo çalışması, renk ve değerli anılar (Zeki Müren açılış tebrik yazısı vb.) menü dış kapak ve iç kapak tasarımlarına yansımıştır (Şekil 111). Bu kapsamda yapılan çalışmalar Tepe Prime Flamingo Pastanesi’nde de aynı şekilde sürdürülmüştür.

Şekil 111. Menü Kapağı ve İç Sayfa -Zeki Müren Tebrik Yazısı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişsel Arşivi)

Bu bağlamda, değişen Ankara kent kurgusunda, Kızılay Flamingo konumlandığı aks üzerinde mekansal anlamda kullanıcısı ile etkileşimi sağlamıştır. Kızılay bölgesinin değişimi ve dinamiği ile kullanıcı profili, pastane mekânı ile fiziksel ve görsel iletişimi kurmuştur. Pastane mekânı dönemin tüketim alışkanlıkları ve kullanıcı ihtiyaçlarının geniş perspektifli değerlendirilmesi ile kurgulanmıştır. 31.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede S.K.Ö. iç mekân kurgusu ve kullanıcı etkileşimini şu şekilde tariflemiştir;

Tunalı Flamingo'dan günümüze taşıdığımız çok kültürlü kent yaşamını ve kullanıcı ihtiyaçlarını yorumlama sürecimiz burada ve Tepe Prime'da devam etmektedir. Geçmişte tüketicilerin alışkanlıklarını, dini bayramları veya taleplerini okuduğumuz gibi, günümüzde de bu yaklaşımı devam ettiriyoruz. Glutensiz ürünleri mutfağımız ve menümüze katmamız da bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu ürünlerin ihtiyacı olan kullanıcılara ulaşmasını önemsiyoruz. Üretimi ve vitrin sergilenmesi de ayrı olarak planlanıyor pastanede. Biz bu sunumu ve üretimi, ihtiyaçlara cevap verme anlayışını 'geçişkenlik' olarak tanımlıyoruz. Günceli okumak ve anlamak 'esneklik' sağlıyor bu anlamda Flamingo Pastaneleri'ne. Merkeze hep 'insani' koyuyoruz ve bu anlayış ile hizmet vermeyi hedefliyoruz.

Kızılay'da Selanik Caddesi üzerinde konumlanan Flamingo Pastanesi'nin girişi, cadde üzerindeki yoğun yaya dinamiği ile ilişkilidir (Şekil 112). Pastane mekânının konumlandığı apartmanın girişi ile cephede uyumlu bir birliktelik yakalamıştır.

Şekil 112. Flamingo Pastanesi ve Selanik Caddesi Etkileşimi

Kaynak: (Zeynep Göakydın Yenal Kişisel Arşivi)

Cadde ile fiziksel ve görsel iletişim sağlayan pastane mekânına, bu aksda iki ayrı oturma alanı tasarlanmıştır. Apartman girişi sağ ve sol aksları Flamingo Pastanesi'nin yarı açık oturma alanı olarak kurgulanmıştır. Bu aks üzerinde sağ tarafta bulunan yarı açık alandan pastane mekânının girişi bulunmaktadır. Bu alanda fuşya minderli oturma elemanları kullanılmıştır (Şekil 113,114).

Şekil 113. Flamingo Pastanesi Yarı Açık Oturma Alanları ve Pastane Giriş Kapısı

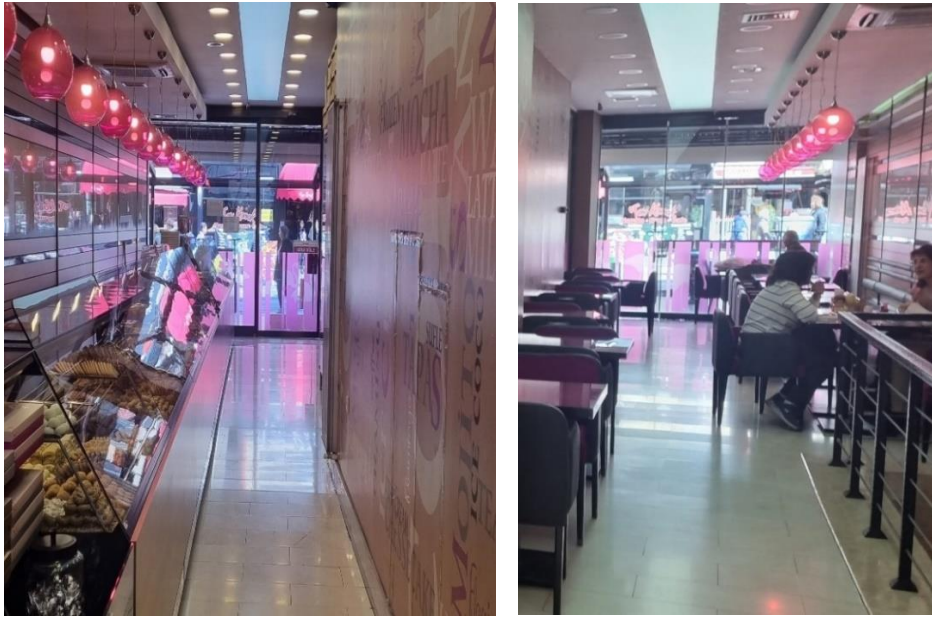
Kaynak: (Zeynep Göakydın Yenal Kişisel Arşivi)

Şekil 114. Pastane Mekânı Giriş Yarı Açık Alan Oturma Elemanları

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Kızılay Flamingo Pastanesi giriş aksında bulunan alan, iki ayrı işlev için planlanmıştır. Bu alanda vitrinler ve ödeme noktası olan kasa alanı sağ tarafta bütüncül bir tasarım anlayışı ile ele alınmıştır. Sol tarafta ise iç mekân oturma alanı, alt kat servis alanları merdiveni konumlanmıştır (Şekil 115).

Şekil 115. Kızılay Flamingo İç Mekân Kurgusu- Vitrinler ve Oturma Alanı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Vitrin ve oturma alanı içecek servis tezgâhı ve glutensiz ürünler için özel olarak yerleştirilmiş vitrin ile ilişkilidir (Şekil 116). İçecek tezgâhı, iç mekânda oturma alanı ve arka bahçe-yarı açık oturma alanı ile de görsel etkileşim kurmuştur.

Şekil 116. Glutensiz Ürün Vitrini ve İçecek Servis Tezgâhı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşiv)

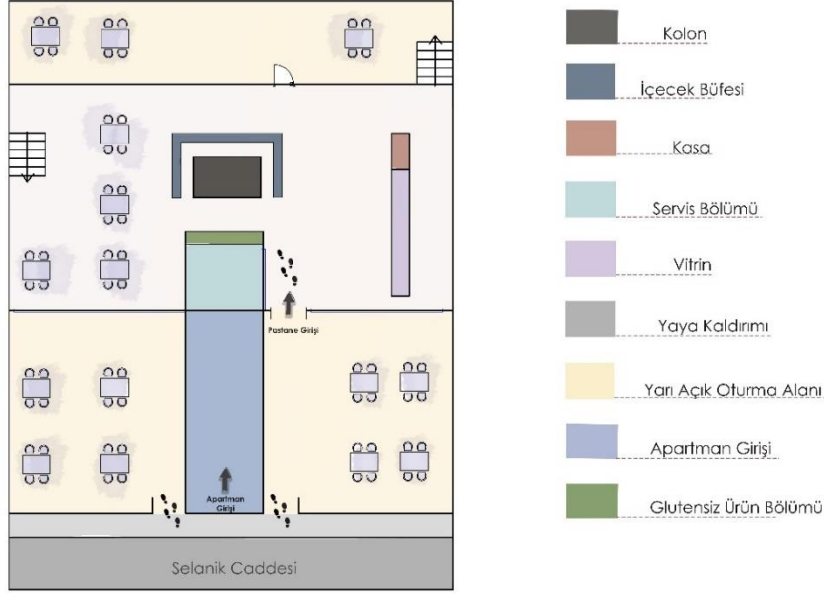
Pastane mekânı iç mekân kurgusu iki aks olarak planlanmıştır. Bu iki alanın arasında kalan çekirdek alan servis mekânları ve depo alanları olarak işlevlendirilmiştir. İç mekân aksları arka bahçe olarak tanımlanan yarı açık alan ile görsel ve fiziksel etkileşim kurmuştur. İç mekân ve yarı açık alan cam bölücüler ile tanımlanmıştır. Yarı açık alanın çatı sistemi açılır-kapanır sistem tercih edilmiştir. Bu alanda beyaz oturma elemanları ve fuşya minderler konumlanmıştır (Şekil 117).

Şekil 117. İç mekân - Yarı Açık Alan İlişkisi ve Oturma Elemanları

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Ankara'da Kızılay bölgesinde günümüzde de hizmet vermeye devam eden Flamingo Pastanesi mekân kurgusunu cadde devinimi, yarı açık alan ve kapalı alan etkileşimi ile sağlamıştır (Şekil 118).

Şekil 118. Kızılay Flamingo Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Tarafından Oluşturulmuştur)

1985 yılında Kızılay’da hizmet vermeye başlayan Flamingo Pastanesi, gelişen farklı kent akslarında hizmet vermiş ve vermeye devam etmiştir. Tunalı Flamingo ile başlayan mekânsal gelişim süreci daha sonraki yıllarda Kızılay ve Tepe Prime iş ve yaşam merkezlerinde bir şube daha açarak devam etme kararı almıştır. Flamingo Pastaneleri bu kapsamda Ankara kent akslarında oluşan değişim ve gelişimini takip etmiş, kullanıcıları ile etkileşim kurmuştur. 31.03.2023 tarihli görüşmede S.K.Ö. Tepe Prime İş ve Yaşam Merkezi’nde bir şube daha açma kararını şu şekilde aktarmıştır:

Flamingo Pastanesi ve oluşturduğu kültür farklı noktalarda devam etmeliydi. Tunalı’da başlayan ve Kızılay’da günümüze kadar gelen o özel ve derin etkileşimi geliştirmek ve eski kullanıcılarımız ile devam ettirebilmek amacı ile bu konumu tercih ettik. Kızılay’ın konumu, kalabalığı bizi bu konumda ziyaret etmek isteyen kullanıcılarımız ile ayrı düşürmesin istedik. Bu bölgede park yeri problemi var mesela, ya da bizim çok eski müşterilerimiz yeni gelişen semtlere taşındı. Eskişehir yolu bu anlamda bizleri birleştirici bir aks oluşturdu. Kızılay’a gelemiyor ama Tepe Prime’da yine aynı kaliteli Flamingo ürünlerini ve hizmet anlayışını bulabiliyor. Bu anlamda bağlarımızı korumak ve yeni kullanıcılara ulaşmayı istedik.

Eskişehir yolu üzerinde konumlanan Tepe Prime İş ve Yaşam Merkezi yapıları çevre ve yakın çevre etkileşimini sağlamıştır. İş yerleri ve konut alanları, yeme-içme mekânları ile görsel ve fiziksel etkileşim sağlamış, bu bağlamda Flamingo Pastanesi’de bu gelişimin bir parçası olmuştur (Şekil 119) .

Şekil 119. Tepe Prime İş ve Yaşam Merkezi Genel Görünüş ve Meydan Yeme-İçme Mekânları

Kaynak: URL 52 URL 53

Tepe Prime İş ve Yaşam Merkezi’nde konumlanan Flamingo Pastanesi, birçok yeme-içme mekânının konumlandığı açık hava meydan kurgusu ile görsel ve fiziksel iletişimi çevresi ile kurmuştur (Şekil 120).

Şekil 120. Tepe Prime Flamingo Pastanesi Meydan İlişkisi ve Oturma Alanı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Pastanenin mekân kurgusu ve iç mekân tasarımı da genel hizmet anlayışı paralelinde tasarlanmıştır. Bu kapsamda iç mimar Yiğit Cin ve Pastane sahiplerinden işletmecisi olan S.K.Ö. Flamingo Pastanesi Tepe Prime’in mekân tasarımına katkı sunmuştur. Renk seçimleri, vitrin tasarımı ve oturma alanları ile pastane iç mekân kurgusu bütüncül olarak ele alınmıştır (Şekil 121).

Şekil 121. Tepe Prime Flamingo Pastanesi İç Mekân Kurgusu

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Flamingo Pastanesi günümüzde Kızılay ve Tepe Prime İş ve Yaşam Merkezi'nde hizmet vermeye devam etmektedir. Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişim ve gelişmeler, pastane mekânlarının konum seçimleri üzerinde etkili olmuştur. Geniş perspektifte Flamingo Pastanesi, Ankara kent yaşamında ve yeme-içme kültüründe yer edinmiştir. 31.03.2023 tarihinde S.K.Ö. kent kültürü, Flamingo Pastanesi ve mekânsal değişimleri şu şekilde yorumlamıştır:

Değişen kent yaşamında ticari süreklilik sağlamak elbette önemlidir. Ancak bizim ve bizim gibi kökleri Ankara'nın gelişimi ile oluşan pastaneler için ticari ahlak da bir o kadar önemlidir. Kuşaktan kuşağa geçen bu anlayış, yakın çevrenizde sizinle aynı konumda çalışan diğer pastaneler ve yeme-içme mekânları arasında var olan ve olmaya devam etmesi gereken bir yaklaşımdır. Bunun bir 'kültür' olduğunu vurgulamak isterim. Mesela Kızılay Akman, N.Bey ve oğlu A.A.. Tanırım ve çok saygı duyarım. Onlar da bizlere. Çünkü hepimiz o kültür ile yetiştik. Yakın çevrenizde iş yapan diğer mekânların da kazanması ve iş yapmasını önemserdik. Bizde olmayan bir ürün varsa mutlaka yönlendirirdik birbirimize. Bu ahlak ve çalışma anlayışına tanık olmak ve günümüzde devam etmesini istemekteyim. Ancak yeni nesil anlayış biraz farklı. Bizler bu öğrendiğimiz yaklaşımı devam ettirmek için elimizden geleni yapmaya devam edeceğiz.

Bu bağlamda, Ankara kent akslarında meydana gelen değişimler, pastane mekânlarının konumlanmasında etkili olmuştur. Pastane mekânlarının kurguları ve hizmet anlayışları, ürün çeşitliliği bu kapsamda çeşitlendirmeyi sürdürmüştür. Flamingo Pastaneleri’de bu kapsamda Ankara kent kurgusunun bir parçası olmuştur.

3.2.3 Hüdaverdi Pastanesi

Kolej Senti ile özdeşleşen Kolej Hüdaverdi Pastanesi, günümüzde halen aynı konumda hizmet vermeyi sürdürmektedir. Ancak süreçte Ankara’nın gelişen kent kurgusu ile oluşan yeni akslar üzerinden değerlendirilmiş ve farklı akslarda iki şube daha açılmıştır. Süreç içerisinde kentin değişimler ve konut alanlarında oluşan gelişimler, Hüdaverdi ‘Çukurambar’ ve ‘Sokullu’ Pastanelerinin mekânsal konum tercihlerinde etkili olmuştur. Hüdaverdi Pastanesi Çukurambar aksında Türkalp Caddesi no:22 ‘de yeni mekân kurgusu ile günümüzde de hizmet vermeye devam etmektedir.

Hüdaverdi Pastaneleri sahiplerinden M.Y. 01.04.2022 tarihinde yapılan görüşmede Hüdaverdi Pastanesi, Çukurambar aksını ve değişen kent kurgusunu şu şekilde değerlendirmiştir;

2006 yılında Hüdaverdi Çukurambar’ı açtık. Kolej’de de devam ediyoruz. Çukurambar’ı konum olarak seçmemizde etken, Kolej’in oradan taşınmış olması (Kolej’in servisleri sığmadı, onlarda daha geniş bir yer arayışına girdi) ve bölgenin kullanıcısı değişti. Okul boş kaldı bir dönem. Bununla beraber Ankaray yapım (istasyon çalışması) çalışmaları da bizi sıkıntıya sokmuştu o dönem. Yaya trafiği bile durdu bu nedenle. Park yeri bulmanın zorlaşmış olması da olumsuz bir etkidir bizim için. Yeni bir konumda devam etmek istedik. Ümütköy, Çayyolu ve Birlik Mahallesi’de de yer baktık. Sonunda Çukurambar’da karar kıldık. Bu bölgede konut çok, aileler yaşıyor. Tabii siyasilerden de bu bölgede oturan var. Millet Meclisi Lojmanları’nın yıkılmasından sonra bu bölgede bu anlamda bir yoğunlaşma da oldu. Birçok vekil burada yaşamayı tercih etti.

Bu bağlamda, Çukurambar aksında konumlanan Hüdaverdi Pastanesi iç mekân kurgusunun planlanmasında mimar- iç mimar desteği almıştır. Pastanenin cadde ile ilişkili

olan ön cephesi, ana giriş kapısı ve yarı açık alanı, dönemin kullanıcı talepleri değerlendirilerek tasarlanmıştır (Şekil 122).

Şekil 122. Hüdaverdi Çukurambar- Yarı Açık Alna ve Giriş Kapısı İnşa Çalışması

Kaynak: URL 54

Pastane mekânın yarı açık alan kurgusu tamamlanmış, cadde ve ana giriş kapısı görsel ve fiziksel olarak ilişkilendirilmiştir. Hüdaverdi logosu cephede kullanılmıştır (Şekil 123).

Şekil 123. Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi – Ana Giriş Kapısı ve Cadde İlişkisi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Yarı açık alanda; açılır kapanır tavan ve cam sistemleri kullanılmıştır. Bu alana masalar yerleştirilmiştir (Şekil 124).

Şekil 124. Yarı Açık Oturma Alanı ve Ana Giriş Kapısı

Kaynak: Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi

Gelişen kent kurgusu ve tüketim alışkanlıklarının kullanıcıların istek ve beklentileri şekillendirdiğine vurgu yapan M.Y. 01.04.2022 tarihinde yapılan görüşmede bu değişimleri şu şekilde açıklamıştır;

Pastaneler de değişim göstermiştir zamanla. Kolej ve kullanıcı farklıydı. Burada Çukurambar da farklı. Günümüzde talepler de farklı. Elbette pastanenin ana ürünü ‘pasta’ ama artık mutfak da var. Kolejde de tost, sandviç vardı ama mutfak konseptine burada başladık. Tabii şu anda Kolej Hüdaverdi’de de aynı konsept var. Yani, farklı lezzetler ile menümüzü genişlettik. Talep o doğrultuda oldu birçok çeşit var artık bu anlamda. Bizim işimize fırıncılar, marketler el attı. Onlarda pasta ve unlu mamuller satıyor artık. Bizde onların işine el attık. Kafeler, fırınlar, marketler de de bu tip ürünler satılıyor. Bizde menümüze dahil ettik çeşitleri. Burada imalathanemizde hazırlanıyor her şey. Mekân açısında da durum öyle. Kullanıcıların istekleri değişti mesela. Yarı açık alanda oturma, mescit, çocuk oyun alanı olsun isteniyor. Değişim var bu anlamda.

Pastanenin iç mekân kurgusunun planlanma sürecinde, dönemin tüketim alışkanlıkları ve kullanıcı davranışları değerlendirilmiştir. İç mekânın planlanmasında mimar/iç mimar desteği alınmıştır. M.Y nin aktarımı ile Mimar Erdoğan Taşçı 1996 yılında Kolej Hüdaverdi Pastanesi’nin yenileme çalışmasını yapmıştır. Erdoğan Taşçı 2006 yılında da Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi ile ilgili çalışması ile planlama ve uygulama süreçlerini yönetmiştir. Bu kapsamda iç mekânda vitrinler, ürün sergileme birimleri ile ilgili yenileme

çalışmaları yapılmıştır. Oturma alanlarının kişisel iç mekânı oluşturacak biçimde hem ayrı, hemde birliktelik oluşturacak biçimde ele alınmıştır. İç mekânda vitrinler, ürünleri müşterilerin göreceği biçimde açık yerleştirilmiştir (Şekil 125).

Şekil 125. İç Mekân Oturma Alanı ve Sergi Üniteleri - Vitrin

Kaynak: (Zeynep Göakydın Yenal Kişisel Arşivi)

Aynı görüşmede iç mekânda kullanıcıların değişen taleplerine bağlı olarak çeşitli düzenlemeler yapıldığına vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi'nde bir dönem 'brunch' (kahvaltı ve öğle yemeğinin birleşmesi) servisi sunduklarını, ancak süreç içerisinde bu talepte azalma olması nedeni ile bu uygulamaya son verdiklerini belirtmiştir. Bu alanda kurdukları servis masasının yerini çikolta vb. ürünlerin sergilenmesine olanak tanıyan üniteler yerleştirilmiştir (Şekil 126).

Şekil 126. Brunch Servis Alanına Yerleştirilen Sergileme Üniteleri

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Dönemde değişen yeme-içme alışkanlıklarının, pastane mekânı kurgusuna etkisi olmuştur. Bu kapsamda ürün çeşitliliği, menü içeriklerinin ve mekân kurgusunun bütüncül değerlendirilmesi işletmeciler tarafından yapılmıştır. Hüdaverdi Pastaneleri ikinci kuşak sahiplerinden şirket müdürü Ö.Y. ile 09.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede değişim ve pastane mekân kurgusu şu şekilde aktarmıştır:

Geçmişten günümüze pastanelerde birçok alanda değişim söz konusu olmuştur. Biz, Hüdaverdi Pastanesi, Kolej ile başlayan süreçte aile işletmesi anlayışı ile çalışmaya devam ediyoruz. Bu süreçte iki şube daha açtık. Organizasyonumuzu yürütürken ben müdür olarak görevimi sürdürüyorum. Babam M.Y. ve diğer aile üyelerimiz de (H.Y ve A.Y.) şirket ortağı olarak çalışmalara katkı sunuyor. Bu şekilde daha kurumsal bir çalışma da yürütmek mümkün. Tabii değişim sadece yönetim süreçlerini kapsamıyor. Mekânın yeri, menüsü ve dekoru da bu anlamda değişiyor ve yenileniyor. Günümüzde pastane-restoran ve kafe özellikleri bir mekânda birleşiyor. Şimdi bizim de ‘mutfak’ var işimiz içinde. Menümüz ve ürün çeşitliliğimiz bu kapsamda değiştirdi ve gelişmeye devam ediyor. Ebette ‘pastane kültürü’ ve vitrin hâlâ çok önemli bir unsur. İnsanlar önce görüyor, sonra istiyor, bu nedenle vitrin ve sunum çok önemli. Ancak marketlerde ve diğer mekânlarda da artık unlu mamüller satıldığı için, bizler için sadece ‘pasta’ ile ekonomik sürdürülebilirlik mümkün olmuyor. Benim kanaatim, fırın ürünlerinde (ekmek vb.) pastanemizde sunulmasının gerekli olduğu yönünde.

Bu kapsamda M.Y. pastane mekânın ve kurgusunun bütüncül yaklaşımlarla ele alınmasının önemine vurgu yapmıştır. Değişen şartların ve tüketim alışkanlıklarının mekâna yansımaları gerektiğini belirtmiştir. Görüşmede bu kapsamlı yaklaşımların marka kimliği ve kurumsal kimlik oluşumunda kullanılmasının önemli olduğunu, bu amaçla Kolej Hüdaverdi Pastanesi’nde gelen grafik ve logo çalışmalarının yeni menü ve iç mekân tasarımlarında yer aldığını anlatmıştır. Geçmişten günümüze Hüdaverdi Pastanesi ile özdeşleşmiş grafik tasarım, logo gibi unsurların kullanılmaya devam edildiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda Kolej Hüdaverdi Pastanesi’nde kullanılan Hüdaverdi yazısının ve grafik çalışmasının menüye, bardak altlığına ve ıslak medillerde kullanılmıştır (Şekil 127).

Şekil 127. Hüdaverdi Pastanesi Menü Kapağı (Sağ) ve Kağıt Servis-İslak Mendil Logo (sol)

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Hüdaverdi Pastanesi'nin Çukurambar'daki iç mekân kurgusu, süreç içerisinde bu değişim göstermiştir. İç mekânda vitrin ve oturma alanı ilişkisi korunurken, kahve servisi için yeni bir kiosk tasarımına ihtiyaç duyulmuştur. Kahve kiosku yarı açık alan ile ilişkili konumlanmıştır. Kahve servis kioskunun tasarımı ve iç mekân konumu belirlenirken, yarı açık alan ile etkileşim dikkate alınmıştır (Şekil 128).

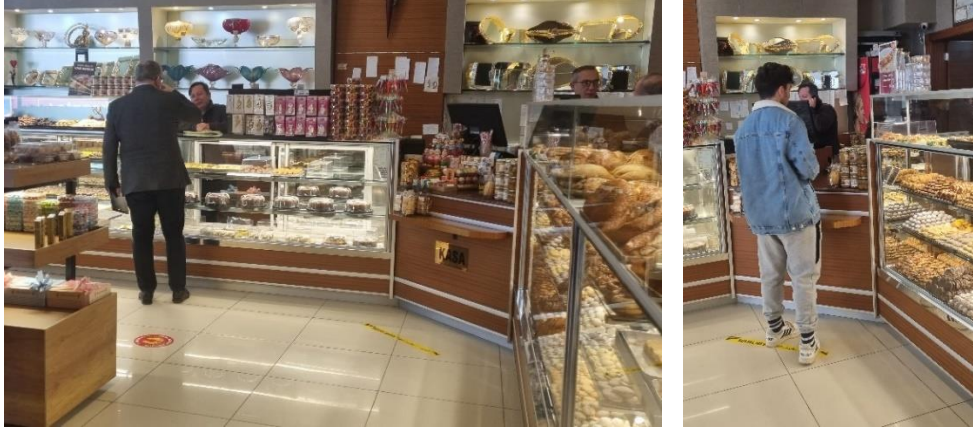

Şekil 128. Kahve Kiosk ve Çikolata Sergi Vitrini

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Pastanenin iç mekân kurgusu iki kat olarak oluşturulmuştur. Giriş katı, yarı açık alanı ile etkileşim içinde tasarlanmıştır. İç mekânda ürün servis vitrinleri ve üniteler

ilişkilendirilmiş, vitrin bütüncül bir tasarım anlayışı ile kurgulanmıştır. Bu alanda vitrin ve kasa alanı ile ödeme noktası da konumlanmıştır. Seçilen ürün ve/veya ürünlerin ödemesinin iç mekân kurgusunu kesintiye uğratmadan bu alanda yapılması sağlanmıştır. İç mekânda oturma alanı, vitrin ve ödeme noktası ilişkilendirilmiştir (Şekil 129).

Şekil 129. Vitrinler ve Ödeme Noktası – Kasa İlişkisi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Üst kat ile giriş katı ve oturma alanının bir bölümü ile görsel iletişim kurmuştur (Şekil 130). Bu bağlamda iç mekân kullanıcıları vitrin-oturma alanı dinamiğinin bir parçası olmuştur.

Şekil 130. Giriş Kat -Üst Kat Görsel Etkileşimi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Üst kat oturma alanı, kalabalık gruplar ve çeşitli etkinlikler (doğum günü, toplantı vb) için kurgulanmıştır (Şekil 131).

Şekil 131. Üst Kat Oturma Alanı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

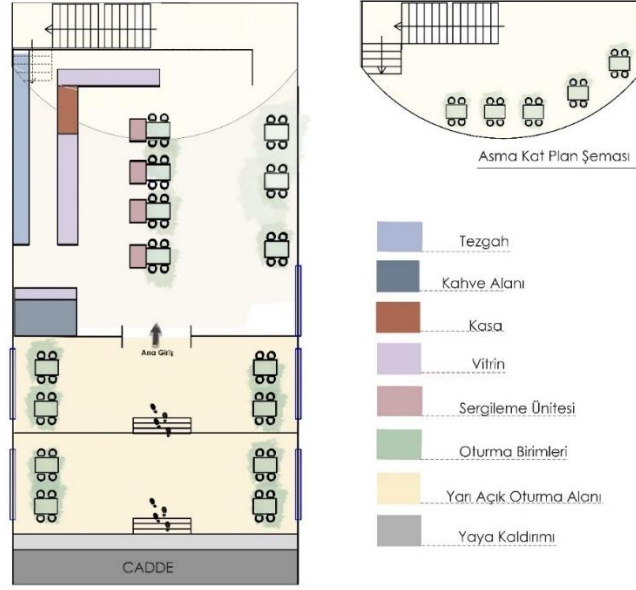
Yarım asma katta inşa edilen oturma alanından ana giriş kapısı, alt kat oturma alanı ve vitrinin bir bölümü ile görsel iletişim sağlanmıştır. Hüdaverdi Pastanesi Kolej ile ilgili görseller iki kattan da görülmesi mümkün şekilde tezgâh arkasında duvarda sergilenmiştir (Şekil 132).

Şekil 132. Üst Kat ve Giriş Katı Görsel Etkileşimi

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Kişisel Arşivi)

Çukurambar'da konumlanan Hüdaverdi Pastanesi'nin süreç içerisinde iç mekân kurgusunda değişimler olmuştur. Mekânın konumlandığı cadde ile ilişkisi, giriş cephesi, giriş kapısı ve yarı açık alan ile kurulmuştur. İç mekânda giriş aksının sağ tarafında oturma alanı olarak kurgulanmıştır. Bu alanda bulunan oturma üniteleri cam kenarına yerleştirilmiştir. Cadde ile görsel iletişim kuvvetlidir. Oturma alanı, sergileme ünitelerinin yerleşim biçimi ile tanımlanmış ve tezgâh, vitrin ile ödeme noktası olan kasa alanının işleyişi kesintisiz olarak sağlanmıştır. Giriş kat planında ıslak hacimlere, servis ve mutfak alanlarına geçiş sağlanmıştır. Üst kat merdivenleri mekânın sonunda konumlanmıştır (Şekil 133).

Şekil 133. Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi Mekân Kurgusu Şematik Anlatımı

Kaynak: (Zeynep Gökaydın Yenal Tarafından Oluşturulmuştur)

1973 yılında Kolej Sempti'nde açılan Hüdaverdi Pastanesi gelişen Ankara kent kurgusunda farklı akslarda konumlanmıştır. Kolej öğrenci ve öğretim elemanları ile kurdukları yakın ilişki süreç içinde kopmadan devam etmiştir. Kullanıcıların hafızasında Kolej ile özdeş bir anlam kazanmıştır. Birçok dönem kullanıcısı bu kapsamda Kolej Hüdaverdi ile ilgili hafızasında yer edinmiş anıyı aktarmıştır. Kent kurgusunda farklı akslarda da konumlanan Hüdaverdi Pastanesi ve kullanıcı etkileşimi süreklilik göstermiştir.

Dönem tanıklarında D. Z. A. ile 01.07.2022 tarihinde yapılan görüşmede bu etkileşimi şu şekilde anlatmıştır;

Kolej Hüdaverdi Pastanesi ile ilgili ilk aklıma gelen anı 'okul' ve 'kantın' tanımlaması olur. 1987-1998 yılları arasında Kolej öğrencisiydim. Bu süreçte sabah, öğlen, akşam, sürekli pastaneye uğradığımızı hatırlıyorum. Okulun bir parçası gibiydi. Sıcak bir atmosferi vardı ama benim için en özel yanı sanırım onların da bizimle kurduğu bağ. Okuldan mezun olduktan sonra Çukurambar Hüdaverdi'ye gittim. 2019 yılı sanırım. Kasada ödeme yaparken, simanız çok tanıdık, Kolej öğrencisi miydiniz? sorusu beni gerçekten hem şaşırttı hem de mutlu etti. Geçen sürede işletmenin bu anlamda değişmemiş olması bence önemli.

01.04.2022 tarihinde yapılan görüşmede, Hüdaverdi Pastaneleri ikinci kuşak sahiplerinden şirket müdürü M.Y., Kolej ve çevresi ile kurulan etkileşimi vurgulamış, süreçte mekân konumu ve kurgusu değişim göstermiş olsa da kullanıcılar ile geniş perspektifli bir etkileşime dikkat çekmiştir. 09.03.2023 tarihli görüşmede, kullanıcılar ile Çukurambar aksında da bu ve benzer etkileşimin yıllar içinde oluşturulmasına özen gösterdiklerini belirtmiştir.

Kullanıcı etkileşimi ve mekân kurgusu ile ilgili mekan kullanıcılarından N. B. ile 30.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede, Çukurambar Hüdaverdi Pastanesi'ni şu şekilde tariflemiştir;

Çukurambar Senti'nde Hüdaverdi Pastanesi'nin bir üst sokağında oturuyorduk. 2006 yılında ilk açıldığı senelerde genellikle Pazar günleri "brunch" yapmak için giderdik. O zamanlar Ankara'da "brunch" yeni yaygınlaşmaya başlamıştı. Şimdi bu alanda brunch masası yok, çikolata, draje vb ürünlerin teşhiri için kullanılıyor bu alan. Pastaneye sık sık ailem ile giderdim. Doğum günlerini de burada kutlardık. Üst katta bulunan alan özel kutlamalar için çok uygundu. Üst katı daha sakın ve sessiz olduğu için tercih ederdik. Dönemde iş toplantılarında yapılırdı üst katta. Çalışanlar da sık sık değişmez pastanede. Bu nedenle yıllar içinde bir tanışıklıkta oluştu aramızda. Hüdaverdi Pastanesini, arkadaşlarımızla ve çocuklarımızla gidebileceğimiz güvenli bir yer olarak tanımlayabilirim.

Hüdaverdi Pastaneleri gelişen Ankara kent kurgusunda üç farklı aksta konumlanmıştır. Bu kapsamda konumları, dönem tüketim alışkanlıkları ve kullanıcı etkileşimi ile iç mekân kurgularında çeşitli değişimler meydana gelmiştir.

Dönem tanıklarından Ş.S. ile 10.03.2023 tarihinde yapılan görüşmede hafızasında kalan Ankara pastanelerini ve bu bağlamda kent-mekân- kullanıcı etkileşimini ve anlamsal karşılığını şu şekilde yorumlamıştır;

Ankara genelinde de pastanelerin önemi büyük. Bizim çocukluğumuzda ve ilk gençlik yıllarımızda kafeler değil pastaneler vardı. Her pastanenin en güzel ürünü olurdu. Her ürün hepsinde aynı derece güzel olmuyor hala. En çok yediklerimiz Milka'nın dondurması, dondurmadan ziyade ilk defa onların başlattığı tatlı külah hoşumuza giderdi. Ayrıca rokoko pastası da çok güzeldi. Flamingo'da da

otururduk. Hem yeme-içme, hem arkadaşlarla dolaşmaya bir mola verme yerleriydi pastaneler.

Kentsel mekan algısında ve mekan kullanımındaki yeri önemlidir. Yol tariflerimizi hep pastanelere göre yapardık: Milka'yı geçince, Flamingo'ya gelmeden vb. Akman ise bozasıyla meşhurdu. Ulus'taki yerine ek olarak Selanik Caddesinde de açtı ama şu anda ikisi de kapandı, yazık bence.

Kentsel belleğin korunması için anılar önemlidir; ancak mekanların korunması da önemlidir. Bizdeki kadar mekan kapanan, yeri değişen, şube açan mekan, başka ülkelerde yok. Bir Avrupa şehrinde yüzyıllardır varlığını aynı yerde sürdüren, genişleme endişesi taşımayan kafeler var. Bizde kentler hızlı dönüşüyor, yoğunluk artıyor, yanlış kentleşme politikaları kent mekanı algısını ve kullanımını da değiştiriyor.

Geniş perpektifte 1950-1980'li yıllarda Ankara'da kentsel büyüme ve sosyal değişim artmıştır. Kentin planlanması bu dönemde bir kez daha ele alınmış, artan nüfusun ve değişen ihtiyaçların karşılanması hedeflenmiştir 1923-1950 yılları arasında Cumhuriyet yönetiminin oluşturmak ve yaygınlaştırmak istediği yaşam pratikleri ve mekânsal karşılıkları 1950-1980 yılları arasında kent nüfusu ve ihtiyaçları doğrultusunda planlı çalışmaların örgördüğü sınırları dışında genişlemiştir. Bu bağlamda mekân çeşitliliği artmıştır. 1980'li yılların sonlarında ise kent kurgusu üzerine yeni bir çalışma daha yapılmış, bu çalışma kapsamında kent aksları üzerinde öngörüler belirlenmiştir. 1990 Nazım Planı onaylanmış, bu planlama çalışması kapsamında değişimler meydana gelmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. 1950-2020 Dönemi İncelenen Ankara Pastaneleri

1950 - 2020 Dönemi İncelenen Ankara Pastaneleri							
Dönemde Onaylanan Kent Planları	Kent Aksları Gelişimi	Pastane İsmi / Konumu	Mekan Kurgusu	Konum Değişimi	Mekan Kurgusu Değişimi	Kurumsal Kimlik Logo Değişimi	
						Eski	Yeni
Yücel - Uybadın Planı 1957 Ankara 1990 Nazım Planı 1982	Kuzey Güney Doğu Batı Aksı	Funda Pastanesi (Kızılay)	Kapalı + Yarı Açık Alan	Gaziosmanpaşa, Ümitköy, Oran	Kapalı + Yarı Açık Alan		
		Flamingo Pastanesi (Kavaklıdere)	Kapalı Alan	Kızılay, Eskişehir Yolu	Kapalı + Yarı Açık Alan		
		Hüdaverdi Pastanesi (Koleji)	Kapalı Alan	Çukurambar	Kapalı + Yarı Açık Alan		

Kaynak: Zeynep Gökaydın Yenel Tarafından Oluşturulmuştur

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tez çalışmasında Ankara kent yaşamı ve Ankara pastaneleri üzerinden okumalar yapılarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda tarihsel süreç okuması üç dönemde yapılmıştır. 1923-1950,1950-1980 ve 1980-2020 tarih aralıklarında başkent Ankara için resmi onaylı kent gelişim planları incelenmiş, oluşan kent akslarında pastane mekânlarının konumlarında değişimler ve kaymalar olduğu görülmüştür. Kent akslarında (Kuzey-güney ve doğu-batı) 1950-2020 yılları arasında konum değişimi göstermiş ve günümüzde bu bölgelerde hizmet vermeyi sürdüren Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi'nin mekânsal dönüşümler geçirdiği anlaşılmıştır. Belirlenen bu pastane mekânlarının kent aksları-yakın çevre ilişkisi, kullanıcı etkileşimi ve iç mekân kurgularının şekillenmesinde hizmet verdikleri dönem ve/veya dönemlerde meydana gelen çok katmanlı sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin ve dönüşümlerin etkileri olduğu anlaşılmıştır. Bu pastane mekânlarının (Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi) kurgusal dönüşümlerini 1950 yılından sonra tez kapsamında belirlenen Ankara kent akslarında gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Tarihsel süreç okuması yapılan pastane mekânlarının, dönemlerde Ankara kent kurgusunda konumlarında değişimlerin ve kaymalar olduğunu ve bununla beraber her dönemde toplumsal, siyasal ve kültürel değişimlerin mekânsal karşılığı olarak pastanelerin konum, yakın çevre ilişkisi, iç mekân kurgusu, logo ve hizmet anlayışlarında (yeme-içme hizmetleri vb.) dönüşümler olduğu anlaşılmıştır. Pastane mekânlarının süreçte (1923-2020) sayısı ve çeşitliliği artmıştır. Bu çeşitlenme dönemleri bağlamında incelenen pastane mekânlarının dönüşümlerinde etmen olduğu görülmüştür. Kullanıcıları ile kurdukları etkileşimin bu kapsam da şekillendiği görülmüştür.

Ankara'nın 1923 yılında başkent ilan edilmesi ve yeni yönetimin Ankara'yı mekânsal düzlemde Cumhuriyet kazanımlarının uygulama alanı olarak kurgulandığı ve yapılandırmayı hedeflediği anlaşılmıştır. Bu kapsamda 1925 yılında Lörcher'in kent planı ve daha sonra 1932 yılında Janssen'in planlama çalışmaları onaylanmış ve uygulanmıştır. Ankara'nın planlama çalışmalarında konut alanları, eğitim, konaklama, sağlık yapıları ve kamusal alanlar (parklar, bahçeler vb.) oluşturulmuş, Ulus ve Ankara Kalesi çevresi ve daha sonra Yenışehir-Kızılay aksı gelişim göstermiştir. Dönemde Ankara kent planlama çalışmalarında sosyo-kültürel değişimlerin ve oluşan yeni yaşam pratiklerinin görünür

kılınması da amaçlanmıştır. Bu kapsamda Ankara da mekân çeşitliliği artmış, lokanta, bar, gazino ve pastaneler açılmıştır. Kadın ve erkeklerin beraber vakit geçirdiği bu mekânlarda çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

Ankara'nın ilk pastanesi olarak tanımlanan İstanbul Pastanesi de 1923 yılında Ulus bölgesinde hizmet vermeye başlamıştır. Dönemde İstanbul Pastanesi'nin sadece yeme-içme ihtiyaçları için kullanılmadığı, pastane mekânında birçok politikacının, sanatçının ve edebiyatçının vakit geçirdiği ve İstanbul Pastanesi'nde edebi sohbetler, siyasi tartışmalar yapıldığı anlaşılmıştır. Ulus bölgesinin kent gelişiminde öne çıkan bir aks olması ve sosyal hareketliliğin bu aks üzerinde yoğunlaşması önemli pastane mekânlarının da bu bölgede konumlanmasında ve çeşitlenmesinde etkili olduğu görülmüştür. Devam eden süreçte kent aksları genişlemiş ve mekân çeşitliliği bu akslar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Ankara başkent ilan edildikten sonra siyasi bir merkez haline gelmiş, kent nüfusu bu gelişmeye paralel olarak hızla artmıştır. İhtiyacı karşılamak için yeni konut alanları inşa edilmiş, planlı ve plansız semtler ve bölgeler oluşmuştur. Bu kapsamda yeni günlük yaşam rutinleri ve tüketim alışkanlıkları da ortaya çıkmıştır. 1923-1950 yılları arasında Ankara kent kurgusu kuzey yönünden, güney yönüne (Ulus-Yenişehir aksı) doğru gelişim göstermiştir. Gelişen ve değişen kent kurgusunda Ulus bölgesinden Kızılay-Yenişehir aksına doğru mekân konumlarında kaymalar meydana gelmiştir. Atatürk Bulvarı bu aksın omurgasını oluşturmuştur. Ulus bölgesinden Yenişehir aksına yeme-içme ve eğlence-dinlenme mekânlarının konumlarında değişimler olduğu anlaşılmıştır.

Bu yeni kent aksında pastane mekânlarının yoğun olarak konumlandığı görülmüştür. Pastane mekânları da bu kapsamda çeşitlenmiştir. Dönemde Yenişehir bölgesinde Özen Pastanesi ve Kutlu Pastanesi, Atatürk Bulvarı'nda da Büyük Pastane hizmet vermiştir. Belirlenen bu pastane mekânlarında yeme-içme hizmetleriyle beraber; müzik dinletisi, kültürel aktiviteler, sergiler ve etkinlikler de düzenlenmiştir. Ankara Telefon Rehberlerinde pastane reklamları incelendiğinde dönemleri bağlamında mekânların 'salon' 'kokteyl salonu' olarak tanımlandığı görülmüştür. 1923-1950 yılları arasında Ulus, Atatürk Bulvarı, Yenişehir-Kızılay aksının geliştiği ve kent yaşam pratiklerinin mekânsal karşılıklarının bu bölgelerde olduğu anlaşılmıştır.

Tarihsel süreçte kent planlama çalışmalarının öngördüğü büyüme ve gelişme sınırlarının daha çabuk aşıldığı görülmüş, kentin kapsamlı yeni çalışmalarla bir kez daha kurgulanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. 1950-1980 yılları arasında Ankara nüfusu artmış ve oluşan mekânsal ihtiyaçlar değişmiştir. 1957 yılında Yücel-Uybadin isimli kent plan onaylanmış ve uygulamaya koyulmuştur. Dönemde meydana gelen siyasi gelişmeler (çok partili sisteme geçiş vb) ekonomik, kültürel değişimler meydana gelmiş; günlük yaşam pratikleri ve tüketim alışkanlıkları şekillenmiştir.

Ankara kent kurgusu dönemde meydana gelen çok katmanlı değişimlerden etkilenmiştir. Kent aksları genişlemiş, Ulus'tan Yenişehir-Atatürk Bulvarına mekânsal kaymalar olduğu görülmüştür. Mekân çeşitliliği artmış, Ulus'ta konumlanan ticari, sosyal ve kültürel mekânlar, Yenişehir bölgesi ve Kızılay'da konumlanmayı tercih etmiştir. Atatürk Bulvarı aksı konut alanları ve elçiliklerin sayısının artması, Kavaklıdere semtinin gelişmesinde etkili olmuştur.

Kent kurgusunun bu bağlamda Ulus'tan Yenişehir-Kızılay ve Atatürk Bulvarı'na doğru genişlediği anlaşılmıştır. Daha sonra bu aks Çankaya bölgesine kadar gelişimini sürdürmüştür.

Gelişen kent kurgusunda pastane mekânları da çeşitlenmiştir. Ankara telefon rehberlerinde pastane mekânlarının adres ve telefon bilgilerinde sayısal artış olduğu da anlaşılmıştır. Ankara Telefon Rehberlerinde listelenen pastane mekânlarının yayınlanan reklamları incelendiğinde adres, konum değişimleri olduğu ve mekân tanımlarının da çeşitlendiği görülmüştür. Bu bağlamda dönemde pastane mekânlarının 'kokteyl salonu', pasta salonu' gibi farklı işlevlerde üstlendiği ve kullanıcıları ile bu bağlamda etkileşim de kurduğu anlaşılmıştır. Tarihsel süreçte değişen yönetmelikler, tüketim alışkanlıklarının pastane mekânlarının tanım, işlevleri ve iç mekân kurgularını eklediği ve dönüşüm geçirdikleri görülmüştür. Kızılay-Atatürk Bulvarı ve daha sonra Kavaklıdere akslarının pastane mekânlarının konumlanmasında öne çıkan bölgeler olduğu ve bu akslarda konumlanan pastane mekânlarının Ankara kent yaşamında incelen her dönem kapsamında kullanıcıları ile etkileşim içinde oldukları anlaşılmıştır.

Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi'nin bu dönemde belirtilen bu akslar üzerinde hizmet verdiği ve/veya vermeye başladığı, süreç içerisinde

konum değişimlerini de kent akslarında meydana gelen (tez kapsamında incelenen) genişlemelerime ve/veya oluşumları dikkate alarak gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Dönemde Flamingo Pastanesi önce Kızılay daha sonra Kavaklıdere-Tunalı Hilmi Caddesi'nde, Hüdaverdi Pastanesi Kızılay-Kolej aksında hizmet vermiştir. Ankara kent akslarında onaylı planlama çalışmaları ile örtüşen konumlanma ve/veya kaymalar gerçekleştirmişlerdir. Bu kapsamda incelenen pastane mekânlarının kent kurgusunda oluşan değişim ve sosyal gelişmelerden etkilendikleri ve iç mekân kurgularını oluşturdukları, iç mekân unsurlarının planlanması ve servis unsurlarının şekillenmesinde etkileri olduğu anlaşılmıştır. Dönem tanıkları, pastane sahipleri/işletmecileri ve aile üyeleri ile yapılan sözlü görüşmelerde kullanıcı etkileşiminin bu kapsamda bütüncül ele alındığı ve kurumsal kimlik oluşumunda çeşitli şekillerde değerlendirildiği görülmüştür.

Hizmet verdikleri konumda yakın çevreleri ile ilişkili mekân kurguları oluşturdukları; açık-yarı açık ve kapalı alan tasarımlarını ve seçilen iç mekân unsurlarının bu bağlamda ilişkilendirmenin mümkün olduğu görülmüştür. Dönemde günlük yaşam rutinlerini ve tüketim alışkanlıklarının ürün çeşitliliğini belirlediği ve bununla beraber iç mekân kurgusunun şekillendiği anlaşılmıştır.

İç mekânda ürünlerin (pasta, çikolata, unlu mamuller vb.) sergilenmesi için kesintisiz vitrin ve ünitelerin kullanıldığı anlaşılmıştır. Tez kapsamında belirlenen pastane mekânlarının (Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi) hizmet verdikleri süreç boyunca vitrin ve ünitelerin tasarımda ortak yaklaşım geliştirdikleri görülmüştür.

Dönemde pastane mekânlarının planlanmasında ve kurumsal kimlik oluşturma süreçlerinde; iç mimar ile çalışma, logo tasarımı için profesyonel hizmet aldıkları ve/veya çeşitli çalışmalar yaptırdıkları ve belirlenen pastane mekânlarının konumlandıkları bölgede kullanıcıları ile etkileşim içinde olduğu anlaşılmıştır. Bu kullanıcıların hafızalarında yer edindikleri anlaşılmıştır. Ankara kent akslarının gelişimi ve toplumsal değişimleri göz ardı etmeyen mekân sahipleri ve işletmecilerinin pastanelerin konum değişimi veya konum kaymasını ile ilgili yaklaşımlar geliştirdikleri görülmüş, bu şube sayılarını artırdıkları görülmüştür.

Farklı kent akslarında hizmet vermeye devam ederken değişen sosyo-kültürel yapı ve kullanıcı profillerini irdelenmiş, kent kurgusunda belirgin değişimler kapsamında yeni konumları ve iç mekân kurguları oluşturulmuştur.

1950-1980 yılları arasında Ankara kent kurgusunda ve toplum yapısında meydana gelen çok katmanlı değişimlerin günümüz mekân çeşitliliğini ve tüketim alışkanlıklarını da etkilediği anlaşılmıştır. Geniş perspektifte, özellikle 1980’li yıllar ve sonraki dönemlerde meydana gelen ekonomik, siyasi ve kültürel değişimlerin kent yaşamında mekânsal karşılıkların çeşitlendiği anlaşılmıştır. 1950-1980 döneminde ekonomik parametrelerin farklılaşması, siyasi ve kültürel çeşitliliğin artması ve tüketim alışkanlıklarının değişerek şekillenmesi pastane mekânlarının da dönüşmesinde etkili olmuştur. Bu dönüşümün daha sonraki dönemin pastanelerinin mekânsal karşılıklarının şekillenmesinde, çeşitlenmesinde ve kurgusal dönüşümde etkileri olduğu anlaşılmıştır.

Bu bağlamda 1980-2020 yılları arasında kent yaşamında mekânsal düzlemde bir önceki dönemlerden farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Kent çeperlerinin genişlemesi, kent kurgusunun batı aksına doğru büyümesi ve gelişmesi yapılan öngörü çalışmalarında değerlendirilmiştir. 1990 Nazım Planı olarak isimlendirilen çalışma, 1982 yılında onaylanmış ve uygulamaya konmuştur. Kent akslarının kuzey yönünden güney yönüne; Ulus aksından Atatürk Bulvarı, Çankaya ve Oran’a doğru gösterdiği gelişim ve göreceli olarak yeni oluşan batı yönü Eskişehir Yolu aksının gelişmesi planlama çalışmasında irdelenmiştir.

Dönemde bu kapsamda kamu binaları, ticari merkezler ve alışveriş merkezleri bu akslar üzerinde konumlanmıştır. 1980’li yıllarda başlayan ‘hızlı tüketim’ alışkanlıklarının günlük tüketim biçimlerini değiştirmiş, alışveriş merkezlerinin ve iş-yaşam merkezlerinin sayısının artmasında ve içerik çeşitliliğinin oluşmasında etkili olmuştur. Günümüze kadar kent akslarında bu kapsamda birçok mekân kurgulanmış ve kent yaşamının parçası haline geldiği görülmüştür. Bu bağlamda pastane mekânlarının ve tez çalışması kapsamında belirlenen pastanelerin konumlarında da belirgin değişimler ve olduğu anlaşılmıştır.

Ankara kent kurgusunda hizmet vermiş ve/veya vermeye devam eden pastane mekânları; Funda Pastanesi’nin, Flamingo Pastanesi’nin ve Hüdaverdi Pastanesi’nin tez

kapsamında belirlenen kent akslarında ve belirlenen tarihsel süreçte (1950-1980 ve /veya 1980-2020) bu bağlamda değişimler-dönüşümler geçirdiği anlaşılmıştır.

Kent akslarının gelişimi ve belirlenen tarih aralıklarında- dönemlerde oluşan sosyo-kültürel yapının mekân konum seçimlerinde ve kurgusunda etkisi olduğu görülmüştür. Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi, Hüdaverdi Pastanesi'nin kent kurgusunda mekân konumlarında, iç mekân kurgularının oluşturulmasında ve hizmet yaklaşımlarının geliştirilmesinde-dönüştürülmesinde, kent -mekân kurgusunun ve tüketim alışkanlıklarının etkileri olduğu görülmüştür.

İncelenen pastane mekânlarında kurumsal kimlik, logo ve iç mekân kurgusunun oluşturulması ile bütüncül bir yaklaşım geliştirildiği 'pastane kültürü' ve 'pastacılığın' öneminin bu bağlamda öne çıkan tarihsel bir anlayış olduğu anlaşılmıştır. Tarihsel süreçte kurumsal kimlik oluşturmak ve/veya bu kimliği dönem kapsamında dönüştürmek için çeşitli disiplinlerden (İç mimar, grafik tasarımcı vb.) destek alındığı anlaşılmıştır.

Bu bağlamda, incelenen pastane mekânlarında ortak tasarım yaklaşımlarının geliştirildiği görülmüştür. İç mekân kurgusunun ürünlerin sergilendiği vitrinler, ödeme noktası ve oturma alanı/alanları olarak iki ana tema üzerinde şekillendiği görülmüştür. Ürünlerin kullanıcıya bütüncül bir yaklaşımla sergilenmesi ve ödeme noktasının bu kapsamda fiziksel ilişkisinin önemli bir unsur olduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda geleneksel sergileme yöntemlerinde değişimler olduğu ancak 'pastanın' pastane kültürünün hala önemli bir unsuru olduğu görülmüştür. Tarihsel süreçte sergileme alanlarının ve vitrin tasarımlarının kullanıcı tüketim alışkanlıkları ve yaşam biçimleri değerlendirilerek oluşturulduğu anlaşılmıştır.

Geniş perspektifte Ankara kent kurgusunda meydana gelen değişimlerin pastane mekânlarının konumlarında, iç mekân kurgularının şekillenmesinde etkileri olduğu görülmüştür. Başkent ilan edilmeden önce Kurtuluş Savaşı süresince de önemli bir merkez olma özelliğine sahip olan Ankara'nın mekânsal dönüşümü 1925 yılında başlatılan planlama çalışmaları ile hızlanmıştır. Bu kapsamda mekânsal düzenleme çeşitlilik artmış, kentin kuzey-güney, doğu-batı akslarında pastanelerin konum kaymaları meydana gelmiştir.

Tez kapsamında belirlenen pastane mekânlarının konum değişimlerinde ev iç-dış mekân kurgularının dönemlerde ticari sürdürülebilirlik, hizmet kalitesi, ürün çeşitliliği ve kullanıcı isteklerini değerlendirdiği ve bu bağlamda konum ve mekânsal değişimlerini planladığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda kurumsal kimlik oluşturmak için yapılan çalışmaların belirlenen pastane mekânlarının konum, mekân organizasyonu, sergileme elemanları, oturma kurgusu, kurum kimliği açısından dönüşümler geçirdiği görülmüştür.

Bu kapsamda Ankara'da pastane mekânlarının dönüşümlerini ve konum değişimlerini hizmet verdikleri dönemde ve/veya dönemlerde meydana gelen ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasi gelişmelerin kent kurgusuna ve akslarına etkileri üzerinden okumanın mümkün olduğu anlaşılmıştır.

Belirlenen Ankara kent akslarında 1950-1980 dönemi ve 1980-2020 döneminde Funda Pastanesi, Flamingo Pastanesi ve Hüdaverdi Pastanesi'nin konumu, iç mekân kurgusu, kurumsal kimlik oluşumu ve kullanıcı etkileşimi kapsamında çeşitli dönüşümler geçirdiği görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 7. 1950-2020 Tarih Aralığı İncelenen Ankara Pastaneleri ve Dönüşümleri

Tarih Aralığı	1950-1980			1980 - 2020		
Pastane İsmi	Funda 	Flemingo 	Hüdaverdi 	Funda 	Flemingo 	Hüdaverdi
Mekân Konumu-Kent Aksı	Kızılay Kuzey - Güney Aksı	Tunalı Hilmi Kuzey Güney Aksı	Kolej Kuzey -Güney Aksı	Gaziosmanpaşa-Ümitköy-Oran Kuzey-Güney Doğu-Batı Aksı	Kızılay Eski Şehir Kuzey -Güney Doğu Batı Aksı	Çukurambar Kuzey -Güney Doğu Batı Aksı
Mekân Kurgusu-Yakın Çevre ilişkisi	Kapalı+Yarı Açık Alan Cadde ilişkisi Var	Kapalı Alan Cadde ilişkisi Var	Kapalı Alan Cadde ilişkisi Var	Kapalı Alan + Yarı Açık Alan Cadde ilişkisi Var	Kapalı Alan +Yarı Açık Alan Cadde ilişkisi Var	Kapalı Alan +Yarı Açık Alan Cadde ilişkisi Var
İç Mekân Kurgusu	Vitrinler Devamlılık Gösteriyor Kasa ilişkisi Var Dondurma Satış Vitrini Var İçecek Bar Tasarımı Yok	Vitrinler Devamlılık Gösteriyor Kasa ilişkisi Var Dondurma Satış Vitrini Var İçecek Bar Tasarımı Yok	Vitrinler Devamlılık Gösteriyor Kasa ilişkisi Var Dondurma Satış Vitrini Var İçecek Bar Tasarımı Yok	Vitrinler Devamlılık Gösteriyor Kasa ilişkisi Var Dondurma Satış Vitrini Yok Yarı Açık Alanda Bağımsız bir Ünite Var İçecek Bar Tasarımı Var	Vitrinler Devamlılık Gösteriyor Kasa ilişkisi Var Dondurma Satış Vitrini Yok Yarı Açık Alanda Bağımsız bir Ünite Var İçecek Bar Tasarımı Var	Vitrinler Devamlılık Gösteriyor Kasa ilişkisi Var Dondurma Satış Vitrini Yok Yarı Açık Alanda Bağımsız bir Ünite Var İçecek Bar Tasarımı Var
Kurumsal Kimlik-Logo	İç Mekân Kurgusu Çalışma Yapılmış Logo Çalışması Var	İç Mekân Kurgusu Çalışma Yapılmış Logo Çalışması Var	İç Mekân Kurgusu Çalışma Yok Logo Çalışması Var	İç Mimar İle Çalışılmış Logo Yeniden Tasarlanmış	İç Mimar İle Çalışılmış Logo Yeniden Tasarlanmış	İç Mimar İle Çalışılmış Logo Değiştirilmemiş
Kullanıcı Etkileşimi	Aileler,Kadın+Erkekler ,Çalışanlar Televizyon Seyretme Yeme-İçme Uzun Süreli Oturum	Aileler,Politikacılar,Sanatçılar,Konsolosluk Çalışanları Sinema Tiyatro Sonrası Vakit Geçirme Uzun Süreli Oturum	Kolej Öğrencileri,Aileler Yeme-İçme Kısa Süreli Oturum	Aileler, Çalışanlar Brunch Yeme İçme Kahve ve Çalışma	Aileler, Çalışanlar Glutensiz Ürün Satışı Yeme İçme Kahve ve Çalışma	Aileler, Çalışanlar Brunch Yeme İçme Kahve ve Çalışma

Kaynak: Zeynep Gökyayın Yenal Tarafından Oluşturulmuştur

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, kent kurgusu-mekân ilişkisinin araştırmaya açık bir konu olduğu anlaşılmış, bu kapsamda pastane mekânları ile ilgili yapılacak iç mimari çalışmalarda tasarım yaklaşımının şekillenmesinde elde edilen bulguların kullanılmasının mümkün olduğu görülmüştür. Tarihsel süreç okuması kent aksları, mekânsal veriler dikeyde ve yatayda ele alınarak sosyo-kültürel dönüşümler üzerinden değerlendirmenin mümkün olduğu anlaşılmıştır. İç mimarlık alanında ortaya konacak tasarım yaklaşımlarında; mekân tasarımı, mekân akışı ve kullanıcı ilişkisinin tanımlanması ve planlanmasında; yakın çevre, açık- yarı açık- kapalı alan ve kullanıcı ilişkisinin- etkileşiminin bütüncül olarak ele alınmasının işlevsel, estetik ve sürdürülebilir mekân tasarımlarını destekleyeceği olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Acun, F. (2007). Görsel Verilerde Kadın İmajı (1923-1980). *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 91-112.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (Erişim Tarihi 2023). Tarihsel Gelişim, Planlama Süreci-Tarih İçinde Ankara. 2022 tarihinde Ankara Belediyesi: <https://www.ankara.bel.tr/> adresinden alındı

Arslan, M., & Zeybek, O. (2019). Urban Identity and Cultural Change of Ankara Before and After the Proclamation of Republic. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(1), 41-51.

Atıcı, E. (2021). Kültürün Kent ve Mekâna Etkilerinin Doktora Tezleri Üzerinden İncelenmesi. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 6(1), 1-19.

Aydemir, M. A. (2006). Yetinen Toplumdan Tüketen Topluma; Türkiye'de Modern Tüketim Kültürü'nün Tarihsel ve Toplumsal Gelişim Seyri. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 16, 201-214.

Aydın, C. (2019). Bir Yudum Bozanın 83 Yıllık Öyküsü: Akman Boza. N. Kozak (Ed.), *Dünden Bugüne Ankara Otel, Lokanta, Pastane, Turizm içinde* (s. 235-245). İstanbul: Detay Yayıncılık.

Aydın, C., & Aydın, Ç. (2019). Akman Boza Markasının Marka Kimliği Prizması Modeli ile İncelenmesi (An Analysis Studies), *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 2536-2549.

Aydın, O. (2009). Ankara'nın Kentsel Gelişiminin Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleriyle Ölçülmesi. *e-Journal Of New World Sciences Academy*, 4, 215-241.

Aydın, S., Türkoğlu, Ö., Emiroğlu, K., & Özsoy, E. D. (2005). *Küçük Asya'nın Bin Yüzü: Ankara*. Ankara: Dost Kitabevi.

Aytaç, Ö. (2017). Kent, Metropol ve Değişim Yer/Mekân İmajları. *Mukaddime*, 8(1), 1-23.

Batuman, B. (2020). Mekân, Kimlik ve Sosyal Çatışma: Cumhuriyet'in Kamusal Mekânı Olarak Kızılay Meydanı. G. A. Sargın (Ed.), *Ankara'nın Kamusal Yüzleri Başkent Üzerine Mekân-Politik Tezler içinde* (s. 41-76). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Bayraktar, A. N. (2016). Ankara'da Cumhuriyet Sonrası Yaşanan Büyük Değişim: Modern Yaşam Kurgusu ve Modern Mekanlar. *Ankara Araştırma Dergisi*, 4(1), 67-80.
- Bayraktar, N. (2013). Tarihe Eş Zamanlı Tanıklık: Ulus ve Kızılay Meydanlarının Değişim Süreci. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 20-15.
- Bayraktar, N. (2020). Kent ve Mimarlık Üzerine Dönemsel Okumalar: Ankara'da İki İşhanı. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 157-175.
- Berdi Gökhan, Ç. (2014). Ankara Palas: Bir Mimari Yapının Toplumun Sosyo-Kültürel ve Politik Yaşamı ile Etkileşimi. P. Köroğlu (Ed.), *Başkent Oluşunun 90. Yılında Ankara 1923-2013 içinde* (Cilt 417, s. 13-45). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Bilsel, S. G. (2018). Başkent Ankara/1:Özel İlgi Odaklarının Oluşum ve Değişim Süreçleri. *Mimarlık Dergisi*, 73-77.
- Biryol, U. (2017). *Gurbet Patası Hemşinliler, Göç ve Pastacılık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Boz, M., & Kubat, A. S. (2018). Başkent Ankara'nın İki Simgesel Örnek Üzerinden Morfolojik Analizi. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı*, 117-142.
- Büyücek, G. (2020). *Bir Sokağın Dönüşümü Üzerine: Güneş Sokak Örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Büyücek, G., & Koca, D. (2020). 1936-1951 Yenişehir-Çankaya Konut Gelişim Aksında İlk Yapılaşmalar: Güneş Sokak Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları*, 43, 277-300.
- Büyükyıldız, F. (2020). *Başka Kent Ankara*. Ankara: Favori Yayınları.
- Cantek, F. Ş. (2019). *İcad Edilmiş Şehir: Ankara*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cengizkan, A. (2012). Taksim, Ankara Atatürk Bulvarı gibi Olmasın!, *Mimarlık Dergisi*, 364.
- Cengizkan, A. (2018). *Ankara'nın İlk Planı 1924-25 Lörcher Planı Kentsel Mekân Özellikleri, 1932 Jansen Planı'na ve Bugüne Katkıları, Etki ve Kalıntıları*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Çakır, H., Bükrücü Kazkonda, Ş., & Aydilek, E. (2020). Demokrat Parti Döneminde Tüketim Alışkanlıklarında Yaşanan Dönüşüm ve Toplumsal Yansımaları. *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 3(3), 135-146.

Çiçek, D. (2019). Modernleşme Kurgusunda Sosyal Bir Okul: Ankara Gar Gazinosu. N. Kozak (Ed.), *Dünden Bugüne Ankara Otel, Lokanta, Pastane, Turizm* içinde (s. 245-274). Ankara: Detay Yayıncılık.

Çolak, N. (2014). *Kent Belleği Mekanlar: Ankara Pasajları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi, Ankara.

Duru, B. (2019). Mustafa Kemal döneminde Ankara'nın imarı. F. Şenol Cantek (Ed.), *İcad Edilmiş Şehir: Ankara* içinde (s. 108-123). İstanbul: İletişim Yayınları.

Eray Nazlı. (1993). *Yoldan Geçen Öyküler* (3b.). İstanbul: Can Yayınları.

Eray, N. (2010). *Marilyn Venüs'ün Son Gecesi* (1b.). İstanbul: Doğan Egmont.

Eray, N. (2011). *Tozlu Altın Kafes* (1b.). İstanbul: Doğan Egmont.

Eray, N. (2012). *Halfeti'nin Siyah Güllü* (1b.). İstanbul: Doğan Egmont.

Eray, N. (2013). *Bir Rüya Gibi Hatırlıyorum Seni* (1b.). İstanbul: Doğan Egmont.

Eray, N. (2014). *Aydaki Adam Tanpınar* (1b.). İstanbul: Doğan Egmont.

Erçoşkun, Ö. Y., Öcalır Akünal, E. V., Yenigül, S. B., & Alkan, L. (2016). Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları. *Paradoks*, 11(Özel Sayı), 4-23.

Etöz, Z. (1998). *19.Yüzyıl Ankara'sında Sosyal ve Kültürel Yaşam* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Gelgeç Bakacak, A. (2009). Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 44, 627-638.

Göregeli, M. (2021). *Çevre Psikolojisi İnsan Mekân İlişkileri* (5b.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Güleç Solak, S. (2017). Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 14-37.

Gülkök, I. (2013). *Kaldırımların Üretimi: Atatürk Bulvarı Örneğinde* [İng. Production Of Sidewalks; The Case Of Atatürk Boulevard] (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Gültekin, N., & Onsekiz, D. (2005). Ankara Kentinde Eğlence Mekanlarının Oluşumu ve Yer Seçimi. *Gazi Üniversitesi Müh. Mim. Fak. Dergisi*, 20(1), s. 137-144.

Gürler, H. (Yönetmen). (2014). *Pastacı Uşaklar* TRT BELGESEL [Sinema Filmi].

Kardüz, A. R. (2014). Ankara'da Köklü Bir Pastane. <http://www.milliyet.com.tr> adresinden alındı.

Kartal, C. B. (2019). Cumhuriyet'in Başkentinin Mekânsal Dönüşümü ve 1928-1930 Dönemi Hakimiyet-i-Milliyeye Gazetesine Yansımaları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 307-345.

Kayasu, S. (2018). *An Evaluation of The Effectiveness Of Preservation Plans in The Historic Core of Ankara, Turkey* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cornell University, New York.

Kaypak, Ş. (2014). Atatürk'ün Kent ve Kentleşmeye Bakışı; Örnek Olay: Ankara'nın Kentleşmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 349-365.

Kaypak, Ş. (2019). 'Kent'in Dili' ve Mekâna Yansıması. S. Cereci, & N. Akhmetov (Ed.), *5.Uluslararası Kültür ve Medeniyetler Kongresi (12-14 Nisan Antakya) Tam Metin Kitabı* içinde (s. 1-16). İksad Yayını.

Keskinok, Ç. (2010) Urban Planning Experience of Turkey in The 1930s, *METU JFA*, 27(2) 173-88.

Kozak, N. (2019). *Dünden Bugüne Ankara Otel, Lokanta, Pastane, Turizm*. İstanbul: Detay Yayıncılık.

Kuluhan, D. A. (2011). Flamingo Pastanesi/Selanik Caddesi. G. Tunç (Ed.), *Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir Ankara'nın Mekanları- Zamanları-insanları* içinde (s. 43-55). Ankara: Dipnot Yayınları.

Marttin, V. (2017). Cumhuriyet'in İlk Beş Yılında Hayat. *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 1(2), 70-94.

Mungan Yavuztürk, G. (2009). Ankara'da Bir Büyük Sinema Vardı. *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 28, 163-168.

Önat, E. (2011). Net Piknik/Bayıncı Sokak. G. Tunç (Ed.), *Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir Ankara'nın Mekanları-Zamanları-İnsanları* içinde (s. 85-95). Ankara: Dipnot Yayınları.

Önder, D. (2012). Cumhuriyet Dönemi Ankara'sında Kentsel Eğlence-Dinlenme Coğrafyasının Değişimi: Toplumsallaşmanın Mekânında Tüketimin Mekânına. T. C. Merkezi (Ed.), *TÜCAUM VII. Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (s.245). <http://tucaum.ankara.edu.tr> adresinden alındı.

Örs, A. (2005). Alafranga Pastacılık 82 Yıl. 2020 tarihinde <http://www.sabah.com.tr> adresinden alındı.

Özalp, N. M. (2016). *Bir Başkent'in Anatomisi 1950'lerde Ankara*. Ankara: İdealkent Yayınları.

Özbek, O. (2021). *Bir ANKARA Hikayesi (Tarih,Toprak ve Bir Çocuk)*. İstanbul: Sia Kitap.

Özdemir, Ü. A. (2011). Kültür Bağlamında Kent ve Mekânsal Örgütlenme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 62-76.

Öztürk, B. (2019). *1928-1938 Yılları Arasında Ankara'da Sosyal ve Kültürel Hayat* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.

Resuloğlu, Ç. (2014). Kavaklıdere Semt'i'nin Oluşum Öyküsü. *İdealkent*, 11, 226-248.

Reşat, A., & Biçer, C. (1926). Kutlu Pansiyon Evi. *Arkitekt (1936-08)*, 68, 211-216.

Sazyek, E. (2018). *Türk Romanında Ankara*. Ankara: VEKAM Yayınları.

Sönmez, S. (2009). *A'dan Z'ye Sabahattin Ali*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Sönmez, S. (2014). Flamingo Pastanesi. *Çağdaş Türk Dili*, XXVII (319), 440-443.
- Söylemez, E., Demiröz, İ., & Kubat, A. S. (2018). *Jansen Planı'nın Ankara Kentinin Gelişimi ve Kentin Çeper-Kuşak Akanlarına Etkisi*. Uluslararası Jansen Ve Ankara Sempozyumu 13-14 Aralık 2018, Ankara.
- Sumbas, A. (2013). Türk Modernleşmesi'ni Ankara Palas Üzerinden Okumak: 'Doğu'dan Batı'ya Açılan Bir Pencere'. *H.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(1), 171-198.
- Şentürk, A., & Gülersoy, N. Z. (2019). Aidiyet, Kent Kimliği ve Kentsel Koruma Etkileşimi Bağlamında Kullanıcı Sürekliliğinin İrdelenmesi: Kadıköy Moda Örneği. *Megaron*, 14(1), 145-159.
- Şenyapılı, T. (2016). *'Baraka'dan Gecekonduya Ankara'da Kentsel Mekânın Dönüşümü: 1923-1960*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenyapılı, T. (Ed.). (2006). *'Cumhuriyet'in Ankara'sı*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Şimşir, B. N. (2018). *Ankara, Ankara: Bir Başkent'in Doğuşu*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tanyer, T. (2016, Mart 10). (bellek optik, Prodüktör) Aralık 2021 tarihinde bellekoptik: <https://www.youtube.com/channel/UCCRCiuJURbCTz7MIVyzvBWw/videos> adresinden alındı
- TMMOB. (2012). Mimarlık Şenliği Atölyelerinden "Ankara" Sunumu. 2022 tarihinde Mimarlar Odası, Ankara. <http://www.mimarlarodasiankara.org/> adresinden alındı
- Toker, A. (2019). Cumhuriyetin Başkentinde Bir Münevverler Kulübü: İstanbul Pastanesi (1923-1955). N. Kozak (Ed.), *Dünden Bugüne Ankara Otel, Lokanta, Pastane, Turizm* içinde (s. 157-180). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tonga, N. (2019). *Bir Ebedi Muhit Olarak ANKARA (1923-1980)*. Ankara: Çolpan Kitap.
- Tuncer, S. (2014). *Dışarı Çıkmak: Ankara'da 1950'lerden 1980'lere Kadınların Kuşaklar Boyu Gündelik Kamusal Kent Mekânı Deneyimleri* [İng. Going Public , Women Experience of Everyday Urban Public Space in Ankara Across Generations Between the 1950s and the 1980s.] (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Tunç, G. (2011). *Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir Ankara'nın Mekanları-Zamanları-İnsanları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Tunçer, M. (2009). *Cumhuriyet'in Mimari Mirası'nın Planlama Aracılığı ile Korunması: Ankara Örneği*. TMMOB Mimarlar Odası Cumhuriyet'in Mimari Mirası Sempozyumu, (s. 1-19). Ankara.

Tunçer, M. (tarih yok). Başkent Ankara'nın İlk Planlama Deneyimleri. 2021 tarihinde <https://www.academia.edu> adresinden alındı

Tursun, M. (2018). *Çok Katmanlı Bir Alan Anlaşması ve Değerlendirilmesi: Hükümet Meydanı ve Çevresi Ulus-Ankara* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tüfekçioğlu, D. (2019). Mekân Tasarımında Kültür-Mekân İlişkisinin Akademik Çalışmalarda İzlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66), s. 558-565.

Uludağ, Z., & Aycı, H. (2016, Eylül). Modernin Güçlü Sahnesi Erken Cumhuriyet Dönemi Ankara'sında Kolektif Belleğin İnşası ve Toplumsal Unutma Süreci. *İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi*, 7(20), 746-773.

Utkum İkiz, S. (2018). Herman Jansen'in Ankara Planı. ARKİTETUEL. 2021 tarihinde <https://www.arkitektuel.com> adresinden alındı

Ünal, S. G. (2015). *Kentsel Kamusal Mekânların Dönüşümü: Ankara Atatürk Bulvarı*. IV Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi (TLÇK) Bildiriler Kitabı (14-17 Mayıs 2015,Kütahya) (s. 285-304). Kütahya.

Ünlü, T. S. (2017). Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekân İlişkisi: Mersin Örneği. *Planlama*, 27(1), 75-93.

Varol, Ç., Sat, N. A., Yenigül, S. B., & Gürel Üçer, Z. A. (2019). A. Ayaokur (Ed.), *Başkent'in Meydanı Kızılay'ın Dönüşüm Öyküsü* içinde. Ankara: VEKAM Yayınları.

Yalçın, H. (2019). *Cumhuriyet Dönemi Kadın İmajı İnşası (1928-1938)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yalçınır Ercoşkun, Ö., & Özduru, B. (2013). Ankara'daki Alışveriş Caddelerinde Ticari Mekanlar ve Sosyal Sürdürülebilirlik Anlayışı. *Megaron*, 8(1), 29-44.

Yalım, İ. (2020). Ulus Devletin Kamusal Alanda Meşruiyet Aracı: Toplumsal Belleğin Ulus Meydanı Üzerinden Kurgulanma Çabası. G. A. Sargın (Ed.), *Ankara'nın Kamusal Yüzleri Başkent Üzerine Mekan-Politik Tezler* içinde (s. 157-214). İstanbul: İletişim Yayınları.

Yavuz, F. (1981). Başkent Ankara ve Jansen. *O.D.T.U Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 7(1).

Yıldız, M. Z., & Alaeddinoğlu, F. (2011). *Küreselleşme Çağında Değişen Mekân Algılayışları*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu 38.ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, (s. 845-862). Ankara.

Yılmaz, A. (2019). Turizm Tarihinde Onurlu Bir İz: Bulvar Palas Oteli (1954-1993). N. Kozak (Ed.), *Dünden Bugüne Ankara Otel, Lokanta, Pastane, Turizm* içinde (s. 41-66). İstanbul: Detay Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL1: (<http://mimdap.org>) Erişim Tarihi 06.04.2021
- URL2: (<https://bilimveutopya.com.tr>)) Erişim Tarihi 06.04.2023
- URL3: (<https://lcivelekoglu.blogspot.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 4: (<https://kulturenvanteri.com/>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 5: (<http://www.eskiturkiye.net>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 6: (<https://laankara.com/ankara-fotograflari-1930-1960/>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 7: (<https://www.pinterest.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 8: (<https://yavuziscen.blogspot.com/>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 9: (<https://kulturenvanteri.com/>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 10: (<https://www.cumhuriyet.com.tr>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 11: (<http://www.mustafakemalim.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 12: (<http://www.mustafakemalim.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 13: (<https://www.internethaber.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 14: (<https://www.internethaber.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 15: (<https://yavuziscen.blogspot.com>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 15: (<http://www.arkiv.com.tr>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 16: (<https://www.turkiyegitim.com/byegm-arsivinden-1930-1960li-yillarinda-ankara-3448g-p39.htm>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 18: (<https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/byegm-arsivinden-ankara-1930-1960-fotograf->) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 19: (<https://medyabaskent.com/foto/9092044/ankaranin-1960-1970-donemlerine-ait-eski-fotograflari>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 20: (<https://medyabaskent.com/foto/9092044/ankaranin-1960-1970-donemlerine-ait-eski-fotograflari>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 21: (<https://www.instagram.com/ankara.guncesi06>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 22: (<https://www.instagram.com/ankaraapartmanlari/>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 23: (<https://www.instagram.com>) Erişim Tarihi 06.04.2023
- URL 24: (<https://www.ankara.bel.tr/>) - Erişim Tarihi 05.01.2023
- URL 25: (<https://tr-tr.facebook.com/groups/unutulmayanankara/>) Erişim Tarihi 05.01. 2023
- URL 26: (<https://www.hurriyet.com.tr>) Erişim Tarihi 06.11.2021
- URL 27: (<https://akmanboza.com>) Erişim Tarihi 23.02.2023
- URL 28: (<https://www.yelp.com/biz>) Erişim Tarihi 11.03.2023
- URL 29: (<https://www.instagram.com/ankara.guncesi06/>) Erişim Tarihi 01.03.2023
- URL 30: (<http://www.barrestorancafe.com/flamingo-pastanesi-ankara>) Erişim Tarihi 01.03.2023

URL 31: <https://twitter.com/AlperTasdelen06> Erişim Tarihi 01.03.2023

URL 32: <https://www.instagram.com/antolojiankara/> (Erişim Tarihi 28.02.2023)

URL 33: <https://twitter.com/AntolojiAnkara> Erişim Tarihi 28.02.2023

URL 34: <https://twitter.com/adiloran> Erişim Tarihi 09.04.2023

URL 35: <https://twitter.com/adiloran> Erişim Tarihi 09.04.2023

URL 36: <https://tr.foursquare.com/v/flamingo> Erişim Tarihi 09.04.2023

URL 37: <http://www.barrestorancafe.com/flamingo-pastanesi-ankara> ve <https://www.instagram.com/ankara.guncesi06> Erişim Tarihi 09.04.2023

URL 38: <https://twitter.com/OnderAlgedik/status/> Erişim Tarihi 09.04.2023

URL 39: <https://tr.foursquare.com/v/flamingo> Erişim Tarihi 09.04.2023

URL 40: <https://tr.pinterest.com/pin> Erişim Tarihi 2023

URL 41: <https://www.hudaverdipastaneleri.com/> Erişim Tarihi 19.03.2023

URL 42: <https://www.facebook.com> Erişim Tarihi 01.03.2023

URL 43: <https://mekanlar.com/mekan/hudaverdi-cukurambar-cukurambar-ankara> Erişim Tarihi 19.03.2023

URL 44: <https://www.hudaverdikolej.com/> Erişim Tarihi 19.03.2023

URL 45: <https://www.pastanedergisi.com/> Erişim Tarihi 19.03.2023

URL 46: <http://ankaratarihi.blogspot.com> Erişim Tarihi 24.04.2023

URL 47: <https://www.zomato.com/tr/ankara/akman> Erişim Tarihi 25.03.2023

URL 48: - <https://www.fundapastaneleri.com>

URL 49: <https://tr.foursquare.com/v/funda-classy> Erişim Tarihi 11.03.2021

URL 49: <https://tr.foursquare.com/v/funda-classy> Erişim Tarihi 11.03.2021

URL 50: <https://mekanlar.com/mekan/funda-classy> Erişim Tarihi 11.03.2021

URL 51: <https://www.gidasanayim.com/franchise-bayilik/funda-pastaneleri> ve

URL 52: <https://restaurantguru.com/Funda-Pastaneleri-Ankara> Erişim Tarihi 27.04.2023

URL 53: <https://www.gidasanayim.com/franchise-bayilik/funda-pastaneleri>

URL 54: <https://www.facebook.com/fundapastanesi> Erişim Tarihi 23.04.2023

EKLER

EK 1. 1930 yılı Ankara Telefon Rehberi -İstanbul Pastanesi Adresi ve Telefon Numarası

İstanbul Ezanesi : H. Hüsnü Sarı. Anaf. C.	s - 1z
İSTANBUL PALAS OTELİ : Yurt S. 18	11134
İstanbul Pasta Salonu : Anaf. C.	10600
İstanbul Ticaretevi : Burhaneddin Ars. Merkezi Anaf. C. Mevsim S. No. 16	14536
İstanbul Ticaretevi : Burhaneddin Ars İnşaat ve Hırdavatçılık Şubesi. Posta C.	13000
İstasyon (İstihbarat Bürosu)	11566
İstasyon Büfe Lokantası : Abdülvahid Batu	12028
İstikamet Fırını : Mustafa. Çocuk S. C.	12045
İstiklâl Okulu Ankara Merkez Öğretmenler Kütüphanesi	11578
İsveç Hava Yolları : Selânik C. 62	14050
İsveç Sefareti : Kavaklıdere Ayrancı	14289
İsviçre Sefareti : Çankaya C.	21535
İsviçre Sefareti : Çankaya C.	22644
İsviçre Sefareti : Çankaya C.	23016
İsviçre Sefareti Kara Ataşesinin Evi. Hammeli S. Tanyolaç Apt. No. 3 Y.Ş.	21202
İsviçre Sefareti Ticaret Dairesi : Çankaya C.	23897
İsviçre Sefareti : (Sefir Evi) Çankaya C.	23583
İsviçre Sefareti : (Sefir Evi) Çankaya C.	21308
İŞÇİ SİGORTALARI KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
Bakan Odası	2498
Genel Müdür	2498
Genel Müdür Yardımcısı	2381
Genel Müdür Yardımcısı	2382
Santral	2315
İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
Genel Müdür	247
Genel Müdür Yardımcısı	243
Ankara Şubesi Müdürlüğü	136
Santral	231
İtalya Sefareti - Santral	21
İzmir Bakkaliyesi : (Baha Çayırhoğlu) Yenihal No. 46	11
İZMİR İNCİR VE ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ :	
ANKARA SATIŞ MAĞAZASI. Bankalar C. Yurt S. 2	
İzmir Manifatura Türk Anonim Şirketi	116
İzmir Ucuzluk Bakkaliyesi : Muhiddin Akgün. Sakarya C. No. 50 Y. Ş.	11
İzzet Arukan : Eskişehir Milletvekili. Demirtepe Fevzi Çakmak S. 44 ...	2
İzzet Birand : Dr. Tıp Fakültesi Ortopedi Profesörü. Konur S. 94/5	2
İzzet Erkin : P. T. T. Hesap İşleri Md. Marmara S. No. 24 Y. Ş.	2
İzzet Erksal : Kimyager. Necatibey C. Erksal Apt. D. 3 Y. Ş.	2
İzzet Gener : Bayındırlık Su İşleri Bşk. hıgı Muamelât Md.	2
İzzet Gözübüyük : Avukat. Hacıbayram Hükümet C. No. 90	2
İzzet Gözübüyük : Avukat. Ev. Kocatepe Meşrutiyet C. No. 25 Rize Apt. D. 4	2

EK 2. 1942 yılı Ankara Telefon Rehberi Özen Pastanesi Adres ve Telefon Numarası

Ö

- 5713 **Öfferl Béla:** Selânik C. No. 55 Y. Ş.
5635 **Ömer Asım Aksoy:** Gaziantep Mebusu. Kâzım Özalp C. Bayındır S. No.
3177 **Ömer Batum:** Keresteci. Akköprü.
2476 **Ömer Köstem:** Akşam Gazetesi Muhabiri. Akköprü C. No. 36.
3972 **Ömer Kütükçüoğlu:** Koyunpazarı Saraçlar S. No. 3.
6910 **Ömer Lütfi Alevok:** (Ali Nuri ve Şeriki). Firması Sahibi. Meşrutiyet C. 3.
1622 **Ömer Mutî:** Komisyoncu. Akköprü İsviçrehan.
1673 **Ömer Nail:** Gençtürk Tuhafiye Pazarı. Anaf. C.
2303 **Ömer Sökmen:** Sökmen Emlâk İşleri Bürosu. Anaf. C. Yeni Sinema Üstü N
6818 **Ömer Taşcıoğlu:** Kayseri Mebusu. Rusuhi Apt. 1 Y. Ş.
2459 **Özel Işık Okulu.**
6762 **Özen Şekerlemeci ve Pastacı:** Atatürk Bul. 48. Y. Ş.
1250 **Özen Terzi Evi:** Hamdi Bulgurlu. Anaf. C. 65.
2690 **Öztunalı (Fahri):** Gümrük Kom. Y. Tuna Nakl. Tic. Kollekt. Sos. Akköp

EK 3. 1948 yılı Ankara Telefon Rehberi-Akalin Pastanesi Reklamı- Adresi ve Telefon Numarası

AKALIN <i>Pasta ve Şekerlemeleri - Düğün ve Toplantılarda Büfeler hazırlar</i> ZÜHTÜ TAHİR AKALIN Telefon : 12342 Anafartalar Caddesi No. 376	
Ahmet Toygar : Anaf. C. Naşit Toygar Apt.	10180
Ahmet Türkekul : Keskinli. Işıklar C. Korucular S. Sökmen Apt. No. 1 Kat 4	10190
Ahmet Ulus : Giresun Milletvekili. Atatürk Bul. Hasan Hadi Apt. No. 7 Y. Ş.	23324
Ahmet Ulus : Giresun Milletvekili. Ayrancı Bağları Kavaklıdere	21172
Ahmet Ulusoy : Çiçek ve Tohumcu. Yenihal No. 11	12195
Ahmet Ulusoy : Ev. Tepebaşı No. 44 Keçiören	10046
Ahmet Umar : Necatibey C. 59/2 Y. Ş.	24643
Ahmet Ünver : Helvacı. Koyunpazarı Akgün S. No. 24	15141
Ahmet ve Mehmet Çulha Kardeşler : Atpazarı 120	10830
Ahmet ve Mehmet Çulha Kardeşler : Ev. Keçiören Bağları	10934
Ahmet Vefik İzgi : Yüksek Elektrik Mühendisi. Sanayi C. No. 12	15134
Ahmet Veziroğlu : Afyon Milletvekili. Necatibey M. Nilüfer S. Onuncuyl Apt.	10235
Ahmet Yazgan : General. Etlik No. 15	10047
Ahmet Yüksel : Sevim Bakkaliyesi. Işıklar C. Nilüfer S. No. 11	13211
Ahsen Bengi : Ticaret Bak. Müşaviri. Bakanlıklar karşısı Özgen Apt. No. 4	21234
Aka Gündüz ve Saffet Çiftçioğlu : Ak - Saf Ticaretevi. Posta C. Mer- merci Apt. Kat 2 No. 5	11037
Akalin : Şekerci Zühtü Tahir. Anafartalar C. 376	12342
AKASYA TERZİHANESİ : M. NİYAZİ YÜNEY VE CORCİ ORBERK. Anaf. C. No. 304	12154
Akay Kitap ve Kırtasiye Evi : Y. Ş. Şubesi. Atatürk Bul. No. 155	21279
Akba Kitap Evi : M. Eğitim Bakanlığı Karşısı	13798
Akdeniz Güven Ltd. Şkt. : Yazıhane. Posta C. İçel Apt. No. 1	14642
Akdeniz Güven Ltd. Şkt. : Bilümmum İnşaat Malzemesi. Posta C. İçel Apt. No. 72	14024
Akdeniz Güven Ltd. Şkt. : Deposu. İstasyon Silo Arkası	11198
Akdes Nimet Kurat : Tarih Prof. Bahçelievler 24 S. No. 15	3168
Aker İrfan : Dr. Dahiliye Müteh. Atatürk Bul. Kutlu Pastahanesi yanı ...	2213
Akın Basımevi : Seyit Ali Akın ve Kardeşi Şükrü Akın Bozkurt M. Tel- graf S. No. 17	1114
Akif Alpaslan : Adliye Sarayı Karşısı İkinci Ortaç Apt. Üst Kat	1013
Akif Arkan : Dr. Çankırı Milletvekili Demirtepe Fevzi Çakmak S. Lâle Apt. No. 30 Y. Ş.	249

EK 4. 1965 yılı Ankara Telefon Rehberi-Pastane Telefon Numaraları ve Adresleri

■ PASTAHANELER (Devamı)	
Otağ Pasta Salonu G M Kemal Bul 66/A	12 59 97
ÖZEN PASTAHANESİ Atatürk Bul 130-132	12 27 62
Falimiye Pasta Salonu Necatibey C 9	12 96 63
Penguen Pastahanesi Z Gökalp C 7/D	12 81 53
Renkli Pasta Salonu B Ev 42 S	13 17 07
Sahra Pastahanesi Yenidoğan Sokullu M 1 ..	11 13 16
Savarna Pastahanesi Mithat Pa C 32/A ..	12 93 72
Sedef Pastahanesi Necatibey C 2/10	12 39 36
Sergen Pastahanesi Sakarya C 217	12 57 22
Sezon Pasta Salonu Yeni Ulus Çrş 5	11 68 35
Sönmez Pastahanesi Bankalar C 8	10 66 25
Şansal Pasta Salonu Ym Çarşı C 37	15 37 30
Şen Pastahane Şan S 8	11 26 83
Şölen Pasta Salonu Cehazi C 57/B	17 74 15
Taksim Pasta Salonu G M Kemal Bul 41	12 61 02
Turan Kardeşler Pastahanesi	
A Ev Çağdaş S 9	11 34 95
Ulubay Pasta Salonu Talât Pa Bul 9/1	11 67 22
Vardar Pastahanesi Ym Bozkaya S 12	15 31 84
Yeni Ankara Pasta Salonu Atatürk Bul 103/A	12 41 18
Yeni Birtat Pastahanesi Mihus Ev Çrş 4	13 34 63
Yeni Karaköy Pasta Salonu Uzgüenler S 5	12 60 98
Yeni Meral Pastahanesi Konya S 33/E	11 85 08
Yeni Musluoğlu Pastahanesi Ym İncelik C 180	15 42 58
Yeni Falimiye Pastahanesi Gençlik C 119/B	12 32 33
Yüksel Pasta Salonu	
Merkez B Ev 7 C 5/3	13 22 68
Şube B Ev 71 S 7/3	13 47 35
Yüksel Pasta Salonu Uzgüenler S 6	11 55 69

EK 5. 1972 yılı Ankara Telefon Rehberi-Pastane Telefon Listesi ve Adresleri

PASTAHANELER	
Akalin Pasta Salonu	
B Ev 7 C 40	13 18 38
B Ev 7 C 40	13 10 66
Akman Pasta Anaf C 368	11 48 73
Akman Boza Ve Pasta Salonu	
Ulus İş H G/1	11 87 55
Angora (Yeni Ankara Pasta Ve Kokteyl Salonu)	
Atatürk Bul 181/2	12 41 18
Ankara Pasta Salonu Anaf C 42	11 40 84
Araç Pasta Salonu Talât Pş Bul 75	11 42 16
Arı Pasta Salonu Şehir Çrş 58	11 10 81
Arılar Pastahanesi B Ev 4 C	13 48 22
Armağan Pasta Salonu	
Talât Pş Bul 142	19 32 14
Atlantik Pastahanesi	
I Baştuğ C 86/C	11 75 91
Bade Pasta Ve Kokteyl Salonu	
Atatürk Bul 125/A	17 31 49

Bahrim Pastahanesi Karanfil S 25	12 38 11
Balkan Pastahanesi B Ev 7 C 78/2	23 15 11
Başkent Pastahanesi Bilir S 34/C	17 38 11
Bebek Pasta Salonu Gençlik C 4/A	17 38 11
Beste Pasta Salonu H Onu 34/38	11 88 11
Bestekar S 39/A	
Betül Pastahanesi Yeşilyurt S 42/D	12 40 11
Bogaziçi Pastahanesi Atatürk Bul 60/D	18 38 11
Cafe Pastahanesi Kuloğlu S 1	12 72 11
Cansızoğlu Niyazi Anaf Çrş 65	24 38 11
Capri Pastahanesi Çevre S 11/A	12 82 11
Cicim Pasta Salonu Olgunlar S 56	12 82 11
Cihan Pasta Bbrek Salonu Zafer S 3	10 88 11
Çağlar Pastahanesi B Ev 9 C 36	13 88 11
Çınar Pastahanesi Dışkapı S 4/A	24 28 11
Çiçek Pastahanesi Esat C 66/B	10 88 11
Dağstanlı Pastahanesi Yeni Garaj 13	24 03 11
Damla Pastahanesi Hanımeli S 16/B	12 58 11
Damla Pastahanesi Gençlik C 91/D	18 04 11
Dedeman Pastanesi Büküm S 4	17 19 11
Demet Pastahanesi Kutlugün S 9/E	19 48 11
Dervişoğlu Pastahanesi Söğüt S 4/B	10 43 11
Dilek Pastahanesi Tıp Fak C 93/C	19 29 11
Doğu Pasta Salonu Çankırı C 27	11 00 11
Durak Pastahanesi Anaf C 31	11 16 11
Ecevit Pastahanesi Necatibey C 48/F	12 81 11
Esat Pastahanesi Esat C 123/A	12 67 11
Eti Pastahanesi Ym R Tüzün C 1/A	15 56 11
Filiz Pastanesi Meşrutiyet C 6/A	12 58 11
Meşrutiyet C 6/A	18 51 11
Flamingo Pasta Ve Kokteyl Salonu T Hilmi C 93/B	12 00 11
K Dere Şb T Hilmi C 93	12 70 11
Funda Pasta Ve Kokteyl Salonu Akay S 4/A	12 90 11
Gülen Pastahanesi Ozanlar S 9/A	19 40 11
Güler Pasta Salonu C Gürsel C 55/B	19 14 11
Gümüş Pastahanesi B Ev 4 C 110/7	13 25 11
Günaydın Pastahanesi A Ev Çevreli S 7/A	16 27 11
Güven Pastahanesi Güven S 8	12 37 11
Hayal Pasta Salonu Ar S 32	12 33 11
Hülya Pastanesi Güvenlik C 40	12 99 11
İnci Pasta Salonu Kıbrıs C 12/D	12 22 11
İstanbul Karaköy Pasta Salonu Kutlugün S 6/A	19 21 11
Jumbo Pastahanesi İzmir C 34/B	18 00 11
Kadıköy Pasta Salonu Susam S Karaoglan Çrş 36	11 35 11
Kanarya Pasta Salonu B Ev 7 C 27/A	23 22 11
Kanarya Pastahanesi B Ev 3 C 36	13 63 11
Kansal Pastahanesi Çankırı C 81	11 88 11
Kent Pasta Salonu Olgunlar S 11/E	12 89 11
Kilim Pastahanesi Paris C 49/2	12 75 11
Koç Pastanesi Tıp Fak C 75/1	19 37 11
Kökten Pastanesi Yenice S 39/A	24 25 11
Köşk Pasta Ve Kokteyl Salonu Farabi S	12 11 11
Kuşu Pastanesi G M Kemal Bul 58/A	18 64 11
Lale Pastahanesi Ulus İş H D/14	10 66 11
Liz Aile Pasta Salonu Esat C 71/A	17 43 11
Mamak Pasta Ve Şekercisi Mamak İstasyon C 51	19 12 11
Martı Pastahanesi Yeşilyurt S 20	18 20 11
Maviş Pastahanesi Merkez Talât Paşa Bul 176/C	19 43 11
Sube At Pz Can S 46	10 68 11

EK 6. 1972 yılı Ankara Telefon Rehberi- Pastane Telefon Listesi ve Adresleri ve Akman Boza Pasta Salonu Reklamı

PASTAHANELER (Devamı)	
Morim Pastahanesi	12 38 66
Atatürk Bul 69/A	13 62 63
Milano Pastahanesi B Ev C 25/B	12 06 67
Milano Pastahanesi	17 55 05
Milano Pastahanesi C 113/E	18 34 65
Merkaz T Hilmi C 113	
Sube T Hilmi C 103	
T Hilmi C 103	
Miraza Pasta Salonu	17 24 49
T Gökalp C 62/A	12 57 71
Milko Pastahanesi Ekst C 24	
Musluoğlu Pastahanesi	15 52 10
Ym Çarşı C 26/C	24 35 05
Kevirli S 4	17 70 86
Maris Pastanesi İmrahor C 20	18 80 68
Nit Pasta Salonu Mesnevi S 11	24 34 91
Ömek Pastahanesi Alma S 8	
Ömek Pastahanesi	10 97 57
Çankırıkapı S 28/C	
Parızyan Pastahanesi	17 16 58
Atatürk Bul 121	
Sarıral (3) Hat Atatürk Bul	17 91 30
121	10 87 77
Park Pasta Salonu Gençlikparkı	
Penguen Pastahanesi	12 81 53
T Gökalp C 7/D	17 57 22
Pine Snack V Dr Resit C 88	18 06 93
Pub 112 V Dr Resit C 112/2	18 66 77
Reyhan Nazım T Hilmi C 103	
Reyhan Pastanesi	17 14 56
G M Kemal Bul 115/F	
Savarna Pastahanesi	12 93 72
Mithat Pş C 32/A	18 86 01
Seda Pastahanesi Kubilây S 47/A	12 39 36
Sedef Pastahanesi Necatibey C 2/A	12 57 22
Sergen Pastanesi Sakarya C 2	
Sevil Aile Pasta Salonu	16 26 39
A Ev Çetin S 40/A	11 68 35
Sezon Pasta Salonu Yeni Ulus Çrş 5	18 24 20
Sırcan Pastahanesi T Hilmi C 68/A	18 61 40
Sibel Pastahanesi Çayırli S 6	
Sinameki Kafeterya	17 27 31
G M Kemal Bul 80/A	18 33 11
Stop Kafeterya V Dr Resit C 5	15 37 30
Sansal Pasta Salonu Ym Çarşı C 37	19 21 43
Selma Pastahanesi Kıbrıs C 62/A	
Sirin Boğaziçi Pastahanesi	12 90 38
Mesrutiyet C 25	13 66 19
Sırsman Pastahanesi B Ev 4 C 85	18 14 93
Süle Pastahanesi Mithat Pş C 10	19 39 88
Trnk Mustafa Tıp Fak C 42/A	
Tuna Pastahanesi	18 15 70
Atatürk Bul 237/3	19 33 53
Ulubay Pasta Salonu Uzgörenler S 1	
Ulubay Pasta Salonu	19 18 99
Talat Pş Bul 176/E	19 47 55
Ulus Pastahanesi C Gürsel C 78/B	10 42 08
Üçler Pastahanesi Tahtakale S 1	
Vardar Pastahanesi	15 31 84
Ym Bozkaya S 12	
Yaprak Pastahanesi	12 64 80
Atatürk Bul 107	
Yavuz Pastahanesi	10 66 98
Anaf C Belediye Dük 42	
Yeni Ankara Pasta Ve Kekteyl	12 41 18
Salonu (Angora)	
Atatürk Bul 181/2	
Yeni Karaköy Pasta Salonu	19 33 23
Uzgörenler S 5	
Yeni Meral Pasta Salonu	11 85 08
Konya S 33/E	
Yeni Musluoğlu Pastahanesi	15 42 58
Ym İvedik C 180	
Yeni Palmiye Pastahanesi	12 32 33
Gençlik C 119/D	16 15 94
Yeşim Pastahanesi A Ev Çetin S 42	13 55 80
Yonca Pastahanesi B Ev 7 C 76/4	13 55 73
Yüce Pasta Salonu B Ev 61 S 25	
Yüce Pasta Salonu	13 59 32
Yüce Pasta Salonu	13 47 35
Yüce Pasta Salonu	13 45 91

**akman
boza
VE
pasta
salonu**

sizlere
hizmet
edebilmek
gayesi
ile
çalışan
müessese

tel:118755
ulus işhanı 9/1

EK 8. 1977 Ankara Telefon Rehberi- Pastane Listesi ve Telefon Numaraları

PASTAHANELER	
Akalin Pasta Salonu	13 18 38
B Ev 7 C 40	13 10 66
B Ev 7 C 40	11 46 73
Akar Pasta Anaf C 368	
Akman Noza Ve Pasta Salonu	11 87 55
Ulus Iş H G/1	
Ankara Pasta Salonu	
Kızılbey S 1/19	11 40 84
Arı Pasta Salonu Şehir Çrs 58	11 10 81
Arılar Pastahanesi B Ev 4 C	13 48 22
Armağan Pasta Salonu	
Talat Pz Bul 142	19 19 41
Arzu Pastahanesi	
Kö Y Emre C 91/B	14 16 39
Atacan Yemur Büten S 18/12	26 39 72
Aydos Pastahanesi B Ev C 51/C	23 38 92
Bahrim Pastahanesi B Ev 7 C 78/2	23 15 62
Balkan Pastahanesi Belir S 34/C	26 11 05
Başkent Pastahanesi Gençlik C 4/A	29 20 10
Bebek Pasta Salonu H Öndü 34/38	11 83 68
Beste Pasta Salonu	
Bestekar S 39/A	26 91 30
Betül Pastahanesi Yeşilyurt S 42/D	27 35 70
Bayazit Pastahanesi Babür C 8	16 88 35
Birtal Pastahanesi Kılıçlı S 3	24 34 15
Bogaziçi Pastahanesi	
Atatürk Bul 60/D	17 09 04
Buket Pastahanesi Esat C 59/C	18 43 14
Buket Pastahanesi	
Balgat Son Dur 770	23 47 18
Cafe Pastahanesi Kuloğlu S 1	27 47 22
Cicim Pasta Salonu Oğunlar S 56	17 96 61
Cihan Pasta Bürek Salonu	
A Ev S Mustafa Bağ C 8/C	16 55 00
Çağlar Pastahanesi B Ev 9 C 36	13 58 51
Çağlayan Ali İvedik C 115/A	15 07 41
Çamlik Pastahanesi	
Anaf C 12/152	11 86 91
Çiçek Pastahanesi Dışkapı 3	10 56 00
Çiçek Pastanesi Talat Pz Bul 163	19 00 62
Çiçek Pastahanesi Esat C 66/B	18 84 41
Dağstanlı Pastahanesi	
Yeni Gara 6	24 03 71
Damla Pastahanesi	
Hanmeli S 16/A	29 55 73
Damla Pastahanesi	
Ym Damladol S 44/A	15 32 49
Damla Pastahanesi Gençlik C 91/D	29 41 77
Dedeman Pastanesi Büküm S 4	17 19 30
Demet Pastahanesi Kutlugün S 9/E	18 49 48
Deniz Atı Pastanesi	
Hopdere C 206/17	27 58 46
Derişoğlu Pastahanesi	
Söğüt S 4/B	10 43 27
Dip Kafeterya Anaf Çrs 65	24 38 80
Divan Pastahanesi	
Demetev 1 C 2/C	15 86 00
Divan Pastahanesi Büküm S 54/B	28 10 31
Doğu Pasta Salonu Çankırı C 27	11 00 72
Duman Bahadır A Mithat Ef S 7	27 00 89
Durak Pastahanesi Anaf C 31	11 16 50
Ebru Pastahanesi Onur S 23/B	29 32 70
Ecevit Pastahanesi	
Necatibey C 48/F	29 47 69
Eldorado Pasta Firması Ve Satış Yeri	
B Ev 1 C 36/C	23 30 32
Esat Pastahanesi Esat C 123/A	28 44 79
Eli Pastahanesi Ym İvedik C 92	15 86 35
Fatih Pastahanesi	
Kö Fatih C 136/A	14 19 50

PASTAHANELER (Devamı)	
Sarımsaklı Pastahanesi	
Çankırı C 76	11 02 31
Sarı Bogaziçi Pastahanesi	
Mesrutiyet C 28/A	17 63 28
Süman Pastahanesi B Ev 4 C 85	13 66 11
Talıp Pastahanesi T Himi C 67/C	26 99 34
Tuna Pastahanesi	
Atatürk Bul 237/3	26 81 18
Ulubay Pasta Salonu Uygörenler S 1	19 33 53
Ulubay Pasta Salonu	
Talat Pz Bul 176/E	19 18 99
Ulan Pasta Salonu C Gürsel C 78/B	19 47 55
Uğur Pastahanesi Tahtakale S 1	10 42 08
Uner Pasta Salonu	
Altındağ Belediye Yarı	16 55 83
Varlık Pastahanesi	
Ym Bozkaya S 12	15 21 84
Villa Pastahanesi C Gürsel C 96/B	19 59 56
Yaprak Pastanesi Atatürk Bul 107	25 24 99
Yasemin Pastahanesi Güvenlik C 59	26 51 17
Yavuz Cemil Hisar Parkı C 15/A	11 99 97
Yavuz Pastahanesi	
Anaf C Belediye Dük 42	10 66 98
Yeni Karahöy Pasta Salonu	
Uygörenler S 5	19 23 23
Yeni Meral Pasta Salonu	
Konya S 33/E	11 85 08
Yeni Mustanglu Pastahanesi	
Ym İvedik C 180	15 42 58
Yeni Palmiye Pastahanesi	
Gençlik C 123/C	29 32 73
Yasim Pastahanesi	
A Ev Çetin S 42/1	16 29 62
Yıldız Faik C M Kemal Bul 20/A	25 03 61
Yılmaz Mevlüt A Ev Çetin S 24/A	16 14 12
Yüce Pasta Salonu B Ev 61 S 25	13 55 73
Yücel Fevziye Necatibey C 18/B	29 55 97
Yücel Pastahanesi B Ev 8 C 26	23 21 56
Yüksel Pasta Salonu B Ev 71 S 7/3	13 47 35
Yüksel Pasta Salonu Kevgiri S 12	10 68 04
Yüksel Pastanesi Uygörenler S 6	19 35 91
Yuvrit Pasta Salonu	
Ym R Tuzun C 158	15 86 08
PASTIRMA- SUCUKÇU	
Haç Pastırma Sucukları	
S T Kalmaz C 40	11 72 15
Kay Mehmet Ym Çarşı C 26/D	15 63 94
Kadolu Pastırma Pazarı	
Fenekçiler S 2	11 85 79
Fenekçiler S 2	10 86 78
Fenekçiler S 2	11 41 33
İkinci Ali koyun Pz C 15	11 57 88
Kılıçoğlu Saban Yeni Hal 25	24 29 90
Kızan Ticaret Anaf C 44/11	11 08 52
Kan Mehmet Şekerçiler S 6	11 16 74
Kaya Ahmet Taşdöşeme S 34	11 61 21
Kevim Nurullah Hisarparkı C 2	11 10 52
Kevim Kemal Yeni Hal 26	10 88 48
Kıyancı Belediye İş H 27	26 39 48
Kökaloğlu Ahmet Gerede S 10	11 36 53
KALDI ALI koyun Pz 19	11 35 89
Kancı Pastırma Alancak S 15	
Kancı Ym Pastırma Galerisi	17 68 85
Karıya C 10/A	11 13 36
Karaoğlu Mehmet Susam S 31	17 82 88
Kaya Ticaret Sakarya C 11/D	19 32 84
Kar Mahmut Kestane S 8/A	
Kar Mahmut Pastırma Pazarı	10 78 30
Kar S 4	

EK 9. 1978 Ankara Telefon Rehberi- Pastane Listesi ve Telefon Numaraları

PASTAHANELER			
Akalin Pasta Salonu	B Ev 7 C 40	13 18 38	Koç Pastanesi Tıp Fak C 75/1
Akhar Pasta Anaf C 368	B Ev 7 C 40	13 10 66	Kökten Pastanesi
Akman Boza Ve Pasta Salonu	Ulusu 18 H G/1	11 87 55	Denizciler C 48/C
Akri Pasta Salonu Şehir Çrş 58	Artılar Pastanesi B Ev 4 C	11 10 81	Kırfez Pastanesi Farabi S 16
Armağan Pasta Salonu	Talat Pş Bul 142	13 48 22	Kırık Pasta Ve Kokteyl Salonu
Arzu Pastanesi	Kö Y Emre C 91/B	19 19 41	Farabi S
Aydoğdu Pastanesi	S Kadın İstasyon Kar 1	19 42 04	Kristal Pastanesi
Aydos Pastanesi B Ev C 51/C	Bahçim Pastanesi B Ev 7 C 78/2	23 38 52	Necatibey C 4/A
Bahçim Pastanesi B Ev 7 C 78/2	Balkan Pastanesi Bilir S 34/C	23 15 62	Kuşu Pastanesi
Balkan Pastanesi Bilir S 34/C	Bebek Pasta Salonu H Onu 34/38	26 11 05	G M Kemal Bul 58/A
Bebek Pasta Salonu H Onu 34/38	Beste Pasta Salonu	11 83 68	Martı Pastanesi Yeşilyurt S 20
Beste Pasta Salonu	Bestekar S 39/A	26 91 30	Mavis Pastanesi Ve Şekerlemesi
Betül Pastanesi Yeşilyurt S 42/D	Beyazıt Pastanesi Babür C 8	27 35 70	C Gürsel C 121
Beyazıt Pastanesi Babür C 8	Bir Al Pasta Şekerleme	16 68 35	Meram Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	13 63 17	Atatürk Bul 69/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	24 34 15	Mıdan Musluoğlu Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	17 09 04	Azad S 12/C
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	18 43 14	Miki Pastanesi Keşane S 22/D
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	23 47 18	Milano Pastanesi B Ev C 25/B
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	27 47 22	Milka Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	16 55 00	Merkez T Hilmi C 103
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	13 58 51	T Hilmi C 103
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	15 87 41	T Hilmi C 103
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	11 86 91	Mimazo Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	27 72 03	Z Gökalp C 62/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	10 56 00	Moka Pastanesi Esat C 24
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	19 00 62	Musluoğlu Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	18 84 41	Ym Çarşı C 26/C
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	29 55 73	Kevgiri S 4
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	15 32 49	Musluoğlu Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	29 41 77	Talat Pş Bul 53
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	17 19 30	Narin Pastanesi İmrahor C 20
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	19 49 48	Noras Fuat Közlu S 11/15
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	27 58 46	Orkide Pastanesi B Ev 24 S 19/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	10 43 27	Örnek Pastanesi Alma S 8
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	24 38 80	Özen Aile Pastanesi Plevne M 91
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	15 86 00	Özler Pastanesi Y Doğan C 187
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	28 10 31	Pariziyen Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	11 00 72	Atatürk Bul 121
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	27 00 89	Santral (3) Hat Atatürk Bul 121
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	11 16 50	Park Pasta Salonu Gençlikparkı
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	29 47 69	Patika Pastanesi B Ev 8 C 161/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	23 41 87	Penguen Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	23 30 32	Z Gökalp C 7/D
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	28 44 03	Pilic Pimliği Alabaş S 2/5
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	26 44 79	Pino Snack V Dr Reşit C 88
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	15 56 35	Pub 112 V Dr Reşit C 110/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	14 19 50	Reyhan Nazım Atatürk Bul 193
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	13 38 73	Rio Pastanesi B Ev 4 C 103
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	17 89 66	Roma Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	18 51 83	G M Kemal Bul 45/B
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	27 11 58	Samanyolu Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	26 65 67	Gazi M Silahtar C 43/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	26 83 72	Savarona Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	25 54 75	Mithat Pş C 32/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	27 79 39	Seda Pastanesi Kubilay S 47/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	29 02 47	Sedef Pastanesi Necatibey C 2/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	23 15 10	Sergen Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	15 73 34	Sakarya C 2
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	19 02 94	A Ağaoglu C 30/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme	19 14 15	Sırcan Pastanesi T Hilmi C 68/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Sibel Pastanesi Çayırli S 6
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Sansal Pasta Salonu Ym Çarşı C 37
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Şelha Pastanesi Nazlı S 8/2
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Şen Musluoğlu Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Hızır Reis C 31-2/523
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Sirin Boğaziçi Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Mesrutiyet C 28/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Sımsan Pastanesi B Ev 4 C 85
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Taliip Pastanesi T Hilmi C 67/C
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Tuna Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Atatürk Bul 237/3
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Ulubay Pasta Salonu Uzgörenler S 1
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Ulubay Pasta Salonu
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Talat Pş Bul 176/E
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Ulus Pasta Salonu C Gürsel C 78/B
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Uçler Pastanesi Tahtakale S 1
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Unver Pasta Salonu
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Altındağ Belediye Yanı
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Vardar Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Ym Akın C 73/3
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Vatansever Rasim İvedik C 111
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Villa Pastanesi C Gürsel C 96/B
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Yaprak Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Atatürk Bul 107/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Yavuz Cemil Hisar Parkı C 15/A
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Yavuz Pastanesi
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Anaf C Belediye Dük 42
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Yeni Meral Pasta Salonu
Bir Al Pasta Şekerleme	Bir Al Pasta Şekerleme		Konya S 33/E

EK 10. TEZ SÖZLÜ GÖRÜŞME ONAMA FORMU

.../.../2023

Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalında Tezli Yüksek Lisans programında “Ankara’nın Modern Yaşam Mekân Kurgusunda Pastaneler” adlı tezini yazmak üzere konu kapsamında araştırma yapan Zeynep Gökaydın Yenal’ın buna yönelik çalışmasında benimle yapmış olduğu sözlü görüşmede adımın ve vereceğim bilgilerin ve tarafımızca sağlanan; fotoğraf, belge, çizim vb. materyallerin bu kapsamda kullanılmasına yönelik rızam bulunmaktadır.

Katılımcı İsmi:

İmza:

Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programında yapmakta olduğum tez çalışmamda kapsamında elde edeceğim bilgi ve belgeleri sadece akademik çalışmalar (tez, kitap, makale, bildiri, seminer vb.) kullanmayı taahhüt ederim.

Araştırmacı:

İmza: